

introd.

22

21

29302, I, B, 9, 103

1475

Slovanski elementi

v

Venetsčini.

II.

Spisal

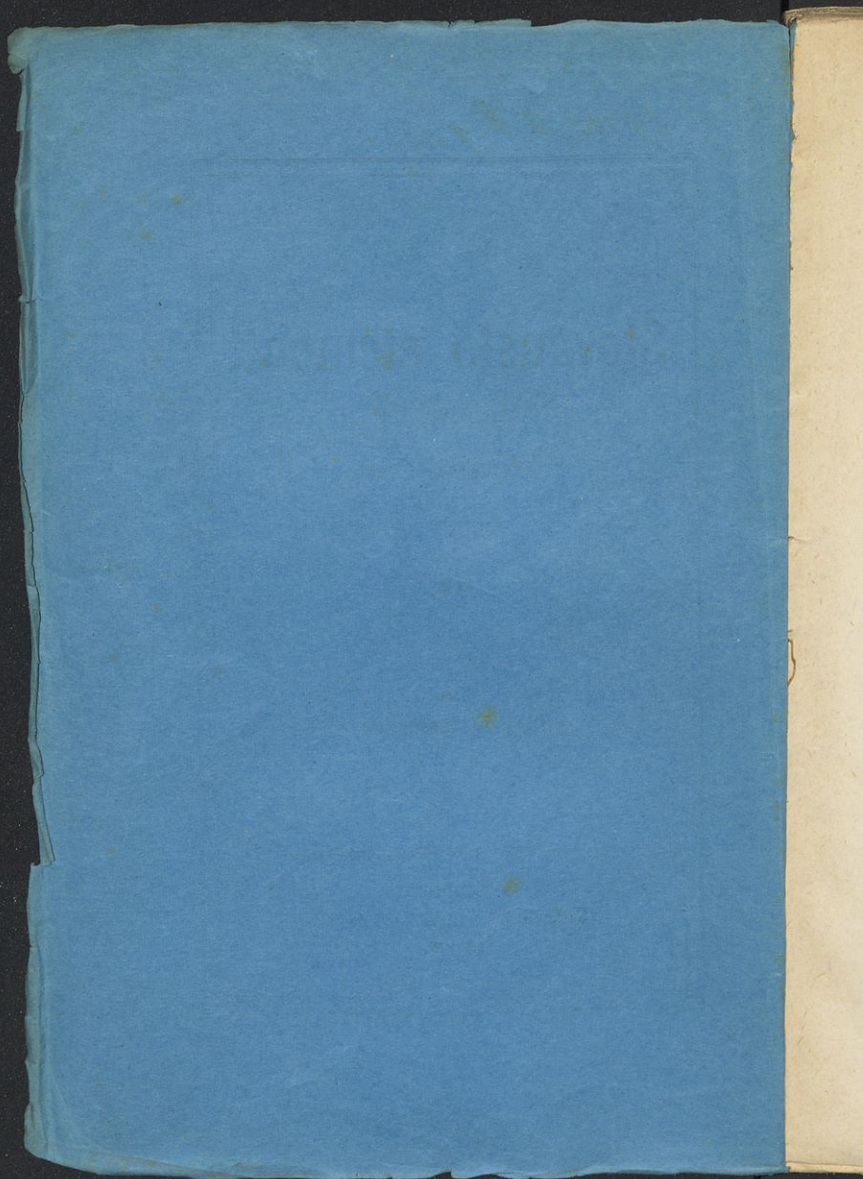
Davorin Terstenjak.

V Ljubljani.

Natisnili Jožef Blaznik-ovi dediči.

1875.

Slovanski elementi

v

Venetsčini.

II.

Spisal

Davorin Terstenjak.

1875.

Natisnili J. Blaznikovi dediči v Ljubljani.

Piis Manibus

AMICI DILECTISSIMI

GEORGII CAF.

Slovanski elementi v Venetščini.

II.

Spisal

Davorin Terstenjak.

Predgovor.

Ker je moja prva razprava o slovanskih elementih v venetščini, dasiravno pomanjkljiva, našla pri učenjakih, ki so v jezikoslovji strokovnjaki, prijazno sprejetje, in ker me je več učenih prijateljev spodbujalo, naj dalje zasledujem in preiskujem jezikovski zaklad venetščine, sem se lotil tega težavnega dela, ki ga imenuje eden velečestitih mojih prijateljev najtežavniši problem jezikoslovja, in tukaj podam drugo razpravo prijateljem jezik- in starinoslovja v blagovoljno presojevanje. Sicer je v to drugo razpravo marsikatera beseda zopet sprejeta, katera se je uže v prvi omenila; to se je storilo zaradi tega, da se marsikak pogrešek popravi, ali pa se beseda natančje razloži. Da se bodo čitatelji prepričali, ka tukaj imajo zares s posebnim jezikovskim zakladom opraviti, ki se ločuje od vseh inih indoevropskih jezikov, in le edino v najbližji razmeri stoji k litvoslovanščini, sem v tej razpravi priravnaval vse sorodne besede v sanskrtščini, zendščini, germanščini in grekoitalščini, da se tako na prvi pogled pokaže glasniška stopnja besed, in jih različnost od sorodnih jezikov. Omenil sem tudi pri marsikateri besedi, da nje razve litvoslovanščine ne pozna nobeden drug soroden jezik, in da ravno ta prikazen je močen dokaz za trdenje, ka so starodavni Veneti bili betva venetske (vindičko-slovanske) rodbine. Da sem na mnogo mestih zmes tudi vteknil historične, arhaiologične, mythologične, tudi kulturohistorične notice, ne daje samo celemu spisu večo zanimivost, nego tudi podpira dokaze za slovanskost Venetov.

Filologični razpravi sem pridjal uže preje spisani članek o Antenoru, vodji jadranskih Venetov, ki je bil namenjen za Prešernov Album; ali ker se izdavanje te knjige odlaga ad graecas calendas, sem ga tukaj priklenil, ker zapopada nekoliko zanimivih točk iz prazgodovine Venetov.

Pridjal sem tudi članek učenega g. prof. Contzena o Venetih, vzet iz njegove izvrstne knjige: „Die Wanderungen der Kelten“ in ga spremljam s svojimi opazkami. Tudi ta razprava bode dobro došla prijateljem slovanske prazgodovine, kateri bodo videli, da nisem jaz edini, ki se poganja za slovanskost Venetov, nego da so tudi nemški zgodovinopisci prišli v svojih preiskavah do istih rezultatov. Pri priravnavanji besed venetsko-slovanskih sem se, kolikor mogoče držal preiskovanj na tem polji izurjenih učenjakov, posebno Boppovih, Fickovih, Curtiusovih, dasiravno mi ni mogoče bilo povsod navajati njihovih spisov. Poznatelji priravnavajočega jezikoznanstva bodo se koj prepričali, da moja priravnavanja stojé na tleh kritičnega jezikoslovja.

Ne ostane mi šče druga, nego svojo toplo hvalo izreči onim prijateljem, ki so mi pomagali pri sestavljanji te truda polne razprave s potrebnimi knjigami. Delo samo pa priporočujem kritičnim poznateljem jeziko- in starinoslovja z besedami znanega učnega moža: Vituperetis, modo corrigatis.

Na Ponikvi dan sv. Martina 1874.

Spisovatelj.

Uvod.

In rebus tam antiquis, si quae similia sunt vero pro veris accipiuntur, satis habeam.

Livius.

V davni pradobi je stanovalo na meji Azije in Evrope, brž ko ne po širokih zemljiščih turanskih med Uralom, Bolorom in Hindukohom mnogoštevilno bogato duhom obdarovano pleme bele trage (Raçe), katero je jezično edino, vendar gotovo dialektično uže razcepljeno bilo. To pleme je zapopadalo v sebi praočete indoevropskih narodov. Pozneje se je to pleme ločilo v dve betvi: edna se je naselila pod panogami Bolora, Hindukoha in Elbra, druga ob iztočnih in zapadnih koncih uralskih lesov. Rodovi azijske betve so se imenovali Aryas. Ta betva se je pozneje zopet ločila v dve: edna je obsedla nižave Indusa, Gangesa in je zmagovalno prišla do Dekana; ta je iztočna, tudi sanskrtška ali arjanska, indijska betva imenovana; druga jo je potisnila proti zapadu, in imenuje se zendska, eranska — iranska ali medoperzijska betva. Velika severnozapadna betva je uže zgoda Ural prekoračila in v srce Evrope prišla. Imenuje se ta betva indoevropska, indogermanska, ali evropska sploh.

Bržkone je keltiško pleme bilo prvo, ki se je izselilo, in se v zapadu Evrope od Pasave do Rhena izobrazilo v prvih svojih početkih; potem so segli proti zapadu, objeli Gallijo in Hispanijo, gder se je ibersko pleme v njih vtapljalo. Proti severu prestopilo je to pleme Kanal in obsedlo britanske otoke. V historiški dobi proti koncu 4. stoletja po Kristu valila se je reka keltiške selitve nazaj proti Dunavi, predrla je stranski Alpe gorenje Italije, in je pritekla do ustja Dunave, ob desnem in levem njenem pobježji puščajoča naselnike.

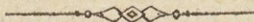
Iztočna polovica južne Evrope je oklepala praočete grekoitalskega debla; to pleme se je moglo Alp ognoti, in je menda krenolo skoz jaruge karpatske, ali pa skoz dunavsko dolino proti jugu v zemljo o reki Pô, in od onod dalje naprej, in doli v dežele dolenje Drave in Save tja do doline Morave in kraj Axia do morja. Ta razhod je ločil tudi narodno edinost, in vsaka betva se je svojski izobraževati začela gledé jezika i gledé socijalnega življenja.

Za grekoitalskim plemenom se je, kakor se dá soditi po seliščih, gder te rodove nahajamo v pradobi, izselilo germansko pleme, in je obsedlo od reke Visle do Skandinavije ležečo zemljo. Za njimi je korakalo litovsko-venetsko ali slovansko pleme, se naselilo ob Dnjepru, Dnjestru do Baltijskega morja, ob Karpatih, in je svoje izseljence pošiljalo do visokih Tavrov in Bodenskega jezera, in tja do Adrije pod imenom Panonov, Tavriskov, Karnov in Norikov. Venetske betve med Karpati in Adrijo so po navaljanji keltskih rodov prišle v veliko stisko; med nje so se keltske betve vrinole na zapadu (Boji) in ob jadranskem primorji (Skordiščani in gališki Karnuti), dalje med Dunavo in Savo, gder nahajamo v historični dobi razne keltske rodiče. Ako ravno je ta venetska betva med Karpati in Adrijo po premagi Keltov zgubila dosti od svoje narodne moči, vendar najdemo šče za dobo rimskega gospodarstva sledove jenega narodnega bitja, katero je šče le preseljevanje germanskih, hunskih in oberskih trum od 3. do 6. stoletja po Kristu posebno v panonskih nižavah potrlo. Vendar vsi ti narodi so razve Madžarov zginoli iz te pradomovine Slovanov, in iz severa so priromale nove slovanske betve, katere šče zdaj tukaj prebivajo, in naj rajši umetnosti mirú gojevajo.

Edna betva venetskega debla je zaostala v Mali Aziji, se naselila ob bregovih reke Halys, in ob severnem primorji Ponta euxina, in po padu Troje se obrnila v Evropo, korakala skoz Thracijo, tam pustila nekaj izseljencev, večá truma pa je prelazila Julske Alpe, in se ob Adriji naselila. Ta venetska betva je čisti del one venetske rodbine, kakor se je ta uže v Aziji bila individualno izobrazila, in ko je šče imela v svojem krilu tudi on del, ki je menda prvi se od venetskega debla ločil, v Evropo se preselil, in pod imenom Litvanov, Latvinov in Prusov se posebno izobrazil. To trdenje podpira obilnost besed v venetščini, katere se le v litovščini najdejo, in katere so pri razlagi poedinih besed zaznamovane. Ker so ti Veneti rojenci in členi one venetske rodbine, ki se je uže v Aziji individualno izobrazila v pradomovini svoji, jih smemo Slovanom prištevati, dasiravno so ločeni bratje v severni Evropi po uplivu podnebja in družih okolščin, ki delujejo na razvitek dušnih moči in političnega življenja, marsiktere posebnosti v teku časov dobili. Individualnost jezika obojih se je

uže izobrazila v Aziji, tam se je počelo posebno premikovanje glasnikov, in ona posebna obrazila, ki jezike Slovanov razločujejo od jezikov sorodnikov njihovih. To potrjuje posebno indogermanski (da se občnega znanstvenega termina poslužujem) *bh*, ki je v grekoitalskem jeziku sploh *f*, in *gh*, ki je v grekoitalsščini *χ*, v venetščini in slovanščini pa *g*, *z*, *ž*.

Da so se besede iz staroslovenskega jezika v venetščini ohranile, to spoznajo vsi italjanski zgodovinopisci in jezikoslovci, in sam Ciceron, ki je venetske pokrajine obiskal v dobi, v kateri je uže po mestih in trgih latinščina premagala bila, se je čudil temu jeziku, ki je rabil toliko nenavadnih besed, tako da je Brutu pisal (Epistol. familiar.), ka je čul med Venetčani „etiam verba raro trita Romae“. To potrjujejo tudi druga italijanska narečja, ki imajo tudi obilo nelatinskih, ne grekoitalskih besed, katere so gotovo ostanki iz jezika Etruskov, Lygurov in Iberov, do katerih razlaganja bode težko tako hitro kak jezikoslovec ključ našel; take so postavim: roja (Como) stara krava, bagur (Bologna) senca, gori (Valsoano) človek, cobis (Brescia) množica, biga (Piemont), svinja, bariif (Piem.), žalosten, tavler (Moden.) sejač, boleng (Piemont) laguna, muža, grola (Piem.), črevelj, neč (Veron.), edno leto staro tele, beder (Bormio), otrok, roja (Cremona) prase, ninčin (Bologna) prase, abbaröl (Brescia) tele. Med italijanskimi starinoslovci sta edina Fortis in Berreta, ki sta stare Venete imela za sorodnike Slovanov; Filiasi spozna, da ste besedi *celegheo* in *sisila* slovanski. Kakor mnogo besed pričuje, je šče jezik Venetov takrat bil životvoren, zato toliko posebnih po-znamenovanj, ki se pri Slovanih ne najdejo, ali vendar glagoli jihovega jezika slične pomene izražajo. Vendar o vsem tem naj govore razlage besed iz venetskega jezikoslovskega zaklada.

I.

Slovanski jezikoslovski zaklad v Venetščini.

Bisato.

Aelian (Natura anim. XIV, 8) pripoveda med drugimi znamenitostmi mesta: *Ὀνικετία*, Veicetia, denešnja Vicenza, da so prebivalci mesta lovili ugorke (Aale) v reki, ki teče mimo mesta, in katero Aelian imenuje *Ἡρέτανος*, sedaj Bachilone, pri rimskih pisateljih: Retron ali Meduacus minor. Pri tej lovlji so metali v vodo k palici prikrepnjene koske beranovih kitek, v katere se je riba vcepila. Tudi Filiasi (Storie ant. di Venezia II., 135) piše, da je v tej reki obilo ugorov.

V venetščini se ogorek veli: bisato, muraena anguilla, pesce notissimo di corpo serpentiforme e viscoso, che trovasi in mare, come nel l'acque dolci, piše Boerio pag. 81.

Beseda bisato je torej pravenetska. Bisato pa je po glasniških postavah venetskega narečja iz: bisciato, in ker Venetčan pogostem čreda glasnik *p*, z glasnikom *b*, primeri: brinna, iz latinskega: pruina, je bisciato iz: pisciato, tedaj iz theme: pisk. Iz te je srbski pisk-ur, muraena anguilla, slov. piskur, riba, kateri Nemeč pravi: Rheinanke. *) Koreniko: pysk je poznala šče staroslovenščina, ker se gršk. beseda: ἀναπεμπόμενος je prestavila v: „pyskujet delfin“, der Delfin schlüpft dahin. V sansk. najdemo piččh-a-la, lubricus, schlüpfzig; da je sanski ččh, čh v slovanšč. = sk, prepričamo se iz besed: isk-at, sansk. ičh, rusk. maksa, sansk. mačča. Latin ima iz te korenike piscis, riba, Nemeč fisk, fisch. Kakor je iz korenike: ang Slovan stvaril poznamenovanja za ribo in kačo, игръ, anguilla, novosl. ogor, v-ugor, lit. angas, жжъ, anguis, novosl. ož — vož, slepovož, Blindschlange, tako tudi Venetčan, iz pysk, bissa, bisso, bisseta, kača, kar je iz venetščine prelazilo tudi v italščino v stareji še obliki: biscia, bisciuola, Shlange. Iz latinščine ta pomen ni prišel, ker latinščina ima edino znano poznamenovanje: piscis, riba, nikar pa ne pozna pomena kača, za pomen piskur, Aal, rablja pa italščina sploh lat. anguilla. Venetčan tudi piskurja imenuje sbrissoso, iz sbrsati, ausschlagen, ausrutschen, ausschlüpfen, tudi longoso, podolgačka riba. Reka, katere ime je Grk skazil v *Ἡρέτανος* je Eridanus rimskih pisateljev in označuje bistró reko Eridan, iz ari, eri, bistri, zato

*) Ruski pisk-ar, Schlammpeisker, menda tudi iz them. pysk, slov. pisker, Topf, tore: vas lubricum, das glatte Gefäß.

ор-бль, in dan, reka, zend. dānu, Fluss, primeri ime reke rusk. Don. Pozneje so ime popačili v Retron.*)

Gamba

pozna Venetčan v pomenu: Bein (noga), gambettar, zappeln slov. gambati, wackelnd gehen, sansk. gamb, ire, venet. gambali, Stiefelhölzer, Stiefelrichtbrett, tudi v slabi obliki ima slov. gabati, watten, v snegu gabati.

Trupa.

Trupa, moltitudine di gente, zna le slovanska metathetična oblika biti, rusk. po izmeni glasnika *r* z *l*: tolpa, Haufen, Schaar. Latinska oblika je: turba, gršk: *τύβη τριβασία*, staronord: thurpaz, congregari, gotički: thaurp, nemšk. dorf, slov. trop, tropa, iz venetšč. italsk. truppa, in nemšk. trupp, kelt. trebou, plural. turmae, (Zeuss 1099. S.)

Lenza.

Benetki imajo priimek: Bola di Lenza, in lenza označuje v venetščini vodo, mužo, tore Benetki vodnato-mužnato mesto, Lenza je iz: lenccia, tore thema lenk, cohaer. cum lacus, gršk. *λάκκος*, staronord. lög-r, mare, aqua, anglosaks. lagu, mare, litovsk. lanka; lenza je torej zopet izključivo slov. oblika. Korenika je lenk, einsenken, litov. v slabi obliki: lekmenė, Pfütze, starosl. lom, za lokm, Sumpf.

Lasagne.

Pasta da farina di grano notissimo, lasagnète, tagliatelli, hrv. lazanje, mlinci, tenko raztegneno pečeno testo; to besedo pozna tudi sansk. lādža, far frixum.

Tavara.

Tavara označuje v venetščini: cocchia, Geschwulst, lat. oblika je tu-ber, sorodno gršk: *τύ-λη*, Schwiele, Buckel, rusk. тЫль, tyl, Rücken, dalje lat. tumeo, sansk. tum-ra, tumulus, staronord. tumba, über den Haufen fallen, staroslov. ty-ti, pinguescere, odkoder tu-ča, lit. tau-kai, adeps, srb. o-tov-iti, pinguescere, slov. o-tav-a, Grummet; iz te korenike: tov-ar onus, clitella,

*) Sansk. ara celer, iz te korenike je tudi nemšk. Aar, orel, slov. in staročesko po stopnjevanji glasnika ur-no, slov. prejotov. j-ar-ek, Bach. Venetčani so *a* radi v *e* slabili, kakor Slovenci. Obširniše glej pri besedi Arredi.

das Angehäufte, rusk. tovar, Waare, tavor, tever, po izmeni soglasnika *v-b* primeri: javor in jabor, — taber, tabor, castrum, rusk. dialekt. carrago, Bagage, slov. tabor, ostroženo brdo*). Prvotni pomen je: turgescens, tumens, turgidum. Ker italjanščina pozna lat. tubero, tubercolo, tuberoso v pomenu Beule, knorriges, knottiges, tore je tavarava izključivo venetska, to je slovanska oblika. Venetščina je ohranila edini pomen: Geschwulst, tuber, slovanska druga narečja pa so iz korenike tav—tu, stvarjala šče druge besede, kakor: tovor, tu-ča, o-tav-a. Poznavanje visokih gor: taver, tabor je po istih nazorih, kakor lat. tuber montis, tumulus, oteklina zemlje, iz tu, primeri cu-mulus, sansk. çvayâmi, *ख-एव, खृमा*, cumulus aquae.

Congius.

Aulus Gellius, kateri je sprejel v svoje spise dosti tujih besed, rabi tudi: congius, vrsta posode, ni li to ruski: gončar, ali pa: konganec, koganec, mala glinasta posodva? Znala je iz venetščine k Rimljanom priti. Denešnja venetščina pozna: conzo, misura di vino. Congius je meril „quintam partem sextarii“. Tudi lat. in italj. tina vtegne venetsko-slov. biti, primeri starosl.: tinъ, lorum, Riemen, tedaj tina-Gebinde?

Roba.

Med pravenetske besede štejemo mi tudi roba; vendar nam je treba dokazati, da je to izključivo slovanska oblika. Moj nekdanji učenec, sedaj pristrčni prijatelj g. prof. Karel Glaser, je bil mi poslal za časopis „Vestnik“ razpravo te besede. Ker je omenjeni časopis prenehal izhajati, objavljam Glaserjev članek na tem mestu s privoljenjem pisateljevim. On izvaja roba iz korenike arbh, in piše o jenem razvitji in življenji sledeče:

Korenika arbh prav za prav ni prvotna, nego je uže podaljšana ali kakor jezikoslovci pravijo z determinativom bh pomnožena. Da se to laže razvidi, hočem najpoprej o korenikah govoriti. Tisti del besede, ki ostaja, ako jej odvzamemo obrazila in končnice, imenujemo koreniko; to je tudi celó primerno, ker je med rastlinstvom in med jezikoslovjem velika enakost, in Schleicher tudi pripisuje jezikoslovje k naravoslovju. Kakor ima drevo korenike, deblo in veje, tako tudi pri besedah lahko razločujemo koreniko ali koren, deblo in veje — končnice. Korenina narašča zadi, ne predi; pridevke, s katerimi se prvotne ali prakorenine pomnožujejo, imenujemo s Curtius-om — determinative. Vzemi za izgled jako razširjeno koreniko: ar, ki ima splošen pomen premikanja: iti, ganiti, gnati, vzbuhati, vzdigniti, doseči, zadeti itd.

*) Ein mit Pallisaden umgebener Berg.

Če pridenemo tej prakoreniki (Urwurzel) determinativ *k*, tedaj: ar + k, in po metathezi ra - k, pomeni zdaj ta pomnožena korenika: vtrditi, varovati.*) Po enakem pomnoženju bi šče dobili sledeče oblike: ar + g, ar + gh, ar + d, ar + dh, ar + p, ar + s itd. Poglejmo koreniki arbh ostreje v obraz. Po postavah glasovskega premikanja odgovarja indoevropski bh, sansk. bh, zend. b, gršk. φ, lat. b, f, slovansk. b, m, goth. b, m, litv. b, m; na primer: *αμφί*, sansk. abhi, lat. amb, starosaks. umbi, staroslov. obъ, trans. per itd.; gršk. *νέφος*, sansk. nabhas, lat. nubes, starogorenjenemšk. nibul, staroslov. nebo itd. To pravilo ima malo izjemk, v nekaterih slučajih odgovarja tukaj gršk. β, na primer *βρέμειν* pri Homeru *ὑπι-βρέμ-έ-τη-ς*, visoko grmeč, *βροντή*, grom, lat. fremere, fremor, staronord. brim, Brandung.

Tudi zgore omenjena korenika rabh = arbh se mora tem izjemkam prištevati, ker imamo v grščini aor. *ἔ-λαβ-ο-ν*, jonsk. perf. *λε-λαβ-εύς*, *λάβ-ιον*, *λαβ-ιδ-ιο-ν*, *ἀντι-λαβ-εύς*, *εὐ-λαβ-ής*, *εὐ-λάβ-εια* itd., čeravno se šče tudi od stareje oblike nahajajo: *λάφ-υρο-ν*, plen, *ἀμφι-λαφ-ή-ς*, objemajoč, perf. *ἔ-ληφ-α*. *λα* je nastalo meta-thetično iz *αλ*, *λ* pa v mnogih besedah nadomestuje starejši *r*, na primer: *ἀλείφειν* lat. lino, litovski: ly-ti, deževati, staroslov. lěja, lijati, sansk. ri, riyati, frei machen, laufen lassen, rita, reka.

Tako tudi iz korenike ar + φ = ar + bh imamo na primer aor. *ἤλφ-ο-ν*, sem pridelal, *ἀλφ-αν-ω*, pridelati, *ἀλφ-η-μα*, zaslužek, *ἀλφει-βοιος*, goveda si pridelajoč, prisluzoč (Ilias XVIII. 583).

Prvotni pomen korenike *λαβ-αλφ-α* - arbh - rabh je: delati; zasledujmo jo v sorodnih jezicah.

V sansk. nahajamo: rabh, rabhate, prijeti, zgrabiti, *ârabh*, se česar poprijeti, sam-rabh, zgrabiti, rabh-as, sila, rabh-asa, silen, divji, rab-iyams, rabh-ishta, zelo silen, rbhu, spreten, lâbha = *λοβή*, dobitev, (Curtius Etym. 3. 274).

Kakor sém zgore omenil, odgovarja indoevropskemu bh lat. b, tedaj rabo, rabere, divjati, rab-ulu-s, rab-ula, rabi-du-s rab-ies, rob-ur, moč, sila, rob-ust-us, v tej obliki je pomen besed enak sansk., če pa pristavimo *r = l*, dobimo: lab-or, lab-oro, katere besede se zastran poména grškim bližajo.

V germanščini nastane po postavah glasovnega premikanja iz indoevropske aspirate — medija, ker so se jezici germanski pre-maknoli za dve stopinji, če si namreč predstavljamo glasove *p*, *b*, *bh*, (f) nastane iz peja prvotnih jezikov germanski *f*, na primer sansk. apa, zd. apa, *ἀπό*, lat. ob, goth. af, sansk. paças, vrv, zd. paç, zvezati, lat. pac-i-sc-or, pax, slov. pas, goth. fo han. Nahajamo tedaj v goth. arb-aiths, sila, trud, starogorenjenemšk. ararbeit, arapaiti, srednjevisokonem. arebeiti, anglosax.

*) Arceo, raka, conditorium, rakita, rakno, toga itd.

earfodh, staronord. erfidi, novonemšk. Arbeit, vse te besede pomenjajo delo.

Irščina v raznih narečjih ohranja to besedo, cymr. arbed, kornsk. arbednek itd., švicarsk. arben, truditi se, (obilniše Diefenbach, Vergl. Wörterb. der goth. Sprache I, 25 seqq.).

Vidili smo, da latinska beseda labor k tej koreniki spada, na labor pa se naslanjajo cymriški llafur, kornsk. laoyr, bret. labour, italj. laboro — lavoro delo.

V slovanščini je iz korenike arbh lepo drevo izrastlo. Ker se indoevrop. bh v slovanskih narečjih v b spremeni, dobimo arb; in po metetehzi rab-rob. Navajam najpoprej iz staroslov. samostavnike: rabъ, servus, = Arbeiter, raba, rabica, ancilla, rabota, ministerium, glagole: rabiti, in servitudinem redigere, rabotati, servire itd. Srbščina ima rob-če, rob-čad, češč. robo-těž, polšč. rob-iè, robo-cizna. (Druge glej Miklošič Lex. 766.) Litvanščina nam kaže: lob-a, delo, lob-is, posestvo“. Tako g. prof. Glaser.

Iz teh primerov se lahko prepričamo, da beseda roba v pomenu: ital. tela, *) Zeug, Stoff, Geräthe, je edino slovanska oblika, in da latinščina ni stvarjala iz korenike arb-rab-rob poznamenovanj za robo, temoč le za — moč, silo — robur —; za poznamovanje dela pa ima: labor, laboro. Tako tudi ne grščina, v kateri besede, ki obznačujejo: delati, pridobiti, se nam predstavljajo v obliki: λαβ in αλαφ germanski arb in erf, earf. Roba tore ni prišla iz nobenega omenjenih jezikov v italščino, nego iz slovenske venetščine, v kateri obznačuje po Boeriu: beni mobili, immobili, merci, viveri, enako nemšk. Zeug, Geräth, Stoff, na primer: roba da cusina, roba za kuhinjo — so piskri, sklede, pekve; roba magnativa, roba za jediva je moka, zelje, grah, roba umida, roba sicca je mokra roba: vino, pivo; suha roba: leseno orodje za pohištvo itd. roba da merci je roba za trgovino, Waare.

Kakor se nemško Zeug stavlja k sansk.: takšami, mache, verfertige, arbeite aus einem Stoffe, in temu odgovarja gršk. τεύχω, ex τεύχω, slov. tk-ati, texere, in se Zeug rabi za orodje — Werkzeug — za tkanino — Weberzeug, Tuch-zeug itd., isto tako venetskoslov. roba. Drugi arjanski jezici teh nazorov ne poznajo, kar pričuje, da roba ni plod italskolatinskega ali grškega jezika. Ker so starodavni Veneti sloveli kot izvrstni tkalci, kot trgovci, in profesijonisti v obče, so gotovo tudi že rabili poznamovanje roba za izdelke svojih rok, za izdelke umetnosti, in ker beseda roba v pomenu: Zeug, Stoff, Waare, Geräthe, pri severnih Slovanih ni znana, je ta beseda izključivo tvarina starovenetskega jezika, in ker je oblika besede izključivo

*) Tela (venetsk. italj.) Zeug, Stoff, iz texla, gršk. τεύχος, Zeug, lat. texo.

slovanska, kakor smo se prepričali iz primerov vseh sorodnih arjanskih jezikov, — so Veneti bili Slovani.

Biava,

obznačuje Venetčanu: Kost, Futter, biava de l'omo je: juha, biava dei cavalli, je zob, oves, seminar de biava izraža obseminare campum granis, biavarol, chi vende grano, venditor da farina. Biava tore sploh izraža to, kar lat. frumentum, in slovensk. žito, — živež, jedivo, zato trdim, da je biava nastalo iz blava, in to iz brava. Iz them. brav imamo v staroslov. бравъ, victima, Speiseopfer itd. Miklošič primerja sansk. bhary, comedere, tore analogično besedi: брашно, brašno, cibus, victus in farina, iz korenike braš, sansk. bhrakš, comedere. Sorodno zend. baourva, Speise, gršk. φορβή, Weide, Speise, starolat. forbea, Nahrung, Speise.

Gasó, in-gas-iar.

To je beseda, da človek lahko veselja poskakuje, ko jo bere. Gasó v venetščini pomenja v jeziku krojačev: „punto addietro, il quale si fa introducendo l'ago nella stoffa“, Nadel-stich, in-gas-iar, cuire a spina, in-gas-ia-dura, impuntura, lavoro di punti fatti coll'ago sul collaretto sopra i solini delle camicie, tedaj v vseh besedah pomen zbadanja. Kam bodemo to besedo djali? Nikamor inam, kakor k onej koreniki, iz katere je lat. has-ta, Spiess, hos-tire pri Plautu, schlagen, schlachten, proprie stechen, zato hos-tia, Schlachtopfer. Ker imamo v venetščini živo besedo gasó, gaseto, punto, Stich, smemo iz korenike ghas, pungere, tudi izvajati keltsko: gesum, gaesum, o katerej Servij piše: Pilum est hasta romana, ut gaesa Gallorum, sarissa Macedonum. Fick priravnava tudi goth. gasda, Stachel, imena Geise-rich, Lanzenkönig, in kaže na sansk. hiṃs, hiṃs, za prvotno ghiṃs, ghiṃs, tedaj nazalirana oblika. Bopp iz te korenike izvaja staron. geis-la, flagellum, novonem. Geisel, in reče da hiṃs obznačuje, laedere, violare, vexare, affligere, offendere, pulsare; Fick postavlja indogerm. prakoreniko ghas s pomenom, stechen, stossen, schlagen, in venetščina pričuje, da je pomen zbadanja prvoten. Isti pomen izraža tudi srb. жапати, žac-ati, imperfect. stechen, pungere, žac-anje, das Stechen, punctio, žac-nuti, stechen, von der Biene. Žac-ati, žac-nuti pa je nastalo iz žas-t-nuti, žas-a-ti, ker srbšč. soglasnika *st* in *s* spreminja v *c* primeri srb. цкло — cklo za стькло, cvekla za svekla. To tudi stori slovenšč., primeri: cmereka za smereka — ma-ces-en, rusk. sos-enj, larix, cmoknoti za smoknoti, cmola za smola, kocmovec, Baummoos, za kosmovec. Kakor smo se gore prepričali so poznamovanja za zbadanje, pobijanje stvarila

duševne pomene za pobitost, žalost, nevoljnost, *) tako nagh — nogia — vnožati se; ednake nazore tudi najdemo pri besedi gas — žas, srbsk. žas-nuti, žac-nuti, horrere, žac-anje, horror, in v tem prenešenem pomenu najdemo tudi v starobolg. ali cirkvenoslov. žas-iti, πτοεῖν, schaudern, in Schrecken setzen, terrere, žas-ati se, perterreri žas-nonti, stupefieri, goth. geisnan, us-geisnan, sich entsetzen.

Bliže prvotnemu poménu stoji staronord.: geisa, stürmen. Istega them. gas je tudi ime českega mytičnega bitja: Has-ter-man, Hastroš, dalje priimek, ki ga ima polabsko-slovansko božestvo Karevit na retranskej podobi: Gas-to, dalje staroslovanska osebna imena: Gasan, Hasko, Hasava. Sem spada tudi staroslov. mutato s in z ЖЕЗЪ, βακτηρία, virga, baculus. primeri goth. geisl, baculus, ЖЕЗЪ virga, novoslov. žeslo, Scepter, ki je bil iz prvega šiba; dalje gornjeluč.: žah-adlo, Stachel.

Iz venetsk. gaso, gaseto in gasiar se zopet prepričamo, da je jezik starih Venetov soglasnika *g* ni šče spremenil v *ž*, kakor litovščina, kder najdeš gailus, wüthend, staroslov. ЗЪЛЪ, heftig, genu, treiben staroslov. ženą, geriu, trinke, staroslov. žrą, verschlinge, geltas, gelb, starosl. žltъ. Vendar je tudi slovanščina v mnogih besedah prvotni *g* ohranila in ne v *ž* spremenila, tako litov. ges-au, auslöschen slov. gaša = gasja primeri šče starosl. trgati in trzati, vellere, nasproti indogerm. *g* je v litov. postal *ž*, v slov. pa ostal *g*, na primer sansk. gadati, sprechen, gadas, Rede, Spruch, slov. gadati, pregadati, litov. žadaš, Sprache, žodis, Wort, žadeti, versprechen. Iz korenike ghas — žas je tudi starosl. žestok, asper, durus, crudelis, σκληρός, starr = spitzig, τραχύς, stachlig, rauh, uneben, wild, erbittert, žestoč, impetus, primeri staronord. geisa, impetum facere, stürmen, menda tudi srb. žesta, žestina, acer tartaricus, vrsta javora bržkone po špičastem listji, primeri lat. acer, Ahorn iz korenike ac, acuere. Žestok iz žešti, žega izvajati se ne more, kakor je Vuk mislil. Priravnaj lat. gesatae, gesi, fortes viri, dalje sansk. hinsra, internecivus, perniciosus, atrox, saevus, iz hiñs. Tudi glagol ghaš, laedere se najde v sansk. in slovašč. pozna gaštriti, česk. hašteriti se, schaudern, erschrecken, tedaj sorodno s hiñs in gas — žas. Menda tudi gorenjeluč. gasa, žolč, prvotno pomeni laesio, offensio, kakor sansk. hiñsa, offensio, hañsa, invidia, iz hiñs, hañs, laedere, violare. Mi tore imamo

*) Ednako staroslov. jeza, Krankheit, Schwachheit, novoslov. jez-a, ira, morala je koreniko ag-eg v pomenu zbadanja, kalanja imeti, ker se ne dá ločiti od staroslov. azva, incisio, od ežb, j-ežb, animal pungens, ig-la, instrumentum pungens, in latvijsk. ig-t, innerlich Schmerz haben, ig-net, sich eckeln, ig-nis, verdriesslicher Mensch, gotovo sorodno lat. aeg-er, verdrossen, krank, in gršk. αἰχμή, Spiess. Jeza, igt, aeger, so tore uže prenešeni pomeni.

dovolj dokazov, ka je korenika gas — žas v slovanščini nekdaž bila živa i životvorna. Sansk. ešče ima prvotno obliko ghas-ra, zlobni.

Gogia

za goglia — golja, postelja, primeri latvijsk. gola = golja, litovsk. gval-ys, Lager eines Thieres, gulti, liegen, slov. žoli, plural, obešena postelja konjskega ali kravjega hlapca v hlevih gršk. γολέος, Lager.

Mota,

greto, trockener, sandiger oder steiniger Rand am Ufer, matar, niedersenken, niederwerfen, starosl. meta, jacere, odkoder staroslov. motyla, fimus — odmetnota stvar, smet, tore mota ono, kar je voda metnola, pesek, kamenje. Kakor v slovanšč. mot-yla obznačuje govno, fimus, tako tudi v venetščini in iz venetšč. v italšč, meta, *) Menschenkoth, Kuhdreck.

Tergeste.

Starodavno, slavnoznanu to mesto se sicer pri Strabonu veli „vicus carnicus“, ali mi je najdemo v posestvu Venetov. Kakor je Diez dokazal, je denešnje Trieste po prestavi glasnikov pravilno iz Tergeste, in ako je iz skaženega italjanskega Trieste se izobrazil slov. Trst, tako vendar ešče kranjsko ljudstvo govori o okolici Trsta: na Tržaškem. Imena ne moremo naravnije razlagati, kakor iz slov. trg, forum, Tergešte, Marktplatz. ТРГЪ v staroslov. obznačuje forum, trgar, mercator, trgovanie mercatura. Korenika trg pomenja reissen, zerren, ziehen, zupfen, tedaj je pri stvarjenji besede vladal on nazor, kateri pri latinski merx, mercator, mercatura. Fick reče: merx, merces, die Fassung, Packung, was man einstreicht, sansk. març, mriç-ami, ich fasse, streiche, packe, primeri: emere = sumere, demere. Na pomen jemanja, zgrabljenja opominja ešče slov. otržen, bepackt, vendar trh, Last, Gepäck ne spada sem, temuč k sansk. trkša, sila, Kraft. Trg se najde v litovsk. turgus, v islandskem torg, forum, item mercatus, macellum, Fleischbank, skand. torg, idem. Ker germanščina ni ohranila debila trg, vtegnete te besedi iz slovanščine biti. Vendar meni se dozdeva, da bistroumni Fick ima prav, ki trdi, da nareče Friesov (in prebivalci Islanda so kolonisti Friesov), je zelo blizu litovščini, tedaj izlandsko torg se lahko izpričuje. V sansk. najdemo tarh za targh, reissen,

*) Primeri ešče litov. at-matas, Mist, proprie Auswurf, goth. smeitan, bismeiten, beschmeissen.

zerschmettern, gršk. θράσσω to je: θραξω za τραχ-ω. brechen θραγμός, das Zerbrechen. Na sejmih se blago trga in se za blago trgajo, tedaj poznamenovanje trg celo naravno. Primeri ruski ploščad, Markt, starosl. ploštiti, ulterius producere.

Gabano,

vrsta plašča slov. kaban, kabanica iz korenike kab, litov. kabu, kabeti, haften, hangen starosl. skoba, fibula, sansk. skabhñôti, heften, tedaj kaban Umhang, Haftkleid priravnaj sagum. Od kod pa je slovensko muta (Murko), eine Art Pelzkappe aus Lammfellen, srb. mutavdžia, Verarbeiter von Ziegenwolle, litov. mut-ura, Kopftuch der Frauen, staronord. motr, Frauenkopfpfutz!?

Scovolar,

za scobolar, setolar, bürsten, scovoletta, Bürste iz korenike skab, nemšk. schaben, primeri slov. skobelj, Hobel, gršk. σκοπίς, Kraetze, lat. scobina, Feile, goth. skaban, schaben. Besede so prasorodne.

Mutria,

faccia deforme, ein hässliches Gesicht, staroslov. motriti, spectare, conspicere; analog. nemšk. Gesicht, in italj. viso, litovsk. matau, sehe, schau, latv. mattu, wahrnehme, grški ματέω, forsche, suche, μάτος neut. das Forschen, Suchen.

Scorozza,

adj. lugubre, scorozzosi, vestiti a lutto, in Trauer gekleidet, scorozzoso, sdegnoso, traurig, unwillig. Boerio je mislil, da iz italj. corrotto, ali ta razlaga je preveč prisiljena, bolje se primerja starosl. kariti, lugere srb. razkariti, moestum fieri.

Scorlar,

hin und herbewegen, zend. çkar, springen, drehen, runden, gršk. σκιάω, springen, sansk. skhal-ati, springen. Venetska oblika je bila skarlam, skarlati, slov. škrliti, mit den Händen hin und her bewegen. Iz te korenike skar je gršk. κω-τός, κω-λός. lat. cur-vus, gebogen, σκαλ-ηρό-ς, uneben, slov. škrlil, schräge (Murko), gršk. σκέλ-ος. Schenkel, σκολ-ίός, krumm. V litovšč. najdemo skrěju — skreti za skerju, rund drehen, tanzen, skritas, die Radfelge.*)

*) Corlo v venetšč. tudi motovilo, dalje toppo, ein starker Klotz, srbsk. in slov. krlja, ein Block, Holz, Bollen cylinderförmiger Block.

Macar,

pestare, zerstossen, macaura za macatura, contusione, macaroni, vivanda fatta di pasta. Korenika mak se najde v mnozih indogermanskih jezicih, vendar, ker tudi iz te korenike je stvarila litoslov. razne besede, je tudi pravenetska. V sansk. mačate, kneten, zu Teig, Mehl, Staub machen, gršk. μάσσω za μακ-ιω, μέ-μαχ-α, kneten, zerdrücken, lat. mac-er-are, zerreiben, mürbe machen, slov. z nazalcem men cati, man cati, zerreiben, mak-a, Mehl, mek-ткѣ, weich, litovsk. mank-stau, knete, slov. macelj, tudi rusk. tudes, Schlägel, srbsk. mak-ljati, schaben, schlagen, rusk. macovat, schlagen, stossen.

Chiepin,

Scheinheiliger, Gleissner, srbsk. klapiti, scheinen, pridene šče sansk. krp, Schein, najde se v instrum. krpâ, schönes Aussehen, Schein.

Macca,

abbondanza, Ueberfluss, primeri litov. mók-u, vermögen, zend. maç, mächtig, gršk. μάχα, vermöglich, reich, glücklich, selig.

Spacada,

bulada, Aufgeblasenheit, Angeschwollenheit, primeri staroslov. pančã sę, inflor. V slabi obliki slov. Paka, ime reke, tedaj die Anschwellende.

Logorar,

putelo, che sempre me logora, fanciullo, che sempre me crucia, tore logorar, peinigen, quälen, staroslov. logataj, κατάσκοπος, Untersucher, explorator, je najbrže: Spanner, in staroslov. logia, katere besede pomen Miklošič ne zna razložiti, bode menda Spannbank, Folterbank, primeri sansk. argh, recken, strecken. V srbsčini je tudi beseda, ki ima sorodni pomen, in sicer logov, der Beispanner, logoška, vitis suspensa, rozga, ki je napeta, ki se ovija dreves, die sich an Hütten und Bäumen hinstreckt, hinanrankt.

Nogia.

Boerio razlaga to besedo v incremento, Verdruss, nogiar, verdriessen, stuccare, ristuccare. Diez misli, da je nogia skvarjeno iz lat. „in odio“, ali Italjan ima iz venetske nogia, — noia, iz nogiar, — noiar, kakor iz trogia — troia, sagia — saia, bogia — boia, lat. odium, odire izgovarjata in pi-

šeta Venetčan in Italjan: odio, odiare, odioso, odiositá, odievole, glasnik *g* je tore v besedi *nogia* koreničen. Čudovito je, da kraj Mure in Ščavnice je znana beseda: vnožati se, vnoža mi se, lästig sein, Widerwillen empfinden, verdriessen, Eckel haben, unaufgelegt sein (glej Murko s. v.), Kranjski in Koroški Slovenci, ki so najbližji sosedje Venetčanov, te besede ne poznajo, tedaj je *nogia* pravenetska in vnožati praslovanska. Venetska *nogia* izraža isto, kar slov. vnožanje, vnožljivost, secada, seccheria, seccagine, straccagine, strachezza, improntezza, importunitá, Ueberdruss, Lästigkeit, Eckel, Müdigkeit itd. Mi imamo tukej z metaforičnim pomenom opraviti. Jaz trdim, da je *nogia*, vnožanje, iz glagola: *nagh*, ki pomenja: zbadati, srbeti, vrtati, sansk. *nagha*, svrab, litov. *nėža*, Krätze, gršk.: *νύσσω* iz *νύσσω*, stechen, *νύγμα*, Stich, litov. *nėže-ti* (imperson. kakor v slov.) stechen, jucken, starosl. *něza*, durchbohren, odkoder *nož*, Schwertmesser, nemšk. *nagen*. Iz korenike *nag* je *noga*, Fuss po pravem Kralle, Fussnagel, *ногѣтъ* in nemšk. *Nagel*. Tudi Nemeč reče, ako se mu kaj vnoža, gabi: Es jukt mich, es kratzt mich, sticht mich. Ker vnožati je samo pri panonskih Slovencih znana beseda, ki niso nikdar z Venetčani v dotiko prišli, je ta, kakor venetska *nogia* prestar ostanek obojih jezikov, in ker lat. in italj. imate iz te korenike *nag* premeknjeno obliko *ung-ungv-is un-g-ula*, je *nogia* ostanek iz starovenetskega, to je slovanskega jezika.

Da iz materielnih poznamovanj se stvarjajo duševna, je znano; da je iz teh poznamovanj eden jezik ohranil prvotni, drug preneseni pomen, pričujejo primere; tako sansk. *rudž* obznačuje polamati, potreti, pa tudi bolečino pripraviti, in sorodni latinski glagol *lugeo* uže samo je ohranil pomen žalosti, bolečine, med tem ko litovsk. *luz-u* ešče izraža pomen polamanja, in slovašk. *luz-nuti* pomen posekanja. Tako italj. *stuccare* izraža, verkitten, übergipsen in fig. verdriessen. *) Primeri latvijsko: *gnėga*, unlustig sein, proprie *nagend*, slov. *gabiti se*, Eckel, Abscheu haben, iz korenike *gab*, beissen, dalje srb. *žacati*, pungere, žacanje, punctio in horror.

*) Ako pri izpeljavi besed *nogiar* — vnožati, ne drži korenika *nagh*, stechen, kratzen, bohren, ponujamo koreniko: *nagh* v pomenu binden, knüpfen, sansk. *nahyati* za *naghyati*, binden, knüpfen, lat. *nec-to*, *nexum*, *nexus*, binden, knüpfen, schnüren, nemšk. *nāhan*, nere, sarcire, novonemšk. *nāhen*. Da je tudi v slovanščini ta korenika znana bila, pričuje srb. *negve* (plur.) Fesseln, Ketten in rusk. *niz-at*, binden, knüpfen, poljsk. *s-noza*, kamba. Vnožljivost, gabljivost — Verdruss, Eckel, Widerwille, Müdigkeit, Unaufgelegtheit se slobodno priliči vezanju. Iz te korenike menda tudi venetsk. *neghe*, Hinterbacken, gotovo pa venetsk. *negossa*, die Reuse, Garnsack, tedaj *nexum instrumentum*, prim. ruski *sčt*, Netz iz *sč*, binden.

More,

Ragazzo da scopa, fantič ki ladje pometa; tudi more izraža: Ehi tu! srbsk. More, More! Marko ne ori drumova, More! Turci ne gaz'te oranja!

Gora, Gorna,

Wassergang, slovašk. garat, Wassergraben, garaj, Kanal, gorna, Wasserröhre, polsk. gara, dira v tulu, Loch am Köcher. Vse te besede so iz korenike gar, sansk. džar, sich nähern, herbeikommen, gršk. ἀ-γείω-ω, sammeln, ἀ-γού-ά, Versammlung, litovsk. metath. gra-t-as, dicht beisammen, sansk. grâ-ma, Schaar, Haufe, Verein, Dorf, staroslov. гpa-мъ, caupona vel domus, grom-eni-ca, idem venetsk. garetā, Wachstube, staronemšk. kër-an, wenden, Richtung nehmen. Latinščina ni nobene besede ohranila iz te korenike. Primeri ešče slov. gariti, bežati, česk. harati, idem. Kam pa slov. gariti se, die Füße umherwerfen, auseinander strecken, garice, die Wagenleitern? k sansk. har, tollere, capere, prehendere, auferre, rapere?

Ghebo, Gebo,

rivolo, ghebi, gebi, quei piccoli canaletti, che a guisa di vene minori portano l'acqua per tutta la Laguna; primeri staroslov. ГЪВАНІЕ, motio, rusk. gob die Bai, latv. gibt, curvare, menda ešče bolje k sansk. gabha, Spalt, staroslov. zęba, zerreißen, zerspalten.

Sgarbela,

adject. gerunzelte Augenbrauen habend, prim. slov. grba, Runzel, staroslov. grba, convulsio, qua corpus retro flectitur, Krampf, grbat, contractus, novosl. grbast, rugosus, staronord. kreppa, zusammenziehen, krümmen, staronemšk. krimfan, srednem. krimpfen, Krampf, staroprusk. grab-is, Berg = Rücken, Buckel, primeri slov. grba, gibbus, starosl. grbъ, dorsum, Rücken, grbati, contrahere, irski gerbach, rugosus. Grkoitalščina ni ohranila nobene besede iz tega debla.

Sem spada venetsk. sgarbaria, impolitezza, hrv. grbavec, pravus, litovsk. grubus, asper, sgarbar, das Flussbett von Gestrüpp und Sumpfpflanzen reinigen, die den Lauf des Schiffes hemmen, tedaj grbati, zusammenziehen, grbančiti, nagrbančene obrvi, gerunzelte Brauen. Tudi venetsk. sgarba, Spreuhaufen, in vse kar se zmlačenega pograbi, je iz grbam, tudi sgorbar, portar sul dosso alcun peso, na grbu, hrbtu, kakošno butaro, brene nositi, dalje venetsk.: caveli in-garb-ugiai, vlasi koštravi, capeli disordinati.

In-gat-olarse,

verwickeln, česk. hatit, verbinden, verknüpfen. Sem spada nemški: Gatte, conjunctus, Gattin, srednjenemšk. getling, socius, Begattung conjunctio carnalis, die Gaden, das Gadem anglešk. to gather, colligere, gornjeluž. hat, Teich, Damm.

Gabia,

Käfig, Hühnersteig, česk. kabelka, kletka, slov. kobača, Hühnersteige.

Gatolo,

scolatoio, Abgussort, smaltiloio, Gosse, condotto d' immondizie, primeri slovašk. za-gata, Abort, slov. rusk. gata, draga, srbsk. gat, curriculum, Mine, Ableitkanal.

Boerio piše: Gátolo condotto d' immondizie, che v' é lateralmente ad ogni strada o calle di Venezia, dove si perde l' acqua piovana. Ta beseda je gotovo tako stara, kakor mesto Benetki.

Gatolo tudi obznačuje graben, ki se vreže čez ogone, da lahko voda preteka.

Seleno,

apium graveolens, rusk. šelen, Epich, gršk. σέλινον.

Grezo,

greggio, unbearbeitet, fig. rude, slov. grčav, knollig, klumpig, greza v jeziku zidarjev rinzaffo, das Zustopfen, srb. grčiti se, zusammenschumpfen, „lana greza“, greggia = lana sudicia, zottig, knotig, grčav len, slov. grčiti, zusammenschnüren, würgen, staroslov. grčiti, contrahere, venet. z praepoz. aggricchiare, beri agričiare, zusammenschumpfen, verstopfen.

Coglione,

Hodensack, litovsk. kul-ys, Hodensack, rusk. куль, Sack, škand. kul, Sack, gršk. κοιλίος τῆς καρδίας, Herzbeutel, lat. culeus, Sack, Hodensack, primeri šče slov. cula, Ranzen, Schlepssack. Ker je beseda tudi litovskoslov., zna coglione pravenetska biti.

Cigolo, Cighignola.

Te besedi ste pravo zlato in neskončno veselje za jeziko-slovca venetščine.

Patriarchi (Dizion. del dialett. Padov. s. v.) in tudi Boerio (pag. 171) pravita, da cigolo obznačuje: „vinacciolo e nocciolo“
 quel granel sodo, che si trova entro il grano dell' uva, acino
 slov. hrv. in ruski pa po Belostencu in Dalu čiger, Tresterwein,
 Wein aus Trestern, vinum ex vinaceis, vinum acinaticum, srbsk.
 po Vuku činger, Tresterwein. Cighignola pa je po Boeriu:
 „arnese di legno impernato nel telaio delle finestre, che serve per
 tenerle chiuse, fatto quasi a guisa di saliscendo“, eine drehbare
 Klinke, dalje: „Cighignola, dice si nel contado ala girella
 (Rollrädchen) scanalata, che serve per trar l' acqua del pozzo, ro-
 tella, moleta (Wellrad) di pozzo“. Kdo more trditi, da bi te be-
 sede ne bile slovanske? — primeri slov. čiga, trochlea, catadromus,
 turnus, trochus, Kreisel, Wellrad, „čiga, s kojem se voda vleče
 iz zdenca“ (Belostenec) „čige, na kojih se hudodelniki vleku,
 scalae gemoniae (Belost.)“ staroslov. čigot, lictor, proprie: ki po-
 možejo čige na vešela vleče, rusk. čigen, Schiffswalze, polsk.
 ciga, valček, srbsk. čigra, columba gyratrix, čiga, riba, po
 nemškem Störr, ker zmerom ciga, se vrti, srbsk. čigra slov.
 čigec, trochus, Kreisel. Dovolj dokazov, da ja beseda slovanska.

Ta beseda nas pelja na cisium, zweirädriger Schubkarren.
 Najprvle se najde pri Ciceronu, potem pri Festu, in pozneje Ulpian
 šče ima cisarius, vozotaj.

Besedo imajo jezikoslovci za keltsko, ali v novokeltskih be-
 sednikih ni nič sličnega najti, pač pa je šče beseda živa pri
 kranjskih Slovencih in sicer Ribničanih: cize, zweirädriger Schub-
 karren, pri Srbih čez-e, dvokolnica, na Štajerskem ciz-le, kan-
 kole, zweirädriger Schubkarren, in od Slovencev je beseda prišla
 k avstrijskim in bavarskim Nemcem, pri katerih jo najdemo v
 obliki: Zeisel — Zeiselwagen. Zehetmayer je Ciceronov
 cisium poskušal izvajati iz cito; da to ne gre, spozna kojvsak
 kritičen jezikoslovec, in nemškega glasoslovja ne smemo rabiti pri
 latinski etymologiji, kakor je pri tej besedi storil Zehetmayer.

Naj naravniša razlaga je iz čig, rollen, drehen, wälzen,*)
 vsaj primere kažejo, da so stari narodi poznamovanja za kola
 stvarjali iz nazorov gibanja in vrtenja, tako currus, Karren,
 kola, traha itd. Cisium so tore Rimljani, in tudi Venetčanom
 sosedni Kelti prejeli od Venetčanov; v denešnji venetščini in ital-
 ščini sploh beseda ni več znana, pač pa šče gori omenjeni besedi
 cigolo in cighignola, v katerih je zapopaden pomen vrtenja
 in valjanja. Ker Venetčani in Italjani sploh besede cisio ne
 poznajo, je Slovenci in Srbi niso mogli dobiti od njih, temoč be-
 sede cize, cizle, čeze morajo biti stare praslovanske. V sansk.
 najdemo khadž, agitare, in iz khadž je postalo cig — čig,
 kakor iz sansk. kadž, ki pomenja tudi singultire, slov. cigati,

*) Mantuansk. zigotar, scuotare, schütteln, rütteln.

cigotati, schwirren. kreischen, *) katero besedo zopet v venetščini nahajamo: cigar, stridere, acutamente gridare, cigho, grido, cigheto, piccolo grido. Iz khadž, agitare, je sansk. khadžaka, instrumentum, quo lactis flos agitur ad butyrum conficiendum, tore = slov. čigec. V nazalirani obliki nahajamo v sansk. kańdz, claudicare, har je tudi valjanju, čiganji, čegolenji podobno, pa da ne bi nam kdo rekel venetsk. cigolo in cighignola sta indogermanski besedi, ter postavimo semkej, v kakošnih oblikah se sorodne indogermanske besede prikazujejo, in sicer sansk. khadž, khańdz, khańdzati, claudicare, kańdzana, motacilla, tresorepka, gršk. σαύζ-ω, za σαυγ-ιω, hinken, σαύζων, hinkend, staronord. skakk-r, hinkend, starogorenjenemšk. hinkan, hinchán, srednjenemšk. hinke, hank, hunken, hinken. Latinščina ni ničesar ohranila. Brez dvombe je iz korenike kag — kadž tudi slov. koza „wegen des steifen Ganges dieses Thieres“ (Fick), sansk. čhága, idem, latvij. kaza, anglosaks. hecen, dalje koža, Haut, Fell, proprie: Bockshaut, kakor starosl. azho, βύσσα, Fell, Vliess iz agne, Lamm, tedaj azno, Lammfell. Agne, agnus pa zopet iz ag — adž, agere, tedaj animal agibile, sansk. adža, Ziege, iz ag — agilis.

Bibiar,

venet. in patav. lellare, ninnare, tentenare, sich besinnen, zögern, schaukeln, schwanken, in sicer slednja dva pomena sta prvotna; bibia, ein schwankender Mensch, bibioso, schwankend, unschlüssig, träge. Vsi ti poméni počivajo na koreniki bib, ki označuje oscilirajoče gibanje; sorodno je nemško: beben, staronord. bifa, bewegen, erschüttern, agsak. beofian, staronemšk. bibên, srednjenemšk. bibinen. Latinšč. ima oblike: feb-ris, Fieber, das Beben, fib-ra, Faser, gršč. τρέβουαι, zittern, φόβ-ος, Furcht, φόβ-η (flatterndes) Haar, Mähne; slov. biba, polž, biba. die (wackelnde, schaukelnde) Ente, bebec, ein feiger Mensch, biba, die Gezeiten (Ebbe und Fluth), venetsk. bibaron, conchiglia di mare, po Linèu: mactra solida, ker na morji biba ali pa ker je bebasta, zato jo tudi imenujejo mactra stultorum. V slovenščini se je tore prvotni pomen zibanja ohranil, in ker grkoital. besede imajo *f*, smemo bibiar za pravenetsko obliko in besedo imeti.

Biassar,

iz biascar, in to iz blas car, il masticare di chi non ha denti, mühsam kauen, slov. blaskati in mlaskati, idem, gornjeluz. mlaskac,

*) Korošk. čež-inj, zvonček.

schmatzen. Zmena glasnikov *m* in *b* je navadna, primeri beka in meka.

Biato,

impallidito, erblasst, biato iz blato in to metath. iz balto, litovsk. baltas, ali pa iz blęd; biate, parti bianche del fegato, tedaj zopet balte. To je zopet slov. imé za barvo, primeri surian, saurian, suri, russo = rusi, gornjeluž. rysi, die Mitte zwischen roth u. gelb, zalo — žel — žlt; — bigio — bizo, grau, pa je iz staronemšk. bis, grau.

Barban,

Termino antico, ma usato anchora dai Chioggiotti e in altre isole dell' Estuario, dalla voce barbarica barbanus e vale zio, tedaj stric, in res se v latinšč. srednjega veka tudi najde barbanus, stric, in sicer v Leges longobard. Po takem bi se dalo misliti, da je beseda longobardska, vendar nastane več pomislikov; in sicer je eden ta, da se beseda je vzdržala na otocih, tedaj morski Venetiji, gder so naj starejše naselbine venetske, dalje nema Venetčan druge besede za strica, tretjič ne najdem v germanščini nič sličnega. Poznamenovanje barban za strica vjema se tudi z nazori, ki so ga Slovani imeli o tem sorodniku. Ako najstarejši sin po smrti očetovi ni bil ešče sposoben za gospodarstvo, je nje vodil stric, in ta ni bil ravno vsmiljen in dobrotljiv; zato so Slovani dali celo bodečim zeliščem imena: stric, hudi stric, pasji stric, dalje šče pri Jugoslovanih nahajamo poznamovanja za strica, kakor čiko, čiča, dundo, ki imajo pomen kaznitelja, pretepacva, šibavca, itd. (glej razlago besed: a chico! in dondaro). Isto, kar čiko, dundo, obznačuje tudi barban; po Stullieu barbati, trgati, pukati, reissen, zupfen, primeri sansk. bharb, kauen, nagen, verzehren, tudi bharv, iz ktere korenike je slov. brav, vervex in porcus, tore žival žvekajoča, gršk. φέοβει, er weidet, φοοβή, Weide, starolat. forbea, nekakva hrana po Festu, ki se je mogla vroča jesti. Germanšč. ni od te besede nič ohranila. Test, tešča, Schwiegervater — mutter, je tešeči, der tröstende, beruhigende, zelva, moževa, sprogova sestra, je glasna, vesela, primeri sansk. nandini, exhilarans in filia, lat. avus, iz avere, gern haben, sich göttlich thun.*) Primeri staronord. fadh, Base, proprie die hassende, gehässige, faedh, Hass, Feindschaft.

*) Zavo je sorodno: uj — uj-ec, in gornjeluž. v-ov-ka, Grossmutter; v to narečje pred samoglasnike rado predstavlja, n. pr. v-on, ille, volša, Erle, vot = od, von wannen.

Castagna — kostanj.

Kostanjev med rimskimi pisatelji prvi omenja Venetčan Virgil v Eclog. 2, 52.

„castaneaeque nuces mea quas Amaryllis amabat.“

Za njim sadu ali lesu iz tega drevesa omenjajo: Plinij (oleum castaneum) Vitruvij in Collumella. Pri grških pisateljih najstareje, in stareje dobe, tega imena ne najdemo. Hotli so narodoslovci in jezikoslovci iz edne vrstice grškega pesnika Nikandra, ki je cvel v drugem stoletji pred Kristom, sklepati, da on imenuje ta sad, ki je redil mesto Kastanis, katero je stalo v thesalskem primorji na podnožji Peliona, a ta vrstica ne dokazuje, ka bi bili tam kostanji rastli, Nikander govori o „καρόνιο“

„δυσλεπός καρόνιο, τὸ Καστανίς ἔτρεγεν αἰά“, in κάρνον je juglans, Wallnuss. Glossatori v zadregi in nevede, kaj bi s tem imenom storili, so iskali geografično ime, da bi po tem ta sad razložili. Tudi redko drevo dobavlja ime po mestih, pač pa naopak, — Bukovica po bukvi, Črešnjevica po črešnjah, Kostanjevica po kostanjih, Orehova po orehah itd. Razlaga besede kostanj ab urbe *Καστανάλα*, torej ne bo obveljala. Domovina kostanja ni bila Thessalia, in Nikandrov glossator sam kaže na Pontus kot domovino kostanjev. Južnozapadno od mesta Sinope v nekdanji Paphlagonii ešče, v byzantinski dobi najdemo mesto: *Καστανίων* (Ritter, Erdkunde 18, 414. itd.) in to je menda isto, o katerem Nikandrov glossator govori: *ἡ πόλις Πόντου, ὅπου πλεονάζει τὸ καστάνιον.* *) Za to domovino govori poznamovanje: bendak, pandek = nux pontica, pri Arabljanih (Zeitsch. für Kunde des Morgenl. 7, 110.). V onem okrožji pa so bili prvi sedeži adrijanskih Venetov; ne bode se nam torej neumnost oponašala, ako se besedo kostanj drznemo iz slovanščine razlagati, in trditi, da so kostanje starodavni Veneti iz Ponta v Thracio in v Adriatiko zaplodili. Mi ponudimo thema: kost, iz katerega so besede: kostra v, hirsutus, rusk. in slov. kostrit, kostret, srbsk. lana caprina, kostrešiti, hirsutum fieri, kostrela, kostreba, kostreva, kostreva gremen hirsutum, kostur, polsk. palica, na katero je nabita železna špica, kosturica, hrv. špičasta sablja, starosrb. košturica, koplje Spiess, kostreš, Stachelfisch. Primeri gršk: *κατός*, gestoehen, *κείτρον*, subula, Grabstichel, *κατρεύς*, riba, die Meeraesche, *κατρωτός*, zugespitzt, sansk. *ças-âmi*, ferio, slov. kos-iti sansk. *çastra*, Schwert. Kostanj bi torej bil ježičast sad, die stachliche Frucht, vsaj šče Slovan kostanjevo skorjo imenuje ježico, Venetčan pa:

*) Macrob. (Sat. 3, 18, 7.) po Theophrastu kostanj tudi imenuje: nux Heracleotica. Heraclea pa je bilo mesto s pristanom (Hafen) ob Črnem morji, in je kostanje zopet dobavljalo iz Paphlagonie, domovine adrijanskih Venetov.

riccio, kar je iz lat. *ericius* = herinaceus, primeri: jež, herinaceus, in ježica, spica mutica.*)

Grki in Rimljani nima jo individualnega imena za ta sad, in ker Venetčan Virgil prvi to ime rabi, je drevo in ime moglo biti v Venetii domače, in pri pomanjkanju točnih imen se ne dá misliti na splošno kulturo tega drevesa o Catonovi in Plautovi dobi; jihovi „nucēs calvae“ in „nucēs graecae“ — so mandeljni, o čemer se iz Macrobija prepričamo (Saturn. 3, 18, 8). *Nux graeca haec est, quae et amygdale dicitur.*

Drugo koreniko pa ima rusk. in slovenski koster, celo island.: köster, strues, rokus, in sicer stavljam to besedo k sansk. kâsthâ, lignum, korot. po navadnej izmeni soglasnika *k* z *h*, hostales. Beseda lês, sylva, s katero je v zavezi: leska, Haselstaude, lešnik, Haselnuss, lesa, craticula, ni šče razložena, in tudi jaz ne vem za njen prvotni pomén**). Grk lešnik imenuje *καρύα*, Latin iz gršk. *corylus*, h katerej besedi so nekteri jezikoslovci nemšk. hasal, hasel, stavili, katerej razlagi pa ne priglasujem.

Lešnike so torej Slovani uže v svoji azijanski pradomovini mogli poznati; jeli tudi orehe? V persinščini najdemo: aragh, oreh. Grk ima tudi za oreh ime: *καρύα*, Latin: *nux* = nukis Nemeč: Nuss, laški oreh Latin imenuje juglans — to je: Jovis glans = Dioskoridesovemu *Διὸς βάλανος* — Zevsov — Jovov želod. Ker Plinij (15, 88) piše, da so orehi iz Ponta v Grecijo in Perzijo prišli — „in Asiam Graeciamque e Ponto venire ideoque ponticae nucēs vocantur“, in isto trdi Dioscorides (1, 178) „τὰ δὲ ποντικά, ἃ ἔτιοι λεπτοκάρυα καλοῦσιν“ in ravno tako Athenej (2 pag. 53), bi smeli trditi, da perzinski aragh je iz slovanščine, in Miklošičeva razlaga imena: orêh, litov. riešutis iz korenike: rêh, unde rêšiti, je prav prikladna, in oreh riešutis označuje die zu schälende, lösende Frucht. Ako je persinsko aragh iz slov. orah, oreh, so Persini ime zopet mogli dobiti od Venetov, ki so stanovali v Paphlagonii in Armenii — ob Pontu, in ta beseda je nova priča za slovanskost onih Venetov. V Italii šče Cato proti sredini drugega stoletja pred Kristom ne pozna ne laških orehov (juglandes) ne kostanjev, ne mandeljnov. Da so orehi iz Male Azije in posebno iz Paphlagonije prišli, poročajo vsi stari pisatelji, naravnost pa Hermippus (apud Athen. 1, pag. 28.) „τὰς δὲ Διὸς βάλανους — Παφλαγόνες παρέχονσι. —

Jeli ne tiči v besedi: *δρυκάρυον*, katero besedo rabi Strabon za poznamenovanje nekega drevesa, skazeno slov. orah? „ἢ δὲ Στω-

*) Hehn (Culturpflanzen, str. 341.) sam piše: Nicht in semitischen, wohl aber wie wir glauben in iranischen (?) Idiomen, besonders im Altarmenischen würden Kenner dieser Sprachen die Erklärung des Namens Kastanie entdecken können.

**) Gilferding primerja sansk. *râsa*, vinculum, dolenjeluž. reso, Geflecht, pleten, za vezanje pa se leska rabi, tedaj razlaga prav naravna.

πίτις καὶ σφένδαμον ἔχει καὶ ὀροκίρον, ἐξ ὧν τὰς τραπέζας τέμνουσι⁶⁶. (12, 3, 12.). Σφένδαμος je acer arbor, drevo, ki ima trd les, iz katerega so mize delali. Orebov les šče sedaj čislajo mizarji. Ὀροκίρον bi znalo popačeno biti za: orahorovo scil. drevo.

Sinopljani so bili naseljeni Grki v primorskem mestu Sinope, ki je stalo na severnem boku Ponta euxina, in spadalo v Paflagonijo, tore so drevo in jegovo ime lahko dobili od paflagonskih Venetov.

Orahar bi po obliki označevalo ogromno — silno orehovo drevo. Da pokrajine južno od Kavkaza in ob severnem kraju Male Azije rodijo vse sorte orehov in kostanjev v največi popolnosti, pričujejo stareji in novejši potniki. Kolenati je videl v Armeniji leske, katerih deblo je merilo tri šolnje, torej je celó naravno, kako so nastala ednaka poznamovanja za: les, sylva in leska, lešje, Haselwald. Ker se vitre iz leske rabijo za pletivo, tudi bi se iz te okoliščine razlagala poznamenovanja: lesa, aus Ruthen geflochtenes Thor, lesa, culmen, svisle, craticula, crates, Flechtwerk, venetski: lesena, sporto, Erker, Einlassthür. To poznamenovanje kaže na lesene hiše starih Venetov se spletenimi akri (Erker), kar tudi pričujeta Strabon (1, 6.), ki mesto Ravenna imenuje: ξυλοπαγής, in Vitruvij (2, 9, 11), da je stalo na kolih. Ime Lesena, geflochtener Vorsprung, sporto, je torej tako staro, kakor mesto Ravenna, beseda je pravenetska, in ker le slovanščina pozna to poznamenovanje, — so bili Veneti Slovanje.

Brusar

iz bruciar, rōsten, dōrren, braten k sansk. bhardždž, bhardžate, rōsten, braten se prav ne priklada, pač pa k srb. buknuti = blknuti, auflodern, tedaj k sansk. bhrâk, flimmern, leuchten. K bhardždž spada slov. bržolica, Rostbraten, primeri sansk.: bhargta, part. perf. pass. gerōstet. Italj. venetsk. bruciar, brusar ne moremo grškoitalski jezičnej edinosti pridevati, ker grškoitalšč. ima: φρύγω, rōste, dōrre, φρύγετρον, Rostgefäss, lat. frigere, frictum, rōsten, φρυκτός, gerōstet, dalje φροκός, weiss, leuchtend, φλέγω, leuchte, φλόξ, genet. φλογ-ός, lat. flagro, flamma za flagma, fulgeo, fulgur itd. Indoevropski bh je v grekoitalšč. skoz in skoz φ — f; tedaj je italj. bruciar iz venetoslov. brk, brek, blk, primeri litov. brek-st-a, es tagt. Isto prikazen najdemo v venetsk. bagia, ital. baia, slov. burla, buffa*). Tudi tukaj nastopi v grkoitalšč. φ — f mesto bh svojo pravico, in mi najdemo φημί — for, fari — fabula itd. Take prikazni strogo branijo Venete prištevati k gerškoitalskemu plemenu.

*) V slovenšč. nahajamo: zbaglati, abbetteln, überreden, rusk. dialek. baz-anit, kričati.

Sem spada tudi venetsk. busa, buca, bochetta, Loch. staroslov. bok, cavitas, sansk. bhûka, Loch, Oeffnung, lat. fauc — fauc-ium, Loch, Oeffnung, Schlund. Priravnaj ešče far, genet. farr-is, Dinkel, Spelt, Mehl. staronord. barr, Gerste, slov. ber, vrsta prosa; staroslov. branъ das Ringen, Streiten, Kampf, iz borja, brati, kämpfen, lat. ferio, bylie in folium itd. Lat. bucca, Blase, Backe, bucinum, Kriegshorn ital. bocca, Maul je iz korenike buk, starosl. buča, niženemšk. pochen, puchen, lärm, pogge, Frosch, hrv. pukač, idem, staronem. pfuchôn, schnauben.

Sgalonarse,

guastarsi le coscie, sgangherarsi, fehltreten; ta beseda se vjema s sansk. skhala-ti, straucheln, gršk. σκαίρω, springen. Beseda je gotovo šče se ohranila iz starovenetščine.

Spegazzar,

fare scorbii, Tintenklexe, Tintenflecke machen, spgazzin, cattivo pittore, primeri starosl. pêg, bunt, novoslov. pegat, Perlhuhn, pegam, Seidenschwanz (Schmetterling) sansk. pindž, malen, pinga, braun gršk. πύγαλος Eidechse, tedaj po barvi, nemški Fink. Peg ni tujka, kakor Miklošič misli, ki pêg izvaja iz goth. fai-chus, staron. fêh, varius; to spada k sansk. piç, gršk. πι, slov. pis — pisati. Tako trdi Fick, in jaz mu priglasujem. Novoslov. pêg, pêga, macula, pêgast maculosus, ogrskoslov. pigučav, idem, česk. piha, polsk. pięga, dolenjeluž. pega, Sommersprosse. Severna slov. narečja so pomen rjave barve bolje ohranila. Grško ποικίλος, bunt, tudi spada k koreniki piç, ne pa pig — pidž. Venetsko spgazzar se bliža k slovenskim pomenom besede peg.

Drapî,

vestiti, vestimenti in genere, sansk. drâpi, Mantel, Gewand, litovsk. drap-anà. Kleid, Gewand. V drugih sorodnih jezicah se ta beseda ne najde, venet. drapêto, stoffeta leggera.

Galàna, Gagiandra.

Razve poznamenovanja: tartaruga za želvo ima ešče Venetčan tudi: Galana i Gagiandra, drugi Italjani pa lat. testudine, testuggine. Sicer bi se misliti dalo, da je Galana sprejeta beseda iz grščine: χελώνη, vendar ni verjetno, da ne bi stari Veneti, ki niso samo v Malej Aziji, nego tudi v Evropi kraj morja stanovali, imeli lastnega poznamenovanja za želvo. Jaz imam venetsko ga-

lana za pravenetsko besedo, dasiravno ima isto koreniko, katero gršk.: *χέλως, χελώνη*. Ako si različne izraze za to žival pogledamo, nahajamo različne uzroke jenega poznamenovanja. Trdo pokrivalo, katero ta žival ima, je dalo Nemcu povod jo imenovati: Schildkröte, Srbinu: kornjača, iz kora = skorja, Rusu: čerepaha, iz čerep = črep, Schale, Scherbe, Latinu: testudo, iz testa, Schale.

Slovenec, Bolgar in Poljak rabi *ЖЕЛВЪ*, želv, željva, żółw, (polsk.), *žel-кѢ* (bolg.) staroslov. tudi *ЗЕЛВЪ* *) in *ЖЕЛЪКА*.

Miklošič (Lexic. palaeoslov. s. v.), Curtius (Etym. pag. 188, 3tia edit.), Schleicher (Formenlehre, 111) stavljajo *ЖЕЛВЪ* h gršk. *χέλως, χελώνη* in oboje k sansk. *har-mu-tas*. Curtius l. c. piše: „Das Suffix ist verschieden als Wurzel vielleicht mit Hugo Weber (Zeitschrift IX. 256.) sansk. *ghar* zu betrachten, die in *ghar-ghar-a-s*, Geknister, Gerassel, und *ghar-gharâ*, Laute, Glocke, erscheint, so dass das Thier von dem quackenden Tone benannt wäre, den es von sich gibt“.

Za to razlago ne govori samo slično poznamenovanje: *tar-taruga*, nego tudi druge besede iz te korenike pomene: glas, šum, pisk izražajoče; vendar o teh malo pozneje.

Mi bi torej imeli koreniko *ghar* (sansk. tudi *džar*, knistern, rauschen, tönen), v pomenu: sonare. Ta se je v slovanščini tudi ohranila in sicer staroslov. *galiti σιωπᾶν*, schreiend, singend, lärmend tanzen, venetsk. *galoria*, allegrezza eccessiva manifestata con gesti, goth. *goljan*, gaudere, nemški: *gellen*, zato: *Nachtigall*, nocte sonans; iz te korenike je tudi lat.: *hirundo*, lastovka in gršk. *χελιδών*, idem, tedaj: die gellende, primeri sansk.: *ghar-ghara*, strepitus in ulula. Pa kako je to, da v venetščini nahajamo: *galana* mesto: *gialana* ali *gelana*, kar bi bliže stalo k slov. *žal-žel*? To nas nič ne moti, v venetščini ni se še glasnik *g* pogreznil v *ž*. To prvo stopnjo glasnika tudi najdemo v drugih besedah, postavim: grlo in žrlo, srb. *galiti*, **) čeznuti, begehren, verlangen, goth. *gairan*, rusk. *zarit*, uzbujat *želanje*, (Gilferding, o srodstvê jazyk. slav. s sansk. 186) staroslov.: *žeti*. Kakor srbski *galiti*, starosl. *žel-eti*, rusk. *zar-it* so iz edne korenike, ki se vjema s sansk.: *haryati*, iz prvotnega: *garyati*, begehren (primeri ešče *žariti*, *zarja*, *zora*, iz korenike *gar* — *goreti*), in kakor je ešče srbščina ohranila prvotni *g*, tako tudi venetšč. v besedi: *galana*. Sansk. je prvotni glasnik *gh*

*) V stari češčini pa *zelva* obznačuje *mariti soror*; ta beseda se vjema z lat. *glos* proprie *gelos-χελ-ωσα, γάλως*, die laute, heitere, primeri *test*, *teša* iz *teh*, *teš*, der — die Beruhigende, sansk.: *nandinî*, *glos*, proprie *pulchra*, *illustris*, franc. *la belle soeur*, lat. *avus ex aveo*, sansk. *avas*, favor, auxilium.

**) Spomni se šče na: Tergeste mesto Teržešte (na Tržaškem).

spremenila v *h*, zato har-mu-ta za gharmuta. V gršč. je aspirat *gh* sploh χ , zato: $\chi\acute{\epsilon}\lambda\upsilon\varsigma$, $\chi\acute{\epsilon}\lambda\acute{\omega}\nu\eta$. Pruskolitov. šče je tudi ohranila prvotni *g*, primeri: prusk. gana, slov. žena. Korenika ghar, sonare, pa je tudi stvarila poznamenovanja za instrumenta sonantia*), tako sansk. reduplik. ghar, -gharâ, Laute, Glocke, gršk.: $\chi\acute{\epsilon}\lambda\upsilon\varsigma$, lyra, rusk.: žel-ejka, duda, Rohrpfefe (Gilferding, l. c. 221) primeri šče gršk. $\chi\acute{\epsilon}\lambda\upsilon\sigma\sigma\omega$, $\chi\acute{\epsilon}\lambda\acute{\upsilon}\omega$, hrgoliti v prsih, sikaje kašljati, **) sem spadajo tudi poznamenovanja: gršk. $\chi\acute{\epsilon}\lambda\upsilon\varsigma$, fistula, die Fistel (bolezen), ulcus, slov. želve, Skrofeln, ***) venetsk. gale, tumoretti linfatici. Ker skorja želvina je obočnata (gewölbt), se je v gršč. stvarilo: $\chi\acute{\epsilon}\lambda\acute{\omega}\nu\epsilon\iota\omicron\nu$, Wölbung, in tudi v staroslov. se je beseda „acervi“ — nam altaria eorum quasi acervi super sulcos agri — prestavila v: „želvi“. (Oseas, 12, 11.) Želvina trda lupanja je tudi služila za poznamenovanja: Schilderdach, Sturmdach, gršk.: $\chi\acute{\epsilon}\lambda\acute{\omega}\nu\eta$, dalje: Schemel, Fussbank gotovo, ker se je za podnožne stolce rabila, primeri staroslov. ЖЕЛТВА, fulcrum.

A vokal pričuje, kako prestara je beseda gala, galana, gršč. in slov. uže imate vokal. *e*: $\chi\acute{\epsilon}\lambda\upsilon$ -s, želva. Venetčan pa šče tudi želvo imenuje: Gagiandra = Gagliandra = Galian-dra, in jaz trdim, da se to ime vjema s grškim: $\chi\acute{\epsilon}\lambda\upsilon\delta\rho\omicron\varsigma$, Wasser-schildkröte, vendar z venetsko obliko. Ker je prvi del besede uže razjasnjen, ostaja nam šče drugi: andra. Ker je v grškem $\upsilon\delta\rho\omicron\varsigma$ (primeri: $\acute{\epsilon}\upsilon\delta\rho\omicron\varsigma$, Fischotter) thema $\acute{\upsilon}\delta$, in ta odgovarja lat. ud v močni obliki und, odtod udus a um, udor = $\acute{\upsilon}\delta\omega\rho$, dalje unda, sansk. und-ana, humectatio, und-âmi, humecto, unda, aqua, goth. vatan, aqua, anglosax. ydha, unda, litov. w-andu, staronord. vatn, voda, vâttr, feucht, tedaj je oblika andra izključivo slovanska, in mi jo najdemo v imeni: Andriča, bistra reka pri Gradcu, Wandritsch-bach na „gorenjem Štirskem“, ad Undrium fluvium v pismih 10ga stoletja, novoslov. Vôdreš, Vôdrešina = ВЪДРЕШЬ, imena vasi kraj deročih, bistrih potokov. Galiandra je torej slovanska oblika, ker iz gršk. $\chi\acute{\epsilon}\lambda\upsilon\delta\rho\omicron\varsigma$ bi se težko stvarila Galiandra, ker Venetčan in Italjan sploh gršk. v ohranjuje čist in popolen.

Uže Bopp je omenil, da je ud — und nastalo iz: vad-vand. Ta *v* in *va* je Grk spremenil v: $\acute{\upsilon}$ ali *v*, zato ima them. $\acute{\upsilon}\delta$ — vd, italska narečja so ohranila obliko: ud — und, nemško slabo obliko: vat, Slovanolitvani slabo in močno obliko: vod —

*) Sansk. gala, Rohrpfefe, gal, sonare. Tudi reduplik. glagolati sem spada.

**) Venetsk. gagioni = gaglioni, stranguglione, malattia del cavallo, Kehlsucht, tedaj sopet po galenji, sikanji, hrgolenji; bliže šče stoji venet. giavardo = gialardo, fistula.

***) Miklošič novoslov. želva, fistula. Želve, (Fisteln) so cevim podobne (rohrartige) oteklina, poznamenovanje torej po želvah — želejkah, primeri lat. fistula, Rohrpfefe in Geschwür.

vand; ali glasnika *v* na početku neodbacajo samo Venetčani (primeri ose = vose = voce), nego tudi korotanski Sloveni (primeri las, ladati), zato nahajamo obliko: andra — novoslov. odra, Venetčan pa ešče posebno glasnik *v* med vokaloma rad izpaha, postavim: paon za pavon, in tako se nam razjasnuje oblika Galiandra mesto: Galivandra. Phryžski jezik ima obliko βέδν, voda, in ta oblika nam pričuje, da Venetov ne moremo k trojanskemu plemenu, ki je po točnih poročilih bilo sorodno fryžkemu, prištevati. Ker korotanski Slovenec *va* in *vo* izgovarja kot *ua* ali *uo*, tedaj *uada*, *uada*, ali pa *v* odvrže, in reče: *ada*, zato se gorenještirska rečica, ki teče mimo admontskega kloštra in se zliva v reko Anas (Ens), najde v starih listinah v oblikah: *Ada*, *Ouda*, *Uda*, *Uoda*, in ime kloštra: *Ode*, *Oude*, *Uode*, *Udemund* to je *Ada* — *Vodamündung*.

Vogar,

die Kräfte beim Rudern anstrengen; Diez je mislil iz nemškega wogen, ali ta priličnost je nenaravna; moment djanja je moč, torej vogar mora obznačevati: moč pomnoževati; v rusk. narečjih *vaga*, *sila*, *moč*, sansk. *vadža*, *Raschheit*, lat. *vig-or* gršk. *ύγ-ής* zdrav = močen staronemšk. *wahhar*, novonem. *wacker*, menda tudi polsk. *viželj*, *Windspiel*, *bistri pes*, srbsk. *viž-a*o, *Wachtelhund*.

Spentonar,

spignere, stossen, schieben, drängen, litovsk. brez nazalca *spitu*, drängen, part. perf. pass. *spistas*, gedrängt, venetsk. *spenton*, Stoss, Schub, *spento*, gedrängt. Razve litovšč. ni v nobenem indogerm. jeziku slične besede najti, ako ne morda lat. *spissus*, dicht, iz *spittus*.

Speron, Spiron,

Sporn, fig. Antrieb, staronord. *spirna*, mit dem Fusse in die Erde kratzen, staronem. *spirn-jan*, mit dem Fusse anstossen, gršk. *σπαίω*, zucke, zapple, vendar, ker tudi litovšč. pozna *spiriu* — *spirti*, mit den Füßen treten, ausschlagen, rusk. *šporju*, *calco*, zna *speron*, *spiron*, pravenetska *biti* in ne nemšk. *Sporn*, primeri šče lat. *spernere*, verachten = wegstossen, sansk. *sphur*, zucken, hinten ausschlagen, zend. *çpar*, treten, zappeln, zurückstossen.

Scueleta

za *scudeleta*, *laguncula*, starosl. škandělъ, *testa*, *laguncula*, *tectum*, novosl. škandela, *skedela*, staronord. *skutil*, novo-

nem.: Schüssel, lat. scutella, starosl. skandêlnikъ, figulus, odkod? V slovanščini ima troje pomene, tedaj praserodno.

Renzenar,

klaffen, Maul aufsperrn, sicer tudi v lat. ringi, Maul aufsperrn, rima za rigma, Spalt, vendar bliže šče lit. riženti, Zähne weisen, novoslov. režati, starosl. regnati hiscere, rega Spalt raġъ, Schimpf, raġati, verhöhnen, staronemšk. rach-o, Schlund — Rachen.

Ghea,

za ghega, voce del contado verso Padova e vuol dire grembo, mettere in ghea, facendo del grembiale ripiegato come una tasca, slovaški: gega, po Sreznievskem trjaset, slov. zezati, beuteln, schütteln, srbsk. gegati, segni gradu incedere, slov. zez, pišek, alias škofova kapa pri kokoših, goskah itd., sansk. gah, za gagh, tresti, schütteln. Torej gega kraj, kamor se kaj trosi, in to je krilo, Schoos.

Ancrogia,

bi stalo k staroslov. жерогія, ж je praepoz. kakor v besedi жродъ entartet; iskati torej imamo thema жръг in ta obznačuje fragilis, mollis, staroslov. krgost, mollities. Ancrogia tolmači Boerio persona cagionevole, eine sieche Person, tedaj vjema se s pomenom krgek, krgost.

Cuzzarse,

dicesi dei cani per dormire, slov. kučiti, peš kuči, mačka kuči, to je dremlje, dalje cuzzarse parlando delle lepri, quando si pongono in postura di sedere, tudi v obliki: cuchiarse, dice si del coricarsi (sich niederlegen) de cagnolini, slov. kučiti, sorodno je nemšk. hocken, kar slov. kučiti tudi izraža. Iz venetščine je beseda vzeta tudi v italšč. cucciare, hinlegen, in franc. coucher. Kučiti na Štirskem kraj Mure obče znano v pomenih hockend schlafen in hocken. Sorodno je tudi lat. coxim = cocsim, nieder kauern — hockend, conquinio, sich bücken, neigen, perf. conquexi. Conquinio stoji za con-que-nio, torej kučiti iz kvučiti po izpadlem v, primeri storiti, za tvoriti, tor za tvor, skoz za skvoz, motoz; za motvoz, sem spada kvečiti, kveka, pokvečen, gebogen, gedrückt. Venetska tvarina chuchian je le iz slovanske oblike kuč — kvuč, ne pa iz lat. quic mogoča. Nemšk. huckepack tragen, hocken, hucken je praserodno. Drugi indogerm. jezici te besede niso ohranili. V slovenšč. tudi sklučen,

zusammengekauert, gebückt (Murko), z vrinjenim l-om kakor v besedi ploditi mesto poditi, jagen staroslov. ponditi.

Beseda je bila v venetščini zelo životvorna, ker najdemo več besed, tako cuzzo, covaccio, letto, cuzzo da cani, luogo, dove riposa il cane, cuzzo da tera, kraj kder lovci kučijo in ptiče čakajo, cuzzolon, sedere sulle calcagna, cucchio, Hundskotter. Tudi srbsč. pozna: čučati, hocken, kauern, čučovac, phaseolus repens, čučnuti, conquiniscere.

Rognon,

arnione, argnone, Niere. Uže bistrourni Fick je spoznal, da so te besede zelo skažene. On jih primerja k gršk. νεφρός, Niere lat. v praenestinskem narečji: nefrones. Arnione, argnone je po odpadlem pričetnem *n* in izpehnenem *b* nastalo iz nefrone, nafrone, vendar ker v slov., hrv. in srb. najdemo bubrege, Niere, je indogerm. praoblika bila nabhra, in iz te nafra, nefra. Izmena glasnika *m* in *n* v *b* je navadna, *b* tudi staronord. izpeha, primeri: bior za biber, castor. Naj ešče tukaj omenjam znamenitega tvorenja besede pečen, starosl. hepar, jetra, rusk. česk. pečenka, ren, slovaški: črna pečenka, jetra, gorenjeluz. pječen, hrv. pečenja. Uže bistrourni Miklošič je omenil: „hepar ab assando *) nominari“ in res italj. fegato, jetra, je iz feg, gršk. φέγω, rōsten, anglosak. bacan, staronem. pachan, backen, peči, peka po Miklošiču, iz nemšk.,**) sansk. bhandž, leuchten, sprechen, venetsk. bagia, italj. iz venetšč. baia, Spass, Scherz, staronemšk. bagan, wörteln, zanken, venetsk. begar, zanken, slov. sbaglatti (Murko), überreden, abbetteln.

Bula,

loppa, guscio delle biade, Blatt, Kraut, Sprosszweig lat. folium, gršk. φύλον, φύλη, staroslov. bylъ, novoslov. byl, bylje, bula, bulada, Beschimpfung mit der Zunge, menda k sansk. buli, weibliche Scham, After, litovsk. bulis, Hinterbacke. Pudendorum nominibus fit increpatio et objurgatio.

Chiocar del sole,

il riscaldare, che fa il sole estivo, slov. čučati, čučkati, lichteln. Na Blaževo se Slovenci kraj Sčavnice čučkajo z blagoslovljenimi svečami, to je sveče užgejo, in je vrtijo okoli nog, rok, pojasa, da jim kačji pik in bolezen sploh ne škoduje; slovašk. čuča, meгла, iz katere se zmerom bliska; primeri še čučkrlj, čičkrlj, wohlriechende Rauchblätter, sansk. in zend. čuč, brennen.

*) Menda bolje po barvi.

**) Menda pa k sansk. in zend. pač, kochen?

Spanio,

adject. sbocciato, aufgeblüht, spanir, aufblühen, sich entfalten, aufwachsen, iz korenike spa, sansk. sphâ, sphâyati, ausdehnen, schwellen, gedeihen, staroslov. speja, proficere, spějjanije, incrementum.

Scapar,

fugire, scapinante, cursore, menda k sansk. kšipati, schnellen, kšap, Geläufigkeit, srednjenemšk. schuf-t-en, galoppiren, sansk. kšipra, rasch, grški σκήπτω, schleudern, venetsk. scapolar, liberarsi, evadere, srbsk. skapulati, retten, srb. skapavati, umkommen, tudi sansk. kšipati pomenja niederwerfen.

Scantinar,

non potere star fermo in piede, proprio dé vecchi, dè convalescenti, e degli ubbriachi (pijancih); primeri litovsk. skes-tu, skendau, sinken, gršk. σχάζω, iz σχαδ-jω, sinken, fallen machen, sansk. skandati, sinken, fallen.

Nicchio,

Nische, nichiar, collocare in nicchia. Nekteri filologi zagovarjajo italj. nicchio nemšk. jeziku; ali se da dokazati, da je Nische nemška beseda? Nische je iz ničke slov. plur., Mulde, in korenika je nik, neigen, staroslov. nič-ati, geneigtsein, ničь, adj. geneigt, novoslov. vnic, verkehrt = umgeneigt, sorodno je nemšk. nicken = neigen, bav. naucken, nickend schlafen, dremati, lat. nic-ere = nuere, winken = neigen, co-niveo za co-nicv-eo perf. conixi = co-nic-si, zato po-nik-va, Wassermulde. Nicchio torej zna tudi iz lat. nicula biti.

Berta.

Venetčan in tudi drugi Italjani imenujejo opico: berta, bertuccio, v latvijščini pa se opica veli: pête, pêtikis. Ker je opičina domovina v jugu in ne na severu, je to ime gotovo prišlo po italjanskih trgovcih in lutkih (histriones, Lustigmacher) k Latvinom. Bertar pa v venetščini označuje tudi: burlare, scherzare, buffonare, sgufare, scherzen, Possen treiben, äffen, in mi najdemo v slov. hrv. in srbšč. prtljati, schwätzen, plappern, äffen, pertjenje, Lippen verziehen, Maulrümpfen, in ker take lastnosti ima opica, ni neumno, ako besedo: berta prvotno: perta iz tega themata razlagamo, saj jo tudi Grk imenuje: μιμώ, quia μιμῆται, imitatur actiones hominum, primeri nemšk. Maulaffe. Ker so starodavni Veneti gotovo opice uže poznali, je poznameno-

vanje: perta, pertika = bertuccio pri njih nastalo, in je pravenetsko. Boerio pa piše, da „berta dicesi in gergo per tasca, scarsella, saccocia, in sopet v srbšč., hrv. in slov. najdemo: prtiti, auf den Rücken laden, prtljag, pertljaga, das Gepäck, parteka, Fracht. Najde se še v venetščini: bertoela, bandella, eisernes Band, srbsk. (v Srěmu) prćije iz: prtjije, uzdice. Berton pa v venetščini pomenja: bardassa, primeri: bagage, bagascio, Huren-pack, tedaj sopet iz onega themata slovanskega iz katerega: prtljag, Pack, Bagage.

Šče edno drugo besedo najdemo v južni Italiji, ki se tudi najde v severu pri pruskolitovskih rodičih, in sicer: βερδος, kar je pri Messapijancih označevalo jelena (Mommsen, Unterital. Dial. str. 70), primeri staroprusk. braydis, Elen, litovsk. bredis, Elen, Hirsch, latv. breedis. Je-li je ta beseda prišla od Venetov k Messapijancem, ali je praserodna? Tako tudi latvijski: ērms, opica se najde pri italjskih Tyrrhencih kot αἰμος. (Strab XIII.)

Sgubia, Schabeisen,

slov. skobel, staronord.: skafa, Hobel, rusk.: skobliti, schaben, skobelj, Schabeisen.

Susina.

Venetčan slive imenuje susina; nili to sušina Dörrobst? primeri srbsk. sušenica, ficus torrenda.

Bola.

Bola po Boeriu: quella vescichetta o ringofiamto, chesi fa sulla pelle degli uomini e degli animali per ribollimento di sangue o malignità d' umore; primeri slov. bula, česki: baule, nemško: Beule, lat. oblika je: follis, cognat. φάλλος, tumescens, bavarsko: bëllen, tumescere.

Astio.

Astio, invidia, livore, ni li iz staroslov.: asti, edere, primeri hrv. jad, slov. jadviv, jadvovit, iracundus, rabidus, iz jad, edere, dalje: ješč, Grimm, Zorn, Bissigkeit.

Caminar.

Beseda caminar, andare ni šče razložena; ali je slov. komarati, auf Vieren gehen, zitalijansko caminar v kakšni zavezi, ne upam si razsoditi; (komarati, menda bolje k sansk. kumâra, dete, tedaj kot dete, po štirih hoditi), gotovo pa spada h goth. quam, venire,

nemški: komme, in k sansk. gam ire, adire, abire, gadh. ceim, passus.

Carogna.

Carogna, dicesi a cadavero d' animali, allora, ch' è fracido e fetente, primeri slov. karmine, Leichenmahlzeit.

Cataizza,

voce antiq. rissa, contesa, Zank, staroslov. kot-era, rixa, sorodno je: staronemški hathu, pugna, anglosaks. headh-u, Kampf, gršk. *ζοιέω*, zürnen, sansk. čat-ru, Feind, novonemšk.: Hader, armorsk. cat, pugna; cataizza stoji ali za catarizza ali catavizza. Pri tej priložnosti omenjam slovanskih suffiksov v venetščini, tako suffix: unja, postavim: Gregugna, voce bassa, disprezzativo di Greco, odgovarja slov. onja, unja, primeri imena: Ritonja, Samonja, in rusk. Marunja, Katunja, Pribunja. Tudi v glasniških postavah se nahaja po gostem sličnost, primeri venetski Nezzo, ital. nepote, nezza, la figlia di fratello, in slov. srb. nećak, nećakinja iz: neptjakinja, Nefte, Nichte, nezzetta, piccola nezza.

Vertaura.

Apritura, vertina, bocchetta, Loch, hrv. vert, foramen, slov. verte-pe, staroslov. vrtep, spelunka. Vertaura je za vertapura, glasnik *p* Venetčan izpaha, prim. ceola = cepolla, čebul.

Bolza,

iz boltia, specie di valigia, ruski: boltat, quirlen.

Langa, langurus.

Že v prvem oddelu svoje razprave: „Slovanski elem. v Venetščini“ (glej Letopis 'M. S. 1874 str. 49) sem omenil, da Plinij poročuje, ka so nekđaj verjeli, da se jantar napravlja iz scavnice živali, ki se veli langa ali langurus, in katera se je zdrževala: „circa Padum“. V denešnji venetščini: languro, leguro označuje vrsto guščera, in jaz sem ime razlagal iz korenike: lag, lang rusk. ЛЯГАТ = staroslov. langat, lengat, skakat, brsat, smuknot, got. laika, salio, sansk. lagh, langh, salio, odtod: *λαγ-ώς*, lepus, proprie saliens, kakor sansk. çaça, lepus, iz çaç-âmi, salio. Iz te korenike: lang, leng, sem izvajal rusk. ЛЯГ-УШКА = starosl. lang — leng-uška, Laubfrosch; pa šče tudi drugo besedo je iz te korenike ohranila ruščina, in sicer: ЛЯГА = staroslov. ЛЯГА ali ЛЯГА, langa, lenga, ЛЯЖ-ГА = starosl. ЛЯ-ЖГА ali ЛЖЖ-ГА, Hakse, ЛЯЗГАТ = lanzgat, lenzgat, bežat, tedaj sopet pomen: saliens. Nemeč ima iz te korenike: lah-s, salmo, anglosaks. leah,

tedaj: piscis saliens, primeri šče gršk: *λακ-τιζειν*. Ker sta v slovanščini šče živi dve besedi iz korenike: lang in tudi glagol: ЛЯГАТ = starosl. langat, je tudi mogoče, in ker lastnosti guščera prikladno poznamenovanje venetske besede: langa, langurus iz: lang, skakati, brsati, smuknoti. Sorodno staroirski: lingim, salio, nemšk: lingen, ge-lingen, vorwärtskommen litovsk. laigyti, umherhüpfen, goth. laikan, springen, hüpfen, laikas, Tanz.

Gendéna.

Gendena, uovo del pidocchio, gendenoso, adj.; Gendena je po prestavi glasnikov iz: gnedená, gnidena v latinščini je gutturalec odpadel, in mi najdemo: lendis za: glendis, litov. glindas, proprie: glends, das Ei der Laus. Latinščina in litovščina ste torej glasnik *n* zmenili z glasnikom *l*, kar se tudi v drugih besedah zgaja, primeri: lat. alius, sansk. anyas, sansk. dhênu = *धृन्व*, primeri še anima, hišp. alma, venetsk. veleno, za veneno, Πάρορμος = Palermo, *ὄργανον* — Orgel antilopa iz *ἀρθρώπα* itd., venetski: alzana iz: anzana.

Tudi v nemščini je gutturalec odpadel, primeri angl. the nit, nemški: Nisse iz nitte, anglosaks. hnit, v gršč. najdemo: *ρνιθ*, in tudi prosthetično: *ρνιθ*.

Ker stari Veneti gotovo tudi niso bili prosti gnid, in drugi Italjani rabijo lat. lendine, in ker je oblika: gend, gnend edino slovanska, je gendena pravenetska beseda in Veneti so bili — Slovanje.

Lappa, lappago.

To besedo sem izvajal iz: lapa, ungula, in sem primerjal poznamenovanje besedam: kopitnjak in: Huflattich. Imamo šče tudi v slov. lepenj, die Klette.

Grimm (*W.* 1235) stavlja to besedo k nemšk. in sicer bavarisk. kleppig = klebrig, srednjenemšk. klemborn = klammern, starobav.: chlipa, die Kleppen, kleppen = klettern, zato nemšk.: klette. Lapota, lapuh bi torej sorodno bilo z: lêpiti, lêp, viscum, bulg. lepкт, Klette*) česk. lepik, asperugo procumbens, in korenika: lap, lep je prvotno pomenjala: klammern, kleben, fassen, in lapa ungula, in lapota, lapuh, lepen, izražajo pomen: die Klammernde. V slov. bi torej bil gutturalec odpadel, in tudi v latinščini, ako je lappa, lappago pralatinška.

*) Rusk.: repej, Klette, lipki, klebrig, primeri vedsk. rip, schmieren, kleben, lat. ima lippus, triefäugig gršč. *ἀ-λεῖψ-ω*, beschmieren, torej lappago ni latinsko.

Musso.

a.

Venetsko besedo: musso, osel, sem izvajal iz: muscio, in to iz starosl. МЪСѢТЬ, in sem prigllaševal Miklošičevi razlagi iz korenike: МБГ, tako, da je МЪСѢТЬ v pomenu = vrša, irrigans seminans.*) Ta nazor vlada tudi v stvaritvi besede: μυχλός, Zucht-Springesel. Μυχλός je po Hesychiji phokajska beseda, Phokajci pa so bili betva Aiolcev, torej Pragrki, in Fick in Zehetmayer imata prav, ako lat.: mulus Maul-esel, slov. mul, izvajata iz: μυχλός, in rečeta, da je z besedo μυχλός sorodno gršk μάχ-λος, lascivus**), μάχ-λη, mulier libidinosa = sansk. mahilâ, üppiges Weib, litov. meg-us, wohllüstig. Ker v deblu pragrškega jezika najdemo: meg-us, — in na tem deblu je zrastle tudi stara illyrščina, ter albansko in rumunsko: mužkъ — МСКЕЮ ni starotraško ali staroillyrsko, nego iz slovanščine izposojeno. Ako litovščina in poljščina te besede ne poznate, šče to ne dokazuje, ka ne bi bila slovanska. Mul izhaja, kakor Homer očitno reče, iz pontske Male Azije od Venetov, in Homerov scholiast opazuje: „da so Veneti zmešanje osla s konjem zmislili.“ Ezechiel (27, 14.) pripoveda, da je domovina mulov — Thogorma, tedaj: Armenija Paphlagonija, Kappadocija, kder v stari dobi Venete najdemo. Plinij (8, 173) piše: Theophrastos volgo parere in Cappadocia tradit, sed esse id animal (mulum) sui generis. Drugi pisatelji pravijo, da je ta žival rodovitna, „γονιμος“, od γονή, semen, „ἐν Καππαδοκίᾳ φασὶν ἡμίονους εἶναι γονίμους“ — glej Pseudo Aristot. de mirab. ausc. 60 (70.) tedaj poznamenovanje, МЪСѢТЬ, mezeg, celo naravno; ***) zato uže omenjeni Hesychij piše: Φωκείς δὲ καὶ ὄρονς τοὺς ἐπὶ ὀχείαν (Geilheit) πεμπομένους. Pri semitičkih in polusemitičkih narodih je mešanje kobil z osli bilo prepovedano (glej Herodot. 4. 30. Pausan. 5, 5, 2).

Izvorno pa je МЪСѢТЬ — muscio — musso, le označevalo osla, in ako je pozneje obviknolo pri Slovanih tudi za mula, je postala denominatio a potiori — genitore. Venetčani še sedaj osla imenujejo: musso.

*) Fick in Johannes Schmidt МЪСѢТЬ izpeljavata iz mēša, mēsiti, litovsk. miszti, miscere, mischen, tako da bi МЪСѢТЬ bil der Mischling. Ali venet. musso je osel, ne pa mul.

**) Hesychij ima μύχλος = λάγνος, geil, in μύχλος = ὀχευτής, λάγνης, μοιχός,

***) Zavoljo obilne svoje rodivne moči je osel postal symbol rodenja in rodovitnosti (primeri Ezech. 23, 20. Jerem. II. 2, 4.) Obširnije Schwenck, Sinnbilder der alten Völker str. 91 itd., Friedreich, Symbolik der Natur stran 467.

Pozneje poznamenovanje: osel, gršk. ὄνος lat. asinus izvajamo z Benfeyem iz hebrejsk. athon*), Eselin, in slov. osel, got. asilus, litov. asilas, je iz lat.; Herodot (4, 129: διὰ τὰ ψύχρα) očitno reče, da v Skythii ni osla ni mula, ker je zemlja za te živali premrzla.

Srbsko in hrv. magar, magarac je, ako ni iz mag = МГР, nastalo, iz novogršk.: γομασι, Lastthier, iz: γόμος, Last, Fracht po prestavi glasnikov, kakor gamazin iz: magazin, gomila iz: mogila. Keltsko assal je tudi iz lat. asinus, in bistroumni jezikoslovec Stockes (Irish glosses, str. 159.) nema te besede za indoevropsko, temuč za orientalsko, to je semitično.

Kulturohistoriki in naravoslovci trdijo, da je prvotna domačija oslova — Afrika. V epični dobi, v kateri živinoreja in poljedelstvo nadvladujeta, ni še osel navadna domača žival; v Iliadi se samo na edinem mestu prilično imenuje, v Odysseji, kder bi dovolj priložnosti bilo ga omenjati, ni mu sluha ne duha, tudi Hesiod ga ne pozna.

Musso,

b

osel, iz muscio, МЪЗГЪ, МЪСЪЪ, МЪШТА. Zraven gršk. μύχλος, üppig, geil, sansk. mahilâ, geiles, üppiges Weib, ešče priravnaj, litovsk. manga, Hure, meg-us, wollüstig, megti Lust, Wollust, Gefallen haben, tedaj lehk srb. magar, magarac, osel naravnost iz mag izvajamo; slov. (Murko) magaš, Zwerg, je po pravem hotiv, nothus, primeri venetsk. magasso, bastardo, vrsta rec po Linéeu anas marita, magoga, carampia, Schlampe, Hure. Odkod je Kirschius dobil svoj manser, unehelich geboren, ker je to besedo sprejel v svoj Cornucop.? — Isto, kar litovsk. megti, označuje tudi staroslov. maguliti se, adulari = Lust, Gefallen haben.

Sualiternicum.

Plinij piše, da je jantar bil znan pod imenom *sualiternicus*, ali *sualiternicum* = *sualiternik*. Uže v prvej razpravi sem rekel, da je to ime slovansko, in sem je izpeljal iz korenike svar — sval, leuchten, glühen, latvijsk. svelu, svelti, brennen, sengen, sansk. sur, surati, iz svar, leuchten, glühen, zend. qare — tha, Glanz, hvare, Sonne. Da je ta korenika bila tudi v slovanšč. živa, pričujete imeni božestev Svarog in Svarožic.**)

*) Zméno dentalca in sibilanta razlagajo nam imena: Athur in Assur, γλώττη in γλώσση. Nekteri asinus izvajajo iz sansk. asita, dunkelgrau.

**) Primeri šče rusk. sver-k-nut, blitzen.

Sorodno je gršk. *σέλας, σελάνη*, Fackel, *Σελ-ήνη*, Mond, anglosaks. *svēlan*, glühen, *svôl*, Hitze, novonemšk. *schwül*. Svaliternik je obraženo kakor viternik, nož za kalanje viter (Windenspleussen).

Chietin,

Scheinheiliger, menda iz kleptin po izpahnenem *p*, kar venetščina rada stori, iz korenike *klap*, *klep*, heimlich, verborgen thun, gršk. *κλέπτω*, lat. *clepere*, goth. *hlifan*, stehlen, staroprusk. *au-klip-tas*, verborgen, slov. *po* — *klorъ*, operculum, Deckel.

Gomena,

Ankertau, menda iz korenike *gam*, fassen, festdrücken, gršk. *γέμω*, vollgedrückt sein, *γόμος*, Ladung, Last, Gepäck, *γεμίζω*, vollpacken, befrachten, staroslov. *žьmъ*, comprimere, žentelъ za žemtelъ, collare, Seicher.

Baile,

za badile, Grabscheit, slov. *boda* graben, stechen, litovsk. *bedu*, idem, lat. *fodio*, gršk. *βόθ-υρ-ος*, Grube, *βόθρ-ος*, Grube, latvij. *bedre*, Gruft.

Sbregar

zerbrechen, zerreißen, gotovo ni iz nemšk. brechen, goth. *brikan*, temoč je pravenetska in se vjema z lat. *frango* — *fractum*, *flagrum*, Geißel, fligere gršk. *φλιβω* iz *φλιγρω*, drücken, menda slov. *blazen*, närrisch, irrsinnig, *proprie afflictus*.

Senta, sentiera, sentina,

Weg; najde se sicer v staroiršč. *sét*, kambr. *hint* = *sint*, anglosak. *sidh*, Weg, Richtung, *sidhôn*, gehen, reisen, wandern, iz korenike indogerm. *sant*, *sent*, eine Richtung nehmen, zato lat. *sentire*, *sententia*, staronemšk. *sinnan*, za *sindan*, sinnen, seine Gedanken worauf richten, lat. *sentina*, Schiffgrund, wo sich der Unflath sammelt; vendar ker je staroslov. ohranila šče *senštъ* za *sentjъ*, *σοφός*, *proprie sentiens*, je tudi korenika *sant*, *sent*, v pomenu materialnem „eine Richtung nehmen“ mogla znana biti, primeri srbsk. *setiti*, erinnern *sečati* iz *setjati*, *reminisci*, *seta*, *setno*, Wehmuth — *proprie traurige Erinnerung*.

Scagiola,

za *scagliola*, specie di *petra tenera*, staro- i novosl. *skala*, *petra*, goth. *skalja*, Ziegel, lat. *cal* — *cu* — *lus*, Steinchen, gršk.

χαλίξ, Bruchstein; korenika je skal spalten, gršk. σπάλλω, schüren, graben, behacken, litov. skeliu, spalten; iz te korenike je tudi venet. scagia za scaglia, Schuppe, in pa scagia, sverza, Splitter, Spann, slov. skala, Spann, srb. skalje, Splitter, Holzabfälle, tedaj venetske besede sopet stojé na slov. dnu in obliki.

Dandaro,

piccolo fanciullino. Ta beseda se vjema s srbsk. dunda, dundara, dickes, wohlgenährtes Frauenzimmer, slovašk. dudati, dundati, säugen, tore dandaro, Säugling, goth. daddjan, säugen, sansk. dadh-an, mleko, staroprusk. dadan (acc.) mleko, staronem. tuto, novonemšk. Zitze; iz te korenike je tudi menda дѣдъ za дѣдъ, dež; dad — dand so redupl. oblike iz dha, säugen, staroslov. doja. Sem spada srbsk. dudati, kakor duda, dunda iti, schwerfällig gehen, dudukati, flöten, duduk, svirala brez piska, Flöte, ker se mora glas dudati, izdudati, aufsaugen, aussaugen; drugo koreniko pa ima srb. dundar, kar ni tujka, kakor Vuk misli, Haufen Leute, primeri sansk. danda, exercitus, iz dandh, schlagen, rusk. dundat, schlagen, srbsk. dundjer — dundžer, Zimmermann, hrv. dundo, stric pa je percutiens, puniens,*) primeri sansk. danda, baculus, poena. Latinske oblike so: fend, v of-fendo, anglosak. dynt, ictus, anglež. dint, Schlag, staronord. datta, schlagen, štajerskonemšk. dottern, erdottert, d'erdottert, niedergeschlagen.

Coccia, coccola, cocuzza.

Vsa ta poznamenovanja označujejo sad, ki se po slov. veli: tykva, buča, na Goriškem (Görz) koča, kočka, Kürbis. Najstarejo pričo za eksistenco buč najdemo v 4. Moses, 11, 15. „Spominjamo se rib, katere smo zastonj jedli, buč i dinj, čebula i česnika“.

V epični poeziji Grkov — pri Homeru in Hesiodu, ne najdemo poznamenovanja za ta sad. Pri Grkih omenja buč najpreje Phantias, učenec Aristotelov (Athen. 2, pag. 68), in tykev imenuje: κολοκύνθη, kar Hehn (Culturpflanzen, pag. 273) stavlja k besedi: κολοσσός, tedaj po kolosalni velikosti. Rimljani bučo imenujejo: cucurbita, in Fick (Beiträge, 7, 383.) misli, da se ta beseda vjema z grško: κύβης, drehbare Säule, goth. hvairban, drehen, tedaj: die gedrehte, runde Frucht. Sansk. čarbhata m. in čirbathi, f. cucumis. Venetčan in tudi drugi Italjani bučo imenujejo: coccia, coccola, cocuzza, zraven: cucurbita, tudi: zuca, in te besede nas peljajo na Hesychijevo: κύκιον, κύκίζα, γλυκεία κολοκύνθα. Škoda, da Hesychij ne pove, odkod je

*) Primeri srb. čiko, čičo, čič, stric in čikati, schlagen.

to besedo dobil; on je le mogel to besedo slišati na illyrskem polotoku, in tako utegne biti praslovanska. *) Že oblika *κύνιζα* = kukvica, govori za slovanskost.

Za razlago imen *coccia*, *coccola*, *cocuzza* bi menda služilo slovaško kuko, jajce bolg. kokuč-ka, zrno, in prvotni pomen je vtegnil izražati okroglo reč, vendar primeri tudi rusko kuča, tumulus in venetsk. *coccia*, *Geschwulst*; primeri razlago dunja pri besedi Dune.

Cocuzza = kukuca, *κύνιζα*, bi tore bile slovenske besede, in ker so Latini za pomen tikve rabili le *cucurbita*, je *coccia*, *coccola*, *cocuzza* pravenetsko in Hesychijeva *κύνιζα* je menda v grščino prišla od onih Venetov, ki so bili sosedje Makedoncev in Dardancev.

Tako tudi grški: *ἀγγούριον*, katera beseda je pa Dioscoridesu **) paflagonska, — vtegne lastina paflagonskih Venetov biti, primeri ruski: ugurec, hrv. slov. ogurek, polsk. ogórek, iz katere nemšk. kakor oblika kaže — Gurke. ***)

Angur, ongur, ugur, ogor bi imelo isto koreniko, katero: ogurek, der Aal, in bi označevalo sad ogurki podoben, ali pa gladki sad, *calvus fructus*, *fructus lubricus*, bila bi tore posebna vrsta, v nasprotji: *krastavcu*, *scaber*, *scabidus fructus*, die rauhe Frucht. Znano je, da Slovenci, Hrvati in Bolgari ogurke tudi imenujejo: *krastavce*. ****) Da so Slovani ogurke, *calvi*, *lubrici*, in *krastavce*, *scabidi*, razločevali, vidimo iz starosl. *lub*, *cucurbita*, in *calva* der kahle Schädel. Ker so uže Rimljani *cucumeres* in *cucurbitas* poznali, in so Venetčani ohranili posebna poznamenovanja: *coccia*, *coccola*, *cocuzza* tudi *anguria*, dalje *zuca*, *Kürbis*, kar se vjema s srbsk. *cik*, *calva*, Schädel, primeri slov. *buča*, Schädel in *Kürbis*, *hrganja*, Schädel in *Kürbis*; srbsk. *lub*, Schädel in *Kürbis*, so te besede pravenetske.

*) Hesychij ima šče drugo besedo: *κέρκος ἀλεπτρών*, petelin, tudi ta je mogla biti na polotoku Haima (*Hämus-Halbinsel*) doma, ker znana je po Kurelcu tudi med Jugoslovani v istem pomenu, primeri *osetski* *kjark*, *gallina*.

**) Slovenci ogurku (*Gurke*) pravijo tudi *kumara*, kar je neredupl. oblika lat. *cu-cumer*. Ako *cu-cumer* se izvaja iz sansk. *kmarami* *curvus sum*, imamo v slov. *kamura*, eine Kuh mit krummen Hörnern; isto besedo rabi Virgil v ednakem pomenu; menda so *cucumer*, *kumara* in *kamura* pravenetske.

***) Apropós! Kako je prišel Dioscorides do slovanske besede *ζωμαρίτιον*, *helleborus*. slov. *čemerika*, *čemerica* litovsk. *kemerai*, *weisse Niesswurz*, gornjenemško: *hemern plur.*, *Niesswurz*?

****) Na Štirnškem tudi: *srahljivce*.

Uže Columella (11, 3, 49) piše: „nam sunt (cucurbitae) ad usum vasorum satis idoneae“; zato ednaka poznamenovanja za tikve in posodve, primeri slov.: buča, Kürbis, in Krug, krastavec, srabljivec, Gurke in Weingefäss, cucumis, Gurke, cumera, bedecktes Gefäss, *) cucurbita, in corbis, Korb, Gefäss, corbita, Lastschiff, slov. hrganja, eine Gattung Kürbiss, in hrganja, Schöpfzug, sypho, thema je: hrg, nodus, knotten, knorpel; menda tudi sta si ἀγγούριον in ἀγγείον, Gefäss v kakšni zvezi. Nemeč ima Kürbiss iz lat., Melone iz gršk., Gurke iz slov. Znano je, da so ogurki narodna hrana Slovanov. „Ohne Gurken kann der Gross- und Kleinrusse nicht leben, in Salzwasser eingemacht, verzehrt er sie den ganzen Winter und schlägt sich mit ihrer Hülfe durch die langen strengen Fasten der orientalischen Kirche durch“, piše Kohl v svojem delu: Reise durch Russland.

Böthlingk in Roth v svojem sansk. slovarji anguis in anguilla, s katero se vjema slov. ongor, onžь, ugor, Aal, izvajata iz sansk. aṅdži, lubricus, tedaj lat. unguo sorodno, primeri sansk. aṅžana, lacerta domestica, die schlüpfrige, staronemšk. unc, die Unke, dalje Anke, vrsta ribe — Rheinanke, Innanke, Illanke. Tako menda tudi starosl. смокъ, anguis, litovsk. smakas, se sme stavljati h gršk. σμήχω, σμώχω. Drugi te besede zvezujejo s sansk. aṅh, za aṅgh, curvari, tako da ogur, ožь, ruski užь, Otter, bi bilo: das sich krümmende Thier, in tudi anguria, angurek, ogurek, Gurke, bi znalo označevati: fructus curvatus, ker znano je, da se ogurki radi krčijo, — krivo izraščajo. Korenika angh — anh — je stvarila v slovanščini obilo besed, kakor anglь, ♂ГЛь, = angulus, onže — ♂ЖЕ, novoslov. v-ôže, Seil, Strick = ἀγγύ-βρη, funis, das be-eng-ende itd. Latinsk. redupl. cucumer nekteri jezikoslovci stavljajo k sansk. kmarami, curvus sum.

Maroni.

Venetčan kostanje imenuje maroni. Ker mu je „color monachino, cioè scuro tendente al rosso, — color de marón, je ime maroni nastalo po temnorudeči, rjavi barvi, in mi imamo v rusčini: marit, žarit, primeri sansk. mar-ut, aurum, mariči, radius, proprie: fulgens, splendens.

Ker uže Virgil (Eclog. 1, 82.) omenja: „castaneae molles“, so tedaj uže takrat na Venetskem kostanji rastli, in maroni so: castaneae fuscae, fulvae, fructus fuscus, fulvus. Sploh pa je Virgil prvi lat. pisatelj, ki kostanjev omenja.

*) Priravnaj šče staroslov.: kukumar, poculum, kokma, vas quoddam, venetski cogoma, polsk. banja, Wassermelone im Gefäss, starobolg. tyky, buča, tykvica ampulla.

Peata, Gragnostorto.

Peata, barcaccia di molta capacità, alla cui estremità della prora, la quale è alquanto elevata, diceva si anticamente: Gragno-storto. Peata je skažena slov. pleta, rusk. plot, Floss, hrv. plitva, rumunski iz slov. plutъ, ratis, in ker je prednji konec bil pripognjen (storto, verdreht, krumm, schief), in temu koncu se pravi: gran, staroslov. granъ, caput, angulus, limes, je temu prednjemu pripognjenemu delu Venetčan dal slovensko-italjansko ime: Gragnostorto, Krummkopf. Gallicioli pravi, da so te ladje stareje od gondol. Glasnika *r* in *l* Venetčan pred vokalom zatere, primeri: puina iz pruina. Gragno ni kje iz cranium, Hirnschale, Schädel, ker to se glasi: cranio, v venetščini.

Sunar.

Sunar, cogliere, pflücken, abbrechen, sammeln, sunada, raccoglimento, Sammlung, Ernte; primeri srbsk. sunetiti, beschneiden, sunuti, schütten, staroslov. sunonti *ἐκχεῖν*, reichlich geben, wegschütten, novoslov. sunoti, stossen, sunar, dicesi anche per abundare, adunare, rassetare.

Strissa di pano.

Tuchschnitzel, srbsk. striza, idem, strisciare, hineinkriechen, primeri slov. strigla, striglavica, Ohrenschliefer.

Stropa,

ligame, primeri slov. strop, in analogično lat. laqueus in laquear, strop in laquear je tore: zvezano, das Verbundene; venet. stropa, ein aus Weiden (vimini) gemachter Thüring, tudi gož, s katero se ladjino veslo priveže, staro in novosl. strop, laquear, stropar, turare zustopfen, primeri: natrpati, srbsk. trpati se, intrudor.

Sloncà.

Sloncà, add. sciancato, lendenlahm, che a rotti lombi. Ascoli sloncà izvaja iz lat. dislocare, pa kaj dela rhenizem v besedi sloncà? tudi Venetčan i Italjan sploh ima iz lat. loco — luogo, dislogare, slogare, venet. deslogar; slancà je tore staroslov. СЛѦКЪ, inflexus curvatus.

Picàgia,

za picaglia, frattalie, Geschlinge, interiori spiccati dal animale — il fegato, il cuore ed il polmone, srbsk. pikat, obje džigerice,

oboja jetra, picagio, Stengel, gambo, primeri srbsk. pikalj, die Hakse, „svaka koza za svoj pikalj visi“.

Lunie,

ime ribe, po popisu vse podobne ribi: lin, linjak srb., hrv. in slov. lén, die Schleihe.

Lessar,

v kropi kuhati kostanje, je iz lat. them. lix, glühende Asche, sorodno je gršk. λυ-νύς, fumus, sansk. rdž-iti, glühend, nemšk. Lauge, in slov. lug, lixivius cinis.

Cesto.

Cesto pomenja: Staude, Büschel, Zweig, cestire, sich zweigen, cesta, ein aus Zweigen, Ruthen geflochtener Korb. Vse te besede so iz venetščine prešle tudi v pismo italjanščino. Cesta je iz kesta, in to iz kosta, kusta, virgulta, v staroslov. v karantanščini, v kateri se glasnik *k* glasi kot *h*, hosta, Gesträuch, Gehölz, klein gehackte Aeste zur Einstreu. Cesta, Korb je kakor nemšk. Zeine, in goth. tanjô, canistrum, staronord. teinn, arundo. Iz nemškega je slov. cena, Korb, in italj. zana, Korb; nemšk. zein, virga.

Berga.

Berga izraža pomen: visoki jez, breg, Ufer in slično. *) Ruski bereg, Ufer, staroslov.: brëgъ, ripa, litus, praecipitium collis, srbsk. brijeg, Ufer, Hügel, španjolski: barga, franc. berge, hohes, steiles Ufer, persinsk. barg, Damm, anglosaks. beorh, goth. bairgs, starogorenjenemšk. berc, ripa. Slovanščina rabi metath. obliko, katere šče v venetšč. ne najdemo. Beseda je pratorodna. Beseda Berga nas pelja na ime mesta: Berga. Plinij (3, 17) piše: — „in hoc situ interriit Berga, unde Bergomates Cato dixit ortos, etiam nomine prodentes, se altius quam fortunatius sitos“. — Plinij je tore pomen imena zastopil, da Berga pomenja mesto na bregi stoječe, in Bergomates prebivalci brežnatega sveta. Ali katere narodnosti so bili Bergomates? Pa nam zopet Plinij na omenjenem mestu pove: „Orobiorum stirpis esse Comum atque Bergomum et Liciniforum, auctor est Cato, sed originem gentis ignorare se fatetur, quam docet Cornelius Alexander ortam e Graecia (!)

*) Berga quel terreno rilevato sopra la fossa, che sovrasta al campo, e che si fa per difenderlo dalle inondazioni. (Boerio Dizion. pag. 45.)

interpretatione etiam nominis, vitam in montibus degentium“, tore iz ὄρος in βιῶν, ali moj dragi Plinij in njegov poročevalc Cornelius Alexander nesta premislila, da je Cato dobro grški razumel, tore bi on tudi grško narodnost opazil v Orobiih, ako bi ti res bili Grki. Tudi grščina čisto nič ne pozna besed berg, brég v pomenu: litus, ripa, collis, ravno tako ne italščina (franc. berge in špan. barga so iz romanščine, v katero so iz venetščine prišle) in vendar je to ova beseda pomenjala v jeziku Orobijev, ker njihovi naseljenci so mestu Bergomum dali ime po visoki, brežnati legi. Jaz imam te Orobie za betvo Venetov; mogoče je tudi, da so se v oni okolici noriški Tavriščani naselili. Mesto K o m o leži pod bregom. Kom obznačuje v rusčini: Klumpen. Bregove z imenom: Kom, Kum, najdemo na Kranjskem in v Črni gori; Kom obznačuje prvotno: okrogel hrib. Na vrholci hriba, pod katerim K o m o stoji, so razvaline Bardello, kar opominja na bardo — brdo, špičast breg. Jedno predgorje komskega jezera veli se šče denes Crnobio = Crnobil, ali Črnovo, reka iz jega tekajoča se veli Breggia = Brežia; topična imena najdeš: Veleso, primeri Velesovo na Kranjskem in v Bosni, Coreno = Koreno, primeri: Koreno na Kranjskem, Stavino, Leno, staroslov.: stav, stoječa voda, ribnik, stagnum, Serbelloni, Belano itd. Znamenit je lastivni adjektiv teh krajev: Comasco = Komsko, Bergomasco = Bergomsko, Cremasco = Kremsko itd.

Gorenji del Komskega jezera, okolo kterege so Orobiji stanovali, imenovali so Rimljani: lacus verbanus, menda po vrbah, ki rade rastejo kraj jezer, in še dendenešnji po slovanskih zemljah jezera po jih nosijo imena, dolenjo stran pa lacus larius.

Da so pod tridentinskimi Alpami do Bernhardske gore slovanske naselbine bile, pričujejo slovanski ostanki v dolini Anniviers v vališkem kantonu. Vtegne biti, da so bili orobljeni in tje posajeni, in zato ime Orobii. Nemci te prebivalce imenujejo: Hunen, Šafařík misli, da zaradi tega, ker so Slovani po svoji družbi s Huni dobili to ime, a jaz mislim, da Hunen tukaj označuje Riesen, staronemšk. haun, hun, altus, fortis, hune, ingens, robustus, vtegnilo se je ime Lepont v nemščino prestaviti.

Bruscar.

Bruscar i albori, potare, beschneiden, bruscar le vide, Reben beschneiden, bruscar i boschi, stipare, abästen, brusche, sarmenta, stipa, Reisholz, proprie, odrezki, Abschnitzel, bruschetta, festuca, Splitter, proprie: rezanica, bruscaor za: bruscador, potatore, Winzer, proprie: Schnitter, rezač, brusca dura, l'atto potare lo viti.

Niti v grščini, niti v latinščini ne najdemo sličnega themata za razlago teh besedi, pač pa v slovanščini, in sicer staroslov. БРЧНѦТН, brsnonti, ξυρεῖν, scheeren, radere, iz katerega je brus, cos, Wetzstein, menda tudi brysati, abstergere, bržkone tudi staroslov. brselj, ὀστρακον, Scherbe, proprie: das Schneidige. Iz tega themata je tudi venetsk. bruschin, bruscheta, setola, spazzola, Bürste, proprie: radens instrumentum, angleški brush, krtača franc. la brosse, idem, iz romanščine, dalje brusco, rigido, austero, proprie: schneidend, rezen, iz venetščine franc.: brusque, menda tudi: bruscandoli, hmelj, lupuli, Hopfen, po ostri, rezni, bridki lastnosti te rastline; na lat. labrusca, wilde Weinrebe se ne more misliti, ker je razloček med obema rastlinama prevelik. Vpraša se, jeli so starodavni Veneti uže poznali hmelj? Jaz mislim, da je Plinijev „lupus salictarius“ ein im Weidengebüsch wachsender lupus, ki je služil za „oblectamenta“, roditelj italj. lupoli, Hopfen (Plinij 21, 86), kakor je slovanski hmelj*) srednjelat. humulus. Znano je, da so uže tudi stari Rusi v dobi Vladimira (985 po Kr.) iz hmelja si napravljali pijačo. Ker je prvotni pomen besed bruscar itd. rezati, strgati, praskati, in je Venetčan iz te besede stvaril poznamenovanja za ščeti, krtače, kot orodje, katero strže, reže, praska, nemore bruscar v nikakoršni zvezi biti z lat. labrusca, ta spada bržkone h gršk. λαβ, ergreifen, fassen, sich woran halten, in poznamenovanje je nastalo po lastnosti divje rozge, ki se objema družih močnejih dreves, primeri vitis iz vieo, winden.

Ker so starodavni Venetčani sloveli tudi kot izvrstni vino-rejci (primeri vinum pucinum), je beseda bruscar gotovo ostanek iz stare venetščine. Primeri šče slov. brstiti, pšenico, rž brstiti, das Unkraut ausschneiden, ausrupfen, srbsk. brstiti, abklauben, „koza brsti, goveda brste“.

Slov. ščet je orodje iz ščetinj, Borsten, krtača iz korenike krt, tedaj kakor krt, die Aufwühlende, lat. seta, razlagajo jezikoslovci iz korenike si, ligare, tedaj: ligata, nemško: Bürste, bržkone se vjema z Borste, ščetinje, in to iz staronemšk. parzan, rigere, bavarsk. barzen, hervorstechen, štajerskoslov. kefa je iz keha (primeri noft za noht, flod za hlod), in to iz korenike: kah, keh — čeh, čohati, kratzen, tore je naravno venetsk. bruschin, ščet iz bruscar, izvajati. H koreniki brs gotovo spada bolg. ВЛЪС-КАМЪ, ferire. Bruscar je iz: bruska-ti, in to iz brskati po methatezi kakor strugati iz strgati.

*) Hmelj je menda sorodno s gršk. σμίλεια, Zaunwinde, das sich windende, rankende Gewächs.

Crepa.

Crepa, detto per testa, far de le crepe, rompere una pentola in pezzi, einen Topf in Scherben zerbrechen, primeri slov. črep, črepanja, Scherbe; ednaki nazori, kakor v venetšč. tudi v slov.: črepanja, Scherbe in Kopfschädel, rusk. čerep, idem. Korenika je krep — črep v prvotnem pomenu razplosknenja (Knall) razpoknenja, ki je združeno s pokom, zato krepnoti, crepar, zerbersten, zerplatzen, lat. crepare, crepitus, crepulus, knallen, krachen, primeri slov. poknoti, knallen, schnalzen in bersten. Ker Latin in drugi Italjan nista ohranila pomenov: Scherbe in Kopf iz themata krep, je to izključivo venetskoslovansko. Primeri šče latvijsko: sprāgt, dissilire, in sprêgati, knallen. Mutator in l šče slov. pozna: klepetati, klepetanje, klepetalo, sonitus crepitaculi.

Nana, Nena,

Kindswärterin, rusk. njan-ka, idem, njan-čit = nen-čit, ein Kind warten. Nana prvotno pomenja pevajoča; lat. nenia, venetsk ninar ein Kind zum Schläfe einsingen.

Tartaruga.

Tartaruga, testuggine, animale terrestre e marino, Schildkröte, po Primorji sploh tartaruga = želva. To ime je po koreniki in obliki (primeri vlačuga) čisto slovansko. Boerio piše o želvi, kateri Venetčan pravi tartaruga: „i maschi di questa specie si battono fra loro come gli arieti, e i colpi si sentono anche da lontano“, — samci se butajo med seboj kakor ovni, in butljeji (colpi, Schläge) se uže od daleč slišijo. Naravno je tore bilo, to žival po štropotanju imenovati, ki uže razve butanja sè svojo koro črepeče.

Nobeden drug jezik pa ne pozna izraza: trtor za strepitus, sonus, nego slovanski, staroslov. trtor, sonus, тръторъ или тоутънь, srbšč. ima trtositi, schnell plappern, in venetščin, tartir, voce di gergo, krachen — cacando scilicet, tartitorea Kracher. *) Ker sò starodavni Veneti uže v Mali Aziji kraj morja stanovali, so se že tam mogli sè želvo soznaniti, in njeno lastnost butanja spoznati, tako da je beseda tartaruga gotovo pravenetska. Venetčan šče ima: tartagia, barboton, **) Plapperer, Patavčan: Tartagin, hirundo riparia, tedaj tudi po trtošenji. Priravnaj razlago: Galana.

*) Zato Venetčan tudi natiche — Hinterbacken imenuje: tartane. Primeri šče litovsk. tarti, laut, durchdringend sprechen, durchdringend tönen, rusk. taratorit, plaudern.

**) Ruski: barobotit, lärmen.

Matizar,

Gaukeltänze treiben. Uže sem v prvi razpravi to besedo stavil k slov. motati, rusk. motora, Rolle, slov. motovilo, die Weife, rhombus. Krožno dviganje obznačuje tudi rusko: motat, in sansk. math izraža krožno dviganje pri zbivanji masla, zato slov. motilnica, Butterkübel. Matizar = moticati tore znači okrog se obračati, skakati, in venetsk. matačin = motačin, giocolatore e saltatore mascherato, izraža: koloplesač. Primeri šče lit. ment-ure, Quirl, starosl. MATA, menta, Drehholz, gršk. μούθ-ος, Schlachtgewühl, μούθ-ούρα, Drehholz, slov. mat-uda, Rührmilch.

Tromba,

tuba, strumento notissimo da suono. Ker slovanska narečja rabe glagol: trombiti, trobiti, trubiti, blasen, v rog trobiti, trdim, da je tromba — troba, truba izvirno slov. beseda in iz slovanščine prišla v nemško (trumba) italj. franc.: tromba, Dromette, Trompete. Po tem nastroji franc. la trombe, Wasserhose, siphon, italj. tromba, Wasserpumpe; slov. trobelika, cicuta, hrv. trubac, fauces, venetsk. trombe, rivolte, Empörung, Aufruhr, srbsk. trubnja, praska, Lärm, Aufruhr, srbsk. truba, tudi: Rolle, primeri franc. tromper, im Kreise führen, tedaj tromba, troba, truba metathetična oblika in = lat. turbo, Sturm, in tromba, troba, prvotno pomenja: verticillatum instrumentum, rotundum instrumentum, primeri franc. turbot, rhombus, gršk. ῥόμβος, turbo, impetus, rhombus, iz ῥομβέω, wie ein Kreisel drehen. Naj se premisli, da so prve trobe bili rogi in ti so zviti. Po izgledu rogov šče so le se narejale medene trobe.

Parpagiola.

Parpagiola = Parpagliola diminut. iz parpaglia = parpal, prpol je redupl. oblika korenike: *pr*, *pl*, schlagen. V venetščini obznačuje mola, die Motte, tineas, in v srbšč. (Vuk, s. v.) prpol, limax, die Wegschnecke. Veli pa se ta živalica zaradi tega prpol, ker se v prašini bije; zato se tudi oribah reče: „ribe se prporijo“ in Vuk prporiti naravnost stavlja k: biti se, tedaj se prvič stavljeni thema. prp zavrže.

Tudi lat. pozna koreniko pel v tem pomenu, in je stvarila iz nje obilo besed, postavim: pel-lo pe-pul-i, pul-sus, pal-p-i-to, pal-pebra, pa-pil-io, Schmetterling, tako tudi ime kruha prprnjak, venetsk. parpagnaco, nome, che si da al pane di farina di formentone condito con diversi ingredienti, je iz korenike *pr* in obznačuje oplani kruh, primeri: kruh plati, dekla v slamnjačici kruh polje, srce polje, das Herz schlägt, v krepkejši obliki staro- in novoslov. prati — perem, ρούω, pulso.

Da *parpagia* ni edno isto *slat. papilio*, se prepričamo iz tega, da *lat. papilio* se v *venetšč. glasi: pavegia = paveglia.* *) Pač pa je iz korenike *pr. staroslov. пръпрнца, trochus, Kreisel, пръпрште, stadium. Parpagnaco* zna tudi skazeno biti iz *poprt-njak, Hochzeitsbrod.*

Baita,

stanza di frache o di paglia, dove ricoverano la notte al coperto quelli che abitano la campagna e specialmente sui monti. Razve *venetščine* šče je beseda znana v južnih Tirolih, pri vseh korotanskih Slovenih, nikakor pa ne pri panonskih. Diez besedo ima za *gotiško*, vendar primeri *staroirsko bothan, die Hütte, both, das Haus, prusk. buttan, litovsk. buttas, das Haus, angleški booth; ai* bi ytegnilo biti *dialektično za Ъ, ě*, primeri *bailo, laipo = bělo, lěpo, toraj bšta; bržkone* je pa beseda *keltiška*, in se *vjema sè slovansko: bu da, budka Hütte, iz slovanšč. nemšk. Bude, sansk. bud, tegere.*

Bozzo.

Bozzo tudi *buso*, iz *boccio, alveare, Bienenstock*. Uže sem omenil, da so stari *Venetčani* marljivo gojevali *bčelorejo*. Iz prvega so *bčele* svoj *strd* nanašale v *votle pečine*, v *vrhunce smerek*, šče le pozneje so tudi *iznašli ule*, vendar ti so bili *prosti drevni porobi*, zato *ednaka poznamovanja: panj, penj, Baum — in Bienenstock, pasėka, Baum — in Bienenstock, bort ausgehölter Baum, in Bienenstock, bortnik, Zeidler, polsk. in rusk. Prvlje* nego so *ljudje* prišli do *umetno narejenih ulov, spletenih iz slame, rogoževine itd.*, so *izdolbili in izvotlili hlode dreves*, in je *rabili za panje*. Tako so *delali tudi Venetčani*, kar beseda *bozzo, buso* pričuje. *Thema bok*, iz katerega je *venetskoital. bozzo, obznačuje votlino v starejslov., novoslov. bokast, **) bauchig.* „Si e bozzo fatto a doghe (fassförmig) chiamasi bugno“, mogoče da je to *skazeni slov. panj, ali pa bunja, bunka, Wulst, tedaj štor, porob, pasėka, panj iz dreva. Fiorenčani panj imenujejo arnia, Sienzei pa copile, to je dialect. cubile, venetsk. coviglio.*

Bozzo in *buso* sta *ostanka iz jezikov starih Venetov*, ki so *panje* uže poznali, ker stari *pisatelji* poročujejo, da so *bčele* gor po *reki Pad* vozili na *pašo*. To, kar *Italjan* imenuje: *gomitolo di api, Bienenknäuel, klopka bčel, imenuje Venetčan: schiapo de ave. Kaj je schiapo drugega nego slov. sklap? sklapani, zusammenfügen, srbsk. sklapanje, conjunctio.*

*) *Venetčan p* spreminja v *v*, govoreč *ava, ave = apis, apes.*

**) *Ednak nazor v lat. alveare, Bienenstock, iz alvus, Bauch; iz them. bok je tudi štajerskoslov. boca, vulva.*

Schiapo se tudi rabi na primer: schiapo de piegore — sklap ovac, schiapo de osei, sklap tičev. Primeri litov. banda, Viehheerde iz band, vezati, srb. jato, agmen, iz jenti, staronord. ridhull za vridhull, novonemšk. Rudel, goth. vrithus, Heerde, iz vrithon, binden.

Pustoto,

add., voc. agr., campo lasciato sodo per seminarvi l'anno vegnente, brughiera (Heide) terra incolta piena di pruni o d'altre piante spontanee, tore slov. pust, pustota.

Ceva.

Kakor sem uže v prvi razpravi omenil, so Veneti „*vaccas humilis staturae lacte abundantes*“ imenovali ceve. Ako ne drži trdenje, da se mesto CEVAS ima brati GEVAS, tedaj gave, geve (prim. gove-do), in komur se druga moja razlaga ceva = sansk. çavas, Junges, ne dopada, in kdor ni zadovoljen, da k sansk. çavas, stavljam staroslov. kav-ka *παλλακή*, Buhlin, concubina, novogršk. *κavka*, iz slovanšč. amica, *καυχος*, amasius, *καυκίσα*, ancilla, temu ponujam sansk. çiva, çeva, traut, freundlich, gütig, kterež besedi Fick primerja lat. civis, starolat. ceiv-is, civicus, civitas, nemšk. hiva, Angehöriger, anglosaks. hivan (plur.) familiares, domestici, srednjenem. hiwe, Gatte, Hausgenoss, in Knecht, hiviskja, Familie, tudi hirath, heurath, je iz hiv-rath, tedaj v familijo stopiti. Prvotni pomen vseh teh besed bi torej bil: traut, freundlich, in kav-ka bi bila die freundliche, traute. Ako so venetske male krave obilo mleka dale, so žnale dobiti priimek keve ali čeve, die gütigen, trauten, freundlichen, familiares, amasiae, amicae, ancillae, primeri šče rusk. čivyj, freigebig, milde. Pa šče edno ponujam. Ker so te krave dosti mleka dajale, so gotovo bile močne, in tako bi vtegnilo se ceva, keva vjemati s sansk. çavas, Kraft, iz korenike khu—çu v sansk. stark sein, stärken, fördern, nützen*), schwellen, in iz pomena schwellen se je razvil pomen hohl sein. Mi imamo iz te korenike gršk. *κῆ-ρος*, Gewalt, Macht, v pomenih: schwellen *κῆ-ρω*, Kind tragen = schwellen machen, *κν-ματ*- Schwall, Woge, lat. cav-us, hohl, cav-ea, Höhlung, cu-mulus, Haufe, Anschwellung, litov. kiau-ras, hohl, slov. cev, tubus, Röhre.

Ker so živali tudi dobivale imena po svojem glašenji in vrišanji, kakor postavim sansk. vâça, lat. vacca, iz vaç, mugire — vaçra, mugiens, gâvas plur. boves, sansk. gavâmi, mugio, znalo je keva — ceva tudi nastati iz ku — sansk. kavate

*) Tudi zend. çu, schnell sein, stark sein, nützen, causativ. çav-aya, nützen.

sonare; zato — kav-ka, čav-ka, monedula, srb. čavrljati, undeutlich reden, starosl. kujati, γογγύζειν; primeri šče sansk. čamara, bos, slov. čamer, bos, iz korenike kam — čam, grunire. Tudi malorusk. čab-an, vol, zelo pozvanja na ceva. Čaban pa brez dvombe stoji za čavan, i to se vjema sè sansk. çavas, Kraft; po moči pa imajo živali tudi imena, tako sansk. balin. 1. zdravi krepki, silni, mogoči; 2. velblod; 3. bivol; 4. bik; 5. mereseć. Tako tudi rusk. kaban, mereseć, je isto, kar čaban, in obznačuje silno žival. Tudi luž. čivi, zdravi, krepki, vtegne pristajati k çavas. K sansk. ç-i-çu, Kind, Junges, šče primeri rusk. čik-uš-ka malo jagnje, korošk. čuha za čuka, ker Korošci k spremenjajo v h, junge Kuh, štajerskoslov. čika, čikica, mlado tele. Vendar venetska ceva, keva, najbliže stoji k sansk. çavas in çeva. Vuk navaja v svojem srbsk. riječniku tudi žensko ime: Keva; staročesk. imena so: Kava, Kavoj, Kavon: vse to kaže, da je thema kav slovansk. Ceva ni bilo poznamenovanje sploh za kravo, temuč le za posebno vrsto malih krav. Kako so Venetčani kravo imenovali, ni znano, sedaj jo imenujejo lat.-italj. vaca; s to besedo poznamljajo tudi prostega neokretnega človeka; Boerio piše: „vaca“, detto per agg. a uomo vigliacco, vile, poltrone, in pristavi, da takega človeka tudi imenujejo: Crava. Sicer Boerio misli, da je crava iz cavra = capra, pa nema zato nobenega dokaza. Ker smo v besedah civeta junica, manza, našli čiste slov. besede, zakaj bi dvomili nad besedo: crava?

Ker je Columella pisal cevas in takrat šče se je c pred e in i kot k glasil, so mogli Venetčani izgovarjati: keva. Diefenbach primerja škipetarsko kâ, krava, pa če so Škipetari nasledniki starih Illyrov, in ti oddelek pragrškega, pelagijskega debla, tedaj ne moremo pri njih oblike ka iskati, nego: βοῦς, βοτ-ός, kakor vsi jezikoslovci dosle trdijo. Albansko ka, ako je domače, je znalo nastati iz korenike ka—ku, schreien, ki je tudi v grščini znana bila, kakor pričajo besede: καυ-ακ-, καυ-ηκ-, κηυ-κ-, schreien-der Vogel, κωκίω, heulen. Ravno tako je ohranila litov. glagol gau-ju, gau-ti heulen, in da je glagol bil tudi v slovanšč. znan, pričuje beseda: gov-orъ starosl. sonitus, strepitus; tudi v nemšč. chu-mo, Klage, gi-kewen, nennen, heissen, sansk. gavate, tönen, schreien.

Cotonia.

Uže v prvej razpravi sem omenjal, da so stari Veneti, kakor Plinij poroča zel solidago, consolida, imenovali cotonea po drugem berilu cotonia, tedaj slov. kotonja. Tej zeli pravijo Slovenci gavez, in v celjski okolici sč-kot-nik. Rekel sem, da ime je menda dobila, ker polamane koti — tako imenujejo Čehi okrogle kosti — sceli, zveže. Ker ima moč potrupane kosti sceliti, ju tudi Nemeć imenuje Beinwurz, Beinheil. Slovenec in Horvat tudi ude

— sklepe imenujeta kotrige; kotrižen, gliederig. V srbščini najdemo kotulac, jugulum, Schlüsselbein. Vsekako je besedi cotonia, korenika kot; in ta obznačuje slov. kotati, volvere, staroslov. КОТЪИ, cylindrus, kotač, potač, kolo, Rad, srbsk. kotrljati, rollen, kollern, kotur, glomus, Kugel, Kugelfaden, tudi Wachsstock, kotuljač, svitek, ein zusammengerolltes Tuch, das man aufs Haupt setzt, um darauf irgend ein Gefäß zu tragen, koturanje, das Rollen, volutio, kotrljan, Feldmannstreu, eryngium campestre, ruski: katit, walzen. Nemeč zel solidago tudi imenuje Walwurz, in val v grmanščini sopet pomenja volvere, volutare, staronord. völr, Rundholz, anglosaks. valu, vibex, ein runder Pflock, litovsk. valus, cylinderförmig.

Deblo kot v pomenu valjati se je šče v denešnji venetščini ohranilo. Tako pravi Venetčan: chiapar una cota, in Boerio tolmači ta rek: riscuotersi dal ubbriacatura, vor Rausch zusammenfahren, zusammenfallen, toraj tako se napiti, da se pijanec kota. Tudi slov. ljudstvo pravi: „tako smo se napili, da smo se kotali.“ Iz istega debela in isto obznačevajoče je kotiti = valiti, brüten, srbsk. kot, Brut, kotobanja, Hühnerkorb, gallinarium ad ova ponenda, slov. kotiti, brüten (Murko). Poznamenovanje je vzeto od kotanja, valjanja živali po jajcih, zato se tudi reče: kokoš vali, je izvalila.

V istem pomenu je tudi v venetščini beseda znana. Boerio piše: Cota, quella quantita d'uova, che in una volta cova l'ucello o la chioccia. Tore cota, das Eier legen, werfen. Kokoši letos slabo kotijo se pravi, kedar slabo nesejo; tudi o mački in psici se reče, da koti, Nemeč pravi: Junge werfen. Mi torej imamo dovolj dokazov, da je cotonia venetska, to je slovenska beseda, ravno tako pravenetska je cota, ker gotovo so imeli uže stari Venetčani svoj izraz za kotanje; Latin ima: ova gignere, edere, parere, ponere, Italjan covare, covata, Brut iz lat. cubare, cubatus, das Sitzen auf den Eiern. Da venetsk. Cota ni gde iz italj. covata, se prepričamo iz tega, da italj. covare Venetčan izgovarja coar, in covata — pa coada, prav po vlastovitosti narečja venetskega, katero glasnik v pred dvema vokaloma izpehuje, na primer paone za pavone, in glasnik t v d spremenja, dogado, ducatus itd.

Uže Plinij je poznal moč gaveza pisaje (H. N. 27, 7.) „Luxatis (verrenkt) imponitur — ossibus quoque fractis medetur — zato se veli česk. kostival — in sčvalnik, kar isto obznačuje, kakor slov. sčkotnik, ker valjati, valiti in kotati imata ednake pomene: wickeln, wälzen, walken, winden, drehen, ringeln, primeri sansk. valli — vall-ari, Schlingpflanze. V češčini je tudi v besedi kot zapopaden pomen cylindricus, ker po Jungmanu kot obznačuje: vyseďla a kulata kost. Srb, kakor je uže omenjeno bilo, imenuje Schlüsselbein an der Kehle — jugulum,

kotolac, ker pri požiranji pomaga jedi kotati u žrelo, lat. jugulum od jugulor, würgen = drehen. Drugega tudi ne more pomeniti nemšk. Walwurz, germ.: val-t, walken, wälzen = wickeln, drehen, goth. valv-jan, idem, litovsk. velu, vel-ti, wickeln, gršk. ἐλ-ύ-ω, winde, wälze, lat. vellere in volvere. Slovensko ga-vez stark bindend; ga se predstavlja za poznamenovanje velikosti, moči, primeri: vran'i ga-vran.

Cataradeghi,

garoso, litigoso, litovsk. katilinti, plaudern, staronord. hâdh, Geschwätzigkeit, sansk. katthate, viel Lärm machen. Drugi del besede degghi pa se vjema s slov. degati zanken. *)

Asià,

Asiao, che in antico trova si scritto: Azio, pesce di mare, conosciuto del genere degli Squali, detti cani di mari, chiamato da Lineo Squalus achantias. Fu detto asià, perche s'usa venderle scorticato.

Asiar, scorticare, ammanare, preparare; v staroslov. nahajamo: azno, corium decortiatum, venetsk. asiar, pa obznačuje: schinden, schälen, Haut abziehen, slovensk. na Koroškem: azъn, stimulus, železna špica, s katero lene vole zbadajo in v beg priganjajo, staroslov. azva, incisio, tedaj azno, corium decortiatum, iz korenike ag — az, schinden, schälen, kakor δέρας, δέρος, δέρμα, Haut, Fell, iz δέρω, derem, schinden, staronord. skinn za skind, Haut, Fell, in scintan, schinden.

Smogie,

za smoglie, smolje, rannata, schmutzige Lauge, acqua tratta dala conca (Waschkessel) piena di panni succidi, hrv. smol, fuscus, zato tudi venetsk. smolachia, donna smolachiada, che negli abiti usa soverchia negligenza, smolača, schmieriges, schmutziges Weib, tudi smola, Pech, izvorno pomenja Schmer, Schmier, sem spada tudi srbsk. smoljo, demisso naso, komu izpod nosa visi — smola, Schmutz, Schmier.

Tachente,

tenente, appiccicoso, haltend, angeheftet, angehängt, primeri srbsk. tač-ka, Stütze, fulcrum, statumen; sorodno je gršk. τάσσω za ταγ-γω, ordnen, litov. causat. taik-yti, fügen, sem spada tudi venetsk. tachir crescere, vegetare, slov. tek niti, prosperare starosl. тѣк-ати, weben = ordnen, fügen, zato: dober tek! = Gutes Gedeihen!

*) Menda iz katilinti, ime Catilina?

Teta,

mamella, poppa, rusk. titki, idem.

Pelatier,

pelatir, kožar, coriarius, sicer tudi lat. pell-is, gršk. πέλλα, Haut. litov. metath. plene, Haut, goth. filla, nemšk. Fell, pa tudi slov. pel-en-ica, (Janežič) Darmhaut, Darmfell, tore zna, ker je prarodno, tudi pravenetsko biti, primeri srb. pelen-gače, lederne Hosen, pelene, Windeln, proprie: Felle, venetsk. pelume, Flaumfedern, Milchbart, srb. peleš, Haar, perčin, Haarzopf, venetsk. pelar, die Flaumfedern rupfen, spiumare.

Sbisà,

stolido, sciocco, rusk. dial. byzun, insipiens, bezumen (Gilferding o srodstvě etc. pag. 249) slov. bezjak, Tölpel (Murko.)

Sbianzo,

iz sblandio, spada k staroslov. blędą, aver sbianzo, pomenja: vider schiancio, etwas schief sehen, schräg sehen, beurtheilen, staroslov. blędą, deliro, erro, sblę-dą, sblą-dą, idem.

Smozzegar,

iz smocciacar, smucciacar, non proferir parole articolamente, slov. muckati, mucljati, zmucljati, idem, sansk. muč, govorniti, zato mukha, os, der Mund, venet. musa, ker venetšč. c spremlenja v s, primeri busa, foramen, za buka, starosl. bok, foramen.

Snasar,

farsi deridere, burlare, menda znašati, „kaj vse znaša“! se pravi o človeku, ki šalo dela, burke uganja, primeri štajerskonem. „er macht seine Schnasen“, — Scherze, Possen.

Baise,

fauci del pesce, branchie, Fischkiemen, dalje: „quella porzione de carne, che nel taglio resta attaccata alla lingua de' manzi.“ Baise stoji za badise, kakor bail za badile. Ker beseda obznačuje grlo, žrelo, golt, moramo iskati thema, ki bi bil primeren za to poznamovanje, in mi uže v venetščini najdemo: badial, star a badà, Maul aufsperrren. Za razlago besede pa nam more le edino služiti sansk. badhas, Tiefe, Schlucht, Schlund, gršk. βάθος, Tiefe, βάθ-vros, Grube, slov. bed-en-ica, jama, kder se repa po zimi hrani, beden, votlina, luknja v drevesu, srb. badanj canalis,

šupla ali votla klada, badnjara, mlin, na ktereга kolo voda skoz badanj teče; rusk. badja, Wassergraben; korenika bad pomenja kopati, litovsk. bedu, grabe, staroslov. boda, lat. fodio — odkoder fossa, Grube. Baise v drugem pomenu je torej Schlund-Rachenfleisch. Sem spada srb. beden in bedem, Festungsgraben, dalje poljsk. badać, forschen, proprie grubeln, venetsk. badar, attendere, in sbadagiar, aprir la bocca, Maul aufsperrn, zijati, zehati, gähnen. Sbadagio se rabi tudi v pomenu sbarra, Schlagbaum, ali gotovo izvirno obznačuje jamo, ki se pod zagrajo izkopa, tedaj tukaj je šče pomen globočine, jame vidljiv, sbadagio v pomenu frenella, Maulkorb, je pa poznamovan po badi, bedi, bednu, ustih konja.

Pagio — Pageto,

Page: Kam bomo djali to besedo? Pagio, Edelknabe, tedaj mal, mlad fantič, slov. pa pažek, Zwerg! (Janežič s. v.) V besedi pagio — pažek torej tiči pomen male osebe. Češčina ima paže, brachium, tore pagio — pažek der Armige — ali Kurzarmige? Jaz mislim, da se vse te besede imajo izpeljevati iz korenike pag, fügen, festhalten, verbinden; zato česk. paže tudi v pomenu: stolo, der Nebenspross am Stamme oder der Pflanze, srb. pazia, pazjak, pitomo zelje, ki ima listje, kakor pri blitvi (rothe Rübe) runi. Iz pag je tudi staroslov. paz-uha, dorsum, sinus, axilla in pinna, Flossfeder*). dalje česk. paz-our, poljsk. paz-or, Kralle, proprie das sich fest haltende, füngende, paž-noht, ungula, Klaue, proprie pangens ungulam, po tem paz-duh, pangens brachium**), sansk. dos, brachium, slov., hrv. paž-iti, das Haus mit Moos, Farrenkraut etc. verstopfen, tedaj zusammenfügen, staroslov. pažište, cespes, tedaj das Verbundene, Zusammengefügte, rusk. pazъ, die Fuge, srednjenem. fouge, novonemšk. Fuge, goth. ga - feh - aba, füglich, lat. pango, pe-pig-i, dalje pignus, com-pages, pro-pag-are, pagus, Gau, Dorf, proprie das Gefüge, gršk. πηγ-ια, Gefügetes, πηγ-η, Schlinge, πηγ-ός, fest gefügt, verbunden. Nekteri paggio, le page, izvajajo iz gršk. παιδιον, puer, ali tedaj bi se nam venetskoitalske oblike morale pokazati v paiggio — paizo; menda v besedi pagio — pažek je zapopaden pomen πηγός, ein fester, gedrungenener Knabe, in ker so magaši (Zwerge) sploh trščati, je obviknolo poznamovanje pažek — Zwerg. Jaz sem samo besedo tukaj postavil, da mi je bila priložnost pokazati, ka tudi slovanšč. pozna koreniko

*) Pazuha, Flossfeder po istem nazoru, kakor lat. ala, axilla, Flügel in Achsel.

**) Isti nazori vladajo v lat. armus, Schulter, Oberarm, gršk. ἄρμος, Gelenk, Schulter, iz korenike ar, fügen, lat. artire, artare, fest einfügen, rusk. artélj, družina, občestvo = pagus, das Gefüge.

pag — pangere; za svojo razlago besede pageto, paggio pa se ne kapriciram.

Ciesano.

Boerio (str. 170 - 171 sub voce: cigno) piše, da venetski lovci lesnega laboda imenujejo: Ciesano, „il selvatico cigno chiamato da nostri cacciatori Ciesano, e da Linee: anas cygnus“.

Ta beseda se vjema s rusko: сѣлезень, sélezen, Enterich. Glasnik *l* venetščina vokalizuje, primeri: peata, za plata, fiore iz flore, tako tudi siesen, siesan iz sélezen. Sicer nahajamo v venetski besedi: ciesan mesto: siesan, a Venetčan rad glasnik *s* na početku spreminja v *c*, zato govori: Cisar in sisalin, cisila*) in sisila, cigno za segno, signum, primeri slov. smreka in cmereka mesesenj in mecesenj, cvreti in svreti, cmola in smola, tudi nemški jezik *s* spreminja v *z*, tako iz Selnice — Zelnitz, v Selcah — Zeltschach, Sura, Zeier, Surnik, Zeiring, iz „suhi dol“ — Zauchenthal i. t. d.

Uže Servij (ad Aeneid. XI., 457) pripoveda, da „Padusa, pars Padi plena est cygnorum“, in Claudian (in epistola ad Sevenam) poje o reki Padu: „oloriferi ab amne Padi.“ —

Ciesan skazeno iz: sélezen**) je tore gotovo ostanek iz jezika starih Venetov. Ne sme nas motiti, ako selesen v rusčini obznačuje recaka in v venetšč. laboda, take prikazni najdemo celó v slovanskih narečjih, da edno isto poznamenovanje ravno ne izraža iste živali, nego večkrat žival istega roda, tako postavim ime: vypl, obznačuje: larus, noctua, in graculus, lužičkosrbsk: pata, kurica, crkvenoslov.: patka, reca, ruski: klop, Wanze, slov. klop.: Zecke, crkvenoslov. (starobolg.) jašter, lacerta, Eidechse, gorenjelužičko ješčer, Otter, srb. prpolj, Wegschnecke venet. parpagia, Motte. Sélezen bi se menda tolmačit dalo iz sansk.: saladžan, der Wasserbewohner, Wasser — Seegeborne. Ednake nazore najdeš v sansk. džalapad, anser, proprie in aqua pedem habens, vârcâ, anser, proprie in aquam currens.***)

Biada.

Biada obznačuje Italjanu: setva, Saat, vjema se slov.: БИАТА, primeri: vlat, arista, korenika: vrdh, crescere, vjema

*) Posebno v tujih imenih venetski jezik *s* na početku spreminja v *c*, primeri: cismatico = schismaticus, cisma = scisma, nasproti pa *c* zopet zmenja z *s*, na primer: cesera, za cecera, cicera, čiček (grah.)

**) Glasnik *l* venetšč. vokalizuje, primeri: avearo = alveare, Bienenstock.

***) Primeri anglosaks. seoll, staron. selah, Seethier, Seehund, iz *sal* plavati, gršk. σέλαχος Knorpelfisch.

se dalje z gršk. βλάστη, Trieb, Keim, Wachsthum, Zweig, primeri šče staronord. blad, Frucht, menda iz tega franc. blé, Getreide, v juridičnih latinskih spisih srednjega veka: blada, Getreide.

Barca.

Diez barca izpeluje iz gršk. βάρης, Nachen, a ta je po Herodotu egiptska beseda, koptiški: bari, ki pa po Meieru (Hebr. W. pag. 733) iz semitskega jezika izhaja. Tudi staronord. barkr, navis nomen.

Astor.

Diez astor franc. l' autour, izvaja iz acceptor, „wobei indess die Laute gleichfalls nicht ungestört sind“, opazuje Hehn (Hausthiere, pag. 526). Latinsk *pt* navadno se v italj. spremeni v *zz* tako: cazzare, iz captare, nezzo, nezza, iz neptis, tudi se lat. acceptor v italj. obliki glasi accettatore, accettare pa accettare, tore primera besede astor, astur, provençal. auster, oster z acceptor ne drži, in pravilniše je astor, astur stavljati k slov. aster, prejetov. jaster.

Ceto,

condizione, ordine, qualità, grado, e dicesi di persone e famiglie, Rang, Stand, Ehre, Würde, Ansehen. V sansk. najdemo čit-čet-ati, beachten, erscheinen, gelten, glänzen, ketu, Glanz, Erscheinung, Gestalt, Erkennungszeichen (Feldzeichen, Banner) v goth. haidu-s, Art und Weise, staronord. heid-r, Ehre, Stand, Würde, anglosaks.: had, Rang, Stand, Ehre, Würde. Fick primerja mutato *k* in *t* gršk. τιώ — τι-ῶ, schätzen, ehren, τι-μή, Schätzung, Ehre, zaradi prelaza glasnika *k* v *t* primeri sansk. kis = τίς — τί, lat. quis. Prvotnejša oblika je ki-či, wahrnehmen, apa-či, respectieren, apa-čita, geehrt, iz te je staroslov. чѣсть, veneratio = sansk. čitti, veneratio, honor, signum, pietas, dalje če-na, Werth, Preis, či-nъ, ordo, agmen, grex.

Z dalnjim determinativnim suffixom staroslov. čita, či-s-ti, numerare, legere, auserlesen = herauszählen, dalje čisti, colere, slov. čislati, ehren, schätzen, beachten. H koreniki čit — čet stoji četa, ordo, numerus, cohors, četanije, comparatio, чѣтьсь, lector, чѣть, numerus, prvotni pomen korenik či — čit — čet je tore numerare, colligere, legere; pomeni: colere, beachten, gelten, glänzen, erscheinen so uže drugotni. Po bistrournem Ficku se s temi koreniki vjemajo lat. quae-so, quae-ro, litovščina ima s-kait-yti, zählen, lesen, s-kait-lu-s, Zahl, latvijšč. škitu, škist, dafür halten. Venetsko ceto tore stoji na slovanski glasniški stopnji, in tudi obliki = чѣть. Iz tega debla je tudi četast, „ludi ce-

tasti“ (glej o teh igrah dalje zadej v članku: Antenor vodja paflagonskih Venetov); te igre so tore bile uspomene na ono dobo, ko so se Veneti v čete — agmina, cohortes, ordines — zbirali, ko so se četali — jungebantur (primeri starosl. četati se, jungi, in četiti se, ἀγορεύειν, ordnen, zusammenbinden) — uredovali, bodi-si za vojsko trojansko, ali za preseljevanje iz domovine. Ad-jektiv četast obznačuje položaj, ustroj — primeri bedast stupidus, lasast, haarig, rusast, bärtig; ludi cetasti, četaste igre, tore tudi zna obznačevati die schaarigen Kampfspiele, igre v četah, ali pa igre, v katerih so se igrači čredili — četili, četali. Filiasi (memorie storiche de Veneti III. 140) popisuje te igre tako-le: Celebravansi fuori delle mura con corse, lotte, sfide di canto e suono e sfide pure di versi. Vi erano anche le corse de' cocchj, e tant' altre cose che facevansi oltre ogni credere dispendiosi, e magnifici, e insieme celebri e religiosi. Il vincitore saliva su di un carro trionfale tirato da cavalli bianchi, e coll apparato piu pomposo. — Con sceniche rappresentazioni e l' origine de' Veneti, e le antiche avventure de loro Eroi dovean celebrare in tali giuochi. Vi accoreva la folla da' luoghi piu lontani“ etc. Te igre so se šče ohranile noter do srednjega veka pri Patavčanih, kakor Pignoria (Origin. di Padov. Tom. II.) piše. Maffei (Veron. illust. Panvin. Oper.) poročajo, da so te igre v četah — „ludi cetasti“ — tudi pri Rimljanih našli dopadenje, in edna četa se je velela veneta. Kočijaši so bili zelenkasto oblečeni, in sedaj zapopadamo, kaj obznačuje Plinijevo poznamenovanje: „factio prasina“, to je bila četa, ki je imela oblačila prasove barve. Beseda pras (porrum, Lauch) se najde v staroslov. in gršč. πρασόν; čigava je? — naj odločijo naturohistoriki. Uže na drugem mestu sem rekel, da so rimski pisatelji z besedo „venetus“ tudi izražali pomen: viridis, meergrün, lauchgrün. Stari Venetčani so tore zeleno barvo v oblačilih posebno ljubili. Venetsko besedo ceto iz lat. coetus, ne moremo izpeljevati, ker po občnem mnenji je to starolat. oblika in se ima iz coeo razlagati, zato tudi izraža poméne: Zusammen-treffen, Zusammenkunft, „eos primo coetu vicimus“, Versammlung, Kreis, „hominum, ludorum coetus“, Vereinigung, Verbindung, tedaj čisto različno od venetsk. ceto, ordine, grado, qualità, condizione. Pri starih Slovanih so se te igre velele trizne, in sodniki iger: triznodavci, igralci pa triznici. Pri severnih Slovanih pa se najdejo harci, Kampfspiele zu Pferde, in pri Slovencih medjimurskih, zagorskih Hrvatih, in sosednih štirskih Slovencih se reče o kobili, ki se goni: kobila se harcuje, tore harc ni tuja beseda, kakor se od nekaterih jezikoslovcev trdi.

Pataca,

plettro, primeri srb. patiti, ziehen, tedaj pataca orodje, ki se vlačí po strunah, primeri tudi srbsk. patalica, desčica.

Tumbe,

Filiasi piše: (Memorie storiche III, 328) „Col primo nome (Tumbe) i padri nostri chiamarono le paludi piu alte e cretose, ad anche i dossi arinosi, dove rarissime volte saliva la marea, benche nell mezzo della laguna situati.“ Ker Venetčan glasnik *p* rad spreminja v *b*, so *tumbe* = *tumpe*, litovsk. *tempiu*, *tempti*, *spannen*, *dehnen*, *recken*, staroslov. *timpa*, Sehne am Körper, *tamp*, *tomp*, *tump*, *obtus*, *crassus*, tore die gespannte, sich hinstreckende Erdlage, Slovenci pravijo takej višini: *tumpel*. Iz venetščine je prišla v latinščino krščanskih pesnikov ta beseda, pri katerih *tumba* pomenja: Grabhügel, v cerkveni latinščini je *tumba*, Katafalk.

„Paludi di gramigne acquatice vestite“ so stari Venetčani, kakor isti Filiasi piše, imenovali: *Barene*; bara pa v vseh slovanskih jezicih obznačuje močvirno. Tudi starim slovanskim Panonom je bila ta beseda znana, ker Plinij kraj med Savo in Odro ležeči imenuje: *Metubaris*, to je *Medjubare*, in res je šče dandenešnji ta okolica nad Siskom v medrečji Odre in Save močvirnata. V staronord. nahajamo *thamb*, *Anspannung*, *thambar*, *etwas Aufgeblasenes*, *Gespanntes*, *dicker Bauch*. Drugi indogerm. jeziki niso ohranili te besede.

V srbšč. šče nahajamo: *tumba*, *Fass*, wenn es aufrecht steht, *tumbati*, *umdrehen*, *hinstrecken*, tore zopet pomen penjanja, vzviševanja itd.

Dune,

chiamansi que' monticelli di sabbia, che restano quasi sempre scoperti dall' acqua. Ta beseda je tudi znana ob primorji baltiškega morja: die *Dunen*, *angetragener Sand am Meeresufer*, ali ker te besede ne pozna stara nemščina v tem pomenu, temuč le v pomenu: *Flaumfeder*, je gotovo ostanek iz jezika polabskih Slovanov, ki so nekđaj tam prebivali. Korenika, *dhû*, *dhûnâti* obznačuje *anblasen*, *anhauchen*, *anfachen*, *heftig bewegen*, *schütteln*, *stürmen*, sansk.: *dhûnâti*, gršk. *θίω*, *anfachen*, *rasch hin und her bewegen*, lat. *fio* v *sub-fio*, *sub-fi-mex*, goth. *dau-n-is*, *Dunst*, starogorenjenemšk. *tun-ist*, *Dunst*, *Sturm*, staronord. *dy-ja*, *bewegen*, *schütteln*, staronord. *dûnn*, *Flaumfeder*, litov. *duje*, *Flaumfeder*, *duja*. *Staub*. slov. *duti*, *blasen*; srb. in slov. *dun-oti*, *blasen* *dunja*, *culcita plumea*, *dunjac*, mali *cydonii* genus, *Quitte*, starosl. *dynia*, *cocurbita* ruski: *du-l-ja*, *Quitte*, tedaj *naduti sad*; tore dovolj dokazov, da je korenika *du* tudi slovanska, in lahko stvarila pomene *nadutega peska*, des vom *Seesturme* *zusammengeblasenen Sandes*, kar tudi pričuje litovsk. *duja*, *prah*. Da so Venetčani prvlje, nego so nemški Gothi in pozneje Longobardi rogovilili v tej pokrajini, imeli poznamevanje za napihani pesek, je gotovo. Ker so na take visine stari Slovani

stavili svoje vare (Burgen), so to ime pristavljali svojim gradom, zato Borodyn, Varadyn, Petrov Varadyn. Var je slovanska beseda iz korenike var, schliessen, vora, saepimentum, toraj Varadyn, ein geschlossener Hügel, zagrajen brežuljak; primeri Belovar = Beligrad. Čuda, da besede duna staronord., starogorenjenem. in frižčina ne poznajo, samo anglosak. jo je ohranila v pomenu: Sandhügel am Seegestade, pač pa keltščina.

Pilar,

spogliar il guscio e mondar il riso, il miglio, l' orzo o altra simil biada, slov. puliti proso, Janežič ima puljiti, ausreissen, ausrupfen, italj. pilucare, abbeeren, iz tega franc. eplucher, ausklauben, ako ne iz germ. pflücken.

Procio,

Pferch, kraj, kamor se več živine stlači, nemšk. Pferch, primeri lat. farcio, odkoder farcimen, gršk. φράγ-ννμι, schliesse ein, mache fest, φράγ-μός, Zaun, litov. bruk-ti, i-bruk-ti, hineindrängen, das Vieh in den Stall treiben, primeri analog. σηκό-s, Hürde, Pferch, starosl. o-sêkъ, starogornemšk. s weiga, štajerskonemšk. : schweig, die schwoggerin = Sennerin, sansk. svak, sancire, umfassen; tedaj σηκό-s za σΦηκος, o-sêk za o-svêk. Procio tudi v pomenu Rinderheerde, kakor swaiga. Procio je zopet bliže litovsk. nego grškoitalski obliki.

Pilon,

Brückenpfeiler, Wasserbehälter, Becken, menda se vjema litovsk. pil-ti, aufschütten, pylinias, Damm, pylima pilti,*) einen Damm aufschütten, pilis, Burg, Schloss, slov. pil (Janežič), Kapelle.

Graspo,

Kamm der Weintraube, obrani grozd, petlika, iz craspo, slov. krašpati, krišpati, rupfen, nakrišpan, gerunzelt, staronem. hrëspan, rupfen, lat. crispus, kraus, gerümpft.

Po odpadlem gutturalcu na početku besede ima venetšč. raspolare, nachlesen im Weinberge, tedaj krašpati, zupfen, rupfen, raspin za graspin = krašpin, Reibeisen, nemšk. Raspel za: Hraspel, kakor raspôn za hraspôn, zusammenraffen. Iz krišp slov.

*) Druga oblika je pal, sansk. par füllen, odkoder staroslov. polъ, Schöpfgefäss, primeri vodo palem, napolem sod, nemšk. folan, füllen, fola, lokal.

imena: Krišpar, tudi v obliki ruspar za gruspar, razzolar, scharen, wie Hühner, ruspio za grusprio, scabroso, aspro, se najde ta beseda, znamenje, da je prav stara. Tudi v slov.: kure so ajdo razkrišpale, zerrupft, zerzaust. Venetsč. ima večkrat glasnik *a*, gder slov. *i*, na primer: raghiar, wie ein Esel schreien, slov. rigati, idem, glasnik *i* pa stopnuje v *u*, na primer: russa = rissa, lat. rixa.

Braga,

spranga, Riegel, Spange, braga delle bestie, stracciale, Schwanzriemen, braga de le porte, Gegenpfeiler, Riegel, contrafforte, braga d'un baston, Zwinge, gorbja, calzuolo, Stockschuh, bragagna, rete, che a il ritroso (Oeffnung).

Korenika brag je metath. sansk. bargh, fördern, andrücken, goth. praggan, staronem. pfrenge, drücken, drängen, tedaj braga, Riegel, Spange, als das drückende, braga, Zwinge, isto bragagna, mreža ednak pomen, ker ribe stiska, poriva. V nemeth. obliki mutato *r* in *l*, ima staroprusč. balgnas, Sattel, das drückende, balzinis, Kissen, po-balzo, Pfühl, litovsk.: balnas, za balgnas, Sattel, slov. blazina, Kissen, venetsk.: bragagnar, gualcire, zerdrücken. Braga, stoji na litovskoslov. glasniški stopinji, grkoital. ne pozna te besede. Tudi starosl. blazna, impedimentum, je iz te korenike.

Trippa,

ventre, trippe, busecchie, (Gedärme) aperte nettate, tagliuzzate, cotte e condite ad uso di vivanda, tripada si dice de mangiare eccessivamente, tripper, quelli, che vende trippe. Uže sem vse te besede razložil v prvej razpravi in kazal na litov. tarp-au, tarp-ti, gedeihen, dick werden, sansk. tarpati, sättigen, slov. trepa, ein dickes Weib. Trippa, ventre, in trippe, čreva so tore satiandus, satianda, zend. ima traf-anh, Nahrung, gršč. τρέφω, nähren, füttern, τέρπω, befriedigen, zato sem spada tudi goth. traf-stjan, nemšk. trösten. Latinščina ni ohranila te besede; primeri šče srb. trba, venter.

Tatarar,

lavorachiare, wenig, langsam arbeiten. Jaz mislim, da je korenika tat nekđaj pomenjala delati; v sansk. najdeš deva-tati. Gottesdienst, v zend. pa tâti, fem. das Machen.

Buretelo,

ciecolina, Blindschleiche, primeri sansk. bhur, zappeln, zucken, gršk. γύρω, rühre um, slov. burja, Sturm, Aufruhr, staronord.

byr, veter, iz te korenike lat. furor, furia, „dar una buratada“, agitare, muover con violenza, buratar, beuteln, posebno moko, zato lat. intens. fur-fur, Kleie, kar se pri mlenji odtroši. Grkoitalšč. kaže strogo glasnik *f*; tedaj venetščina ni zrastle na grkoital. deblu.

Baza,

buona fortuna, Wohlstand, Glück, iz bagia, sansk. bhaga, Wohlstand, Glück, gornjeluč. z-božo, Glück, litov. bagas, begütert, nebagas, unbegütert, slov. bog — ubog, litov. bagotas, slov. bogatb, begütert. Grščina in lat. niste nič ohranile iz korenike bhag, tudi ne keltšč., germanščina pa v besedi: and-baht-ja, Dienst, baht-as, Diener, Ergebener, proprie Zugetheilte; iz and-baht-ja je novonemšk. Amt, Beamter, sansk. bhag, zutheilen. Iz te korenike je tudi slov. Bog, tedaj Zutheiler, Brodherr.

Branca,

la quantità di materia, quanta si può tenere e stringere in una mano, tore iz staroslov. bera, brati, capere, fassen, branca, die Fassung, branca, v jeziku Ikalcev, fascio di un certo numero di fili, primeri srbski branica, das nicht abgeschüttelte, sondern mit Händen aufgefasste Obst; iz branca je glagol brancar, prender con violenza, tedaj sopet pomen branja, der Fassung; Brancin, riba, ker rada druge bere, zato jo Plinij uže imenuje: lupus; branco*), rebbio, una delle punte della forza, Gabelzacke, toda: das fassende. Indogerm. korenika bhar znači v sansk. tragen, führen, fahren, med. halten, fassen, zato sansk. bhar-iša, raublustig, sansk. bharti, Dieb, proprie capiens, gršk. φάρα, lat. fur, idem; grekoitalšč. zopet strogo ima glasnik *f*, goth. bairan, tragen. Branca tudi Klaue, Kralle, tore capiens, branco, Heerde, Menge, torej nabrana živad, primeri starosl. brati, colligere. Čudovito je, da so Italjani poznamenovanja za kremplje iz slovanščine in nemščine sprejeli, nemško je: sgrafar, stracciar la pelle colle unghie, sgrinfa, sgranfia, granfia, zampa davanti colle unghie, sam Boerio pravi „dal tedesco greifen, grifagno, rapace. Iz venetšč. je nemško Pranke, die Adler-pranke, to je kremplj Kralle; bral sem jo v starih heraldičnih pismih.

*) Tudi slov. brana, Egge, gornje-luč. bron, Waffe, sem spada, vendar tudi se lahko branca, ungue, branco, rebbio, izpeljujejo iz bhar, schneiden, bohren, lat. forare, fri-are, zerreiben, anglosak. briv, staronemšk. pri, prio, brio, novonemšk. Brei, proprie das zerriebene; gršk. φάραξ — das Aufreissen, der Spalt, odkod slov.: brit-va, Scheermesser, venetsk. britolin, britola, cottellino temperino, Federmesser. Branco v pomenu grex, pa bi bilo: Klauenthiere.

Lizza,

iz liccia, Schleife, specie di barella per uso di tirar da un luogo all' altro, menda iz rikh, sansk. reissen, furchen, litov. rek-ti, einen Acker zum ersten Mal pflügen, Furchen ziehen.

Chiompo,

monco, cionco, verstümmelt, razve srb. klompav, primeri litov. klumbas, hinkend, latv. klibas, lahm, sansk. klîba, verstümmelt.

Copa,

nuca, Nacken, prim. litov. kup-ra, Genick, gršk. κῆφος, Buckel, zend. kaofa, Buckel, slov. kupъ, anglosax. kop, nemšk. kûfo, Haufen.

Vanga,

Spaten, Grabscheit; k tej besedi šče pridene litov. vanga, Furche, gršk. Φαγή, Bruch, ἀγρυμι, breche, za Φαγ — staron. vekki, Keil, slav. permutato v cum m, mangan, eiserne Stange, um die Erde aufzulockern.

Erto,

hoch, razve lat. altus in slov. rt, Spitze, pridene šče zend. ereta, hoch.

Matizzar.

Pridene šče gršk. μόδος, Getümmel, in litov. menture, Drehholz, sansk. math, drehen.

Giada,

Knoten, nocchio, iz glada, in to iz prvotnega grata, sansk. granth, knüpfen, gratitha, geknotet.

Bogia,

carnefice, pomenja prvotno: der fesselnde, bindende, iz staroslov. bugъ, armilla, torques, iz bogia je ital. boia, in tudi lat. boiae, Fesseln, Bande so iz venetsk. bugie, bogie, kakor troia iz trogia, sansk. bhoga, Windung, Ring, staronord. baugr, Ring, slov. pognuti, goth. biugan. *)

*) Sorodno je sansk. bhudž, biegen, gršk. φεύγω, ausbiegen, = fliehen, lat. fuga, fugio, litovsk. bug-ti, bauginti sich erschrecken, scheuchen, venetsk. boghe, Spannkettten.

Regata.

Komur se razlaga te besede iz raga, ruga, ryga, salarium sansk. arghá, Verdienst, Lohn, litov. alga, Lohn, staroslov. ružiti, salarium pendere, ruž-lo, depositum, armenski aspir. h-arg, h-argel, preisen, schätzen, — toda regata, Preisfahren, Preiswettfahren, ne dozdeva naravna, temu šče predložimo drugo tudi naravno, in sicer koreniko ragh, sansk. ragh, ranghate, rennen, eilen, springen, überspringen, katera je v prvotni obliki, in mi smo jo uže pri razlagi besede Languro, leguro, Eidechse, našli in rekli, da se z njo vjemajo slov. langati, rusk. ЛЯГАТ, ЛАГА, ЛЯГА, ЛЯГ-ШНА, Frosch.

Poglejmo si jo bolje. V sansk. šče nahajamo: raṁh, raṁhati za raṁgh, raṁghati, rennen, rinnen, intens. part. rârah-âna, eilig, ranghas, ramhas in rahas za raghas, Schnelligkeit, Eile, raghu, rennend, dahinschiessend, leicht, wandelbar, superlat. lagiṣṭha, rasch, schnell, leicht, laghaya, erleichtern. Zravenoblika je sansk. argh heftig bewegen, beben, s katero se vjema gršk.: ὀρχό — ὀρχέει, ὀρχέεται, sich heftig bewegen, pri starih Longobardih arga, Feigling, proprie der Bebende, Zitternde, nemšk. arg pa uže v pomenu: hudoben, menda slov. arga, Maulheld, bolje sem spada, nego k argha, pretium.

Grščina je ohranila ε-λαχ-ύς, = raghu, leicht, klein superl. ε-λαχ-ιστος, ἐλάσσων za ε-λαχίων.

Latinščina ima levis za: legv-is, levior, levare, za legvare, leicht machen, ital. leggiere, leicht, leggerezza, Leichtigkeit.

Poglejmo v nemščino. Tukaj najdemo staron. ling-iso, das Gelingen, prosperitas, ling-en, anglosaks. lung-re, rasch.

V keltščini in sicer v irščini, ling-im, salio.

Litovščina ima leng-vas, leicht, pa-lengv-inti, erleichtern.

Slovanščina in sicer rušč. ЛЯГАТ = ЛАГАТ, ali pa ЛЖАТ, hüpfen, springen, mit den Hinterfüssen ausschlagen, toraj v istem pomenu, v katerem sansk. — rangh — langh, slov. langat wackelnd = hüpfend gehen. Primeri šče rusk. laznut, davonrennen. Dalje v slabi obliki staroslov. ЛЪГЪБЪ, levis, ЛЪГОТА levitas, ЛЪГ-ОСТЬ, idem, ЛЪЗ-а, prosperitas, srb. lagan, leicht. Regata (zaradi suff. primeri lopata) bi tore bila legata, ЛЪГАТА das Rennen, Eilen, leichte, schnelle, rasche Fahren.

Iz istega debila zna tudi biti ragazzo, regazzo, Knabe, ragazza, ragazza, Mädchen, in obznačevati, lehki — lehka, brza, brhka, skakajoča, die leichte, rasche, laufende, rennende analogično sansk. čarí, junge Frau, čâri-ka, Dienerin, zend. čaraiti, Mädchen. gršk. κῶρ-ος, κοῦρ-ος, Diener, Jüngling, κόρα, κόρα, junges Mädchen, κορυτή — Jüngling, κοράσιον, Mägdlein, lat.

cal-o, Trossbube, goth. s-kalk-s iz čârak-as, novon. Schalk, slov. cura in čura, Mädchen, proprie currens, primeri na enacih nazorih slonečo staronemšk. drëgil = thrael za thragel, famulus iz goth. thragjan currere, dalje italj. garzon, Knabe, Jüngling, Diener, franc. garçon, iz korenike kard, krad, kurd, schwingen, springen sansk. kurdati, springen, gršk. *ῥαδιάω*, schwingen, goth. halt-s, hinkend, lat. cardo, Angel proprie Umschwung, staronem. scërdo, Angel, schërzen, springen, pa ne iz carduus Kratzdiestel, in garçon ni Strunk, Stengel, kakor Diez misli. Litovšč. ima metath. obliko sklandyti, schweben, schwanken.

Ker iz korenike ragh — rangh — lagh — langh, je slovanščina ohranila več besed, je tudi mogoče, da je nekdam kakor venetščina tudi poznala besedi regač, regača v pomenih fant, dekle.

Besede se zgublajo, ali pa se le v ednem ali drugem indogermanskem jeziku ohranijo, tako lat. pusus, pusa, pusio, pusiola, Knabe, Mädchen, pozna latvijščina puis-is, puis-en-s, Knabe, Junge, in pa korotansko narečje, puža, Mädchen, na Štorskem po edinem Pohorji puža, Mädchen. Venetskoit. puta, putana*) puella in obsceno sensu, lat. pri Festu putus, puer in obsceno sensu, Schandbube, hrv. puca iz поутца, putca, (kakor kaca, iz каца dimin. od kad) je se v prvotnem pomenu besede puta, Hode, le ohranilo v litoslovanščini, litovsk. paut-as, (v gunirani obliki), Hode, slov. kraj Ščavnice putavec, der Stier, oder Mann, der grosse Hoden hat. Putana in putca je torej dekle, ki pute ljubi, hodenfreundlich. Sansk. pôta, pullus, cattullus, ne spada sem, kakor Bopp in Fick mislita, tudi pullus ni iz putillus, nego spada h gršk. *πῶλο-ς* nem. Fohlen, Füllen iz them. pâla. Pôta bržkone iz pâ, nutrire.

K lat. putamen, Schale, Hülse, in putillus, pellis, qua tegitur glans membri virilis, šče primeri slov. znano kraj Mure in Ščavnice — : putan, Kropfsack, Kropfbeutel bei Geflügelthieren, besonders beim indischen Hahn, menda iz korenike put sansk. amplecti, conjungere, ligare ali putt, vacuum esse. Srbsko putiti, koješta govoriti, pa se vjema s sansk. put, loqui; **) srb. putina, Scherz, Tändelei. Venetščina ima puta, femina nubile, giovane da marito, putana, meretrice, putanazza, idem, putanela, meretricola, putanezzo, meretricio, putanar, meretri-

*) V lat. srednjega veka puta, Schamglied des Menschen (Scaliger) putagium, Hurerei, putilla, pars pudendi muliebris, (Horat.) putillus, pellis ea, qua glans membri virilis tegitur, primeri putamen, Schale, Hülse.

**) Put v sansk. tudi lucere, primeri srbsk. putalj, putonog, konj, ki ima liso (lichten Fleck) na nogi.

care, putazza, filia ben cresciuta, putelo, *) fanciullo d' età fra l' infanzia e l' adolescenza, putina de l' ochio, Augennetz, pannicolo, che circonda l' umor ostreo del ochio. Sorodno je staro-nord. fudh, cunnus, novonemšk. futt, fott v besedi Hunds fott cunnus canis. Tukaj sopet pridemo na pomene putamen, putillus, putan, tedaj enako coglione, lat. culeus, ruski kulj, Sack, škand. kul, Sack. Primeri enake nazore: lat. scortum, Fell, Haut, Schleppsack, unzüchtiger Balg, Hure. Ednako lit. ergelis latv. erzelis, Hengst, slov. ergolia, Gestütt, ergolan, Hurenkerl, zend. erezi, Hode, Hodensack, gršk. ὄρχος, μόνορχος, Hode.

Ruga,

Strasse, Gasse, zato v Benetkih ulice: Ruga dei bresi, Ruga dei specieri; itd. franc. iz romanšč. rue. Ruga bržkone stoji za rova — ruva, Graben, ker venetšč. glasnik v rada spreminja v g in govori se: ugola za uvola, sergente za servente itd., ali pa iz rug, brechen, zerbrechen, litov. lužis, Bruch.

Pinco,

bastimento de piane molto appianate, vtegne biti gršk. πινάξ, genet. πινάκος, Balken, Brett, sansk. pinâka, Stock, Keule, vendar tudi slovanšč. pozna пинь truncus. Latinšč. in nemšč. ne poznate te besede.

Algvaro,

solco, primeri sansk. ardžate, recken, strecken, gršk. ὀρέγω, litov. raž-yti za arž-yti, sansk. ardžûgâ, gerader Weg; tedaj algvar, = argvar, das sich gerade hin streckende.

Slapa,

cianciona, Plauscherei, slov. žlapati, idem, slapar, pappare, slov. po-žlepnoti, verschlucken, slepar, colafizzare, slepeto, ceffatella, Mauschelle, slov. žlepnica, žlepetalo, Plappermaul. Ta beseda je sorodna s sansk. džalpati, murren, reden, staro-nord. klifa, schallen, novonemšk. kläffen, litovsk. žlep-tereti, murmelnd reden. Latinščina in grščina ne poznate te besede. Venetsk. ceffatella je iz kľefotalo, kľofuta, Ohrfeige, in spada k nemšk. kläffen.

*) Enako slov. jajčavec, mošnjavec, mlad, bister, prevzeten fant, coglione.

Gradada,

scalinada, Treppe, Stufe, sicer lahko iz lat. grado — gradior, vendar tudi slov. pozna v močni obliki: grędą — gręsti, schreiten, goth. grīdis, Schritt, Stufe, sansk. gardhyati, ausgreifen, streben, gierig sein, grdhnu — hastig, gierig, grdhya, Gier, slov. gladъ, iz gradъ, Hunger, žlѣd-aja, begehren, srbsk. žudim, idem. Ker v besedi gladъ imamo slabo metath. obliko za gradъ, je vtegnilo tudi znano biti gradъ v pomenu, Schritt, Stufe, in staroslavno mesto starih Venetov Grado ime dobiti po stopnicah, po katerih se je v nje prišlo, dasiravno nam tudi ime slov. gradъ, Mauer, Hürde, Stadt, Haus, daja naravno razlago, primeri zend. geredha, Höhle, litov. garda-s, Hürde, slov. ogradica, Schafpferch, slov. graditi, umhegen, von Zäunen, gradnjak, eine Eichengattung, deren Zweige und Holz vorzüglich zu Zaunpfählen und Zaunwieden geeignet sind. Venetčan mesto Grado imenuje Grao in Gradéana — Graesan, abitante di Grado.

Glasnik *d* izpahne venetsko narečje, zato Pao in iz tega Po = Pado — Padus, ime reke.

Iz grand — menda tudi slov. greda, Gartenbeet po podobi, ki jo slogi imajo stopnicam podobni.

Grapa,

erpice, Egge, brana, grapegia = grapeglia, Klette, sorte d' erba i cui frutti s' attaccano altrui alle vesti, grapela, ramponi, laminetta di ferro con punte, eiserner Rechen, Hacken, Harke. Vse te besede so iz korenike grab. Grapa = graba, brana, ker grabi, ogreba njivo, grapegia = grapelja, ker se sgrabi oblačil, in grapela, železna kljuka, ki tudi stvar grabi. V indoevropskem jezičnem zakladu se je deblo grab v pomenu grabiti, sgrabiti edino ohranilo v litovšč. grebiu — grebti, ergreifen, raffen, erfassen, packen, graibyti (durativ), nach etwas greifen, latvijsk. grâbt, greifen, goth. greipan, novonemšk. greifen, staroslov. grab-l-ja, grabiti, raffen, fassen, packen, novosl. grabiti, fassen, packen, rechen. Ker je to deblo stvarilo troje poimenovanj različnih predmetov, je imam za pravenetsko.

Carpia,

v patavščini pomenja pajek, Spinne iz korenike karp, wenden, drehen, starosl. krpа, textura, tedaj *karpia*, die Dreherin; litovšč. pozna metath. kraypiti, wenden, drehen, sklepas, Gewölbe, slov. sklep, Handgelenk = gršk. καρπός, Handgelenk. Iz te korenike ime reke Kolpa, Kolpinka, dalje imena: Krapina, anglosax. metath. hrof, Gewölbe. Latinščina ni nič ohranila iz te korenike. Menda tudi luž. kolp, labud, ker se po vodi pla-

vaje sem in tja obrača. Slov. klop, Zecke, Schaflaus, metath. iz kolp, pa iz korenike karp, skarp, zerschneiden, litovsk. krapsztyti, kratzen, gršk. σκορπίος, scorio, litov. kerpu, schneiden, scheeren, venet. scarpello, železno orodje za pečine tesati, lat. scalpere, sculperē, gršk. κολάπτω, behauen.

Bega,

rissa, contesa, contrasto, Zank, Streit. Korenika je bag, beg, sprechen, rühmen, brüsten, sansk. bhadž, bhandž, leuchten, sprechen, venet. bagia, Posse, Scherz, italj. iz venet. baia, gršk. φέγγω, leuchte, φέγγος, Strahl, anglosaks. bâg, das Rühmen, Brüsten, starogornemšk. bâk, Streit, Zank, bâgan, pâgan, zanken, hadern, streiten. Latinščina nema sorodne besede; irsk. faighim, i speak, talk, govorim, faigle, words, conversation, faigh, a prophet — prorok; iz te korenike staroslov. varpъ, purpura, tudi byssus, naj svetlejša platno. Ker se je pomen svitlobe pri Slovanih ohranil, je gotovo tudi bil znan pomen govorjenja,*) primeri srbsk. bajem — sunce baje = sveti, in slov. bajati, incantare, ureči, zato baje, bajda = bajo-da, dicitur, „Na Vincencevo baje lepo vreme za grozdje,“ govori se kraj Mure.

Pizza, Pinza,

Schichtsemmel, pridene šče razve sansk. pitu, Nahrung, Speise, zend. arem — pitu, iz arem, gotov, tedaj čas, kedar je jed pripravljena, dalje ra-pithva, Mittag, litovsk. pētus, Mittag, Essenszeit, slov. pitam, ich füttere. Lat. in grščina neste ohranili tega debila.

Lopa,

scoria, Metallschlacken, gršk. λέπ-ος, Hülse, litov. lupti, schälen, slov. lupim, ich schäle, staronem. louf-t, äussere Nusschale, lat. liber, Bast.

Guanza, guancia,

iz guandia, Backen, Wange, primeri sansk. ganda, Wange, litov. žandas, Kinnbacken. Litov. čestokrat *g* spremeni v *ž*, čestokrat pa prvotni *g* ohrani, postavim sansk. gdati, sprechen, slov. gdati, pre-gdati, conjicere, litovsk. žadas, Sprache, Rede, latvijsk. gâdât, cogitare, ravno tako v slov. je sansk. *g*, *gh* na početku čestokrat *g*, čestokrat *ž*, na primer staroslov. gansь, litov. žansis, staroprusk. zansy, sansk. hamsa iz ghamsa, nemšk. gans, staroprusk. gaba vo, slov. žaba, Frosch. Ta prikazen nam razjasnuje

*) Slov. zbaglati, überreden, abbetteln (Murko).

oblíke venetsk. gala, Schildkröte, in slov. žely. Guanza, guancia tudi zna biti nemšk. Wange, ker se *g* pred *v* rad *v* ital. pritekne, primeri *guastare* = *vastare*.

Ganzo,

Haken, Spange, iz *gandio*, *ganzo*, *raffio di metallo*, che attacca per afferrare, chechesia, primeri sansk. *gandh*, fassen, festhalten, â-*gadh-ita* umklammert, grški *γέντο*, er fasste, lat. *pre-hend-ere*, got. *gat*, fassen, staroprusk. *sen-gid-aut*, empfangen. *Ganzo* — *gandio* stoji na slov. glasniški stopinji.

Gazarar,

verderben, vernichten, schänden, *gazarar* je iz *gadiarar*, primeri staroslov. *gažda* = *gadja*, beschimpfe, beschände, litovsk. *gadinti*, vernichten, *gendu*, ich verderbe, *geda*, Schande, sansk. *gadh*, *gandh*, verletzen, gršk. *νοθο* = *βλάβη* po Hesychiji, Schade, Verderben, srbsk. *gadara*, sablja, die verderbende, verletzende.

Scarabazza,

kurva, nesramna ženska, *scarabachiar*, beschmieren, staroslov. *skvara*, Schmutz. Drugi indogerm. jezici niso nič sorodnih besed ohranili. V besedi *scarabazza* za *sevarabazza* je *v* izpadel, primeri slov. *oskrunoti*, starosl. *сѣврѣница*, meretrix, *сѣврѣнь*, *macula*, *сѣварѣ*, *inquinamentum*, vendar primeri tudi rusk. *skar-ed*, ein unfläthiger Mensch!

Patacheò,

vivanda composta di farina, mele, noci etc. sansk. *pathyaiti*, anfüllen, zend. beschütten, bestreuen, ali pa iz *pat*, ausbreiten, srbsk. *patiti*, *patisati*, ziehen, nachlassen, menda potice?

Grola,

corvo, iz starosl. *graja*, *crocito*, litovsk. *groti*, staronemšk. *krâjan*, *crocitare*, zato *Krâhe*, rusk. *graj*, *crocitatio*, slov. *grajam*, *vitupero*. *Grola* je tore *crocitans*, primeri *krokar*, *corvus* iz *krokati*.

Tukaj naj omenim edne posebne navade pri starih Venetih. Aelian pozivaje se na Theopompa piše: „Theopompos inquit Venetos circa Adriam positos, cum tempus arationis tertiae et sementis faciendae aderat, monedulis placentas munere mittere. Lycus cum haec vera esse fatetur, addit etiam losos rubros eis proponere“. Te navade tudi omenja Aristoteles (de mirab. add.),

da so Veneti poslali posebne ljudi k rok arjem nasproti, ki so jim darovali pogače z oljem namazane in strdom napolnjene, in krpice kožnate rudeče pobarvane. Če so krockarji te dare sprejeli, na nje zleteli, in jih snedli, so poslanci veseli šli domov, če pa so žrtve odbili, povrnoli so se žalostni, ker to jim je bilo znamenje slabe letine. Krockarji so bili v slovanskej religiji bogu solnca posvečeni ptiči, božestvo solnca pa je pospeševatelj in varuh setve, zato so jegovim tičem dare prinašali. Pobožnost Venetov hvali uže Homer in reče, da je na to ljudstvo z dopadenjem gledal Zeus; tudi Tacit in drugi hvalijo njihovo pobožnost. Šče denes slov. ljudstvo misli, da krockarji ob Jakobovem odpotujejo v posebni kraj, gder imajo svoje pogovore, in dobavljajo poročanstva. Pravi ljudstvo, da krockarji gredo ob Jakobovem v Galicijo na božjo pot. Galicija ni drugo, nego krockarska dežela — Rabenland, ker galica iz gal, sonare, obznačuje v več slovanskih narečjih krockarja. V rusčini se je ohranilo samo s drugim suffixom iz te korenike: gra-č, die Saatkrähe. Menda venetska grola tudi obznačuje Saatkrähe, in vtegnili so Venetčani baš gore omenjene za setvo kobne krockarje grole imenovati.

Julian (Imper. orat. II. pag. 72) omenja, da so šče za njega Veneti opravljali svoje stare pobožne navade; in to nam tudi pričuje rimsk spomenik najden v Torcellu, ki je eden venetskih koncev, in ki se po Filiasi ju (Memorie storiche III. 330) tako glasi:

LOGIVS
PATROCLVS
SECVTVS
PIETATEM
COL. CENT.
HORTOS CVM
AEDIFICIO IVNCTO
VIVVS DONAVIT.
VT EX REDITV EORVM
LARGIVS ROSAE ETESCAE
PATRONO SVO ET
QVANDOQVE SIBI
PONERENTVR. *)

Sicer iz Vegetia zvemo, da se je glavlar črez sto vojakov velel „centenarius“, vendar tukaj se imenuje posebna oblast „Collegium Centenariorum“, in te ne najdemo v rimskem upravnistvu.

Uže Filiasi je dokazal, da so Rimljani, ko so se jim Veneti podvrgli, jim pustili svoja starešinstva, vtegnil je ta collegium Centenarium biti „setništvo“, Hundertschaft, katero ne najdemo

*) Logius je brez dvombe starovenetsko ime, primeri staropolsko: Logislav (Codex Poloniae 1231. 34) Lógod, Logodij itd.

samo v staroslovenskem pravu, temoč ga tudi Tacit pri starih Germanih omenja. Logius Patroclus je daroval vrte svoje s hramom vred, da bi se iz njihovih dohodkov njegovemu patronu obilniše postavljale rože in jediva. Tukaj tore nemoremo misliti na rimske „centenariae coenae“, ki po licinski postavi (lex licinia) niso smele več nego 100 sestertiev znašati. Te večerje so se napravljale živim, a Logius Patroclus želi, da bi se nebi samo jegovemu patronu, ki mu je dal svoboščino, ali je bil jegov odvetnik, to naimer pomenja lat. „patronus“, temoč tudi jemu samemu obilniše rože in jediva postavljale.

Kakor Filiasi piše, je to bil groben spominek, tedaj se želja Logia Patrokla odnaša na smrt.

Pri Rimljanih ne najdemo navade, da bi na grobišča mrtvih bili postavljali jediva; pač pa pri Slovanih. Gebhardi piše: „Die Meissner und Lausitzer zogen am ersten März früh Morgens mit Fackeln aus jedem Dorfe nach dem Begräbnissplatze, und opferten Speisen ihren Vorfahren,“ in Stella o Polacih in Litovcih (Hartknoch pag. 186). „Quo more usque nunc sepeliuntur, addito etiam potu melleo aut ex frumentis facto in testaceis vasis“. Obilniše beri pri Hanušu (Slaw. Myth. 408 - 409).

Te žrtve so se pri Polacih vecele stype, menda sorodno s lat. stipis, ki tudi obznačuje, Opfergabe, Versöhnungsoffer, tudi strave.

Šče drugi symboli na tem spomeniku kažejo na slovanske religiozne nazore. Filiasi piše: „Sopra di un alto piedestallo ella è incisa, né lati del quale scolpite vi sono una riga, una squadra, ed altri instrumenti, e diversi rami di alloro con degli uccelletti, che vi scherzano sopra. Quegli uccellini simboli gia furono della vita futura“.

Sopet v staroslov. mythu nahajamo, da so si duše umrlih mislili kot ptiče, kar sopet lahko se bere pri Hanušu (pag. 277).

Tore tudi religiozni spominki pričujejo za slovanskost Venetov.

Tudi Filiasi je mojega mnenja pisaje: „Ella si dice, che al Collegio de' Centenarij di Altino quel Logio vivente dono degli orti colle annese fabbriche, aggravandoli di un legato, perchè morto egli sul sepolcro suo e del suo Patrono cibi fossero posti abbondanti, e rose ne' giorni anniver-sarij“.

Kaj je za prav „collegium centenariorum“ bil, ni dognano, nekteri mislijo, da so bili rokodelci, ki so opravo „centones“ grobe Bauernkittel, za vojake oskrbljavali, drugi, da so v gozdih drva sekali, tretji, da so kamenje tesali, meni se dozdeva moje mnenje nar tehtnejše, da je „collegium centenariorum“ bil polatinčeno setništvo.

Cisara, tudi zisara,

brina, mraz, patavinska beseda za cicara, ker to narečje, kakor venetsk. *c* spreminja v *s*, ruski čičer in čičera, hlad, mraz, sansk. *çi-gir-a*, mrzlo, zend. brez redupl. *çare-ta*, kalt, litovsk. tudi brez intesiv. oblike: *szalu*, *szal-ti*, trieren, staronord. *hél-a*, Reif, z rom litovsk. *szar-ma*, Reif, starosak. in staronord. *hrim*, Reif, angl. *rime*, Reif. Drugi jezici niso ohranili nič od te besede. V intesiv. obliki tore samo sansk. venet. in rus. Prusč. šče je ohranila *pa-salis*, Frost in der Erde, = litov. *pa-szal-s*. Beseda ta je gotovo pravenetska.

Ramarro,

Eidechse, italj. *lacerta*. Kakor je lat. *lacerta* sorodno s *lacer-tus*, Oberarm, gršk. *λέγον-ρον*, Ellbogen, in *lacerta* je Oberarme habend (menda tudi *Eid-achse* stoji v kaki zavezi z besedo Achsel), tako je tudi *ramarro* iz *ramę*, humerus, brachium, tedaj isto, kar *lacerta*. Grekoital. oblike so: *ἀρμ-ός*, Gelenk, Schulter, lat. *armus*, Schulter, Vorderblatt, Oberarm, goth. *arms*, starogerm. *aram*, novonem. *Arm*, iz lat. *ramus*, Zweig, težko. Italj. pozna *armile*, Armband, *armento* itd., tedaj neso se glasniki predstavili, kakor v slov. V sansk. najdemo *irma*, Arm, Vorderbug des Thiers, zend. *arema*, Arm, vse iz korenike *ar*, fügen; v prvotnej obliki je slov. *j-arъmъ*, *jarem*, Joch, tedaj das fügende, tudi lat. *armentum*, Spannvieh, je iz te korenike. Menda je tudi iz te korenike venetsk. *arnaso*, sod, proprie, das Gefügte, primeri *садъ*, iz *sa*, cum, in *de*, thun. Iz korenike *ar*, s drugim determinativnim suffiksom je gršk. *ἀρτυ-ς*, Verbindung, Freundschaft, *ἀρτύω*, füge zusammen, *artus*, Glied, proprie Gefüge, primeri člen, sklep, das Schliessende, rusk. *artélj*, družina, občestvo, tovarišstvo, proprie Gefüge, primeri *pagus*, paže, pazuha iz *pag*, pangere, pažiti. Fick tudi iz te korenike izvaja *Arya*, *Arier*, in reče, da obznačuje: Genosse, Max Müller iz *ar*, *arare*, in *jemu* so *Aryas*, Ackersleute, *Haugu* in drugim so *Aryas*, die Ehrwürdigen.

Ancin,

uncino, Haken, venet. bliže stoji k sansk. *anka*, Haken, Klammer, zend. *aka*, idem, lat. *uncus*, anglosak. *anga*, *onga*, Spitze, gršk. *ἄγκ-ος*, gebogen, Haken, tudi v slabi obliki zend. *aku*, Spitze, lat. *acus*, slov. *Ok*, *Okič*, *Ukvica*, *Ukovice*, *Acnik*, *Acelj*, imena rtastih hribov, *Acula*, *Ucalnik*, imena prebivalcev na rtastih bregih. Z predpostavljjenim *v* — *V*-okle, ponemč. *Hülben*, za *Hüblen*, bavarsko *Hübel*, rtast brežič.

Arredi,

termine colletivo, ch' esprime una quantità di cose necessarie, e arredi e piu proprio delle cose, che servano per abbellimento (Putz, Schmuck); jaz stavljam to besedo k srb. irudje, staroslov. oradžije, apparatus, in v tem pomenu se vjema tudi venetsk. arredi. Miklošič ima sicer to besedo za tujko iz nemščine vzeto, ali ker jo najdemo v starobolg., novoslov., češč. in polščini, v pomenih apparatus, negotium, instrumentum, nuncium, je gotovo domača. Germanske oblike so: staroškand. erindi, örendi, Geschäft, Verrichtung, anglosak. ärende, starosak. arundi, starogornjenem. arunti, srednjenem. erende, arant, Bothschaft, Auftrag. Fick izpeljuje to besedo iz korenike ar, sansk. arnoti, treiben, rennen, slov. na Štirskem po prestavi glasnikov: ronjati, prironjati, von woher kommen, gršk. ὀρνυσι, ὀρνυται, erregen, sich erheben, zato ὀρνεον, ὀρνυς, ptič, lat. or-ior, sich erheben, staronord. arna, gehen, fahren, rennen, iz te korenike so dalje sansk. ara, bereit, ar-am, zur Hand, bereit, starosak. aru — bereit, sansk. arati, Diener, primeri slov. posel, Diener, in Geschäft, zend. aurva, behende, schnell, slov. oreľ, brzi ptič, itd. Arr-edi — irudje, or-ondje, orodje je tore to, kar je hitro pri roki, kar je ročno, in ročnost, priročnost velja za pripravo, apparatus, posel, nuntium, in za opravilo, negotium. Venetska oblika arredi kaže na samostalno stvarjanje besede; v venetščini se tudi najde: arri, arro! modo d' incitare le bestie da soma al camino, slov. are, bista are! toda urno! vsaj tudi urno je iz ar, tudi staroslov. orь, konj, primeri sansk. arvan, konj, proprie Renner, der schnelle, dalje kot-urna, podleska, = sansk. čata-arna, der schnelle Vogel, tudi or-onžije, orožje, instrumenta etc., samo s drugim suffiksom — ong — onž — ug — og, kakor or-ondije suffiksom ond — od — ud, primeri: lab-ond, labud, labod. Suffix ong — og — ug najdeš v pe-stranga, Forelle, rusk. pestrugъ iz pestri, pisan, bunt, bjeluga iz bjelanga, vrtljug iz vrtljang itd.

Gombina,

v patavskem narečji, porca, Furche, quello spazio della terra nel campo, tra solco e solco, nel quale si gettano e si ricuoprono i semi. Mi to besedo moramo nazaj peljati na koreniko gamb, v slabi obliki gab, in ta pomenja: schnappen, beissen, klaffen, tief sein, sansk. džabh, aufbeisseu, gabh-ira, tief, gabh-a, Spalt, džambh-a, Bissen, gršk. βάπ-τω, einsenken, eintauchen, zend. gaf-ya, Abgrund, džafra, klaffend, tief, zaf-ra, Mund, Rachen, gršk. γαμφηλαί, Kiefern, staronord. kaf, die tiefe See, starosak. kaf-los (plur.), Kiefern, anglosaks. ceaf-el, Schnabel, Schnauze, camb, pecten, staronord. gap-a, gaffen, klaffen. Kakor v sansk.

in persčini nahajamo sedaj glasnik *g* in sopet *dž*, tako v slovanščini. Z prvotnim *g* je staroslov. *gomb-a*, srb. *gub-a*, novosl. *gob-a*, spongia, proprie das Klaffende, slov. *gob-ec*, Schnautze, primeri anglosak. *ceaf-el*, Schnautze, česk. *hub-ič-ka*, Mündlein, primeri zend. *zaf-ra*, Mund, rusk. *guba*, Lippe, *g* je prelazil v *z-ž* litovsk. *žeb-ju*, beissen, staroslov. *zēba*, zerbeissen, zerreißen, *zъbъ* — *zob* — *zub*, dens, proprie der beissende, *žaba*, proprie die schnappende, klaffende, staroprus. *gabavo*, idem, rusk. *žab-ry*, die Fischkiemen; *) menda sem spada tudi rusk. *guba*, die Bai, venetsk. *ghebo*, „ghebi, piccoli canaletti che a guisa di vene minori portano l'acqua per tutta la Laguna“. Ednake nazore smo našli v besedi *baise* = *badice* = *badiče*, *badike*, iz *bad*, stechen, graben, in iz pomena *jame*, *grabe*, *badise*, *Fischrachen*, *Fischkiemen*, *sbadagio*, *Maul*, *Maulkorb* itd., glej pri besedi *baise*. *Gombina* sopet stoji na slov. glasniški stopnji.

V slov. se *žabry*, *Kiemen*, velijo: *škarga*, menda iz *ko-*
renike skarg, *kreischen*, staroslov. *skrg-ati*, *frendere*, *kreischen*.

Spilon,

Stecknadel, slov. *špila*, lange hölzerne Nadel, je težko tujka, ker v rusčini nahajamo: *špila*, die äusserste Spitze, venetsk. *spilar*, anstecken, slov. *špiliti*, *zašpiliti*, mit der Stecknadel ein Kleid zuheften, nemški *Spal* = *Splitter*; gotovo spada sem nemško: *Spër*, staronord. *spior*, *Speer*, proprie *špilasto* orodje, die stehende spitziqe Waffe.

Aida!

audar via, slov. hrv. *ajd*, *ajdi* = *pojdi*.

Beàn, Beàna,

za *bedan*, *bedana*, *stordito*, *scimunito*, *unbesonnen*, *betäubt*, *dumm*, slov. *bedan* — *bed-ak*, litov. *bed-a*, *Elend*, staroslov. *běd-a*, *Elend*, *Bedrängniss*, *Qual*, *Noth*, *Leid*; sorodno je gršk. *πάθ-ος*, *Leid*, *πέν-θος*, *Kummer*, lat. *fas-tu-s* za *fad-tu-s*, *foed-us*, *eckelhaft*, staroslov. *běžda* = *bědja*, *běditi*, *zwingen*, *nöthigen*.

Glasnik *d* venetšč. med dvema samoglasnikoma izpehuje, na primer *picchio* za *pidochio*, *uš*, *Paσ* za *Pado*, *flumen Padus*.

*) Sem spada rusk. dialek. *зѣбра* = *zembra*, eine Vertiefung, in welcher sich das Wasser ansammelt, polsk. *zap*, *Spalte*, ruski *zep*, slov. *žep*, *Tasche*, *žepno* (ne *žekno*) *Krater*, *Schacht*.

Paltan,

za pantan, ker glasnik *n* spreminja venetšč. in italšč. sploh v *l*, primeri veleno za veneno, alzana za anzana. Paltan označuje: fango o porcheria, che generano le paludi, paltanoso = paludoso. Deblo je pan s suffixom ta + ano, kakor staroslov. pą - to - panto, Fessel iz pin, pan, flechten, staroprusk. panne-an, accus. Sumpfbuch slov. Pan-eče, Pan-ov-je, imena vesi v mužnatih krajih, goth. fam, Koth, anglosak. fenn, staronem. fenna, Sumpf, srb. pan-ac, avis quaedam palustris, odtod Panovina, Panonia, terra palustris, sansk. pan-ka, Sumpf.

Anzana,

quella fune, che serve per tirar le barche per l'acque, staroslov. aza, vinculum, novoslov. ože, zend. aghana, Strick, gršk. ἀγκύνη, Strick, venet. ansia, Beklemmung, staroslov. aźina.

Chiuchiar,

beri čjučjar, succiare, saugen, chiuchiada, il succiare, chiuchio, il buon vino, chiuchion, gran bevitore. Sorodne oblike so lat. sucus, Saft, sugere, saugen, latvijski: sucu = sukju, saugen, svakas, Harz von Bäumen, staronord. sjuga, anglosaks. sūcan, starogornemšk. sugan, starosl. sęk-na, fliesen, sokъ, Saft, sočъnъ, von Saft, srednjenemšk. souch, litovsk. sakas, Harz, zato sacrium, jantar, kakor se je v Scythii, to je, v severni Evropi po Plinijevem poročilu jantar velel, sacrium je torej skazena litovska beseda iz sakas, Harz, kakor lat. sucinum, venetsk. sukin, sučin. V venetski besedi pa nahajamo to vlastovitost, da se je glasnik *s* spremenil v *c*-č, to stori tudi slovenščina, primeri cucati, saugen za sucati, cecati za sesati, zizati, emereka za smereka itd.

Chiecco,

lo stesso che aloco, ulula, slovenski čuk.

Schianzar,

leggermente bagnare, spruzzando del acqua; schianzar, je iz schiandiar, tedaj thema skland, primeri gršk. κλαδ-άω, κλαδ-άσσω, schütteln, vendar bliže je šče litovsk. sklandau, sklandyti, schütteln, schwingen, schweben. Drugi indogerm. jezici niso nič ohranili od te besede.

Lazzo,

iz *laccio*, Strick, težko iz *laqueus*, dasiravno je sorodno, ker Italjan *qu* čisto izgovarja, primeri *acquero*, wässerig. Jaz *lazzo* stavljam k staroslov. *lečę*, *leč-ati*, *illaqueari*, fangen, bestricken, *po-lečę*, *laqueus*, vendar tudi primeri lat. *lac-io*, verstricke, verlocke; menda sem spada tudi gršk. *λαγγάτω*, erlangen, primeri starosl. *po lečę*, *po-leč-iti*, *λαγγάειν*, tedaj zna venetsko *lazzo* ravno tako domače biti, kakor lat. *lacio* in *laqueus*.

Poza,

Stütze, Lehne, puzar, stützen, anlehnen, ital. *poggia*, idem iz them. *pag*, festigen, gršk. *πήγ-νυμι*, *ἐ-πάγ-ην*, slov. *paž-iti*, lat. *pa ngere*; tedaj se prva razlaga popravi. Primeri sansk. *pa d ž-ra*, fest.

Cozzonar, scozzonar,

iz *scoccionar*, *cavalcare un cavallo non ancora avezzo al freno*, *scozzon*, sensale da cavalli, *Pferdemäkler*, *scozzonar*, *sachetar*, *sbardelar*, figur. *iniziare altrui ne vizii e nelle turpitudini*, *scozzeta*, *Wiesenlerche*, *scoco*, *sfreno*, ungezügelt. Ta beseda, ki obznačuje: konja vpregati, brzdati, osedliti, je zelo znamenita. V litovščini nahajamo v močni obliki: *kink-au*, *kink-yti*, anspannen, gürten, sansk. *kač*, *kač-ate*, gürten, binden, *kanči*, Gürtel, srbsk. *kanč-elo*, Bund, posebno *fasciculus filorum tortorum*, sorodno je nemšk. *hag*, *Umzäunung*; grščina ima iz te korenike edini *κάκ-αλο-ν*, Ringmauer. Ker so stari Veneti sloveli kot imenitni konjerejci, so gotovo uže imeli vsa poznamenovanja za pripravljanje in vpreganje konjev, tore imam besedo za pravenetsko. Latinščina ni nič ohranila iz te besede — ako ne kje *cingo*? — Sem šče spada bolg. *kač-ul*, *Kopf-bund*, *káčè*, vezat, slov. *kyk-a*, *Zopf*, *das Gebundene*, goth. *hak-ul*, staronem. *hach-ul*, plašč, tedaj oblačilo, ki se opaše, primeri *sag* in *kaban*, pri razlagi teh besed.

Canota,

pastocchia, dummes Zeug reden, primeri srbsk. *kenj-kati*, raunzen, zato v Hercegovini: *kenj-ač*, osel, *kenj-ica*, oslica, proprie: die Raunzerin.

Coconar,

trogliar, stottern, undeutlich reden, primeri litovsk. *kauk-iù*, heulen, starosl. *skyč-ę*, bellen, venetsk. *cocon*, *balbus*.

Cocolin,

bimbo, cecino, Knäbchen, primeri zend. kaçu, klein, gering, srb. kukav, miser.

Coger,

beri kodžer, Ochsenhaut, die die Schiffer ausbreiten, slov. koža, rusk. kožan, lederner Küttel.

Smonarse,

perdere la voglia, smonà, entmuthigt, smonada, Verdruss, iz praeos s = ex in korenike man, sansk. manas, Muth, zend. mananh, idem, gršk. μένος, Muth, Sinn, staroslov. МБИХ, sinnen, litovsk. miniu, idem, goth. ga-mun-an, gedenken. staronemšk. minnia, Minne, Liebe, primeri šče srb. mani, neidig, manisati, jemandem etwas aussetzen, gršk. μῆρ-ι-ς, Groll, tedaj, ker obče indoevropsko, pravenetska beseda.

Smorcagio,

Buzareto, magrino, sottolino, tedaj smorkalj — smrkljavec, Rotzbube, primeri venetsk. smorzin, smrkelj, Rotz.

Sogeto, sogeton,

mož močne postave, naj se popravi iz suggeto = lat. subjectus, primeri nemšk. ein untersetzter Mann.

Spinazzo,

fecciaccia, sod, kamor se smeti in druga nesnaga (feccia) meče, primeri staročesko špina, Schmutz.

Sponchiar,

far forza per mandar fuori gli escrementi del corpo, tiskati, porivati, zend. çpaç, drücken, gršk. σφίγγω, drücken. V sansk. najdemo çpaç-ati, binden, knüpfen, kakor tudi gršk. σφίγγω obznačuje, binden, würgen, schnüren, in v tem pomenu najdemo besedo sopet v srbščini: spučati = staroslov. spъč-ati, zuschnüren, zubinden, zuhäkeln, zusammenziehen, sponchiar, figur. dolarsi, mostrarsi non soddisfatto intieramente; tedaj gedrückt, geschnürt, beengt sein. Latinsčina ni nič ohranila, Nemeč ima iz te korenike: Spange, torej = Band.

Stibio,

sciochino, Dummkopf, iz СТЪБЮ, truncus, primeri venetsko pinco, truncus et stultus.

Stropni,

vincastri, Bindruth, primeri staroslov. strop, laquear, das Verbundene, srb. stropnica, funis stramineus, A. Gellius rabi struppus, Band, brez dvombe iz venetšč.

Cabare,

guantiera, Milchschaale, Milchgefäß, srbsk. kablica, vasis genus lacti aut caseo adservando.

A chico!

appena con difficoltà, schwerlich, es wird Kampf kosten, primeri srb. čikati, ad pugnam provocare, čik! komm heraus! ruski ЧИЕЪ В-ЦИЕЪ, toč — vtoč, slovašk. čikutat, sich schlagen, rusk. čikat, schlagen, hauen, chiapar una chicon, ubbriacarsi, primeri einen Teps, Wichser bekommen. Iz čikati je srbsk. čiko, *) čiča, čič, Vetter, proprie percutiens, primeri dundo, venetsk. barban; razlago glej v prvej razpravi; venetsk. tudi chicon, manicamento, primeri slov. koline gostija, kedar se svinje kolejo, toda chicon, manicamento, das Durchfressen, obznačuje to, kar nemško dreinhauen = tüchtig durchfressen, ali pa slov.: Tak smo sekali, mlatili za: silno jedli. Sem spada šče slov. „konja čiknoti“, das Pferd mit der Peitsche hauen, in tudi madžarsk. čikoš, Aufseher der jungen ungezähmten Pferde auf der Pusta, je iz slovanskega čikati, in prvotno obznačuje percutiens. V sansk. se najde čikk, laedere in vexare, tudi ligare, rusk. narečno čikanje, pletenje vrvi, das Strick flechten, čku — čkat, an einander schlagen.

Sgusso,

Scorza di noci, za sgluscio, ker Venetčan ne more gl = lj izgovoriti, srb. ljuska, putamen, polsk. luska, česk. luska, slov. luš-ina, staroslov. luska, involucrum. Tudi brez praepoz. s

*) Čudovito, da stric ima pri Slovanih zmirom hud pomen in ima poznamenovanja kaznitelja, med tem, ko test, tešča obznačuje consolans, tröstend, beruhigend.

se ta beseda najde: gussa = gluscia, to je: lušia, lus-ka, luš-ina.

Bizarin,

tudi Bezerin, agnelletto, slov. bica; pridenišče Watz, Wetz, verres, v švicarskih narečjih, gotovo iz venetskega, primeri srb. bekati, slov. becati, blöcken, bekica, Schaf, srb. bekeljenje, Maul fletschen.

Bodai,

Grossbauch, primeri starosl. botëti, pinguescere.

Bogiure,

scintille, quelle ch' escono dal ferro rovente quando si batte, primeri sansk. bhandž, leuchten, bhadž, lucere, gršk. φάγω, rösten, anglosak. bacan, peči, bogior, erstickende Hitze, afa, caldo affannoso.

Carogna,

bestia di trista razza, rozza, Schindmähre, primeri staroslov. kariti, moestum esse, srb. razkariti se, moestum fieri, staroslov. karija, Schlechtigkeit, scurrilitas; venetsk. tudi carogna, cadavero d' animale, allora, ch' è fracido e fetente, slov. krmine, Leichenmahlzeit, anglosaks. karôn, beklagen, kara, Leid, Betrübniss, Kummer.

Sepa,

si vuol dire ad un uómo nel significazione: grullo, mogio — schläfrig, staroslov. съпих, dormio, novoslov. zasipíti, einschläfern, litov. sap-nas, Traum, starosl. съниие за съпниие, somnium; sepa tudi v venetšč. obznačuje femina paffuta, ein träges, fleischiges verschlafenes Weib, sepa pomenja tudi ubbriacatura, Berauschung, ker pijanost spanje privabi, prim. Schlaftrunk; sepa dalje izraža schiaffa, Ohrfeige, menda, ker se na sence — Schläfe — aplikuje, menda italj. schiaffa iz nemšk. Schläfe? Sorodne so sansk. svap, schlafen, staronord. svefja, in sef, schlafen, starogor.-nemšk. ant-swebjan, einschläfern, lat. somnus, za sopnus, tudi sopor, vendar sepa ni iz lat., nego je venetskoslov., ker italščina besede sepa ne pozna, in tudi venetšč. rabi latinskoitalsko sopir, sopio, assopito, preso da sopore itd.

Dalje je šče sorodno zend. qafna, keltsk. armorsk. hun arm. q'un, tedaj je v zend. in keltšč. s prelazil v *h* in *k*, kakor v več drugih besedah, gršk. ὕπνος.

Zotar,

hinken, srb. cotav, hinkend, venetsk. zoto, zotin, zoppicante, hinkend, slov. cotati, pes po treh nogah cota, sansk. kat fallen, lat. cat-ax, hinkend, stolpernd.

Zatta, Zattera,

tavole o legnami collegati insieme in modo, che possano esser condotti galleggiando di giu per un fiume, italj. chiatta, flacher Kahn, primeri srb. čatlov, die Querstange beim Leiterwagen. Menda slaba oblika in sorodno sansk. kunta, Stange, gršk. κόρτος. Stange, iz kant, stossen, stechen. Slabo obliko tudi najdemo v besedah: nemški hadara, hader, Lappen, Fetzen, sansk. kantha, geflicktes Kleid, gršk. κέντ-ρον Flickwerk, lat. cent-o, idem, slov. cota, iz iste korenike kant. Venetsk. zata, Klaue = die stehende, stossende, schlagende?

Carasa,

favomele, favone, Honigseim, Wabenhonig. Ta beseda je sorodna z lat. cera, Wachs, gršk. κηρός — Wachs, κηρίον, Wachskuchen. Vendar tudi litovščina ima koris, deblo: korja, in latv. kâri, Wabenhonig. Carassa = karaša je tore samostalna beseda venetska. Drugim arskim jezikom je neznana. Za besedo vosek rabi Venetčan lat. cera.

Celente,

medico della nave e dello Spedale, barbiero, odkod inod, ako ne iz cělъ, heil, sansk. kalya, heil, gesund, gršk. καλός, schön, goth. hailas, nemšk. heil, starosl. cělja — celiti, goth. hailjan, heilen.

Cevente,

iz cebente, kakor fava iz faba, il crescere regolare dell' acqua del mare, marea, flusso, primeri cebati, cibati, agitare, schaukeln.

Cochia,

beri kočia, Schlepp — Streichnetz, menda iz kočiti, hemmen?

Copeta,

vasetto per cimentarvi l'oro e l'argento, staroslov. kapona, statera, lanx, Wagschale, starosl. kaponiti, ponderare, primeri šče sansk. kampate, hin und her und niederbewegen, gršk. κάμπτω, biegen, slov. kompoš, Engerling, gršk. καμπή, Biegung in Raupe, ker se lazé pripogiba.

Calaiia,

pot, prideni šče razve lat. cal-lis, Weg, litov. kélias, Knie, Weg, kelianti, reisen, srbsk. izkalavat, gršk. κῶλον, Bein, Fuss, Glied, slov. kol-eno, Knie, kola, Wagen. Venetska calaia torej zna samostalna beseda biti, ker najdemo sorodnice v slov. in litov.

Pera,

Geruch, Wind, vohanje psov, italj. sentore, menda slov. para, Dunst, tudi Nemeč pravi, kedar pes zajca zavoha; der Hund hat schon den Dunst, prim. tudi srb. piriti, duhat, blasen, tudi spiriti.

Marezana,

renaiio, Sandbett am Flusse, Meere, iz indogerm. korenike mar, marnati, zermalmen, gršk. μύλλω, lat. mola, molere, litovsk. malu, malti, starosl. melja, latv. malu, goth. malan, staronem. muljan, staroirski melim, molo, slovenski melina, syrtis, Sandbank, Sandbett, hrv. melo, arena, staronord. merja, zerstossen, goth. malman, Sand, slov. Melje, Melnik, Melovje topična imena kraj rek, gder se melo, melina nabira.

Marezana torej stoji na prvotni glasniški stopnji. Suffiks ezana menda k slov. ezen — bolezen, mladezen, ži-zen, ali maredžana, iz džan, sansk. džayate (med.) werden, entstehen, tedaj aus Sand geworden, entstanden?

Gritar,

rosicchiare, nach und nach abkratzen, srbsk. grtati, rodere, corradere, grtanje, corrasio.

Garbo,

razve litov. garbė, honor, gloria, sansk. garva, Hochmuth, garvara, hochmüthig, garvāya, Dünkel zeigen, šče prideni gršk. γαίφος, stolz, γαυρόω, stolz sein, staronemšk. gelf, jactantia, gelban, gloriari.

Pampalugetho,

scemo, zughetto, Töpel, iz korenike pamp, anschwellen, gršk. *πομφός*, Blase, latinsk. *papula*, Blattern, lit. *pámp̃ti*, aufdunsen, dick werden, *pámpalas*, aufgedunsen, dick, *pámp-lys*, dicker Kerl, štajerskoslov. *pamperlič*, ein dickes Kind, štajerskonemšk. sich anpampsen, sich voll anessen. Venetščina ni več ohranila prvotnega pomena, temoč z besedami *pampalugada*, *pampalugetho* izraža lastnosti debelih, nadutih otrok, ki so veči del neokretni in butasti. Vendar ravno ta poznamenovanja pričajo, da je korenika *pamp* v pomenih naduti, odebeleti bila nekdanj znana. Brez nazalca latvijski: *papa*, Blatter; sem spada tudi slovašk. *pupa* iz *pampa*, ein dickes, hässliches Weib. Iz te korenike je staroslov. *papekъ*, Nabel, polsk. *papie*, Knospen, srb. *pupa*, lilika, *pupav*, grossbäuchig, *pupčast*, convex, bržkone tudi italj. *bambino*, primeri litovsk. *bamba*, umbilicus.

Spienza,

Milz, gršk. *σπλήν*, Milz, *σπλάγγονο-ν*, Eingeweide, lat. *splen*, in *lien*, skaženo iz *splihen*, sansk. *plihan* iz *plighan*, zend. *spereza*, Milz, slov. *sklezena*, *slezen*, *slezene*, staroslov. *slezena*. Glasnik *p* je torej v slovanšč. izpadel. Ker venetšč. ima obliko *spienza*, se je beseda v jeziku starih Venetov glasila *splenzia*, tore to besedo sopet vidimo na slovanski glasovski stopnji, ker venetsk. *spienza* je iz *splengia* = *splenzā* — *splenza*. Italjan ima nemšk. *smilza*, *Milza*, *Milz*.

Seca,

sechera, gršk. *ικμάς*, *ικμαῖος*, feucht, *ικμαίνω*, *ικμάζω*, befeuchte, staroslov. *sъcati*, seigen, srb. *seka*, Untiefe, slov. *od-sek*, staronemšk. *sihan*, *sihan*, sansk. *sič*, ergiessen, *seka*, Erguss. Latinščina ni nič ohranila iz tega debla. Ker so Veneti kot prebivalci kraj morja gotovo uže imeli izraz za bibo (Gezeiten), je *seca*, *sechera*, pravenetsk. in poznamlja kraj, kamor voda samo *sъcъe*.

Trincarin,

grosse tavole e correnti posti sopra d'ogni coverta, che circondano et collegano la nave coll incinta e coi bagli, litov. *trinka*, Block, Pfosten.

Otela,

sicinto di cannuce nella cogolaria, ove fassi concorrere il pesce per prenderlo piu facilmente, Einschliessung, Umfassung von Rohr-

stäben in einem Netze. Otela stoji za votela = vatela, ker venetsčina *v* na početku rada odmetava, primeri ose za vose = voce.

Votela, vatela iz korenike vat, einschliessen, umfassen, binden, polabskoslov. vaten, plot, tedaj das Eingeschlossene, rusinski: vateh, Oberschäfer, načelnik vate, ovčje ograje, po Slovenskem so vesi: Vatovlje, večidel ograjene živim plotom.

Poltra,

Wade, litki, meča, poltron, Faulenzer; je li ne spada ta beseda k litovsk. palt-as, Speckseite, staroslov. плѣтъ, caro, novoslov. polt, Schmutz, dalje koža, tedaj poltron, po istem nazoru, kakor nemšk. auf der faulen Haut liegen, sich den Speck wachsen lassen, srb. putnjevina, putnjica, squalor, zato imena krajev z mastno zemljo: Pultsk, Pultava na Ruskem, Pultavia v Panonij, denešnja Pultskava, v najstarejših listinah: Pulcka, Pultska. Uže Hahn je spoznal to besedo za slovansko, in je rekel, da so uže za Strabona vtegnili Slovani v Panonij živeti. (Alban. Studien, pag. 239.)

Doa,

za doga, Daube, Fassdaube, dogare, Dauben einsetzen oder ausbessern, dogamento, Einsetzen der Dauben, fato a doe, dogato, dicesi di arnese composto, come una botte. Uže v prvi razpravi sem omenil te besede, katera se tudi najde pri latinskih pisateljih zelo pozne dobe, pri Ammianu (370) in Macrobiju (395). Ker se v srbšč. nahaja oblika duga, sem besedo izpeljeval z Miklošičem iz litov. dengiu, tego, vendar mi smo v venetsčini našli več besed brez nazala (primeri spacada), da slobodno trdimo, da je nazalec ne bistven faktor pri razlagi besed. Tudi v sansk. nahajamo po gostem edno isto besedo v slabeji in močni obliki. Beseda se tudi najde v skipetarščini v obliki δογε-α, Bret, Diele, *) brez dvombe iz slovanščine ali pa italščine sprejeta, kakor obilo drugih besed v tem jeziku. Victor Hehn (Culturpflanzen und Haustiere pag. 497) piše o tej besedi sledeče vrstice, katere so vredne, da se uvažavajo: „Mit den Holzgefässen trat noch ein anderes weit verbreitetes Wort auf: Daube, Dauge, welches durch alle romanischen und slawischen Sprachen geht, und auch im Magyarischen, Albanesischen, Walachischen und Neugriechischen nicht fehlt. Diez führt alle vorhandenen Formen desselben auf ein der sinkenden Latinität angehörendes doga, zurück. Das

*) Druge besede za desko so: δερρασεια, μεταβρεα, za sod pa Škipetar rabi italj. bote — βουτ-ι, geg. βοτσα iz βοτσια. Ker ne pozna lastnega poznamovanja za sod, tudi ni dogea njegova.

Wort ist in's Germanische nur vereinzelt gedrungen, wuchert aber in den slawischen Sprachen üppig. Der Verbreitungsbezirk des Wortes ist das waldreiche Donauland, und dort war auch die Sache einheimisch. Noch jetzt kommt das Holz zu den Fässern, die der Orient gebraucht, grösstentheils aus Ungarn, und auch die Reifen dazu aus *corylus pontica* werden über Konstantinopel eingeführt“ itd. Hehn govori čisto istino, uže Plinij imenuje Panonijo glandifera, in mi smo za slovanskost Panonov toliko dosle ne šče opovrženih dokazov v svojih različnih spisih na svetlo spravili, da nam ni treba jih tukaj ponavljati. Komur se izpeljava besede doga iz dengiu ne dozdeva trdna, mu ponujamo sledečo. Fick bistroumno staroslov. дѣва, Fass, tudi dly, Fass, sod, izpeljuje iz korenike dal = dar, spalten, behauen, sorodno je lat. dolium in dolare iz iste korenike.

Tudi korenika dag je mogla v slovanščini iste pomene izražati, ker iz nje imamo staroslov. дѣгна, tudi dogna, οὐλή, cicatrix, in Miklošič sam kaže pri razlagi te besede na sansk. dagh, ferire Dalje v staroslov. nahajamo deg-ba, rixa, Zank, Hader = Spaltung, novoslov. deg-mati se, zanken. Doga bi torej bilo: das Gespaltene, Behauene. Dagh pa je stareja oblika od digh, in iz te so: sansk. dehi iz degghi, Erdaufwurf, Damm proprie Ausstich, dehali, Aufwurf vor einem Hause, zend. pari-daêza, Umhäufung, Umwallung, proprie das Umgestochene, ker prvi vali in jezi so bili iz nakopane, izbadane, kalane zemlje, gršk. τοίχ-ος, Wand, τείχ-ος, Mauer, srednjenemšk. Deich, novonemšk. Teich. Primeri šče dhag, in dagh v sansk. stechen, hacken, gršk. θήγ-ω, schärfe, wetze, litovsk. deg-ti, stechen, dag-ys, Dorn, das Stechende, dygulis, Stachel, gälsk. dig, dagr, nemšk. Degen, tudi staronord. dengja, schlagen, hämmern, novonemšk. dengeln, in tengeln, iz te korenike, dalje rusk. in slov. deza, Baktrog, proprie das ausgehauene, ausgestochene Gefäss, primeri korito, krnica, Trog, Mulde, iz korenike kr, scindere. H koreniki dhig stoji lat. figo — primeri: trans — fig — o, durchstechen. Mi smo naveli prikladov dovolj, da je korenika dag v pomenu spalten, stechen, behauen, bila v litoslov. živa in stvarjala različne besede, tedaj tudi dogo. Grško δοχή ni z besedo doga v nikakošni zvezi, δοχή je iz gršk. δόχος, fassend, aufnehmend, po istem nazoru, kakor Fass, Gefäss iz fassen.

Slavni Miklošič slov. in srbsko: doga — duga stavlja k staroslov. дѣга, τόξον, arcus, Bogen, in iris, Regenbogen, polsk. dęg-a sztaba u wierzei, in reče: prima significatio est daube. Meni se pa dozdeva, da so stari Slovani mavrico (iris) preje poznali, nego dogo (Daube), in torej tudi poznamovanje za njo iznašli. Kaj pa bi se reklo, ako bi se trdilo, da dęga, arcus, je iz one korenike, iz katere staroslov. дѣтъ, імаѣс, Riemen, Zugseil, prvotno

vrv, Band, Strick, Seil, v obče, kar pričuje šče beseda ДАГЪЛЪ — deg-ylъ, salix, proprie der Bindbaum, vsaj Hrvati mavrico tudi imenujejo trakača, Band, Streifen? Sorodno tema besedama je staronord. tengja, verbinden, tengsl, Seile, mit denen die Schiffe mit einander verbunden werden, anglosaks. ge-tang, verbunden. *) Tako bi tudi staroslov. dag-atъ, καρπότης, variorum fructuum figuras habens, variegatus, bilo stvarjeno po onih nazorih, kakor nemšk. gestreift, iz streifen. Kampa spada staroslov. dagъ, daž-anie, audacia, dažъ, adj. robustus, srbsk. dežmekast, untersetzt? Mislim, da Miklošič ima prav, ako primerja goth. dugan, taugen, staronord. duga, von Nutzen sein, helfen, dygdh, f. Bravheit, nemšk. Tugend, sansk. duh za du gh, Ertrag geben, speciell Milchgeben. **) Sem spada staroslov. ne-dagъ, morbus, slov. osebna imena: Nedog, Taugenichts. K besedam degъ, Band, Riemen, in staronord. tengja šče priravnaj: srbsk. dugme, globulus fibulatorius, Knopf, proprie das Verbindende. Evo na izbor razlag samih naravnih za daga, dagъ, degylъ, degъ itd. Naj šče tukaj omenim edne korenike, iz katere je slov. degnoti. Na Štirnem kraj Mure in Ščavnice se pogostem čuje: „Denes je oblačno, le redko solnce skoz oblake degne“, — „malo je solnce degnolo, pa se sopet hitro za megle skrilo“. —

Jaz to besedo stavljam k sansk. dah, dahati, za dagh, daghati, brennen, litovsk. degti, idem, dagà, heisse Zeit, Erntezeit, staroprusk. dagis, Sommer, daga — gaydis, Sommerweizen, litov degas, Feuerbrand, rusk. degot, Theer, goth. dagas, nemšk. Tag.

Gumbara,

vrsta ladje, staroslov. kubara, tudi v grščino iz slovanščine prišla κομβάριον, navis longa, pri klasičnih grških pisateljih neznana, srbsk. kampa, Fähre, ponto. Obširnije dalje zade v „Dodatkih“.

Ancin,

Strumento di ferro per attaccarvi che che sia, Haken, staroslov. akotъ, idem, več dalje naprej.

Pigna,

barca fatta in figura conica, pignata, pentola, Topf, pisker, lonc, pignater, pentolaio, lončar. Za razlago teh besed ne najdem

*) Vendar ne goth. tiuhan, ziehen, kakor Miklošič misli, ta spada k duco, starolat. douco, gršk. δώσω, staronord. tog, tractus, toga, ziehen, tygill, Ziehband, staronemšk. zugil, Zügel.

**) Primeri srbsk. dižva, Melkkübel.

druge korenike, nego litovskoslovansko: pinu — pin-ti, pьно — penti, winden, flechten*), knüpfen, odkoder starosl. pe-telja, Knoten, slov. pin-ja, Rührkübel, motilnica, litov. pin-kl-as, Geflecht, venetsk. pinzo iz pin-tio, cocca, lembo, Saum, rob, proprie das Gewundene, dalje novoslov. peća iz petja, peplum, calantica, Schleier, ker se opne, pečica za petjica, involucrum intestinorum, pečica die geschlungene Halshaut beim Hornvieh, štajerskonomie. Goder, lit. pinti, restis, Strick, das Gewundene. Grekoitalščina ni ohranila nobene besede iz te korenike. Tudi lit. pantis, starosl. pato, Fessel, je iz korenike pan = pin. Lat. figulus se vjema s staronord. dig-ul-i, novonem. Tiegel, sansk. dih za digh, bestreichen, verkitten. Iz iste korenike pan, pen, pin, je srbsk. panica, Schüssel.

Zampa

ungue, pié davanti all' animale quadrupede, Kralle, Klaue, slov. čampati, svinje čampajo, die Schweine fassen das Futter, srb. čamprage, fibula, latvijski: kampju — kampt, fassen, greifen, rusk. v slabi obliki čapat, sobirat, hrv. čapati, z nobtmi dreti, hrv. čapet, noht, srbsk. čaporki, Krallen. Latinščina ima slabo obliko: capere, venetsk. chiapar, prendere, italj. chiappare, fassen, greifen, kar pričuje, da je zampa iz posebne venetske korenike; grščina ima κόπη, Handhabe, Griff, staronord. haba, hafda, goth. habai, nemšk. haben; v družih arskih jezicih se ne najde.

Tracola,

striscia di taffetta, che portano cavalieri al collo o ad armacollo, tracolla dicesi pure quella striscia di cuoio o d'altro, che portano ad armacollo i militari; tracolla, bandaliera itd. Ne dá se ta beseda iz družega jezika razložiti, nego iz slov. trakъ, Band, fascia, staroprusk. tarkne, Binderiemer, menda tudi gršk. τραγάνη, Geflecht, je sorodno. Drugi arski jezici ne poznajo te besede, srb. trak, der Streif, Band, Binde.

Cola,

Leim, pozna grščina: κόλλα za kol-ja, Leim, litovsk. klije j m. plur. Leim, starosl. klij, klej, srb. klija, Leim, slov. keliti, prikeliti, leimen, anleimen, gršk. κολλάω, leimen. Lat. besede ne pozna.

Cheba,

testa, Kopf, slov. keblača, Kopf, čebanja, idem, sansk. kapâla Hirschale, Schädel, gršk. κεφαλή, Kopf, anglos. hafala, Kopf

*) Primeri: slov. lonec, Topf, lončar, Töpfer, starosl. lono, schoos, iz korenike lak po Ficku, biegen, tedaj za loknec, lokno, gršk. κεραιεύς, iz κεράω, κεράννυμι, mischen, vereinigen. Starosl. ima grnčar iz korenike ghr, brennen.

cheba, gabbia, Vogelbauer, Vogelhaus, slov. kobača, Hühnersteige. Sem spada tudi korošk. huba za kuba glava na žreblji, tudi kepa.

Ciesa,

cesale, Zaun, menda iz onega themata, iz katerega slov. češulja, racemus, čes, lignum fissum, česvina, ilex, Steineiche, cesek, Pfahl, primeri analog. тунъ, Zaun in Planke, Pfahl, litov. tuinas, Pfahl, nemšk. tainas (goth.) Zweig nov. Zaun, plot.

Ua, Uga.

Sicer italščina rada menja glasnik *v* z glasnikom *g*, vendar uga, zna pravenetska oblika biti, primeri litov. uga, Beere, Traube, starosl. j-aga, Beere, j-ag-o-da, idem, in tudi lat. uva stoji za ugvā.

Doroni, doronzini,

gangheri, Handhefteln. Beseda dora pomenja roka, dlan, pest, in sicer starogršk. doron, dlan, po Pliniji (35, 14), illyrsk. (albansk.) dorre, manus, v novokeltsk. narečjih dorn, durn, manus, pugnus, latvijski dure, Faust; doroni so torej oklepi okoli pesti. Beseda je prasorodna. Primeri šče staroirsk. dearna, Hand, latvij. delna iz derna, flache Hand, slov. metath. dlanъ iz dalnъ, darnъ.

Soma, Somaro,

carico, che si pone a' giumenti, Last, somaro, asino, giumento, Lastthier. Soma, somaro, je iz sogma, sogmaro po izpah-njenem gutturalcu, kakor jumentum iz jugmentum. Cijega naroda prva lastina da ta beseda je, se bode dalo težko določiti; jaz tukaj le hočem dokazati, da je tudi beseda sag slovanska. Podajmo se najpreje v sansk., tam najdemo sag v pomenu tegere. Uže Bopp je iz sansk. sag izvajal gršk. σάζω, σάγη, σάγμα, σεσάγμενος, σάσω, packen, beladen, aufschirren, σάγη, Geschirr der Thiere, σάγμα Packsattel, Ladung, Masse, Haufen, σάγος, Mantel vom groben Tuch σαγμάτια, Saumthiere. Sagum v pomenu plašč je tudi znano pri Keltih, in je oblačilo in ime prišlo kakor Strabon (IV.) piše po Gallih v Rim. Tacit (Germ. XVII.) piše, da so tudi Germani rabili za obleko sagum, vendar beseda ni bila domača, Strabo poroča, da je σαγος plašč, ligurska beseda, najde se tudi pri Kelto-Ibercih v Hispanii, celó v Afriki pri vseh novoromanskih narodih

v oblikah sayia, saja, franc. saie iz sagia, tudi v novokeltskih narečjih: kymr. saé, habit, rob. *) Razve grščine ne pozna nobeden drug jezik glagola v onih pomenih, v katerih ga v grščini najdemo. V latinščini zelo pozno pri Vegetiu (300 po Kr.) sagma, Saumsattel, sagmaricus, Saumross, toda iz gršč., nemšk. Saum pa je iz italj. soma. Beseda sagum torej ni lat. Staroslov. samar, onus, bulg. samar Tragsattel, hrv. samar, clitellae, česk. soumar, so iz grščine, vendar čudovito je, da hrv. in srbšč. rabite sag v pomenu tapes, Teppich, tedaj zelo blizo v pomenu sansk. sag, tegere**), kar bi kazalo, da je beseda vtegnila tudi pri Slovanih domača biti, ker ako bi bila iz italj. izposojena, bi se mogla glasiiti sadž, sadžia, ali saja, zraven šče so slovanski vladarji imeli posebnega dostojanstvenika nadzornika sagov, ki se je velel царинъ. Ker gutturalec tudi v slovanščini se rad izpehuje, zna samar tudi slov. tvarina biti, in (plur.) τὸ σαγμαρία, samar, obznačuje isto, kar novogršk. ρομάρι, Lasträger iz ῥόμος Last. Celó v rusk. narečjih najdemo razsamarjet, erleichtern, entlasten. Zaradi suff. primeri kos-ma, kuk-ma, kuč-ma. V pradobi niso poznali lesenih sedel, temoč so živinče pokrili z razno robo, da ni jahača tiščalo, zato so sedlo imenovali sagma, pokrivalo, in tovrno živinče sagmar. Ker smo se uže prepričali, da so Veneti bili izvrstni konje- in mulorejci, in mule rabili za tovore, ni predrzno, ako beseda soma in somaro prilastujemo Venetom. Iz te besede pa se tudi prepričamo, da glasnik *a* se je pri njih povišal v *o*, kar smo uže našli tudi v besedi trogia mesto tragia, katero prikazen šče danes najdemo sliščeči ljudstvo izgovarjati: moti, grod mesto mati, grad.

Drugači nego Bopp izvaja σάγη in sagum, venetsk. sagia, učeni Fick, in sicer iz sadž, anhängen, haften, sadždža, Kleid, Rüstung, in primerja staroslov. носаръ — po-sagtъ, compages, in litovsk. segiu, segti, schnallen, um-anbinden. Ako se ta izpejljava sprejme, imamo v slovanščini popričano besedo, in si lahko svojimo sag, in sagmar, primeri šče latvijsk.: sagt-is, Verknüpfung, Hafte, Schnalle. Iz te korenike je tudi padovanska beseda soga, Seil, Strick, Leine. Da so se sagi prikapčali, vidimo iz Livija (27, 19.). Trebellij, Polij pa govori o sagis fibulatoriis. Primeri nemšk. Umhängtuch.

Bibiar,

v patavščini obznačuje leliar, schaukeln, schwanken, wackeln, slov. biba, polž, venetsk. biba vrsta morskega polža, slov. biba, reca

*) V sansk. tudi sadždža, ein Kleid zum Umhängen.

**) Tudi v kymršč. in anglešč. segan, covering, segiad, enveloping, staroslov. tudi sažište, Bussack, Busskleid.

proprie die wackelnde. Sorodno je gršk. *φέβ-ουαι* zittern, schwanken lat. *feb-ris*, *fib-ra*, Faser, starogorenjenemšk. *biba*, beben primeri šče slov. *beba*, *bebec*, ein furchtsamer Mensch.

Broda,

juha, primeri šče anglosaks. *brodh*, starogorenjenemšk. *prod*, Brühe, gršk. *βρῦτον*, Bier, lat. *defrutum*, der eingekochte Saft, angležk. *broth*, Brühe, slov. *brodim*, die Suppe verzetteln, iz korenike *bhru*, wallen, schwellen, brauen, litovski *brada*, Jauche, ruski *brodit*, gähren, dansk. *fraade*, schäumen, škand. *frad-gas*, schäumen, slov. *broditi*, in einer Flüssigkeit herumwühlen. Broda stoji na slov. in nemšk. glasniki stopnji, tedaj ni italjanska beseda.

Sbragiar,

far gran rumore, slov. obregniti se, anreren, anschreien, primeri gršk. *φρυγ-λο-ς*, mal pič, lat. *frigere*, schreien, *frigulare*, *frig-utire*, zwitschern, murmeln, anglosaks. *beorcan*, bellen, staronord. *berk-ta*, prahlen. S-bragiar, stoji torej na stopnji slov. zvočnih postav.

Camarus.

Festus je zapisal besedo *camarus* v pomenu: bos. Brez dvombe je prešla iz venetščine v latinščino, staroslov. čamer s pridevkom: *trtor*, sonans, slov. čamer, Ochs, sansk. čamara, Grunzochs.*) Korenika *kam* označuje sonare, lat. *gemo*, litovsk. *kamane*, Waldbiene, proprie sonans, primeri: bučela iz buk, sonare, staroprusk. *kamus*, Hummel, slov. č̣mel, č̣mrl, Hummel, srednjegorenjenemšk. *hummen*, — *summen*, *humbal*, novonemšk. *Hummel*. Popolnejšo obliko najdeš v staroslov. *skoml-jaja*, *brummen*, *grunzen*, *skymati*, flüstern, novosl. *kumkati*, *grunzen*, litov. *kimus*, heiser, sansk. čam, čamati, schlürfen, primeri lat. *gumia*, Schlemmer. Čamati v pomenu srebati torej izraža glas, ki se pri srebanji sliši, rusk. dial. čam-kat, čavkat, schlürfen.

*) Panoni so tega vola imenovali *bunas* ali *bunaš* iz *buniti* dumpf tönen, rusk. *bunjet*, — *ὅτι ὁ βοῦναςος ἐν Παιονίᾳ θηρίον ἐστὶ μέγα, ὡς βοῦς φωνὴν ἔχων καὶ εἶδος. τὸ δὲ αὐτοῦ δέρμα καλύπτει ὅλον οἶκον.* Timotheus Gazaeus ed. Haupt. Tudi Plinij ga omenja in imenuje *bonasus*, rekši, da je v Panonii doma, in kedar se začne gnusiti, tria jugera fimi sprazni. Primeri *vacca* iz *vakh*, brüllen, gov-govedo sansk: *gavayami*, brüllen, *bykъ* iz *bučati*, brüllen.

Carpia,

Schuh, Stiefel, slovašk. krpky, Schuhe, slov. krplje, Schneeschuhe, litovsk. kurpe, staropruski: kurpe, Schuh, lat. crepida iz gršk. *καρπι-δ*, bržkone lat. *carpisculum*, eine Art Schuh, iz venetšč.

Cesta,

iz prvotnega kesta, Korb, staroslov. kusta, virgulta, primeri šče lit. *kasz-us*, *kaszele*, Korb, slov. košb iz *kos-ja-s*, lat. *quallum* iz *quas-lu-m*, kakor diminut. *quasillum*, Körbchen, kaže. Korenika *kas* pomenja spalten, tedaj kusta, das spaltbare Reis, Zweig. Znano je, da se iz razkalanih viter pleterke pletejo. Uže sem omenil, da je iz te korenike korotansk. *hosta*, rusk. *kostyl*, *koster*, *rogus*, sansk. *kâsthâ*, *kos* dreva.

Blatta,

Wanze, Schabe, sicer tudi lat.; ven dar vtégne iz venetšč. izposojeno biti, in stati za *blacta*, primeri latvijsk. *bloktis*, Wanze. Latin ima tudi *cimex*.

Rapa,

grinza, ruga, *cresta della pelle*, srbsk. *rapav* slovašk. *rapav*, mit Schorf bedeckt, primeri šče latvijsk. *reppu*, *repis*, die Heilhaut über Wunden, starogorenjenemšk. *raf-jan*, verharschen, Schorfbildung zeigen, bavorski *räpfen*, Schorf einer Wunde, Grind, Räude. Ta beseda manjka v vseh družih indoevropskih jezicah, poznajo jo le slovanšč., nemščina in venetščina, torej je pravenetska, ker poznamenovanje za krasto so gotovo uže stari Veneti poznali, in si ga ne izposojevali. Ravno ista razmera vlada v besedi:

Canevin, Canevetta,

piccola cantinetta, dove si custodisce il vino, starosl. *konobъ*, *pelvis*, *konobar*, Schenk, rusk. *konob*, Kessel, starogor.-nemšk. *hnapf*, novonemšk.: *Napf*. Iz venetščine v latinšč. pa uže zelo pozno in pri cerkvenih pisateljih *canaba*, *canabula*, Hütte, menda boljše: Weinzelt, Weinbude. Novoslov. *konoba*, cela, klet. *) Ravno tako edino germansko-slovanska beseda je:

*) Grško *καράβος*, lignum tenue, cui fictores ceram vel linum circumlinunt, fig. suh človek, Skelet, *καράβευμα*, Modell, ne spada sem, kakor Fick meni, to je iz *κάρης*, Decke, Matte, Rohr.

Smucar,

schlüpfen, litovsk. smukti, gleiten, staroslov. smucati, kriechen, gleiten, novošlov. smuknoti, staronord. smaug, smjuga, kriechen, novonemšk.: schmiegen.

Bàlia,

nutrice; k tej besedi šče prideni rusk. balovat, verzärteln; veli se venetsk. tudi nena, rusk. njan-ka, Amme, Kindswärterin, srbsk. nana, mati kot prva rediteljica. V staroslov. pěstuna, novošlov. pestinja, gerula, Säugamme, Kindsfrau, po pravem: die stopfende, die schoppende, die stossende, ker otroku jediva razdrobi in v usta pše, primeri česk. pěst, pist, Stössel, gornje-lužički pešta, die Stampfe, litov. paisýti, die Gerste enthülsen; = sansk. â-piš, contundo, pëshana, die Stampfmühle, lat. pistrinum, idem, pistor, Baecker, venetsk. pestrin, luogo dove si fa il burro in cacio, pestriner, lattaio, colui, che vende latte, Milchhändler, pestrinera, lattaia, lattatrice, Säugamme primeri srbsk. „napisto sam vas“ — nutriti vos; poznejše tvarine so staroslov. pěstun, paedagogus, pěstovati, curare, pěstunstvo, institutio puerorum. Slov. pestinja in venetsk. pestrinera, ste najbliže prvotnim pomenom phanja, trudere, stopfen, stossen, schoppen, tudi italj. pestare, zerstossen. Nemeec ima fesa, fese, Spreu, Hülse, gršk. po Boppu πίσσω pro πίσσω, odkoder ππισώνη zerstampfte, enthüllste Gerste, und Trank davon, primeri enako tvarino v jeziku starih Panonov: καμος po Juliu Africanu ime piva pri Panonih, od njih je prišla pijača in ime na Atilov dvor, kakor Priskos pripoveda (Hist. graec. frag. ed. Did. pag. 83.) srb. komljenje, das Auskörn, Aushülsen, komiti, enthülse, schälen, komilac, der Schäler, Enthülser, καμος torej = kamos = ππισώνη, ππισωνορ, der Trank aus der gestossenen, enthülsten Gerste. V sansk. najdemo: çami, Hülsenfrucht çâ mîla, Bohnenbaum, çimba, Schote, rusk. kom-sit, stossen, slovašk. kum-nuti, udarit. Reditelj in ob enem glavar se je pri starih Panonih velem Bato staročesk. bat, ruski: batjuška, oče, srbsk. bato, oče in stareji brat, quia fratris erat majoris natu mortuo patre nutrire fratres et sorores*), srb. baćica iz batjica, Sennerin, sansk. bhat, nutrire. Dio Cassij pripoveda, da so Panoni pod svojim Batom se vzdignili na vojsko proti Rimljanom; Bato je bilo ime dostojanstva, on je bil glavar zadruga, vsaj rimski pisatelji poročajo, da „per familias habitant“, kakor do denešnjega dne, primeri Homerovo ποιμήν, Hirt, Anführer, Beherrscher iz ποιμαίνω, weiden, hüten, nähren,

*) Priravnaj sansk. bhrâtar, brater, brat, iz bhar, φέρω sustentare nutrire.

lenken itd. Isto kar Bato obznačuje drugo panonsko ime Pinet, Penet, litovski penu, pen·eti, ernähren, lat. penum, penus, Speisevorrath, litovsk. penetojis, Ernährer, penokas, alumnus, staroslov. pina, paša, litovsk. penas, Speise der Thiere, Mastung, peneti, ernähren.

Musa, Musana,

facciaccia, brutto visaccio, musariola, Gebiss am Pferdezaum, musaro, Maulkorb, musata, Maulschelle, musardo, Maulaffe. Vse te besede se le dajo razlagati iz sansk. mukha, os, vultus. V Venetščini c prelazi v s, tedaj je musa iz muca, kakor busa, foramen, iz buca = boka. Mukha v sansk. tudi obznačuje: cuspis, in s to besedo se vjema lat. mucro, staronord. moekir, mucro, in slov. МЪЧЬ, iz prvotne oblike: meki, goth. meki anglosaks. meke. Staroškand. šče pozna moka, caedere*), in h koreniki mukh-muč, spada tudi gršk. ἀ-μόσσω, zerreisen, stechen, ritzen, kratzen, verwunden, schneiden, tako da v besedi mukha — musa tiči izvorni pomen grizenja, primeri nemško: das Gefriess, v pomenu: usta, lice.

V srbsščini šče najdeš: tue — muc, što kuc, to muc, was einkommt, wird auch gleich verzehrt; tukaj muc opominja na mukha — muca — musa. Muk — muž pa tudi pomenja, auslassen, auswerfen. Bopp iz iste korenike izvaja gršk. μύσσω ex μύκω, μύκος, μυκήθω, lat. mucus, Schleim, Schimmel, primeri šče srbsk. mukljiv, humidus, nemšk. moken, mokln, meucheln, moderig, nach Feuchtigkeit riechen, staroslov. moknonti, madeferi.***) Pomen ostrine se šče pokazuje v lat. mucro, Spitze, mucro dentis, folii, Schneide, Schärfe eines Schermessers, Spitze des Degens, dalje Spitze, das Aeusserste, Gränze, Ende, primeri analogične nazore v besedah os, oris, Mund, ora, Rand, in gršk. στόμα = os in ora. Ker so Slovani ohranili iz korenike mukh, muž besedo: МЪЧЬ, so gotovo tudi nekđaj poznali muka, v pomenu: os, στόμα, vendar so se v družih narečjih zgubile, in le venetščina jih je ohranila.

V sansk. šče imamo mukha, frons, mukhara, dux, princeps, proprie, der an der Spitze stehende, primeri čelo, frons in čelnik, dux, mukhyá, excellentissimus, mukhatás, abimukham, in conspectu, primeri lat. coram iz co-oram. Hesyhij piše, da je pri Erythrajih pomenjalo μόχρον — ὀξύς, oster. Kakor slovanšč. ima besede: moknonti, mukljiv, ki se vjemajo z lat. mucus, Schimmel, Schleim, Rotz, venetsk. mozzo iz

*) Primeri venetsk.: smussare iz s-mucciare, die Ecken abschneiden.

**) V latvijščini: muk-t, sich ablösen.

moccio, tako je venetščina ohranila, kar je uže bilo v prvej razpravi omenjeno, smorzin, moccio, escremento ch'esce da naso, staroslov. смръѣѣ, смарѣѣ, mucus, Rotz, novoslov. smrkelj, pol. smark, smarkać, gorenjesrbsk. smorkać rusk. сморкнутъ, emungere, lit. smarkata; gotovo je ta beseda ostanek iz jezika starodavnih Venetov, kakor tudi smorzare, estinguere, e dice si da fuoco, del lume, della luce.

Ker je s na početku besede praeposit. = lat. ex, je thema mork — morecciar, in ne drugo, nego slov. мръѣ — мръѣжѣти, mrknoti, σκοτίζεσθαι, dunkel, finster werden, odkoder je mrak, caligo, tenebrarum effusio. Razve staroškand. in anglosaks. myrkr, mörkr, mirc, rumunsk. in škipetarsk. мѣри, kamor je prišla iz slov., besede te niso znane.

Burello,

caviglio, spitziger Pflock, um etwas Hohles zu verstopfen, k tej besedi primeri lat. foro, gršk. φάρος, rima, φάραγξ, Schlund, Schlucht, anglosaks. borian, bohren, rusk. polsk. bort, ein hohler Baumpflock, slovašk. buravit, aushöhlen; tedaj burello ne iz lat. ali gršk. debla.

Mandossa

tudi mendossa, termino de' beccai, v jeziku mesarjev, coltellaccio, lungo coltello, di cui si servono i beccai per tagliare la carne. To je znamenita beseda, in je ne moremo kamor inam djati, nego k lat. mandere, beissen, zerbeissen, kauen. Pa uže Bopp je kazal na sansk. mard, mutata liquida *r* in *n*, conterere, devastare, fricare, kamor tudi spada mordeo. Iz te korenike je lat. mandibula, Kinnbacke, mand-o, Fresser, proprie Kauer, Beisser, zerbeissen, mand-ucu-s, Kauer, manduc-are beissen, dalje skaženo italj. mangiare, venetsk. manzer, franc. manger, grško μασά-ομαι iz μασσα-ομαι, kauen, μαστ-αξ, Mund, pozneje Schnauzbart, in iz gršk. ital. mustachio franc. mustache, slov. mustači, venetsk. mustazon, brutto visaccio. Od oblike mand ni ostalo nič v slovanščini, ne upam si torej te besede k pravenetščini prištevati, dasiravno se čudim, da v italščini je ne najdem, razve mangiare, kar je iz mandiare. Mandossa, Fleischmesser, pa pričuje, da je mandiare nekdanj obznačevalo razsekati, raztrgati, razčesati, razrezati, in to tudi mard — mordeo, od katere korenike imamo v srb. ko-marda, mesnica, ko-mardar, mesar. *) Da se kaj velicega poznamlja slovanski jezik pred debla rad stavlja: ga — ka — ča, tako rebro in ko-rebro, luža in ka-luža,

*) V venetšč. šče najdemo sledove te besede: smerda, ein Stück Fleisch.

vora in ko-vora, odčlo, stršiti, sršiti se, in ko-strešiti se. V slov. najdemo mrdati, Maul und Nase rümpfen, mrdati, stuprare, srb. mrdati, inepte agere. *) Mandossa je torej iz manducia, manduška, instrumentum conterens, lacerans.

Montone

Schafbock, montare, belegen, sem v prvi razpravi stavil k staroslov. mędo — mądo, novosl. mode, munde, Hoden. Vendar lat. mentum, mentula priča, da je to staroitalska beseda. Jezikoslovci razno tolmačijo to besedo. Aufrecht iz sansk. manth, agitare, starosl. mařiti, Pott iz mineo, in iz mineo tudi mentum, Kinn in mont, breg, das Hervorragende, Zeyss iz mejere, mingere, in mentula za mejentula Fick stavlja mędo, mądo, mode, munde k sansk. mandati, aufwallen von Wasser, mada, Brunst, Same, gršk. μαδός, triefend, μαδάω, zerfliessen, lat. madeo, manare za madnare, fliessen, starogorenjenemšk. mendjan, lustern sein, froh sein, mendi, Freude, vendar mentula sem ne stavlja, in sploh ne razlaga. Vtegne ipak mentula in monton, montare iz starovenetsčine v latinščino sprejeto, in odonod skaženo nazaj povrnjeno biti. Naj drugi razsodijo. Meni — mentula iz mineo in mejere izvajati ne zadovoljuje, ker je glasnik *t* koreničen in le ula suffiks. Mentula se najde pri Catullu, ki je živel na meji Venetov. Kam pa srb. mutvica, palmes, Rebenspross? ne bi li mutvica = starosl. męt — mař-vica gde opominjalo na mentula? primeri nemšk. die Ruthe, virga et mentula, tedaj vendar iz manth, agitare, srb. muć-kati, za mutj-kati, schütteln. Italj. montare ima pomene, ki se zelo bližajo k manth-mař, in sicer bespringen, belegen, beitragen, sich belaufen, wachsen, zunehmen, nützen, helfen, zuwege bringen. V jeziku venetsk. ribarjev monta, concorso, molta quantità di pesci in un dato luogo, montadura za montatura Ausstattung, Ausrüstung, iz tega slov. in nemšk. skaženo Mondur, mondura, vendar vse to uže iz pomena: monte, Haufen; ali pa ni kje v besedi mont močna oblika, in spada h koreniki: mat, meta, werfen in mont je Aufwurf? in montar, dass sich werfen, vsaj actio coitus pri žrebcih, ovnih, kozlih, bikih je metnutje, ne pa prileženje, concubitus, Belegen. Tako se tudi pomeni montar, beitragen, sich belaufen, helfen, nützen itd. razjasnujejo, ker tudi Nemeec in Slovenec imata ednake nazore: abwerfen, oves je dosti vrgel, malo vrže itd. Glasnik *t* je v besedi mont, koreničen, to se ne sme prezreti.

Lugia,

la femina del porco, che ha partorito. Naj naravnije se ta beseda izvaja iz korenike lagh, liegen, staroslov. leğą in ležą,

*) Venetsk. smerdassáe, vana iattanzia.

liegen, lože, Lager, lože, ložesno, Mutterschoos, uterus, loža, ložiti, legen, decumbere, litovsk. lasta za lagsta, staroprusk. lasto za lagsto, Lager, staronord. leggja, legen, goth. lagjan, latinšč. ima edini lec-tus, gršč. λεχ-ἐλέξατο, legte sich, λέχος in λόχος, Lager. Ker svinje se vležejo pri porodu, se reče: svinja je polegla, decumbemat, deposuit, Nemeč pravi pri kokoših: „Eeier legen“, Slovenec pa: „kokoš je znesla“, pri živalih, ki stojé rodijo, se reče pometati, werfen, vrči, „kobila je povrgla“, die Stute hat geworfen. Srb imenuje pometino u životinjah (Nachgebur) — loža. Isti nazori vladajo v grščini, gder λοχείω označuje gebären, λοχεία, das Gebären, die Reinigung der Kindbetterin nach der Geburt = srb. loža*), λοχία, puerpera. Lugia je torej = λοχία, die Legerin. Ker lugia = ložija stoji na slov. glasniškem stepnji, spada beseda v pravenetščino. Jeli je nemško Lôs, die Sau iz ložija, ložja, ne upam si določiti; beseda je znana bolj v onih krajih, gder Nemci na Slovane mejašijo, postavim na Tirolskem. Visokoučeni dr. L. v Hörmann**) piše v svoji izvrstni razpravi: der heber gât in litun“ pag. 35. Der grosse Dreschernudel heist Lôs, in pag. 36. Wer beim Dreschen den letzten Streich thut, bekommt den Saukrappen, tedaj lôs = Sau; primeri šče: Wer den letzten Schlag macht, hat die Sau“. Tirolci so ohranili dosti navad in besed slovanskih iz one dobe, ko so na Tirolskem historično gotovo do podnožja gore Brenner Slovenci stanovali. Tako piše Hörmann: Wer den letzten Streich beim Dreschen macht, hat den Harer. Er wird abgerussigt. (Zilerthal.) Kaj je Harer drugo nego korotanska oblika slov. srbsk. gar, Russ, garav, russig. Korošci pa g kot h izgovarjajo, prim. hovob = golob. Tako tudi je sledeča navada znana pri Srbih in Slovencih. Hörmann (pag. 46.) piše: Um Georgi haben die pusterthalischen Hirten den Brauch, nämlich der erste, der mit der Heerde auf der Weide ist, heisst Grasneid, der zweite Kaiser, dann kommen Kaisers Bediente, und der zuletzt mit der Herde kommt, heisst Pipo. Dieser wird ins Wasser geworfen, oder es wird ihm sonst etwas Arges zugefügt, und man schreit ihm nach: Pipo! beiss'n Fackl 'n Zipfel o, lass es nit verblüeten, kanm — sche's nächste Jahr junge Fakln hüten.“ Slovenski pastirje tega počasneža imenujejo Pipec, od pipati, abzupfen, srb. pipec, Zipfel, Zapfel, slov. pipec Taschenveil, skluček, nožek. Tako tudi tirolska beseda tousch***), vtegne skazena venetskoslov. trugia — truža biti, sicer se tudi najde v Kirschii cornucop. s. v. serofa Mohr, Los, Dausch, Zuchtsau, ali kako to besedo nemški jezikoslovci razlagajo, mi ni znano.

*) Starogor.-nemšk. lehtar, Nachgebur.

**) G. L. v Hörmann sedaj skriptor na graški vseučilišč. biblioteki, je tudi izurjen znatelj in prijatelj slovenskega jezika in slovstva.

***) Tousch je vtegnilo iz venetšč. v latinščino i odonod med nemške

Tudi venetsk. loza, Wohnung, bedeckter Gang ital. loggia iz italj. franc. loge je iz venetšč., primeri staroslov. ložije, cubile, ložnica, cubiculum pa tudi porticus in conclave, ker lat. logeum, Zocke der Bühne, Rednerstuhl, Steuerarchiv, je iz gršk. λογείον, erhöhter Ort auf der Rednerbühne, tedaj iz λογίω, reden, λογίζομαι, rechnen; venetskoitalj. loza — loggia pa ima pomene: prebivališča, porticus, kakor slovanska ložija, ložnica, logeum je kraj za govorjenje, loza — loggia pa za ležanje. Ker je lat. iz indoevropsk. korenike lagh, liegen, edini lectus, lectica ohranila je to znamenje, da je ta korenika imela slabo življenje v italščini, tore je loza — loggia težko zrastle na deblu italščine; tudi glasnik *g*, ki v tej besedi odgovarja indogerm. *gh*, pričuje zoper to, ker *gh* je grkoital. sploh χ — *ch*.

Trogia, Zuchtsau, svinja za pleme.

Uže v prvej razpravi (pag. 37 – 39) sem se lotil razlage tega imena, in po vsestranskem pretehtanji mi edino staroslov. trag, posteri, srbsk. trag, porodica, srbsk. traga, Thierraçe, genus, zadovoljuje. Nobeden drug jezik ni iz trag stvaril poznamovanj za pleme, in svinjo plemenjačo, ki pomenja v venetščini trogia. Korenika je trag, ki obznačuje v slovanščini iti, gibati se, vlačiti se, sansk. trag in trang, gehen, sich bewegen, goth. tragjan, laufen, gršk. τρέχω, laufen, irsk. tairgim, „get away“, tairgeadh, a going, passing, bolg. тръгнѣ, ire, kelt. trag, noga, zato Vertragus, Windspiel, popravem ἀρίτροχος, valde currens; iz te korenike je venetsk. trahetar, hin und hergehen, venetsk. tragante, cacciatore, lovec, slov. traglač (kraj Mure in Ščavnice) longipes, ein langfüssiger Bursche, trage, Beine, Füsse, staronemšk. drëgil, famulus, proprie currens, primeri gršk. τράγῆλος, Laufer, Bote, staronord. thrael za thragel, Knecht, der Unfreie. Dalje iz tega debla srbsk. trag, Fussstapfe, traž-iti, suchen = die Fussstapfen verfolgen, venetsk. trozo iz trogio, sentieruolo, semita, vietolla, Fusssteig, Pfad, srbsk. traž-ina, der Steig, semita. Edina latinščina ni ohranila te besede, katero najdemo v sansk. slovanšč. gothšč., staronemšč., v keltšč. in v grščini. Kakor je lugia, svinja, ki poleže sad, tako trogia svinja, ki se pušča za trag, za trago. Primeri enake nazore v nemških besedah: Abkunft, Abkömmling, Nachfolger, v katerih tudi so pomeni izhajanja in sledenja zapopadeni. To izraža tudi zendsk. aipiçare, Nachfolger, proprie: decurrentes, iz aipi, de, in çar, currenre, lat. descendentes, slov. pleme genus, generatio, in soboles, naslednik, iz themata: slëd, gleiten, slëd, Spur, Fährte, kakor

Tyrolice priti. Ladinsko narečje rado *r* pred vokalom pogoltne, primeri puina = pruina.

trag. Starim narodom je bilo pokolenje — hajanje — prohanjanje; celo slov. beseda pokolenje označuje progressio, dozdevalo se jim je kot nit — ki se na dolgo vleče, zato v sansk. tanas, filum, stamen, pa tudi Geschlechtsfaden, srb. pašmo, filum, in pasmina, genus, Rače. Da so Venetčani v besedi trogia si mislili proplajanje (propagatio), spoznamo iz tega, da so iz iste korenike stvarili besedo troza *) iz trogia, kakor loza iz loggia. Troza je po Boeriu: quel rimessiticio (Sprössling, Schössling), che fa la vite (rozga) dal pie del tronco, con cui si traspiantano et propagano le viti. Da so Veneti izgovarjali trogia spoznamo iz italisk. troia. Venetski *g* pred vokalom je v lat. *i, j*, tako maior: iz magior, ital. saia iz sagia. Primeri bogia, in boja.

Da venetsk. trogia isto znači kar staroslov. in srb. traga, generatio, nam potrjuje analogična mantvanska beseda: razza, svinja, plemenjača, venet. razza, generatio.

Truco, trucar,

tocar colla sua la palla dell' avversario, svojo kuglo proti nasprotnikovi potočiti, posebno v biljardni igri. Ta beseda mora se staviti h gršk. *ταράσσω* za *ταράχω*, drängen *τέ-τηχηα*, bin hingedrängt, lat. torqueo, drehen, drängen, goth. threih-an, drängen, staronem. drah-jan, novonemšk. drehen, anglosax. thringan, dringen, drängen. Litovšč. ima trenk-ti, drängen. Ker venet. rabi latinsko-ital. torcolar, premere, torchio, torcular, je truco, trucar, pravenetska oblika. Menda tudi venetsko: trussante, accattatore, ein lästiger, zudringlicher Bettler, je iz korenike truk, in trussante za trucciante, trucavec. V zend. in sansk. tega verba (glagola) ne najdemo, nego samo besedo tarku, Spindel. Tudi srbsk. trkulj, Trester, vinacea, trklja, statumen, Stützstock, trkljati, priticati, paxillis figere, pflöcken. V vseh teh besedah tiči isti pomen tiščjenja, privanja. Trucar tudi v venetšč. pomenja: correr via — odbežati, proč bežati, laufen, primeri litovsk. isz-truk-ti, weglaufen. Sem spada tudi venetsk. trotolar, za troctolar, anfangen zu laufen, trotolo, Kreisel, trotar, im Trab gehen, traben. Gutturalec venetšč. i italšč. sploh rada izpehuje, primeri tetto — za tecto, tatto za tacto. Jeli je traben nemšk. beseda? primeri srb. trapati, daherschlendern, temere incedere, litovsk. trep-ti, zappeln, stampfen, staroprusk. trapt, treten, srb. trap, Wagengeleise, ruski: tropa, Fusssteig,

*) Ker ta mladika se pušča za proplajanje, so jo Venetčani vtegnili rodovitni svinji primeriti, kakor Slovenci take trse imenujejo bike in konjiče. Vendar spomni se na nemšk. Trieb, Schössling iz schiessen, povsod pomen bistrega gibanja.

gršk. *τραπέω*, Wein austreten, menda iz trap; tudi starosl. trap, fovea, das ausgetretene, venetsk. trapola, Mausfalle, starosl. trapъ, equi ornamentum quoddam, menda k venetsk. trapelo, Riemenpferd, trapelar, auslaufen, srb. trap, neu gegrubter Weingarten, trapiti, Gruben im Weingarten machen, venetsk. fig. trapelar, betrügen, to je koga v past, v trap spraviti, in die Falle, Grube bringen.

Morgia,

Oelsatz, iz korenike marg, gršk. *ἀ-μέργω*, streife ab, *ἄ-μοργ-ος* auspressend, lat. marg-o, Streif, Rand, nemšk. marka, Rand. Iz te korenike je starosl. МЛЪЖ = molgia — morgia, melken = streicheln, litovsk. mėlžu, streicheln, morgia tore: was sich abgestreift, ausgepresst hat; iz te korenike je tudi gršk. *μολγ-ός*, pri Hesych. *μαλαγας*, Lederschlauch, proprie der ausgepresste Sack, slov. mauha, korot. oblika za malha in to za malga, Lederschlauch, Sack, nemško malaha, malha je iz slovanšč., ker germanski jezik išče obliko malka ali marka, ker ima marka in melken iz indoevrop. korenike marg, sansk. mardžati, wischen, streifen, streichen, abstergere, purificare, mrg-yati, umherstreifen gršk. *μαργός*, umherstreifend, *μαργίτης* Landstreicher = slov. mauhar malhar, malgar, zend. maregh-aiti, umherstreifen, lat. mulg-eo, melken.

Morgno,

Morgnar, morgno, miagolare, miauen, srb. mernj-kati, mrmlati, morgnon, sorbone, Duckmauser, slov. mrnjavec, mür-rischer Mensch, primeri: mürrisch iz murren.

Calabin,

metulj, ne iz grškega *καλός*, kakor Filiasi in Boerio mislita, temoč iz kal, rusk. in slov. blato, primeri metulj in motyla, Koth, nemšk. Schmetterling = der Beschmeisser, Beschmutzer.

au (Butterfly)

Coco,

uovo, ruski: koka, Hühnerrei, slovaški: kuko, jajce.

Gugiera,

brazda, za glugiera, kakor gussa za gluscia, iz lug, litov. lužu, brechen, slovašk. luznuti, sekati, staroslov. luz-gati, mandere, tore lužira, Bruch, Spalt; sansk. rudžati, zerbrechen.

Meleo,

Rostan Weinstöcken, slov. mel, idem iz mel, črn, zato melina, melinice, Himbeeren, litov. melinas, latvijsk. melnas, blau, schwarz, mellinit, schwärzen, sansk. malina, dunkel, gršk. μέλας, schwarz, srb. malina, morum idaeum, Wegedorn, Himbeerenstrauch, slov. malina, morum, Maulbeerbaum, tedaj vse po črnkasti barvi, odonod srbsk. melun, vrag, proprie črnih.

Mamo,

Töpel, Dummkopf, srb. mamiti, in Wuth bringen, srb. mamlaz, blesan, Dummkopf.

Mandra,

Pferch, ricettacolo del bestiame, Fick drugače razlaga nego Benfey, Muys in Kuhn, in sicer iz korenike mand, weilen, stillstehen, zögern, warten, in kaže na slov. muditi, in reče, da je muditi noveja oblika stareje manditi. Slov. muditi se, sich aufhalten, goth. mot-jan, aufhalten, anglež. to meet, niženemšk. möt-en, aufhalten. Mandra je ravno tako slovanska beseda, kakor sansk., gršk. in lat.

Meliga,

Holchus, sorgum (Linée), zna ravno tako pravenetska beseda biti, kakor gršk. μέλινη, Hirse, Schwaden, lat. milium, Hirse, litovsk. malnà, Hirse, Schwaden, iz korenike mal, melja, mahlen.

Mela,

stecca di legno, che usa portare l' Arlecchino, srbsk. malj, fistuca, Stüssel.

Melma,

— zaradi suffiksa primeri: kos-ma, kuk-ma, — terra, fango (Schlamm) che è nel fondo de' fossi e de' fiumi, litov. mol-is, Lehm, Schlemm, ruski mal-nik, ein schlammiger Ort, sansk. mala, Schmutz, Schlamm, venetsk. mogiana za mogliana, slov. mulja, muljava, srb. mulj, voda kroz granje ili rešetku tekuća, venetsk. mogiana, acqua, che geme dalla terra, e che la tien sempre umida.

Supplementum.

- Argo*, voce di gergo, che vuol dire cielo, iz korenike: arg, sansk. ardž, splendere, slov. po prestavi glasnikov: raga, lisa, Blösse, svitlina. Argo ne kje za arco, Bogen, ker arco se samostalno nahaja.
- Astio*, aspro, ruvido, slov. oster, scharf, rauh.
- Astoni*, cardus monspessulanus, slov. os-et cardus.
- Bacin*, arnese, che serve per lavarsi le mani e ad altri usi coll'acqua, srb. bačva.
- Baraca*, Barake, primeri ruski: varok, Schiffsdach.
- Barbazzon*, specie di gabana, srbski barbeža.
- Barila*, vaso di legno fatto a doghe come la botte, beloruski barylka*).
- Bati*, voce padovana, coraela, das Geschlinge, Gekröse, slov. bati, idem, dalje: Knoten.
- Begiora*, rigogolo, Goldamsel, slov. bežura, klic na ptico volgo, primeri klic otročajev pri zaslišanji volginoga piskanja: „Stric motovilo si vidil mojo kobilo, teta bežura**), kde je moja pura“? Volga se tudi veli slov. kobilar.
- Begolo*, frugolo, unruhiger Knabe, iz: begati, currere.
- Berechinaria*, moltitudine di gente vile, srbsk. brča, Menge, brčati, hitro rasti.
- Borochia*, lederne Weinflasche, srbski burača, bure, burat, bauchig; boria, bota, Fass, srb. bure, idem.
- Brula*, giunco comune, slov. prula, prule, Sumpf, tedaj: brula Sumpfgass, primeri: ločje, juncus, lôka, Sumpf. Tudi več topičnih imen: Prule — vse v močvirnatih krajih — imamo po Slovenskem, tako pri Ljubljani itd.
- Biodo*, giunco palustre maggiore, staroslov. bludva, *bludov*, ein aus Sumpfgass geflochtener Korb, tedaj je tudi v slovanščini prvotni pomen besede blud bil: juncus; primeri staronord. teinn, arundo, got. tain-jô, canistrum, nemšk. zeinn, virga.
- Bernia* fu detto ad una veste di donna, srbsk. brnjica, prtena suknja, staroslov. brnia, lacerna, *μινδία*.
- Buca*, busa iz bucia, luogo cavato, staroslov.: bok, cavitas, bocheta, foramen parvum. V venetšč. je c pogostem = s, primeri: buson = bucone.
- Buzaro*, persona giovane piccola, slov. bucek, idem, slovaški: bocika, mlada krava, slov. bockati, sem in tja bežati.
- Calar*, cascar giù e stagnare, slov. kal, lutum.
- Cazza*, ein Wassergefäss, staroslov. кадьца.

*) A vykaču bočky mēdy i barylky gorělky. Iz narod. pes.

**) Bežura, fugitiva, ker je ptica potovalnica, in se težko vloviti dá. Kakor jej Slovenec pravi: „Stric Motovilo“ — tako Venetčan: „Compare Piero“ — kume Peter!

- Calo*, pelle indurita, srb. kalavar, machina pellionum, Gerbebank.
Calo, diminuzione, minorazione, srb. kalati, oslabeti.
Caparon, cardio spinoso, specie di conchiglia, primeri slov. thema: kop, spinosus, kopina, kopinšica, Stachel, Dornbeere, dalje: kopava, cardui genus.
Caroga, arnese contesto di carici, posodva iz rogoza, v besedi: rog-oz je ka odpadlo, primeri lat. carex = caregs — caregis — caragas, primeri rog za krog, rakъ za karkъ.
Comagna, das Essen, Schmausen, starosl. kom-kati, rusk. dial. kom-kati, jesti, sansk. čam, schlürfen.
Cotus, specie di abito, primeri: kontuš.
Crica, dissidio fra persone di parere contrario, primeri: krika, Lärm, ali pa: kreg, Streit. < Krieg
Camito, angehäufte Sachen, primeri ruski kom, Klumpen.
Dardo, frezza, slov. darda, Spies, franc. darder, schleudern, slov. drdrati.
Frezza, arme da ferire, slov. prača, pračka, starosl. prašta, korenika je prati, ferire, schlagen.
Gnasa za gnacia, voce antiq. percossa, bussas, slov. gnača iz gnatia, gneča, Gedränge, gnetim, stossen, o-gnet, contusio. Nemeč ima: kneten, staroprusk. gnade, Bactrog. Drugi jezici nimajo te besede.
Golzarina, la pelle pendente dal collo dei buoi, slov. golk, glk, golt, Schlund, torej golčarina.
Grampia, gramola za grampola, orodje za omikavanje lanú, slov. kremple, kramplati, tudi nemšk. krempehn.
Greppa, si dice alla sommità del cigliare (aufgeworfene Erde) slov. in srb. hrpa, cumulus.
Imbugar se, eccitare o irritare la voglia, inuzzolire, sehr lüstem machen, slov. (Murko s. v.) vuga, die höchste Lust. Pisati se mora: volga, primeri sansk. valg, exsultare, starogor.-nemšk. valgôn, volvi, zato ime ptice volga, Goldamsel.
Ingropa, annodato, slov. grpa, hrpa nodus.
Lagno, Klage, staroslov. laj, Tadel.
Lascar, esser facile in parole, lasco, fievole, slab, primeri starosl. last, facilitas, srb. lasan, lehek, bolg. lesen.
Maregna, pokrivalo, s katerim se oltari pokrijejo, kedar se cirkva snaži, da se prah ne prime oltarjev, primeri slovaški moruvat, privezati, sansk. mârajami.
Nata, Auswuchs, slov. nat, Auswuchs von Blättern bei Rüben, sansk. nata, rastenje v obče.
Nono, Grossvater, slov. nunec, Taufpathe, nena, nutrice, ruski nanja.
Pavero, stoppino o lucignolo, srb. paperje.
Pieta, rimboccatura, Umschlag, primeri: plet, pletivo.

- Pila*, una specie di vaso, srbsk. pilo, goth. ful, Becher.
- Piriar*, trennen, slov. parati, novopars. paritan, zerschneiden.
- Pistagna*, Bug, Schoos, Saum, Falte am Kleid, slov. pizdanja, hlače na pizdo, primeri: pizda, Mutterscheide.
- Placa*, lama, staroslov. plaka, odkoder nemšk. Blech.
- Poreti*, esulcerazioni, primeri česk.: puřeti, aufschwellen.
- Prazo*, prač, primeri ruski pa-porok = pa-prak, analog. Iloket, Elle, in Ellenbogen, rusk. pa-porok označuje: die Achsel; zaradi: pa — primeri: pa-noga. K besedi: prač, prak, dodaj še štajersko nemšk. Pra'tzen, Praksen, izraz za roke.
- Prodezza*, bravura, severnoslov. prudit, brennen, aufreitzen, prudky, heftig.
- Racoleta*, die Quackente, racola, Laubfrosch, primeri: staroslov. rakati, rakotati, rakoliti, sonare.
- Radegar*, altercare, radegheto, piccola differenza. radegoso, contenzioso, iz praepozicije: ra = lat. re, in slov.: degati, zanken, wörteln.
- Ribola* za: rivola, barra del timone, Ruderstange, iz: rivati, trudere, rusk. rulj, Steuerruder.
- Sbigotio*, spaventato, gescheut, slov.: z began.
- Slapon*, pappone, Vielfrass, slov. žlepnoti, požlepnoti, fressen.
- Sborir*, scovare la lepre, Hasen aufjagen, slov. zburiti.
- Sbrazzar*, ricusare, non accettare, slov. zvráčati.
- Scachir*, stenuarsi, dürr, mager werden, srbsk.: skačiti, abnehmen.
- Scarcagiar* = scarcagliar, lasciarsi cadere i mocchi dal petto, dal naso, slov. shrakljati se, hrakelj, Nasen-, Lungenschleim, rusk. harkat, sich räuspern. Primeri tudi thema skarg, kreischen, skržit, stridere, litov. kregzde, Schwalbe.
- Streghiar*, kratzen, slov. strgati, strugati.
- Schiena*, o dorso, slov. šija, šijek.
- Surian*, color lionato, lichtfahl, slov., hrv. suri.
- Stiavina*, schiavina, coperta da letto, slov. stlavina iz stljem, stlati, postlati.
- Schiocco*, das Klopfen, slov. skluk, klukati.
- Scorza*, scorzazza, Schotte, Hülse, slov. skora, skorica, skorčica, staronord. skel, Hülse, staron. scala, Schale.
- Stuoto* za stupoto, voce del contado verso Padova, quegli che lavora la lana cogli scardassi, srbsk. stupa, Maschine zum Flachs- und Hanfbrechen.
- Tina*, Weinkufe, slov. tunja, Kübel, otdod nemšk. Tonne.
- Togna*, eine Art Fischnetz, ruski tonja, Fischzug, starosl. tonno-to, tene-to, primeri še nemško: Dohne.
- Tramoza*, pyramidenförmige Hütte, starosl.: trēm, turris.
- Chetarse a cavallo*, sich auf's Pferd werfen, slov. hititi se na konja.
- Totani*, testicoli, srb. tutliči, eiförmige Kürbisse.

Tontonon, brontolon, borbotatore, starosl. tantineti, sonare.

Tana, stanza da bestie, za stana, slov. stan, die Schweige, Viehpferch, v venet. je s odpadel, primeri: tamina za: stamina.

Pogled v mantvanščino.

Kakor rimski zgodovinopisci poročajo, so zemljo Venetov pred njihovim prihodom obsedli Etruri (Etrusci, Tusci) in etrurski Eugani. Ti so več mest postavili, ki so pozneje v last Venetov prišla. Edno takih mest je tudi Mantua, gder je za Virgilija četvero rodičev stanovalo, kakor on poje v svoji Aeneidi (10, 198).

Ille etiam patriis agmen ciet Ocnus ab oris
 Fatidicae Mantus et Tusci filius amnis,
 Qui muros matrisque dedit tibi Mantua nomen,
 Mantua dives avis, sed non genus omnibus unum:
 Gens illi triplex populi sub gente quaterni;
 Ipsa caput populis; Tusco de sanguine vires.

Ti populi quaterni so bili Tusci, Galli, Rimljani in Veneti; zato Servij k gore omenjenim vrsticam pridene: „origo Mantuanorum ab Tuscis fuit, qui in Mantua regnabant, et a Venetis, nam in Venetia posita. Za Plinija (Hist. Nat. 3, 19) je Mantua bila etrursko mesto, ker piše: Venetorum Ateste et oppida Acelum, Patavium, Opitergium, Belunum, Vicentia, Mantua Tuscorum trans Padum sola reliqua. V vesi Andes blizo Mantve je bil rojen Virgil, kakor Macrobij (5, 2) poveda, ki ga imenuje „Venetus rusticis parentibus natus“ zato Silij (8, 594) Virgilijeve poezije imenuje „cantum Andinum“ „Mantua Musarum domus, atque ad sidera cantu evecta Andino“.

V denešnjem mantvanskem narečji nahajamo besede, ki se dajo iz keltščine razložiti; je jih tudi nekoliko, ki so gotovo staroetrurske, ker niti keltščina, niti venetščina nima ključa za njih razlago, tudi ne latinščina, pa ohranili so si tudi besede, katere na prvi pogled lahko spoznamo za slovenske. Nabral sem jih iz Biondellijeve izvrstne knjige: „Sagio sui dialetti galloitalici“.

Take so:

Lanca,

seno di fiume, staroslov. ląk-a, sinus, novosl. lôk-a, srb. luka, litovsk. lanka, alles Gebogene, Vertiefung, Niederung, Niederung am Flusse, itd. Drugi indogermanski jezici ne poznajo te besede v tem pomenu.

Gogin,

porco majale, slov. na Koroškem kok — koč-ej, Ferkel (Janežič s. v.). Mantvanščina, kakor venetščina glasnik *c=k* spreminja v *g*. Iz mantvanščine je beseda se tudi razširila v bližnje parmezansko in piačenško narečje.

Bosgat,

tudi porco, bosgat je skaženo iz buckat, ker *c* prelazi v *s*, kakor v venetščini; srbšč. pozna bucati, derati, reissen, in mereseć se veli bucovan, tedaj buckat, lacerans. Posebno kedar je mereseć pohotljiv spojenja (brünstig), mu Srb pravi bucovan, ker vse hoče bucati.

Asiol,

= asiola vespa, asiola je diminutiv italj. oblika iz asia, slov. osa, Wespe.

Pen,

mica, Bröschchen, koroškoslov. diminut. pin-ka, idem.

Pana,

crema, Milchrahm, slov. pëna, Schaum, starogorenjenem. feim, fâ m, zato tudi nemšk. Milchfâm = Milchrahm, panagio, Milchrahmgefäss.

Masti,

lordura, Schmutz, Fett, slov. mast, masten, idem.

Ghež,

Eidechse, prešlo tudi v druga ital. narečja. Ni li to prva oblika slovanske gaš-ter, guš-ter, jaš-ter in ter tvarivni suffiks? primeri kosi-ter = kosec, prija-tar, ora-tar itd.

Caragnar,

piagnucolare, wehklagen, trauern, tudi v venetšč. carogna, tristitia, staroslov. kara, idem, srbksk. raz-karati se, moestum fieri.

*Strussiar. *) extortiare?*

dissipare, slov. trositi, potrošiti, strošiti, raztrositi idem.

*) V parabolii o zgubljenem sinu se reče: „e lá P lá strüscia la so sostanza, vivend da lüssürrios“, et ille dissipavit suam substantiam vivendo luxuriose.

Razza,

scrofa, Zuchtsau, plemenjača, iz radia — radja, radjati generare, tore razza, generans, venetsko: trogia. V venetščini razza pomenja generatio, Raçe.

Plina,

rastrello, Raub, Beute, slov. plën, idem, plinar, rastrellare, stehlen, pleniti.

Gavetta,

Bindfaden, spago, cordicella, iz kabeta, glasnik *b* prelazi v *v* v venetšč. in mant., iz them. kab, binden, heften, primeri *s-koba*, kabčiti itd.; venetsk. gav, grossa fune, velika vrv, tedaj kab — kob, litovsk. kabu, kabeti, heften, umbinden.

Zigotar,

scuottere, schütteln, rütteln, je tudi prešlo v sosedno parm. veron. in piačensk. narečje; razlago besede poglej pri besedi Chigignola.

Lingör,

kušcer, rammarro, je prešlo tudi v veron. narečje in v narečje kraj „lacus Verbanus“ v obliki luger, lugher; razlago poglej pri besedi Langa, Langurus; tudi v obliki rangol se najde. Zenothemis pri Pliniji pravi, da so se kraj Pada tudi risi (lynxes) veleli lange ali languri. Ker ris ima navado, z drevesa na svoj plen skočiti, je langa, ali langur prav naravno poznamenovanje.

Logia,

svinja, ki je polegla; beseda je prišla tudi v piemont., milan. in parm. narečje, razlago glej pri besedi venetski Lugia; Biondellijeva razlaga iz gälskega: liugach, sordido, je preveč prisiljena in naša razlaga naravniša.

Sover,

vento di tramontana, tudi v okolici mesta Brescia znano, gotovo ni drugega, nego slovenski: sever. Filiasi (Memorie storiche, Tom. I. pag. 243) pripoveda, da brodarji jezera Benak (lago Benaco) severno-iztočno stran imenujejo sploh: Venezze „chiamano pure Venezze il Nord Est“ in veter Sover, Sovar. Krivec veter so

torej uže Veneti mogli imenovati: Sover, Sever. Slovenci severno zapadni veter imenujejo Pajersšak, ker iz Pajerskega pride, iztočni: Ogeršak, ker iz Ogerskega piše. Sorodno lat. caurus, staronemšk. seûr, novon. Schauer.

Carpia,

v mantov. klešč, v patavšč. pajek, srbsk. krpelj, Schaflaus, carpia je iz karpula, kakor nebbia, iz nebula.

Corlo,

fusajaolo, der Wirbel an der Spindel, srb. krlja, panicum verticillatum, quirlförmiger Fennig, tedaj v besedi corlo — krlja tiči pomen vrtenja, primeri venetsko scorlar, srbsk. slov. krlj, Bollen, cylinderförmiger Block.

Marezar,

ruminare, iz korenike mar = mal, mel, zermalmen, primeri razlago besede marezan.

Ighera,

brocca, Krug, primeri staroslov. igot, Mörser in gršk. ἰγδη inguera, truogolo.

Musa,

tudi venetsk. visaccio, sansk. mukha, os; milansk. narečje šče ima v izvirniji obliki moca, visaggio, znamenje, da je prelaz glasnika c v s poznejše dobe.

Oeza,

tudi v brešč. narečji, fraxinus, iz dialekt. auša, oša = alša, olša prejetov. j-alša, j-elša, v štirsk. narečji: j-oša, Erle.

Rogia,

tudi roža, gora, Wassergraben, koroškoslov. roja iz rodia, primeri tudi rusk. ručej.

Zagöt,

tudi veron. ježica, primeri srbsk. cagrije plur. corium.

Zigra,

ricotta, gelabte Milch, slov. ciger, tudi nemšk. Zieger iz cig, volutare?

Dodatki in popravki.

Adano, Adeno, Adello.

Jaz sem v prvi svoji razpravi ime te ribe razložil iz rusk. aditi, anhäufen, ker znano je, da ta riba, ki jo Linéé imenuje acipenser Huso, zelo odeblja in se močno zredi, da črez sto funtov vaga. Komur nebi se zdela ta razlaga verjetna, temu ponujam sledečo. Riba adano ima oster špičast gobec, in ostre plavute, zato ime lat. acipenser Zehetmayr razlaga v „acutas pennas habens“, in reče: idem fere sensus in nostro Hecht, lucius, cohaeret cum germ. vet. hecchian, pungere, unde: die Hechel = svec. gädä, der Hecht, cognat. the gad, stimulus. Priravnaj slov. ščuka, polsk. ščupa, Hecht, in ščeknoti, ščipati, zwicken.

Rus to ribo imenuje oseter, bržkone iz them. os, spitzig, scharf, in suff. nom. agent. ter. Slovenec pa ribo Barsch imenuje ostrež ali ukun; oboje ime obznačuje: oster, špičast; Nemeč pa Störr, pa menda je Störr rusk. oseter, ako ne kje störr, staronord. gross, stark, litovsk. stora-s, dick, grob, stark.

Tudi adan, aden, adel zna obznačevati špičast, oster, zbadajoč, in dasiravno v slovanščini ne nahajamo več glagola adit v pomenu zbadat, vendar še imamo v močni obliki v staroslov. ad-a, ἄμιστρον, Haken, ad-ica, ὄγκυρος, hamus, fuscina, novosl. öd-ica. Litovščina pozna adatâ, Nähnadel, tedaj instrumentum pungens, ad-yti, nähen, steppen = pungere. Tudi sansk. nam je obranila besedo, ki v sebi zapopada pomene: oster, špičast, in sicer: athari, Spitze, Sperrspitze, gršk. ἀθήρε, Hachel der Aehre, Granne, Pfeil, Sperrspitze. Plinij uže te ribe omenja in jo imenuje atillus, in eno ribo sovražnico clupea, v denešnji venetščini chiepa, to je klupa, klepa. Drugi Italjani jo imenujejo laccia, tedaj synonymon imena klupa, klepa, ker klupa, klepa, staroslov. klep-ca isto obznačuje, kar laccio, Schlinge, Falle.

Z staroslov. ad-a, in litov. adata, primeri še staronord. oddr, Spitze, ydda, mit der Spitze durchdringen.

Fossæ philistinae.

Plinij omenja mužnatih jam v okolici denešnjih Venetkov, katere imenuje fossae philistinae. Filiasi (6, 3) pa piše, da

se v naj starejših kronikah velijo: fosse pelestine. Jaz mislim, da je pelestine naravniša pisava, in da beseda drugega ne pomenja, nego muže. Beseda pelesъ v staroslov. označuje: fahl, grau, litovsk. palsz-as, idem, peleti, schimmeln. Mužnato jezero pa Slovani imenujejo pleso, tako so plesa na Slovaškem v Karpatih, in na Koroškem: gornje Pleso, kar so Nemci prestavili v Oberteichen. Pelestine so torej plesnate, plesnive, močvirne. Sansk. palvala, Teich, lat. pal-ud, Sumpf, gršk. πηλ-ός. Schlamm, Lehm, so iz iste kerenike, zato sansk. palita, grau, gršk. πηλι-ρός, grau, πηλ-ός, grau, lat. pull-us = litov. palvas, falb, grau, slov. metath. plav, falb, starognemš. falo — falaw-er, falb. Stari slovanski Panoni so tudi šče rabili nemetath. obliko, zato se je nizidersko (Neusiedler) jezero velelo Pelso, „lacus Pelso“ po Pliniji in Strabonu.

Pepola

adj. statura d'una donna, che sia assai bassa, ma grassota iz korenike pap, pamp, glej razlago pampa-lugheto, pridene šče slovašk. pupa, iz pampa, odurna, debela ženska. Grška oblika πομφός, πεμφίς, Blase.

Dune.

K tej besedi šče pridene gršk. θίς, θω-ός, θινολογέω, am Ufer sammeln, θινώδ-ης, sandig, sansk. dhanu, Sandbank, Gestade, Sandhügel, Strand, anglosax. dun, Hügel.

Gori sem omenil jezera v zemlji starih Karnov „lacus lugeus“; čudovito, da se je v oni okolici ohranilo ime: Lož, in pa res prav peščenati kraj, ki se mu pravi: Dane. Ležijo Dane na pobrežji, in nižava pod Danami pričuje, da je tam nekdanj bilo jezero, tedaj Dane: Ort am Gestade, Dündorf, Dünstätten, primeri: Dünkirchen. Mislim, da se beseda sme izvajati bolje iz dhan, zravenoblika: dhu, sich legen = dhâ, setzen, legen, nego iz dhû, hauchen, in dhanu, Sandhügel je popravem usad, ono, kar je voda déla (absetzte, abgelegt).

Cotonia.

Pri tej besedi šče je opomniti, da je vtegnila zaradi tega dobiti ime kotonja, skotnik, svalnik, Walwurz, ker ima velike valjasto-zvonaste rdeče cvete. Denešnji Venetčan jo imenuje: orrechi di asello, oslovska uha.

Cesta.

Zraven sansk. kâstha, Holzstück in korot. hosta šče pridene gršk. κίστο-ν (Hesych.) Holz, litovsk. szekstas, Holzstück,

staroprusk. saksto, Holzkloben, abgebrochener Baumstamm, latvijšk. ziksta, Krüppel, ruski: kusta, Büschel Zweige.

Chisdo,

izgovori: čisdo, comaron, accoucheur, Geburtshelfer, „voce che usasi particolarmente dalle donne“, piše Boerio. Kaj je chisdo drugega nego človek, ki ima opraviti pri čisti. Staroslov. čista, Unterleib, sansk. koshtha, Eingeweide, Unterleib, koshtha pomenja tudi v sansk. Kammer, Vorrathskammer, slov. kašta, kišta, Getreidekammer, jeli ni nemšk. Kasten in Kiste iz slov. izposojeno?

Bruna,

notte, iz brun, oscuro e nereggiante, staroslov. bron (iz brodnъ, sansk. bhradna, falb) falb, aschfalb, primeri patav. burana, caligine, polsk. burij, črn, venetsk. brunal, voce di gergo. culo, tedaj bronast del trupla. Mi smo torej našli v venetšč. sledeče poznamovanja za barve: bagio = balj — baljast, surian = sur, russo = rusi, zalo — zelen, burana = burij, belin, glänzend, schön.

Procoio,

Pferch, primeri šče slov. pruka, Fach, Bank, tudi prunka. Pruka je po pravem tabulaturn, Bretterverschlag, napravijo si jo zidarji, da v njej stojijo, kedar turne pokrivajo.

Bara, Barena,

priravnaj sansk. vari, voda, zend. vâra, dež, vairi, See, gršk. *ὄψο-ρ*, Urin, lat. urinari, ins Wasser tauchen, litovsk. prejot, j-ures, Meer, staroprusk. w-ur-s, Teich, anglosak. vâr, Meer. staronord. wör, Meer, bara, barena torej stoji na slov. glasniški stopnji.

Tampogna in Stampogna,

Pfeiler, Pfosten, Zapfen, sansk. stambha, Pfosten, litovsk. stambas, Strunk, v slabi obliki stébas, Pfeiler, slov. v slabi obliki steb-lo, sansk. stamba, tudi breg, in po Slovenskem obilo imen Gor: Stubnik, Stubica iz starejšega: stambnik, stambnica staroslov. stublъ, puteus, proprie ravno stoječ steber, iz katerega napeljana voda teče; stublъ je sopet novejša oblika za: stamblъ.

Ako zaradi glasnika *p* se Stampogna ne sme stavljati h koreniki stabh — stambh, jo znamo djati h koreniki stâp — iz stâ, stehen machen, stellen, sansk. sthâpaya, stellen, fest machen, stützen, lat. stip-es, Stamm, Klotz, staroslov. stap-ъ, scipio, stap-ogъ, Pfosten, goth. stab-is, Stab, agsak. stef-n, Stamm. V venetščini pogostem nahajamo nazalirane oblike. Venetsk. stampogna nar bliže stoji k starosl. stapogъ.

Tartana,

barca pescarecia a due alberi, gotovo iz korenike tar, übersetzen, ans Ziel kommen, iz katere sansk. tirtha, Zugang, in litovsk. tilta-s, Brücke.

Tarozzi,

sfilarze, fila di cavi o canapi vecchi, che si disfanno per farle nuoyamente filare ad altri usi, tedaj strte vrvi, zribane vrvi, iz terem, breche, reibe, lat. tero, litov. metath. trinu za tir-nu, reibe, schleife, cerkvenoslov. tru-ti, aureiben.

Tarina,

ein Geschier, primeri slov. tarna, Schatzkasten.

Spacon,

Prahlhans, spacá, adjéct. gespalten, fesso, spacada, grandezza affetata, spacadei, anguille tagliate, aperte per lo lungo e prosciugate al sole, spacadura, Spalte, Riss, spacar, fendere spalten, spacazar, schleudern, werfen, aufschneiden, brez s, paca, superbia, vana gloria, pacagnezzo, grosser Lärm itd., vse te besede so iz korenike pak, spak, inserta nasali pank, spank, staroslov. pačâ, inflor, zato pomeni spacon, spacada Aufgeblasenheit, pak-na, rumpor, findor, zato pomeni spacar, fendere, razve sansk., gder nahajamo panč i pač, expandere, ni nobeden drug sorodni indogerm. jezik od tega debla ničesar ohranil.

Ghea,

gremium. Ker mantvanščina ima polno obliko: gheda iz ghetâ, tedaj ghea ne stoji za ghega, temoč za gheda = ghetâ, in tedaj je sorodno s sanskr. džath-ava, venter, goth. githra, Bauch, gith-us, Mutterschooss, angl. the queint, the cunt,

nemšk. die Kunte, virginal, veretillum, Scham, primeri šče: die Kutteln, viscera, die Kuttel-flecke, angl. the gut, der Darm. V slovanščini mi ni znana beseda, ki bi se vjemala z gore navedenimi, ako ne koroškoslov. gača za gat-ja, Hodensack eines Thieres, (Megiser). Tudi lat. venter je inserta nasali iz gventer = džathara, Magen, Bauch, Mutterschooss.

Sudichio,

Koth, Schmutz, Unflath, sudicheria, Unfläthigkeit, sudichione, ein sehr schmutziger Mensch, v italj. po prestavi glasnikov: suicido, sucidiume, Koth, Unflath. Razve venetščine poznata edina litov. szuda-s, Koth, Dreck, in sansk. çâda, Koth, Dreck. *) Tudi v pismeni italj. se najde sudiciera, Unfläthigkeit, Schmutz.

Lapio,

impronto, schwach, ungeeignet, litov. alpu — alpsti, schwach, ohnmächtig werden, sansk. alpa, gering, gršk. λαπ-αρός, schwächig, slov. lap, hrv. lopov, tudi v štirsk. nemšč. ein dummer Lap, ein Lape, ungeschickter, schwächlicher Mensch. Oblike alp in lap so nastale kakor: alčen in lačen, aldija in ladija, arž, rž in rež, ardeči, rdeči in rudeči.

Sorar,

abkühlen, primeri zend. çareta, kalt, litov. szar-ma, Reif, staronord. hel-a, Reif; fig. sorar, procurar si refrigerio, razhladiti se, sich abkühlen, tudi v slov. in nemšč. v pomenu odpočiniti si. Venetšč. ima pogostem mesto primitivnega a, — o; zato tudi trogia mesto tragia, soma mesto sama = sagma. Tukaj sopet imamo primer, da je sansk. ç v venetšč. s, v nemšč. h, v gršč. z. Latinšč. in gršč. ne poznate te besede.

Spada,

iz spatha, sicer tudi grško σπάθη, nemšk. Spaten, pa tudi litovsk. spatas, Grabscheit, staroslov. spata, gladius; korenika sansk. spath, findere, tudi phat, pat, iz te korenike slov. peč, iz petj, staroslov. peštъ, peštera iz petjera, Felsen, tedaj das Gespaltene, primeri kr, krn, Felsen, iz kr, scindere, findere. Spata ima se slobodno za obče blago indogerm. jezikov. Da je spata pravenetska beseda, pričujejo različni jeni pomeni, kakor striscia, costoliere, fusto, broca, coccia, puntale itd.

*) Tudi latvijski: sudas, Mist, Koth, dalje grško: κνθώδης, δύσοσμος, Gestank, (Hesych.), ὕ-σκηθ-ov, Schweinemist,

Spatolar v venetšč. scotolar, s trlico len tretji, tedaj tudi glagol znan, spatola da lin, trlica, Flachsschwinge, slov. špata, der Leisten. Trenje je kalanje, zato naravno poznamovanje spatola, trlica. Tudi keltska narečja poznajo spat v pomenu findere, scindere; gadh. spoth, castrare, starobelg. spado, „mala a conditione castrati seminis spadonia apellant Belgae (Plin. H. N. 15, 14).

Orlo,

lembo, Saum, Falte, Bug, to je ono mesto, katero se dá oriti, staroslov. orja, or-iti, trennen, lösen, litovsk. yr-u, ir-ti, auf-trennen, srb. s-or-iti se, abkollern, sich ablösen. V drugih indogerm. jezicih ni se ohranilo, tudi ne v sansk. in zend., kolikor je meni znano. Orlo je sprejeto tudi v pismeno italščino.

V venetsk. besedi orial = taglio šče se je ohranil pomen litoslov. sličén.

Tudi slov. rob staroslov. rąbъ, litovsk. rumbas, Saum, je stvarjen po istih nazorih, kakor orlo, iz rąbiti, secare. Oriál pomenja v jeziku mesarjev oni komad mesa, ki se odreže od ka-košnega poglavitnega dela živinčetovega trupla.

Bisegar,

frugare, durchstöbern, srbsk. ^{dob + iskati} biskati, durchsuchen, posebno glavo, če bi kdo imel uši, cercare tastando, pošlatati.

Meta,

Metē dicevasi anticamente a Pali, che trovansi nelle Lagune, primeri litovsk. pá-mata-s, Schwellbalken, Fundament, Grund, Basis, cerkvenoslov. po-most-ъ, pavementum, korenika met, werfen. Ta beseda je gotovo tako stara, kakor mesto Benetke, latvijski meet, bepfählen, meeta-s, Zaunpfahl, sansk. mit, auf-gestellter Posten, v lat. meta, die Säule am Ende der Rennbahn, iz tega prenešeno: Wendepunkt, Zielpunkt, Ziel.

Mona,

natura, conno, die weibl. Hülle, menda k sansk. mōna, Bau, Gebäude, litov. pre-mena, Vorhaus.

Monin,

maček, koroškoslov. muna, mačka, menda iz mu, sonum edere, staroslov. mumlja, stammeln.

Ninolar,

scuotere e dimenar le gambe, die Füße hin und her wenden, sansk. nu, wenden, kehren, gršk. *revó*, idem.

Orzar,

iz ortiar in to iz ratiar, battere, chioccare, schlagen, stossen, primeri staroslov. *reštā za retjā*, retiti, streiten.

Petar,

affigere, staroslov. *paťa-ja*, *paťa-ti*, knüpfen, srb. *petljati*, hefteln, *petljanje*, das Hefteln, *petoloni*, intrighi, srbsk. *petljariča*, Ränkemacherin, vse iz staroslov. *рѣна*, *peti*, flechten, winden.

Ponga,

gozzo, Kropf, in Geldbeutel, staroslov. *paġ-va*, corymbus, globulus, polsk. *paġwica*, Kropf, staronord. *pungr* Schlauch, Beutel, anglosaks. *pung*, staronemšk. *fung*, Beutel, Geldbeutel, goth. *puggs*. Drugi indogerm. jezici ne poznajo besede; slov. *pogelb*, Hügel, *nodus terrae*, italj. *poggio*, Hügel, Anhöhe.

Sassinar, ~~Lassassin~~

rubare o uccidere alle strade, jeli iz *saxinare*, *saxis occidere*? lat. *x* je v italj. *ss*; pa menda šče boljše iz *korenike sak*, sansk. *sačate* folgen, nachgehen, lat. *sequor*, gršk. *ἕπω, ἕπομαι*, folge, litovsk. *seku*, *sekti*, folgen, nachgehen, tedaj *sassin*, *ladrone*, *scherano*, iz *saccin*, der Nachgeher; ako bi iz *sasso*, Felsen, bi se venetsko glasilo *sassadore*, ne pa *sassin*.

Sbregar se,

come fa un a' aquila, aprir la bocca gridando sforzatamente, tedaj za *sbrecar*, ker venetšč. *glasnik k* spremenja v *g*, slov. *brekati*, *brečati*, *sbrečati*, laut schreien, ruski *brjakat*, mit heftigem Getöse etwas gegen die Erde schleudern, primeri lat. *fragor*, Gekrach, staronord. *braka*, prasseln, agsak. *brecan*, fremere, venetsk. *sbregada*, *irregolare taglio fatto senza l'uso della forbice*; pomeni *pokati*, findere, frangere in strepitare se vjemajo, primeri lat. *fragor*, Gekrach in frangere brechen, nemško *brikan*, brechen in krachen, staronord. *bresta*, brechen, bersten in *brestr*, Gekrach, venetsk. *sbregon* = *sbrekon*, *chiaccherone*, Schreier. Lat. oblika *fragor*, *frango*, gršk. *ἔ-βραχ-ov*, ich krachte.

Schiozzo,

adjekt. vovi schiozzi, faule Eier, menda iz sklak, sklok, strepitare, primeri: žlapertek, sansk. džalp, schallen, slov. žlopočem, žlopotati.

Schizzar,

rompere, infrangere iz skidiar, gršk. σκεδ-άννυμι, σκεδ-άσω, zersprengen, sansk. skhad-ate, zerspälten, staroslov. skądъ, skąd-a, Gebrechen. Uže pri družih besedah smo našli prelaz glasnika *a* — *v* *i*; schizzar tudi compremere, schizzá, adj. compresso, sansk. khid, bedrücken, tudi reissen, ziehen, srbsk. skidati, herabreissen, herabziehen, gršk. κήδ-ω, quäle, bedrücke, litov. skaud-eti, uže v prenešenem pomenu, schmerzen, wehthun, kakor grško κήδω.

Sgianzar,

aspergere, iz sgliazar, in to iz sclandiar, nasalirana oblika, sansk. čhard = skard, dalje klid, benetzen, litovski sklyd-u, sklys-tu, tudi skrysti pro skrydti, benetzen; torej starovenetsk. sklanda.

Sgarlà,

ad. curvipedo, iz skarlà grsk. σκολ-ί-ς, krumm, slov. metath. škril, schief, schräge.

Tamisar,

stacciare, sieben, tamiser, stacciaio, crivellaio, rešetar, tamiso, rešeto. Ker venetšč. in italj. sploh, če glasnika *sm*, *ms* vkup prideta, med nju rada postavlja samoglasnik *i*, primeri chresima za chresma = chrisma, pasima = pasma = pasmo, fantasima = fantasma, tedaj tamisar za tamsar, tamiso za tamso, in mi nahajamo v litov. temsiu (tesiu), schütteln, hin und her ziehen, tąs-au, = tamsau, zerren, česk. tasati, hin und her stossen, goth. thinsan, thans, ziehen, sansk. taṁs, schütteln, rütteln gršk. τιάσσω za τισ-ακ-ιω, schütteln, schwingen, lat. tessera, za tens-era, Würfel, iz te korenike tudi srb. tes-tere, za tams — tems-tere (plur.) Säge, testerati, sägen, dalje tes-to, Teig, brez nazalca, sansk. tas-ara, Weberschiff, venetsk. tas-a, das Hin- und herstossen, lat. ton-sa, Ruder, ker se sem in tja vlačí, slov. tuns-t, tunš-t, Geburtswehen, tas-a, eine grosse Menge aufgeschichteter Garben. Tasa je koroškoslov. beseda, to narečje pa starosl. ꙗ in ꙗ spremenja rado v a, kakor češčina in novobolg.

To tudi nahajamo v venetšč.: paca = pankka iz pokna, zerplatzen, poč, fissum. Koroški tasa po istem nazoru, kakor nemšk. ein Stoss Holz, ein Stoss Garben.

Lizza,

iz liccia, treggia Schlitten, Schleife, litovsk. rėk-iu, Furchen schneiden, sansk. lekha, Riss, Strich, Linie, Furche, gršk. *ἐ-πέλω*, zerreißen, zerspalten, slov. srb. lik, Bast, to je, kar se od drevesa oddere, odtrga, sem spada tudi ličiti, formare slikati, zeichnen, malen = einritzen, kakor tudi sansk. rikh ima ta pomen.

Peca,

segno rimasto in terra dal caminar delle bestie, pesta, vestigio, Spur, tudi ferratura, orma del ferro, Brandmal, tedaj iz peką, brennen, iz tega pečat, sigillum, proprie das Eingebrennte, pečal, tristitia, proprie das Brennen, staroslov. pekъ, aestus; peca, Fussspur, je torej topli, pekoči sled, srbsk. peča, Brandfleck. *)

Dado,

rinunzia de' beni ereditarii fatta agli eredi, tedaj kar je kdo po dadu — dedu dobil. Rus imenuje one dediče, ki so po očetu kaj dobili, — očiče, dediči so torej erbi po dedu. Sorodno je gršk. *τήθη*, Grossmutter, litovsk. dedas, Greis, Oheim, dede, altes Weib, ruski djada, Oheim, slov. ded, dedek, dedec, Grossvater in Greis, alter Mann, srbsk. dada, mati, dadija, Kindsfrau, dedič, Erbe, mant. dado, naj starejši brat. Iz lat. dato se ta beseda nemore razlagati, ker v venetšč. dato, obznačuje ipotesi, supposto di cosa, da cui si deduce una conseguenza, tedaj: das Gegebene, iz italj. dado, Würfel, tudi ne, preje bi šče se prikladalo staroslov. datъ, Gabe = *δῶτις*, lat. doti, kar pa sopet v venetšč. nahajamo v obliki: dota, dote, Heiratsmitgift. Kakor nemšk. Würfel je iz werfen, tako tudi italj. dado, Würfel iz dadhâti setzen, stellen, legen, litov. dedù, ich setze, staroslov. deždą za dedją, ponere, gršk. *τιθε* (deblo), staronem. tu-an, starosak. du-an, primeri lat. alea, iz aslea sansk. asyami, werfen, prasaka iz pra-as-aka, Würfel. Venetščina ima po izpahnenem d dao, Würfel, in italščina je vtegnila iz venetščine svoj dado si izposoditi. Ker Venetčan tudi z besedo dao obznačuje: base di colona, se vidi iz tega, da mu dado izvirno je pomenjalo stavo, positio.

*) Sorodno grško *πέσσω*, sansk. pačati, kochen, reifen, lat. coquo za poquo.

Slissar, ex-lissar

ausglitschen, ausgleiten, patav. sličegar, sem jaz v prvej razpravi stavil k slov. sklz, sklznoti, česk. sklznouti, polsk. sliznac; pa ker slissar je le moglo nastati iz slicciar, in tudi v patav. slicegar je thema slik, spada k litov. slikti, slin-kti, tudi sluk-yti, schleichen, starognemšk. slihhan. Razve germanščine in litovščine ne pozna te besede noben drug indogerm. jezik. Slovansk. slizek, inserta gutturali, kar posebno tudi litovšč. ljubi, sklizek, skliznoti itd. pa stavljam k lit. slystu, slysti, gleiten, ali pa k slaužu, schleichen, bolje pa šče morebiti k litovsk. slidus, schlüpfriß, prvotna oblika sladh, slidh, in dh je prešel v z, kakor se to v slovanščini rado godi, primeri zvon, sansk. dhvan, sonare, slov. zverce za dverce portula. Sorodno je agsak. slidan, gleiten, slidor, schlüpfriß; staronord. sledhi, Schlitten = der gleitende. Razve germ. in litoslov. ne pozna noben drug indogerm. jezik te besede.

Slovar, clappen

= slapar, mangiar senza riguardi, slov. žlepati, po-žlepnoti, idem.

Sorba,

significazione antica, busse, percosso, Stoss, Schlag, sansk. çrbh, ferire, laedere, tudi sarb, sarp, srp, iz te je slov. srp, Sichel, dalje ime Srb, primeri českonemško: serbeln, das Getreide, Korn serbeln = schneiteln, stutzen, gršk. ἄσπις, lat. sarpio, sarmenta, iz sarpmenta, slov. srbotje, srobotje, srebota, sarmentum, Waldrebengesträuch.

Sperga,

serola, nek ptič, mergus serrator (Linée), primeri litovsk. spragu za spargu, rauschen, prasseln, sansk. sphurdž, rauschen, gršk. σφαραγέω, rausche, litovsk. spregat, knallen, starosaks. sprecan, starognemšk. sprehhan, aglsak. spraca. novonemšk. Sprache, tedaj sperga po svojem glasu, der kreischende, knarrende, zato mu je tudi Linée dal priimek: serrator, ker njegov glas je podoben škripanju žage (serra).

Sperga,

pertega, pertiga, Stab, Ruthe, primeri zend. çparegha, Sprosse, Schössling, Ruthe, gršk. ἀ-σπάραγος, Sprosse, Spargel, litovsk.

spurga, Sprosse, sproga za sporga, Schössling, rusk. dialek. perga, staroslov. p^ręga, Körneransatz; korenika: sparg, litovsk. sprog-ti, za sporg-ti, ausschlagen, sprossen, sansk. sphurdž, strotzen, schwellen, gršk. παργάω, strotze. Poznamovanje je torej nastalo po istih nazorih, kakor pri besedi lat. virga, nemški: Ruthe die emporschiessende, sprossende itd.

Razza,

iz radia, venet. razza, generazione, prosapia, schiatta, Geschlecht, Abkunft, Gattung, Art, v mantvanšč. Zuchtsau. Korenika je rad, rod, crescere, generare, parere, latvij. radas, staroslov. raždati za radjati, parere, raždanie za radjanie, procreatio, partus, sansk. ardh, wachsen, gedeihen, fördern, pflegen, gršk. ἀλθ — ἀλθει, ἀλθεται, fördern, pflegen, heilen, goth. lud, crescere, iz te korenike po Boppu, ruota, pertica, virga starosak. ruoda, Ruthe, staroirski roid, „a race,“ — razza je iz radia, kakor razzo iz radio, radius rotæ.

Paela,

za padela, tudi italj. Pfanne, ne druga nego litov. pūda-s, Gefäss, staronord. fāt, Gefäss, starosaks. fat, idem, staronord. fata, Kanne, iz korenike pad, fassen, primeri staroslov. po-pada, fasse. Kakor pa v staronord. fat, tudi pomenja Decke, tako tudi v venetšč. padiglione = Bettvorhang, Bettzelt. Iz te korenike je tudi slov. in srbsk. pod, Tenne, Scheuer, Stockwerk, in nima nič z nemškim Boden opraviti, ta spada k sansk. bhudna, h gršk. βυθ-ός, βυσός za βυθ-joς, iz korenike bhad, graben, slov. beden. Pod obznačuje v slovanšč. zmerom tabulatum, strop; pač pa sem spada gršk. πέδη Fessel, in nemšk. fet-il, Fessel, Gurt, tedaj das Fassende, lat. op-pid-um, Feste, kakor v sansk. pattana iz padtana, Feste, Stadt, pada, neut. Standort, Ort, Stelle = slov. pod, zend. pāda, Land, slov. tudi pod, Fussboden in lit. padas, masc. Fusssohle, pedis, fem. Fussspur, sansk. tudi pada, metrische Einheit, Versfuss, in srb. pedice, symmetrisch angebrachte Punkte auf einem Tuche, okrugle šare na marami.

Sil. Ital. (Punic. VIII, 590. 606. XII, 212) pripoveda, da v bitvi pri Kanah (216) se je odlikoval posebnim junaštvom venetski vodja Pedian, kateri je ob enem tudi bil slaven pesnoslovec Venetčanov; tedaj nomen et omen.

Brula,

giunco comune, pianta cespugliosa, che alligna ne' luoghi acquitrinosi, detta da Linée scirpus romanus. Tudi Dalmatincem je znana, vendar uže v venetski obliki brula „njom se ne pletu

samo brajde, nego i vršice — nêke mreže riblje“, piše Kurelac (Imena domač. život. 30). Ker je herba palustris, — gotovo iz prula, Sumpf.

Ruga,

Runzel, litovsk. r a u k a, idem, dasiravno tudi latinska, vendar se tudi na Hrvaškem sliši n a r u g a t i čelo, die Stirne runzeln, r u g a n a trava, cincinnalis herba, r u g a t i lasi železcem, calamistro, Belostenec: r u g a n j e oprave, nabor, das Falten des Kleides, primeri gršk. ῥοῦσσω = ῥοκ-jω, graben, lat. cor-rug-us, ar-rug-ia, Kanal, Stollen, primeri starovenetsk. ruga, ulica, lit. ruk-ti, verschrumpfen. V slovanščini bi sicer mogli najti ruka, vendar hrv. r u g a t i zna biti iz korenike rugj, brechen, zerbrechen, hrv. ružiti, strepitum facere, ker lamanje uzročuje pokanje, litov. lužu, brechen, tedaj bi rugana trava, rugani lasi, rugana oprava bili: die gebröchenen Haare, Kleider, primeri pri hrv. pesnikih „briga ruži starost“, die Sorge bricht das Alter, sansk. roga, Gebrechen, Krankheit, lat. lug-ere, gršk. λῦγος, biegsame Ruthe, slovašk. luznuti, sekati, vdariti, lamati, litov. lauž-is, Bruch, gotovo tudi slov. luža, Sumpf, litov. l u g a s, idem zato „lacus lugeus“ v deželi starih Karnov, jezero v Loži, staroslov. luz-gati, beissen = brechen, srbsk. lug, Sumpfrohr, primeri ločje iz loka, Sumpf, sem spada loza, vitis = λῦγος. K litov. rukti spada srb. ručati, essen, tedaj prvotno abreißen, enthülsen, primeri kositi.

Penola,

bietta, Keil, slov. pen, sansk. pinâka, Stock, Stab, Keule, gršk. πῖναξ, Sparre, Balken, Brett, Tafel, staroslov. рѣнь, truncus.

Pegio,

za peglio, cipigliaccio, finsterer Blick, srbsk. piljiti, unverwandt anblicken, zato piljar, Höcker, ki zmerom ludi pilji, če bi kaj kupili, litovsk. p e r i u, hecken, brüten, menda tudi gršk. περ — πέρημι, verhandeln.

Pilar,

spogliar il guscio (luske), mondar il miglio, pridene šče litovsk. pela-s, Spreu, lat. palea, litovsk. tudi pel-us, Spreu, staroprusk. pelvo, Spreu, slov. plěva, iz pelva, Spreu. Pila, venetsk. tasca, saccocia, primeri litov. pil-u, füllen, tedaj posodva, katera se rabi za napolnjenje. Venetsk. pio za piglio, ein verdriesslicher Mensch, primeri gore litovsk. periu, hecken, brüten, in srbsk. piljiti, zornig, verdriesslich blicken.

Piola,

za pidola, bandolo, das Ende von verwirrtem Garne, primeri sansk. causat. pidaya, drücken, pressen, drängen.

Pema,

Rahm, mantuansk., prideni šče litov. penas, Milch, zend. paêman, Milch der Weiber, venetsk. pana, fior di latte.

Piolar,

leggermente bollire, primeri sansk. pyâ-yate, schwellen, überfließen, iz te korenike slov. pë-na, Schaum, pënitì, schäumen.

Piron,

forchetta, vile, starosl. srb. pirun, menda bolje iz piriar, scommettere, parati, trennen, zerlegen, kakor vile za vidle, polsk. videlky, iz korenike vid, spalten, nemško gabel iz gab, spalten.

Pochioso,

fangoso, limoso, ruski počva, Koth, Lehm, Schlamm, sansk. pankā, Schlamm, Lehm, venetsk. pochio, Terra fatta quasi liquida dalla pioggia, štirskonemšk. Patsche, slov. pac-kati, blatiti, blato mešati.

Pirleto,

una sorta d'ornamento, che si usa in orlare, srbsk. pirlitati, bunte Farben einweben, pirlo, Aufzug, Zettel der Weber, sansk. pr-nati, par-ti, aufziehen, pironera, Spulkasten der Weber.

Pisolar,

leggermente dormire, srb. pisnuti, mücken, dalje srbsko: jagne pisne, pislo mi djete, das Kind ist eingeschlummert, hat eingeschlafen = umreti.

Piopa,

topola, iz plopa, korenika parp, palp, metath. prap, plap, litovski: parpiu, kreischen, Geräusch machen, iz te korenike slov. plopočem, plopotati, plepečem, nemšk. plappern,

prepelica, Wachtel, srb. praporac, Schelle*), piopa torej die rauschende, venetsk. tudi piopio, aver piopio, aver lappe, sršene imeti, aver gran paura, torej stokati od straha.

Edron.

Uže je bilo omenjeno, da se je po Pliniju jedno venetsko pristanište velelo Edron. Da je to edino slovanska oblika, potrdujejo primere. V sansk. najdemo koreniko êdh, iz prakorenike aid v pomenu schwellen, aufschwellen, ruski ad-it, dialektično v jaroslav. guvern. (Gilferding, o srodstvě etc. pag. 13) kopit, anhäufen, anschwellen, gedeihen, „žito adit“. Sorodno je gršk. ἰδῆ, οἰδ-μα, Schwall, οἰδάω in οἰδάω, schwelle, οἰδ-ος, Geschwulst, staroslov. prejotov. j-ad-ro iz êd-ro, tudi v obliki: ad-ro, Bausch, Schwellung, Busen des Meeres, in pa n-ad-ra, dalje ad-ri-lo, velum, Segel, proprie das Schwellende j-ad-ъ, Gift, staronord. eitr, agsak. âtor, srednjegornem. eiter, novonem. Eiter, Gift. Pomen Meerbusen se je edino ohranil v slovanščini. V hrv. in srb. je tudi oblika: j-id-ro, velum. Razlage in primere s sansk. adhara, pars inferior, (Zeitsch. 3, 36 in po tej Mikl. Lex. palaeosl. s. v.) so neresnične. Fick je pravo zadel.

Parpagiola,

= parpagliola, Motte, se tudi lahko razlaga iz litovsk. parp-iu, parp-ti, kreischen, schnarren, parplys, die Maulwurfsgrille, slov. metath. plopotati za polpotati, plopočem, plären in slično lat. pulp-are, accipiter pulpat.

Pezzo,

abete, Fichtenbaum, smereka, iz peccio, gršk. πέννη, starogorenjem. fiah-ta, Fichte, staroprusk. peuse, Fichte, litov. pusz-i-s, Fichte, proprie Pechbaum, kakor smereka iz smer = smol — smola.

Pa jeli se dá dokazati, da so Slovani tudi smolo imenovali pek? Gotovo. Beseda je tako razširjena, da ne more se misliti na izposojenje; staroslov. ПЕК-ТЬ, pix, hrv. pak-al, pix, srb. pak-o, pak-lo, pix; paklina, aus Pech bereitete Wagenschmier, srbsk. „prodolina ognjene pekli“, Feuerpech, litov. tudi pik-is, smola, lat. pix, iz pik-s, pic-is, pi-nus iz pik-nus, kakor lumen iz luc-men, lanio iz lac-nio, lacerans, Fleischer.

*) Tudi staroslov. praporec, tintinnabulum, ker prapor, prapórec tudi vexillum, sceptrum, so stari Slovani morali imeti na zastavi šegelce (Schellen), da so vojaci lahko slišali zastavnika, in se okoli zastave zbirali.

Krščanski misijonarji so podzemeljski svet, locus inferorum et maledictorum, predstavljali svojim vernim kot kraj, gder pogubljene cvrejo v ognjeni smoli, zato so obviknola poznamenovanja: pekel, inferi, tartarus, proprie ardens pix. Grška oblika je *πίσσα* = *pija*, sansk. pičča, Schmier aus Pflanzen, Gummi, alb. *pisz*, tedaj se vjema s gršk. *πίσσα*. Albanci so nasledniki starih Illyrov, Illyre pa imajo stari pisatelji za Pelasge, to je Pragrke. Sansk. glasnik *ç* v slov. *s*, v litovšč. *sz* = *ś*, pa je v grščini sploh *k*. Ker sansk. besedo *çada*, Koth, Dreck, v venetščini nahajamo v obliki sud, in v litovšč. *szud*, v gršč. pa *σθ*, in tudi albanske besede imajo tam *k* kakor grščina, gder venetščina in slovanšč. imate *s*, tedaj uže zbog te glasniške prikazni niso stari Veneti mogli biti Illyri.

V celjski okolici in tudi po Gorenjskem na Kranjskem pravijo oni smoli, ki jo bčelice rade srkajo, in jej Nemeč pravi: Bienenpech — pilpah. Tudi osebnih imen Pilpah in Pilpahar je več. Ni li to pilpak? Korotanci glasnik *k* na začetku in koncu spreminjajo v *h*, tedaj pah iz pak mogoče, pa kaj je pil iz pi — piti, ali rusko pil, prah, — menda Staubpech? primeri šče srbsk. piljak, gröberer Sand.

Deblo pek, pak je torej tako dobro slovansko, kakor pech, germansko, in pezzo iz peccio je lahko iz slovanske oblike pek, in ker italj. rabi lat. pino za smereko, je se pezzo kot samostalna tvarina, kot lastnina venetščine izobrazilo, kakor gršk. *πέυχη* litov. puzis in nemšk. fiuhta, in omenimo šče, da staroslov. tudi pozna obliko *пыцьль*, pix. Obilna topična imena po Slovenskem v krajih smerek polnih: Pekova, Pekovo, torej obznačujejo isto, kar Smerekovo. Iz lat.-ital. pece, smola, ima Venetčan pegola za pecola, tudi to potrduje, da je pezzo venetska tvarina.

Metibeghe

cercar discordie, seminar discordie. Bega, discordia je uže gore razložena bila, meti pa je iz met, werfen, staroslov. *met-a*, werfen, litovsk. *met-u*, idem, lat. *mitto*, goth. *s-meit-an*, schmeissen, gršk. *μῖτ*. Metibeghe je torej der Zwistwerfer, zaradi tvarilne oblike primeri srbsk. pali-kuča, der Hausanzünder; tresirepka, die Schweifrüttlerin.

Celega,

passara, vrabelj, celega paluana, motacilla, curruca, (Linée), celegheo, canto d'una moltitudine di passere, celeghera, gabbia ritrosa. Uže Filiasi je omenil, da je to slov. beseda. Celega

gotovo stoji za prvotno kalika, ker lat. *icus* je v venetšč. *ego*. *) Glasnik *a* se je oslabil v *e*, in *k* dobil veljavo glasnika *c*, primeri venetsk. *cesta*, iz *kosta*, *kusta*. Korenika *kal* obznačuje tönnen, schreien, rufen, sansk. *kar*, čakarti, gršk. *καλέω*, nemšk. *halen*, lat. *calare*, in je mogla nekdam tudi v slovanščini živa biti, ker nahajamo česk. *kal-us*, *sova*, primeri šče slov. *kal-in*, Fink, rusk. *kulik*, sansk. *kal-ika*, vrana. Venetčan šče vrablja imenuje *comaron*, *boter*, *chiacolezzo* = klakolec iz *klak*, *schreien*, staronord. *hlakka*, *schreien*, lat. *clango*, slov. *klokotati*, dalje *petegolo* iz *petegolar* = *petkati*, *cantuzzare*, tudi *petolar*, *peti*; *chichi*, onomatopoet. rusk. *čikat*, *čičkat*, *zwitschern*. V venetšč. *chiacolar* = *klakolati*, *gracchiare*, *taccolare*, *schwätzen*, *plaudern*, vse iz *debla klak*, *izdavati zvok*, zato staroslov. *klakotъ*, *Schelle*, *zvon*. V srbsščini šče se je tudi ohranila beseda *čalakati*, *praesens*. *čaláčem*, *čalakanje*, *lärmen*, *schwätzen*, *plappern*, posebno kakor *otroci čvikati*, in *k* tej besedi nar bliže stoji venetsk. *celegha* = *čalika*, *čeleka*, *der Zwitscherer*.

Gusso,

tudi v pismeno italšč. prešlo: *guscio*, *scorza* o *corteccio*, ed è propr. di noci, nocciole, pistacchi etc. *Gusso* de ostrega, *conchilia*, *conca*, *Muschel*, *Schale*, *gusso dei grani*, *lolla*, *loppa*, *veste del grano*, tedaj to, kar nemško: *Schale*, *Gehäuse*, *Hülse*, *Behältniss*. Jaz sem to besedo priravnaval gore slov. *lusk*, *luski*, ali prikladniše je jo staviti k litovsk.: *kiausza-s*, *Schale*, latvijsk. *kaus-s*, *Schale*, goth. *hus*, *Haus*, staronord. *haus-s*, *Hirschale*, sansk. *kôça* in *kôša*, *Gehäuse*, *Behälter*, *Knospé*, *Schale*, *gemma floris*, *vagina*, tudi *Vorrathskammer*. *Gusso*, *guscio*, torej za *cusso* — *cuscio*, ker tuji glasnik *c* venetšč. spreminja v *g*, na primer: *gato* iz *catus*, *maček*, *graticcio* iz *crates*, *Flechte*, *Hürde*, *garzo* iz *carduus*, *Distel*. V grščini te besede ne najdem, slov. *menda koš-ulja*, ein *Körbchen* aus *Birkenrinde* für *Haselnüsse* (*Megiser*).

Norcin,

specie di *cerusico* (*chirurgo*), che suol far *brachieri* (*Bruchbänder*), primeri litov. *neriu*, *ner-ti*, *einziehen*, *einschlengen*, *nara-s*, *Gelenk des Leibes*, staroprusk. *nur-tue*, *Hemde*, slov. *noriti* — *po-noriti*, *eintauchen*.

Adano, *Adeno*, *Adello*,

ein störrartiger Fisch im Po; *prideni* šče gršk. *στελις*, *sparus*, in priravnaj Varro pri Serviji „*Sparum missile a piscibus ducta*

*) Primeri: *luganega* = *lucanica*.

similitudine, qui spari vocantur“, tedaj po ostrini zobov ali plavut. Menda tudi je v kakošni zvezi litovsk. ati-s, oti-s, riba, kterej Nemeč pravi Steinbutte.

Grapa, grapegia, grapela,

pri teh besedah šče prideni slov. grapa, Thalschlucht, tedaj korenika grap, ktero Fick stavlja h gršk. γράφω, kerben, einschneiden, = schreiben, in nemško: kerben. Grapa Thalschlucht, po onih nazorih, kakor slov. čreta, Thalschlucht iz korenike krt, črt, scindere, tedaj Erdeinschnitt, grapa, vrsta brane, je torej instrumentum scindens, grapela, krempizlji, Schuheisen, tudi po usekanji, grapela, arctium, Lappa, Klette, tudi po urezanji; primeri slov. torica, Klette za tvorica, litovsk.: tveriu, fassen, zato slov. torišče, srbsk. tor, za tvorišče, tvor, Hürde, ograja za živino, tudi staroslov. tvarь, Werk, tvorь, Form, Gestalt je iz te korenike, litovsk. su — tverti, formen, schaffen, slov. stori in stvoriti, primeri gršk. μορφή, Gestalt, iz μάστρο, fasse.

Sginzar,

spruzzare, skropiti, sginzada, spruzzo, sginzo, schizzo, Spritzfleck. Ker Venetčan *gl* spremeni v *gi*, in glasnik *k* čreda s glasnikom *g*, je sginzar iz sglinzar, in to iz sklinzar; in sklinzar iz sklindiar, tore tema sklind, in v litovšč. nahajamo sklyndu, netze, benetze. Tudi v obliki sgianzar se najde in pomenja aspergere, iz sglanzar = sklandiar. V sansk. najdemo skard, netzen, kard-a, Sumpf, tudi sansk. klid, benetzen, v litov. tudi brez nazalca, sklydu, sklysti, fliessen.

Slodro,

polticcio, fango, Koth, Schlamm, slov. žlodra, idem, sansk. galda, Ausfluss, Abfluss, staronord. kelda, Quelle. Korenika gald označuje v sansk. sonare, tudi v rusk. narečjih galdit, sonare. Isti pomen ima slov. žlodrati. V poniklanski okolici na Štirskem je kraj Žlodernik, zraven pa Klokočovnik po žlodranji in klokotanji vodâ. Tedaj galda — žlodra, der rauschende Ausfluss und Abguss.

Grisonada, Grisonaria,

batosta, sciarra, Wortstreit, Zänkerei, Händel, contesa di parole, far una grisonada, fare a morsi, bissig sein. Kaj je to drugega, nego slov. grizenje, staroslov. gryzã, mordere, „v grizi si biti“ im Zank leben, grizti se, sich beissen. Razve litovšč. grêžu, prusk. grênsings, ne pozna noben drug jezik indogerm. te be-

sede, litovsk. oblike so graužiu, nage, „grauzti szirdi“, das Herz nagen, v staroslov. tudi gryzati, verwunden.

Guchion,

za cuchion, uno di quegli aghi, che portano in capo le donne del contado, fatti per lo più d'argento, hrv. kučica, fibula, staroslov. kukъ, uncus, das Spitzige.

Gogo,

za goco, melenso, dumm, närrisch, štajerskoslov. gok, Tölpel, anglosak. geac, Narr, staronemšk. gouh, kouh, novonemšk. gauch, Narr.

Stizzo,

iz stitio, Feuerbrand, sicer tudi lat. titio, Feuerbrand, ali zna tudi pravenetsko biti, ker tudi v litovščini nahajamo tit-na-ka-s, Feuerstein, sansk. titha, Feuer, Gluth, gršk. τῆώ f. Tag, Τη-áv, Sonnengott.

Stordio,

Krammetsvogel, sicer ednako lat. turdus, Drossel, vendar bliže litovsk. strazda iz starda, ker glasnik z litovšč. pred *d* rada utika, srednjenem. drostel, sansk. tarda, ein bestimmter Vogel.

Germini, plur.,

termino antico, cespugli, Gebüsch, machia de virgulti, slov. grm, Gebüsch, Gesträuch.

Vargo,

passo, si dice quell' apertura, che si fa nelle siepi, slov. vrz-ele plur. in vrz-el, Zaunöffnung, (Murko, Janežič) vrznuti, Zaunöffnung machen. Korenika je varg, vrg, binden, schnüren, drehen, ker se lesa (Zaunthür) priveže k stebroma, in se pri odpiranju suče, vrti. Sorodne besede so litovsk. verzu, zusammenschnüren, fest andrücken, varž-a-s, Reuse, staroslov. vrъz-a, ligare, vrъz-a, = litov. varžas, aenigma, Räthsel, das Ge- knüpfte, dalje vrъgъ, werfen, izvirno drehen, tedaj: vargo = vrъgъ, Drehthür, srednonemšk. wergen, warg, würgen = drehen, anglosaks. wringan, anglešk. wring, zusammendrehen, goth. vruggon, Schlinge, tedaj das Würgende, staroslov. metath. po-vraza, iz po-varza, ligamen, litovsk. verž-y-s, ein dicker Strick. Ražve germ. in litoslov. ni noben drug indogerm. jezik te besede ohranil.

Ker so lese primitivna vrata, in gotovo tudi starim Venetčanom, ki so imeli lepo živinorejo, znana bila, je beseda vargo pravenetska. V pomenu lesa, Zaunthür, je le v slovenščini in venetšč. znana, in sicer jo nahajamo v venetščini s suffiksom *ṭ*, med tem, ko v slovenščini uže vidimo suffikse *elṭ*, *ele*, in *g* je prelazil v *z*.

Stari Veneti torej niso več vrza!!

II.

Antenor, vodja adrijskih Venetov.

Najverjetniše je, da je pradomovina Arjanov bila visoka centralna Azija, in sicer po uspomenih Indov in Irancev — visoka zemlja pogorja imauskega z okrožjem virov velikih rek: Inda, Oksa in Jaxartesa. Odonod so se betve arjanskega plemena razširjevale, in sicer ne samo proti jugu — v Indijo, nego tudi v prednjo Azijo — severno Afriko*), in v Evropo.

Iz te rodbine so tudi: Veneti po pisavi latinskih, Eneti, Heneti po pisavi grških, Venedi, Vinidi, Vindi, Vandali, itd. po pisavi nemških pisateljev. Že Jornandes¹⁾ je resnico izrekel, ko je pisal: *scriptores aequalenter modo Venedos, modo Venetos ac Vindos scripserunt, sed sub hoc nomine semper Vindos seu Slavos intellexerunt*“. Že prezgoda umrli Gilferding²⁾ je dokazal, da Veneti, kakor Tacit imenuje prebivalce baltskega primorja, je edino pravilna pisava, in da imé je domače, in označuje isto, kar Slavini, kar Arja-Iran, Sarmat — venerabilis, in da so se sami tako imenovali, izvemo iz Eginharta, ki piše: „*Slavos esse eos, alias consuetudinario modo Wilsis (Vlci), sed sua lingua Vandali dicebantur*.“

*) Že Creuzer (*Symbolik* I, 615.) je spoznal genetično zvezo med egiptskim in indijskim mythom. Pri Philostratu (*Vita Apollonii*, VI.) pa je zapisano poročilo o indijski koloniji v Aethioppi. O tej govorita tudi Syncellus in Eusebij (Nro. 402), da je za Pharaona Amenophisa Aethiopia dobila kolonijo iz Indije, in indijski spisi poročajo, da je eden trojih Rama-tov, ki je vladal v južni Indiji, Aegypt si podoblastil (glej Polier, *Myth. des Ind.* Tom. I. *Introduct.* pag. 51. seqq. Plinij (5, 8) piše, da so se Pharusi v severozapadni Afriki imeli za persinsko pokolenje.

¹⁾ *Jornand. bell. get.* 2, 14.) ²⁾ Gilferding v svojem spisu: *Drevnejši period istoriji Slavjan v časniku Věstnik Evropi* Tom. V. 1868,

Naj stareji pisatelj, ki Venetov omenja, je Homer ¹⁾. Na obali Ponta v zemlji Paflagoncev je edna betva se naselila bila, in pod vodjem Paflagoncev — Pilemenom v trojanski vojski prišla Trojancem na pomoč.

Stefan Byzant. pa reče, da so Veneti v Paflagonijo prišli iz Medie: „Eneti habitabant circa Paphlagoniam, nempe eo olim ducti ex Media“.

Hygin ²⁾ pa poročuje: „ne daleč od desnega brega Eufrata v Paflagonii ^{*)} so bile naselbine Enetov“. Iz Ariana ³⁾ pa zvemo, da jih je boj z Assyrci prisilil izseliti se. To je le moglo biti v oni dobi, ko se je mogočna assyrska oblast pod Ninom in Semiramiso 2000. pred Kristom ustanovila, in ko so v boji 17 let trpečem pod oblast Assyrccev prišle Media, Susiana, Baktria, Persia in Parthia, vsa mala Azia, Phonikia in Egypt. To ogromno kraljestvo je dobilo ime: Assyria.

Ker Herodot in Appian omenjata tudi Venetov v Illyrii ⁴⁾ kot sosedov Dardanov in Macedoncev, so se mogli pri svojem izseljevanji iz medijske pradomovine Veneti razdeliti v dva oddelka, eden je koračil na desno med črnim in kaspiskim morjem v južno Rusijo, in se odonod naselil do baltijskega morja, drugi močnejši pa čez Eufrat v malo Azijo, kjer se je zopet razdelil v dve skupini: edna je nekaj časa kacih 300 let ostala v mali Aziji kraj reke Halys, in v Paflagonii kraj pontskega primorja, druga je potovala dalje čez Archipel, Trapezunt, Macedonio v Europo, se najpoprej naselila kraj rek Timoka in Morave**), ustanovila mesta Nisa in Ratara, odonod naprej kraj Istra v Panonii do Save, dalje gor kraj desnega brega Dunaja po vsem Noriku in Karnii do virov Kolpe in do Jadranskega morja. Iz Norika je pošiljala naselbine po gorenjem Tyrolskem do Bodensee-a, ki se je velel po Venetih — venetski, — „lacus veneticus“. Na najskrajniših mejah je povsod ostalo ime: Venetsko, tako kraj baltskega morja: mare veneticum, sinus veneticus, montes venetici, tako Veneti blizo Haima (Balkana), Venetski breg (Gross- und Klein- Venediger) na Tyrolskem, venetsko jezero, na meji Helvetie, venetske planine — Kras in Hruševica, kakor iz Ammiana Marcellina zvemo: „barbari deinde digressi sunt effusorie per arctoas provincias, quas peragravere li-

1) Ilias, II. 852. 2) Hygin, Praef. 7. 3) Eustath. comment. in Dionys. Perieg. 378. 4) Obširniše o teh Venetih glej moj spis: Sorodnost paflag., illyrskih, adrijsk. Venetov v Letopisu Matice slov. 1871.

*) Duncker (Gesch. des Alterth. II, 409.) ima Paflagonce za semitsk rod.

**) Herodot te reki imenuje: Timokos in Margos, to je: Timok in Marga. Timok znači isto, kar Timav kraj Akvileje — lužnat potok, Marga pa to, kar Morava, motna mlačna, lužnata voda.

center usque ad radices alpium juliarum, quas venetas appellabat antiquitas.“ Ammian govori o bojih v Illyriku. Pustimo zgodovino Venetov od Tanaisa do baltskega morja, in v Illyriku, o katerih Strabon piše: „Veneti longe claruerunt hic (in Illyride)“; in se zopet podajmo k paflagonskim. Ti so se, kar jih je doma ostalo, in ni šlo v boj proti Trojanom, skoro pokazali*), kar iz Strabona¹⁾ izvemo: „Henetos, qui expeditioni non interfuerunt, Cappadoces factos esse teste Menandro“. Kapadočani, ali kakor so se sami imenovali: Kappaduka, so bili sorodni Persinom. Oni pa, ki so Grkom pomagali v vojski proti Trojanom, so se, ko so bili svojega vodjo Pilemena v boji zgubili, pod novim vodjem: Venetom pridružili Trojancu (?) Antenor^{**}), in z njim se podali na obale Adrije. To poročajo Herodot, Strabon, Livij, Curtius, Plinij, Marcellin in Solin.²⁾ Še Servij,³⁾ ki je pred seboj imel dosti zdaj zgubljenih starih spisov o tem naseljenji pripoveduje: „quod inde venit quidam Henetus rex, qui Venetiam tenuit, a cuius nomine Henetiam dictam, posterii Venetiam nominaverunt.“ Kralj se je zmerom zval Venet in dežela Venetia. Servij je gotovo pobiral, iz grških virnikov, ki so imena: Enet, Henet, Vened, *Oversed* mešali. O teh Venetih piše Polybij,⁴⁾ ki je kot rimsk uradnik med nje prišel, in jih torej poznal: „juxta adriaticum mare alia natio vetusta habitat, quae veneta dicitur, atque distincto a Gallis sermone utitur; toraj Veneti niso bili Galli ali Kelti kakor Strabon⁵⁾ misli, ki gotovo ni jih sam videl, drugači ne bi pisal: Veneti mei temporis ad mare adriaticum consistentes fuerunt Galli seu Germani ejusdem nationis cum Venetis in Gallia et Britania habitantibus.“ Ker on Galle in Germane ima za ednak rod, tudi teh razločka ni poznal. On je slišal, da v Gallii Veneti in tudi Germani stanujejo, tedaj morali so mu adrijanski Veneti tudi Galli

1) Strab, Geograph. 12. Herod. 5. Liv. 1, 1. 1. Curtius de gestis Alex. 3, 1. Plinij 3, 9. Marcell. lib. 10. Solinus cap. 56. 3) Servij in Aeneid. I, 243. 4) Polyb. 2, 17, 5) Strab. Geog. 5.

*) Curtius (III, 1) vendar še poroča, da so za Aleksandra V. v Paflagonii Eneti živeli, in ž njim se v vojsko proti Persinom podali. Kakor je uže omenjeno bilo, ima Duncker Paflagonce za Semite, Lassen pa za arjansko Phrygom sorodno pleme. Iz njihovega jezika so nam ohranjene te le besede: juda, nekakšna riba solenača, ki jo Grki *σαπερδα* so imenovali, dalje: *βόϊνος*, trobenta, gangra, koza; *βόϊνος* menda iz sansk.: bhan, tōnen.

***) Koliko je v teh poročilih historične resnice, in jeli je venetski Antenor res bil ednak s trojanskim, bomo dalje dole pretresovali.

Tudi Gilferding misli, da je to bajka grških in lat. pisateljev. On ne verjame, da bi to isti Antenor bil, ki je v svētu Trojancev imel mogočno besedo.

ali Germani biti; ti krivi nazori so ga tudi zmotili, da je pisal: „Adriaticum mare cingitur illyricis et gallicis populis.“ Da bi bili ti Veneti — Illyri, kakor nekteri hočejo iz Herodota dokazati, ni resnično, ker na dveh mestih, kder Herodot govori o Venetih, on tega nikdar ne izreče, nego na prvem pravi, da pri Venetih, ki stanujejo v Illyrii, je navada, kakor pri Babiloncih neveste na sejmu izpostavljeni, in vse na en den omožiti, na drugem pa pravi, da Syginni se razširjujejo do Venetov, ki so kraj adrijanskega zaliva. Trojanec (?) Antenor in venetski vodja Venet sta torej po padu Troje*) paflagonskih Venetov vojno trumo v Venetio pripeljala. Takrat so ti Veneti že našli sorodne brate v Karnii in Noriku. Da je četa Venetov večja bila, nego četa Trojancev, se vidi iz tega, da je mesto Patavo dobilo venetsko slovensko ime. V oni pokrajini so prvlje stanovali etrurski Eugani, in te so združeni Trojano-Veneti pregnali, kakor Livij¹⁾ poroča: Casibus variis Antenorem**) cum multitudine Henetum qui seditione ex Paphlagonia pulsus, et sedes et ducem, rege Pilemene ad Trojam ammisso, quaerebant, venisse (constat) in intimum maris Hadriatici sinum; Euganis-que qui inter mare Alpesque incolebant pulsus, Henetos, Trojanosque eas tenuisse terras, et in quem primi egressi sunt locum, Troja vocatur, pagoque inde Trojano nomen est, gens universa Veneti appellati.“ Eugani so pozneje, ker so morali iz svoje zemlje pobegniti, od Venetov dobili ime: Behuni, to je Beguni.²⁾ Veneti so svoje glavno mesto imenovali Patavo, ali zakaj? Starslovanska navada je bila pri naseljevanji izpustiti ptiča solnčnemu bogu posvečenega — sokola, in kder se je on vsel ali kder so ptiča solnčnega vstrelili, so postavili mesto.***) Zato Servij³⁾ piše: Antenor urbem Patavium condidit, id enim responsi acceperat, eo loco condere urbem, quo sagittis avem petisset, ideo ex avis petitae auspicio Patavium nominatum.“****) Poznamenovanje: pat, пѣта, za označevanje ptice, je edino svojstveno Slavinom.

¹⁾ Livij. 1, 1. ²⁾ glej Ptolom. III. 1. 832 in priravnaj Forbiger Handbuch der alten Geog. III. 560. ³⁾ Servij in Aeneid I., 242. 247.

*) Pad Troje stavlja Herodot v leto 1263, Thukydides 1266. parška marmor. kronika 1209, po aleksandrinskem učenjaku Eratosthenu pa 1183. pred Kristom.

**) Messalla Corvinus (de progenie Augusti) piše: Antenor e jonio aequore ad dexterum flectens inter Dyrrachium atque Brundisium per latissimas superi aequoris fauces hinc Dalmatas linquens, Illyricos ac Liburnos ad caput adriatici maris cursum tenuit.

***) Ime sokol se vjema sè sansk. çakuna, kar izraža: avis, quae omina canit.

****) Isto znači ime panonskega mesta: Patavio, Poetovio, Petovio denešnji: Petuj.

Važnejšega dokaza vendar ni treba za slovanstvo Venetov. Pa še imamo druge. Že Gilferding je spoznal v patavinskih igrah, imenovanih: „ludi cetasti“ slovansk početek. Kakor vsi rimski pisatelji, se je tudi Tacit ponašal s tem, da so Rimljani potomci Aeneasovih Trojancev; zato tudi te igre mu veljajo za trojanske, dasiravno imajo slovensko ime. V Patavi so vsakih 30 let praznovali starinske igre ali harce. Bile so to bojne igre, „Kampfspiele“, katerih so se udeležile čete, zato so se velele: četaste. Še za Avgusta, ko je živel heroični in pošteni Patavčan Thrasea, so bile v navadi, ker Tacit¹⁾ piše: „Thrasea Patavi, unde ortus erat, ludis cestatis a Trojano^{*)}(?) Antenore institutis habitu tragico cecinerat.“ Učenjaki so si glave trli, kaj bi „cestatus“ pomenjalo, in so hotli dokazati, da se ima brati: „cestici“, od: cestus, Fechterriemen, a rimsk napis na nekem kamnu, katerega je Katančič²⁾ ohranil, govori za berilo: cetastus, cetaestus. Zlomci napisa se glasijo tako le:

Q. MAGVRIVS. G. F. FAB. FEROX.
LVS. EPIDIXIB. ET. CETAES. I. II. III. IN.
GREG. VETVRIAN. OVAE. ET. IVNI.
ORVM. A. A. DICAUIT EVRAS. VIII.
ET. PERTIC. VNCINOR. XII. N. CCL. IX.

Sicer se um in zmisel celega napisa težko razloži, vendar toliko je gotovo, da se tukaj govori o igrah (lus. — lusus) četastih (cetaes.), kar tolmačuje tudi beseda v napisu: greg. (grege). Kateri drug jezik pa pozna besedo: četa — četast, v pomenu: grex, agmen, turba, *φάλαγξ*, cohors, *τάγμα*, *τάξις*, Ordnung, Schlachtordnung, Stellung der Soldaten in Reih und Glied, nego slovanski? Tudi ime Magurius,^{**)} ki se tudi večkrat najde na noriških kamnih, je po koreniki in obliki slovansko, iz: mag, potentem esse, ali pa: ferire, secare. Da tudi ime Thrasea opominja na staročesko ime: Tras, sem že na drugem mestu razložil. Mi torej imamo zgodovinske in arheološke dokaze za slovenskost starodavnih Venetov. Podajmo se še enkrat k Antenoru. V Iliadi se javlja Antenor čistim Trojancem, ki ni imel z Eneti ničesar občega. Kot rodstvenik kralja Priama, je eden narodnih sovetnikov, in zaradi priletnosti že nesposoben za bitve, vendar

¹⁾ Tacit. Annales, 16, 21. ²⁾ Katančič. Geog. epigr. I. 171. Historie di Padova di Sertorio Orsato, 100.

*) Ako bi te igre bile trojanskega početka, bi se gotovo velele: ludi troici, ali troii, troiani, kakoršne igre v istini v Rimu najdemo, a tudi te niso trojanskega početka, nego staroitalske iz: troare, hin und her sich bewegen, kar je Goebel do jasnega dokazal (glej: de Troja ludo scripsit Antonius Goebel v Programm des Gymnasiums zu Düren 1852.

***) Tudi žensko ime Maguria najdeš na koroških kamnih v Rosendorfu (Eichhorn I., 59.)

izvrsten nagovarjalec k vojski. Po Iliadi (3, 148—154) Antenor sedi v grajski večnici med drugimi modrimi in z ženami gleda na pokončevanje in klanje, ki se godi pod stenami grada. Tak prileten in mehkužen mož ni več sposoben za vodjo naroda. Mogel je torej Antenor — vodja Venetov — drug od trojanskega starca različen junak biti, ker tudi Euripides (fragmenta apud. Athen. XV. 665.) trojanskega Antenora prisposodblja Nestoru, tedaj možu, ki ni bil več za vojsko. Prvo zmešnjavo je napravil Sophokles, ki je hotel zvezati trojanskega Antenora z vodjo Homerovih Venetov, ne premislivši, da bezorožni starec, kakor je trojanski Antenor, ni prikladen za smelega morskega plavalca (Seefahrer) in polkovodca, ki je čestitljivo dovel venetsko družino iz Male Azije k bregom Adriatike. Ker je Sophokles grškim poetom bil uzor, se je ta bajka ukoreninila pri grških pisateljih, in dobila historično doverje. Ali že kritični Polybij (II, 17.) pišo o trojanskem proizhojenji italških Venetov, omenja: „da so sostavljatelji tragedij sočinili mnogo kakih basni, in da pripovedajo mnogo čudovitega.“ Strabon (XII., 3. §. 8.) poziva se na Sophokla kot na tega pisatelja, kateri v svoji (do nas ne došedši tragedii): „Vzetje Iliona“ pripoveda, da je Antenor s svojimi sinovi stal na čelu ostavših Venetov, in se z njimi podal v Trakijo, in jih po tem privel v tako nazvano Enetiko na adrijanskem morji“.*)

Drugo so pristavili Rimljani, posebno Livij, katerega je kot rojenega Venetčana iz Patave zelo mikalo, da je zamogel zediniti zibelj Rimljanov z zibeljo svojega rodnega plemena, zato začne svojo veličestveno historijo, kak je Antenor zapustil razvaline Troje in našel novo domovino v Italii. To isto je trdil Cato, ki je Rimljanom veljal za orakul, zato Plinij na njega se opiraje piše: „Venetos Trojana stirpe ortos, auctor est Cato“ (III, 19.) Ker so v gorenji Italii blizo Venetov našli mesto: Troja, je to ime še jih bolj potrdilo v mnenji, da je Homerov trojanski Antenor postavil to mesto, in ne samo Livij, kakor smo že gore slišali, temuč tudi Virgil (Aeneis I, 242 seq.), Silij Italik (8, 604.), Justin (20, 1.), Aelian (Nat. anim. 14, 8.), Aurelij Victor (1, 1) in drugi so to bajko povzdignili do historičnega faktuma.

*) Kapadoške Venete pa pusti skoz deželo Kimmercev do Adrije priti Dion Chrysostom. (Iliac.) nasproti zavrže mnenje onih, ki trdijo, da je Antenor izpod Troje prišel v Italijo s svojimi Veneti. Naj še omenim, da Polybij (II, 16.) piše, ka so prebivalci kraj reke Pada vsi v črnino oblečeni, tako tudi ne samo Slovani na otoku Krku, temuč tudi Slovani v pruskem Pomorji (glej Annegarn Geogr. 71.). „Schwarz ist bei den Wenden die Lieblingsfarbe“ piše Burmeister v svoji knjigi: Obodriten-Wenden, Rostock, 1840. strani: 26.

Vendar celo tega poročila ne moremo zavrči. Med Veneti je gotovo živa bila tradicija, da sta jih na obale jadranske pripeljala vodji Antenor in Venet. Ako je Antenor bil Trojanec in vodja onih Trojancev, ki so se v družbi Venetov bili izselili, je gotovo bil različen od onega Antenora, katerega Homer omenja, ki je med trojanskimi ženami sedeč gledal na klanje pod stenami mesta Troje. Ali ime Antenor je tudi prav dobro venetsko. Gilferding je mislil, da je bilo priimek vodje Veneta, in da pomenja: mož Antov*) — *Ἀντῆς ἀνῆρ* — kakor se je v stari dobi tudi edno pleme Slovanov zvalo. Ta priimek bi Venetu prè bili vtegnili dati Grki. Ali ravno genetično ime Ant nas napeljuje ime Antenor za slovansko imeti. Ant bi se po organskih postavah slovanskega jezika glasilo v starobolg. *AT*, rusk. srb. staročeski Ut; slov. Ot. In res najdemo starorusko osebno ime: Utin (leta 945), staročesk.: Ut-a. Razve tega še topična imena: Ut, — Ut-y, Ut-inka, Ut-ovo, Ut-in, in sicer v takih krajih, v katerih so jezera, muže, močvirne. Zato bi trdil, da so ta poznamenovanja nastala po utah — utvah — racah, ki so se zdrževale v teh jezerih in močvirnah. Mi najdemo v starobolg. *ATBI*, anty — onty, anas, tudi: *ATA* — ante — onte, rusk.: ut-ka, srbsk.: ut-va, fulica, Blasshenne, Taucher, Rohrhuhn.***) Kakor je staroslovensko pleme Rarožanov dobilo ime po rorogu (falco cyanopus), Vlčanov po volku, Sokolovcev po sokolu itd., tako tudi lehko Antini po anti, bodi si da je glavlar plemena se velel: Ant, ali pa da je pleme stanovalo kraj jezer in močviren, v katerih je bilo obilo ant; saj uže Jornandes piše o Antih: „paludes et sylyas pro civitatibus habent.“ Dalje poročajo byzantinski pisatelji o Antih, da so se, kedar so zasledili sovražnika,

*) Priravnaj: *Λαβραγέζας*, *Ἀντῆς ἀνῆρ*, *ταξίαρχος*, pri Agathiji.

**) Sorodne so besede staronemšk.: anut, litovski: antis, Ente.

Jezikoslovci trdijo, da te besede spadajo k sansk.: snanti, natans, gršk: *νήσσα*, iz *νητja* = natans, lat. *anat-s* *ἀνατία*. V slov.: anty, antva je torej sn odpadel. Pri drugem delu imena Antenor bi se tudi dalo misliti na sansk.: nára. mas, vir gršk: *ἀ-νήρ*, lat. *nerine*, virtus, in Antenor bi pomenjalo: anasmas, primeri nemško: enterich proprie: antrecho, iz recho, recke, island: reka, vir, heros. Primeri šče litovsk: *nôreti*, velle, starosl. nprav, virtus, novoslov: narav. Kar Hitzig piše o prestarih grških imenih: „Die Eigennamen der griechischen Mythologie haben wir aus einer früheren Gestalt der griechischen Sprache zu erklären, als wir sie in den ältesten Büchern vorfinden“, veljá tudi o prestarih slovanskih. Uže moremo zadovoljni biti, da šče smo ohranili delbi ant, in nor. Fick sam spozna, da je mogoče bilo, ka so severoevropski jeziki tudi besedo nar, ner v pomenu mož poznali, — „in den nordeuropäischen Sprachen nicht erhalten, doch ist ner anzusetzen, (Die ehm. Spracheinh. pag. 191.)

poskrili pod vodo bližnjih rek in jezer, in skoz dolge cevi si v usta napeljevali vzduh. Ko se je sovražnik jim ves brezskrben približal, puhnejo iz vode in planejo na nepripravljenega sovražnika. Vtegnili so jim torej sosedje zaradi ponorenja v vodo dati priimek: Anti, vsaj tudi so stari Čehi od drugih Slovanov dobili priimek: norci, „Čeh norec“ = Taucher (glej Šafarik, Slaw. Alterth. II., 694.)

Kakor prvi del imena Antenor najde v slovanskem jeziku svojo razlago, tako tudi drugi. Korenika nor označuje: tauchen, untermachen; norec, mergus, česk. norec, polski nor, nurek, srbsk. norac, gorenjeluč. norjak, litov. naras, Taucher, tudi nâras, tako da Antenor lahko izraža pomen: Tauchenterich. Uže je bilo omenjeno, da Messala Corvinus pusti Antenora po morji priti na Adrijo, in ako so adrijanski Veneti potomci paflagonskih, ki so prebivali ob primorji Črnega morja, so gotovo bili izvrstni morski plavalci, in tedaj ni bezumno trditi, da je izvrstni brodnar nosil ime po oni živali, ki se odlikuje v norenju.

Meni se dozdeva, da venetski in trojanski Antenor niste edno isti osebi, le nevednost grških, in taštost rimskih pisateljev ste trojanskega in venetskega Antenora v edno isto osebo zlili, in v zgodovini Venetov veliko zmešnjavo napravili.

K tej zmešnjavi še ste pomagali imeni mest: Troja, edno v nabrežji Adriatike, drugo: „in Campo Laurente, agro Ardeam proximo“. Kakor smo slisali, sta Venetčana Livij in Virgilij, prvi historično, drugi epično izdelala bajko,* da je Antenor Trojanec na nabrežji Adrije, kjer je stopil na kopno, postavil mesto z imenom: Troja, pa enako mesto je tudi ustanovil Aeneas zapustivši Carthago in priplavavši v Latium. Da je te bajke kritična zgodovina že davno zavrgla, ni treba obširneje omenjati. V Latiji stoječe mesto Troja so staroitalski prebivalci Latija brez Aenea postavili. Tako tudi staroitalski: „ludi trojani“ niso dobili početka od Aenea, ki bi jih prè bil kak pogrebno slavnost svojemu očetu Anchisesu vpeljal, nego so prestara italska navada, kar že tudi ime izraža: troare, truare, redantruare an-truare sem in tje hoditi, sem in tje jahati, zato: trua, Rührlöffel, Quirl. Ravno tako venetsko mesto: Troja, dasiravno ima ednaki glas z maloazijanskim in latinskim, ima svoj domači venetskonarodni početek, in mesta s tem imenom najdeš na Českem: Troja, Trojan, na Polskem: Trojan, Trojanovo, Trojanovice, na Kranjskem: Trojana, in ime poznamenuje ali mesto s trojnimi konci, kako so stari Slovani radi mesta stavili, ali pa mesto, v katerem se je čestil troedini solnčni bog: Trojan = Triglav. Sama ednakost imen brez drugih historičnih razlogov nič ne dokaže, drugači bi tudi trditi mogli, da je Nitra v Aethioppi

*) Motiv početku te bajke sem povedal v prvi razpravi Letop. 1874.

naselbina Slovakov, ker se tudi na Slovaškem najde mesto: Nitra, ali pa Dublin, kolonija Čehov, ker na Českem tudi najdemo ves: Dublovice. Troja v Latiji je italskega, in venetska Troja venetskega početka.

Starolatinščina pozna: „truant“ = movent, „truam“ quoque vocant, quo permovent coquentes exta (Rührlöffel); „redan — trurare“ dicitur in Saliorum exultationibus, cum praesul antroavit, quod est: motus edidit et referuntur invicem iidem motus (glej Festus s. v. antroare).

Goebel ima prav, ako piše: „quodsi nomen revera Italum, Latinum est neque cum Priami urbe cohaeret, etiam ludum ipsum originis esse Latinae sequitur.“

Venetčan Virgil je preveč bil zaljubljen v svojega trojanskega junaka Aeneasa, in v idejo, da so Rimljani potomci Trojancev. Vendar kritična zgodovina sodi drugače. Graški vseučilišni prof. dr. Johannes Weiss misli, da je Troja bila vazalna država Assircev, stari latinski historiki pa poročajo, da je Trojo postavil Dardanus, sin tyrrhenskega kralja Korijta, ki zapustivši domovino se je podal do Samothrake, od onod v Phrygijo in v pokrajino stare Troje. Helleni so Trojance spoznali za svoje sorodnike, in jezik Trojancev je bil grškemu zelo blizo (glej Ottfried Müller Dorer I. 10.), tedaj so bili Illyri. Po Dionysu Halik. (I., 61) je Dardanos izhajal iz Arkadije. Trojanski narod je torej iz Evrope ustavljen, in njegov glavni živelj je illyrsk, tedaj v italskih Latinih ne moremo iskati trojanske narodnosti, in ker „ludus Troiae“ najde svojo razlago v latinščini, razpadajo vse domišljije Livijeve in Virgilijeve o utemeljevanji Rima in proizhajanja Rimcev od Trojancev. Ime Troja je Liviju in Virgiliju isto preglavico napravilo, kakor Apolloniju ime: Aemona, katero mesto je dal po Jasonu postaviti in je po Aimonii v Thesalii — domovini njegovi — imenovati. Rimci so toliko nasledniki Trojancev, kakor Franki, čijih narodna povest tudi pripoveda, da po padu Troje je en oddelek Frankov se preselil v Panonio, tam postavil Sicambrijo, postal velikim narodom, odonod napadal Gallijo in se potem na Rheni naselil bil (glej Grimm, Gesch. der deutsch. Sprache str. 519—524.) Tudi Bavarci so hoteli biti nasledniki Trojancev, in njihove povesti poročajo, da je Ulysses mesto Asciburgium kraj Rhena postavil. To so prazne pravljice brez historične podlage.

Presodimo še družega junaka v trojanskem boji, ki je zapleten v zgodovino starodavnih Venetov. Kakor so bajke grških in latinskih pisateljev Trojanca Antenora z zgodovino Venetov zapletle, tako tudi Diomedea. Strabon ¹⁾ piše: „in ipso intimo sinus Adriatici Timavum est — τὸ Τίμαβον — Diomedis

¹⁾ Strabo, 5, 143.

templum memorabile. Memoriae autem proditum est Diomedis apud Venetos esse aliquos honores decretos, nam et albus equus ei immolatur“. Stari pisatelji so nam ohranili imena dvojih Diomedov. Eden je bil mytičen kralj thraških Bistonov, ki je imel ljudižeroče konje. Ti Bistoni so stanovali med rečicama: Melas major in minor, v iztočnem primorju thraškega zaliva. Preller¹⁾ v teh konjih spozna osebljene burne morske vetre, ki morske plavce požirajo. Te nazore bi tudi potrdilo ime: Diomedes, kar Muys (Hellinica str. 30) prestavlja v „Himmelstürmer“. Da so v stari dobi betve thraškega naroda bile naseljene gori po Istru in ob desnem bregu Save tje do mej Venetov, potrjujejo stari pisatelji. Tako se Istri imenujejo thrašk rod, in njihovi ostanki so denešnji Ciribirci. Dalje omenja Herodot,²⁾ da od Istra do veneških mej stanujejo Sigynni.*) Sigynnov pa tudi Apollonij³⁾ omenja le na dolnjem Istru med rekama Ordesos in Napolis, Orpheus⁴⁾ pa ob Črnem morji v Aziji. Sosedji Sigynnov na dolnjem Istru so bili Sincii⁵⁾; bržkone je po imenu tega thraškega roda pri Jugoslovanih obviknolo poznamenovanje: Sincar, Cincar = Valachus Thrax.

Drug Diomed je znan iz Homerove Iliade. Bil je sin Tydea, vnuk Oineov, in eden glavnih junakov grških v boju trojanskem. Kot kralj Argosa, Epidaurosa in Tiryntha bil je s 80 barkami v družbi Agamemnonovi pred Trojo prišel. Hraber in previden se v Iliadi predstavlja kot dovršena slika možkega značaja. Uže v prvem boju, o kojem Ilias pripoveduje, pogubonosno trojanske čete napadne, vlovi Aineove izvrstne konje, rani na pomoč prišedšo Aphrodito, bojuje se z Apollonom samim, zbode Aresa v trebuh, da zakriči kot 10.000 bojakov. Z Odysseom po noči preža na sovražnike, in ubije Rhesosa. Ranjen svojim močnim glasom straši Trojance. Pozneje z Odyssejem vkrade palladium Troje, in je bil ž njim v lesenem konji. Po svojem povratu v Argos je bil pregnan od svoje nezveste žene, se obrne v Italijo, stopi v Apulii na kopno, se zveže s kraljem Daunom, oženi se z njegovo hčerjo, in ustanovi mesto: Arpi. Povest o njegovem poboženju je bila daleč v Italii razširjena, in Skylax piše, da so posebno Umbri mu božjo čast skazovali. Očividno je, da so latinski pisatelji, ki so bili zaljubljeni v mnenje, da so Rimljani potomci Trojancev in grških juna-

1) Preller, griech. Myth. II. 141. „Diomedes Rosse sind Sinnbilder des Sturmes und der Wogen“. 2) Herodot 5, 9. 3) Apoll. Rhod. 4, 320. 4) Orpheus, Argon. 756. 5) Strab. 5, pag. 295.

*) Sigynni so sami trdili, da so prišli iz Medije, Strabo pa piše, da so imeli persinske običaje, Apollonij jih pa razločuje od Thraakov in Skythov. Ker jih pozneje v soseščini Venetov nobeden star pisatelj več ne omenja, so jih vtegnili Kelti dalje dol na Ister prinoti, kjer jih Strabon in drugi omenjajo.

kov, to bajko ravno tako v zgodovinsko obleko oblekli, kakor Trojanca Antenora. Gilferding, misli, da je v Timavu se čestil nekakov domač venetski božanski heros, čijega mytična legenda je imela slična heroična djanja z Homerovim Diomedom.

Latinski in grški pisatelji so povsod s svojimi božanstvi nadomestovali domače; tako Strabon¹⁾ namesto da bi nam povedal, kako so Veneti rekali boginjam, poroča, da so čestili Hero, kakošna je bila v Argu, in pa Artemido, kakošnej so se poklanjali v Aitolii. Strabon piše, da se je svetišče (*ισχόν*) Diomedovo velelo: Timavo, Livij pa govori, da tam, kjer so svojo Hero in Artemido čestili Veneti, naimer ob reki Timavu, je bilo jezero, in še dendenešnji sta res tam dve jezerci — jezero pri Sabliču, in jezero Doberdolsko. Isto, kar jezero označuje tudi: Timavo, staroslov. timjeno, palus, lužičkosrbski tymenca, jezerce. Ker blizo virov Timava stoji mesto: Devin, je venetska Artemis*) bila boginja: Deva, Devica, Devana — Perunova in Letničina hči. — kakor jo imenuje staročeski glossator. Pa kakošno venetsko božanstvo je skrito pod Diomedom? — jaz mislim solnčno. Solnčna božanstva Slovanov so imela svoje veže pri jezerih, tako v Retri in na drugih mestih.***) Kult vode in toplote je bil v staroslovanskem mythu ozko združen. Da je bilo v Timavu svetišče solnčnega boga, prepričamo šče se iz tega, ker ljudstvo dendenešnji reko Timav imenuje: „štivansko“, to je: „šentivanska voda“. Svetemu Ivanu Krstitelju pa je narod naložil ostanke paganskega solnčnega kulta. Za solnčno božanstvo govori tudi daritva v čast Diomedu doprinašana, naimer: beli konj. Beli konj je symbol božanstva luči, redil se je v čast Svetovitu v Arkoni, kakor Saxo Gram.²⁾ piše: *huic idolo (Svetovitu) trecenti equi pascebantur, inter quos unus candidus. Diomedes in Svetovit tudi imata dosti ednakih potezov v svojih legendah. Diomed je hraber bojak, tudi o Svetovitu poročajo, da se je boril zoper svoje sovražnike, to je, neprijatelje luči, oblačne daimone, in orjaše teme. Diomed je ponoči napadal sovražnike, tudi o belem konji Svetovitovem se poroča: „quod is nocturno tempore stabulo insistsens, adeo plerumque mane sudore ac luto respersus videbatur,*

1) Strabon V, c. §. 8. ²⁾ Saxo Gram. Histor. Dan. lib. XIV. pag. 319, 320 ed. SS. Joann. Stefanii.

*) Preller (Griech. Myth. I, 113) Artemis ist aber auch die keusche Jungfrau (Deva, Devana) ein Bild der Unschuld, edlen Scham, der sittlichen Mässigung und guten Rufes.

***) Diethmar (Chron. I. pag. 8. ed R. Steinh.) piše o jezeru Glomazi: „hunc omnis incola veneratur et timet“. — Baucer je videl spomin nek najden pri Timavu, ki je imel napis: *aqua Dei et Fons vitae*, (Lib. I. §. 22), primeri gore štivanska voda.

tamquam ab exercitatione veniendo magnorum itinerum spatia percurrisset“. ¹⁾ Diomed je imel vojno trumo, tudi o Svetovitu pišejo tadanji letopisci: ²⁾ „hoc quoque numen trecentos equos descriptos, totidemque satellites in eis militantes habebat“, dalje: „in hoc (albo equo) Svantovitus adversum sacrorum suorum hostes bella gerere credebatur“. ³⁾ Mi imamo tore v Diomedovem kultu s domačim venetškim božestvom opraviti, ne pa s thraškim Diomedom, ali pa z grškim junakom pred Trojo, ker, ako je traški Diomed s svojimi ljudi žeročimi konji osebljena burja, bi se mu gotovo ne bi konj bele, temoč črne barve daroval, ker črna barva je symbol zlih božanstev, kakošno je traški Diomed bil. Povest o poboževanji grškega Diomeda je bila sicer v Italii razširjena, otoki na gargarskem predgorji so se po njem veleli diomedski, pa kaj bi stare Venete primarjalo grškega junaka v svoj religiozni kult sprejeti? Kakor je Strabon venetški boginji identificiral z grškima Hero in Artemido, tako tudi timavsko božanstvo z grškim Diomedom. *)

Uže sem omenil v svoji razpravi: „Slovanski elementi v Venetščini (glej Letopis Matice slov. 1874, str. 43), da ime Diomed najde tudi v slovenskem jeziku prikladno razlago.

Da pa nemški in nemškutarski zgodovinopisci Venetov, Noričanov, Karnov in Panonov ne bodo mislili, ka samo slovanski zgodovinoslovci kakor: Surowiecki, Šafarik, Vodnik, Gilferding, Hitzinger in moja malenkost trdijo, da so med Karpati in Adrijo že v predhistorični dobi, predno so Kelti v teh pokrajinah se naseljevati začenjali, Slovani stanovali, navajamo tukaj nekatere odlične nemške pisatelje, ki so po vsestranskih preiskovanjih prišli do istega mnenja. Tako piše učeni Schlötzer ⁴⁾: „der ganze Strich vom adriatischen Meere in gerader Linie bis an die Ostsee ist von Slaven bewohnt“ v pradobi naimer, Schlötzer ima tudi Karne in Venete za Slovane. Bistroumni Konrad Mannert ⁵⁾ piše: „Nicht ohne Wahrscheinlichkeit darf man anerkennen, dass in jener Urzeit eine Kette slawischer Völkerschaften von der Ostsee bis zu den Wenetern in Italien reichte“, Istega mnenja je Laube, in tudi bistroumni Hahn ⁶⁾ ne dvomi, da so na jugu Dunaja že za Strabona med thraškimi in illyrskimi plemeni tudi slovanska stanovala. V novejšem času se je za slovanskost Venetov po-

¹⁾ Glej Script. rerum germ. pag. 509. ²⁾ Sax. Gram. l. c. ³⁾ Histor. Episc. Camin. II. vol. ⁴⁾ Schlötzer, Allgemeine Welthistorie 31 Theil II. str. 229. ⁵⁾ Mannert Germanien str. 499—501. ⁶⁾ Hahn, Albanische Studien, str. 239.

*) Nad Timavom je stal: „castellum nobile vino Pucinum“. Plinij poroča, da je: „vitis pucina omnium nigerrima“, Grki so to vino, katero je posebno rada pila Julia Augusta in je starost 82 let dosegla, imenovali: Pycetanon (glej Plinij III, 18. XIV, 3. XIV. 6.).

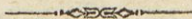
tegnil učeni Contzen, ¹⁾ in mi tukaj damo v nemškem izvoru celi njegov pretres previden s svojimi posebnimi opazkami. *) Isti Contzen (lib. cit. pag. 48) je po vsestranskih preiskavanjih do tega rezultata prišel, da Kelti niso bili prastanovniki dežel, v katerih v historični dobi nahajamo Slovene; on piše: „klare Zeugnisse und auch der Umstand, dass die Einwanderungen (der Kelten) von West nach Ost geschehen, zeugen von einer früheren Bevölkerung der Donauländer“, in goreomenjeni bistroumni Mannert (l. c.) piše: „durch die keltischen Einwanderungen wurde wahrscheinlich das Urvolk (katero je Mannertu slovansko) verdrängt. Zurück nördlich über die Donau? oder gegen Westen in die Gebirge der Rhäter?“ Resnica je, da je oni vlak Bojev, ki je prihrul čez herkynski les, dalje, da so silne trume keltiških Tektosagov marsiktero naselbino slovanskih prebivalcev v noriških in karnskih Alpah porinole dalje naprej, in se v pradomačiji Slovanov naselile, tako Boji po Bavarskem, Bohemskem in kraj levega pobežja Dunaja, Skordiščani na panogah Julskih planin, ali do čistega niso nikdar noriški in panonski slovenski prastanovniki od Keltov iztrebljeni bili. Mannert je važno vprašanje stavil, jeli nebi kje pri upadu Keltov betve slovenskih prabivalcev tudi v rhaitske planine bile pahnene, in res mi sledove slovenskih naselbin najdemo na pobežjih Adde in komskega jezera do sv. bernhardske gore. Tu je sedel rod Salašanov in Lepontov, katerega so rimski pisatelji prištevali k tavrškemu plemenu (tauriscæ gentes), med Addo in komskim jezerom Orobii, čijih narodnost celo učenemu Catoŋu ni bila znana, a jezikovski ostanki (glej razlago besede: Berga dalje predi) močno govore za slovanskost. Ti tauriški Leponti so uže učenemu Ottf. Mülleru bili nerazrešljiva zagonetka o njih pisavšemu: „Um den Verbanus-See (gornji konec komskega jezera) bis an den südlichsten Rand der höchsten Alpen wohnten die Lepontiner,**) ein Volk, dem der Name Taurisker beigelegt wird, wie mehreren Alpenvölkern. Diess scheint aber nur eine Benneung von Bergbewohnern zu sein,

¹⁾ Contzen, die Wanderungen der Kelten, str. 67 — 73. Leipzig, Verlag von Wilhelm Engelmann, 1861.

*) Za sorodnike ima baltičke in jadranske Venete tudi prof. Tschofen, glej njegovo knjigo: Germania von Tacitus pag. 4. Isti Tacitove Ose, ki so panonski govorili, ima za slovaško pleme. Tako so se začenjali nemški učenjaki zmerom bolj sprijaznovati z našimi trdenji, samo gosp. Dimitzu je vse to plod „schwärmerischen Nationalgefühls“.

**) Caesar (Bell. gall. 4, 10) reče, da pri Lepontih izvira Rhen. „Rhenus autem oritur ex Lepontiis, qui Alpes incollunt“ — tedaj so Leponti stanovali na iztočni strani sv. Gotthardske gore. V sredovečnih listinah šče se v tej okolici omenjajo; „homines qui vocantur Windi“ (glej Kopp Vindiciae), in najdejo se imena: Wendengletscher,

und lehrt dann über Abstammung und Nationalverwandschaft nichts, die überhaupt bei mehreren Urvölkern dieser Gebirge so wie des daranstossenden Donauthales ein Räthsel ist. Denn die keltischen Völker erscheinen erst als Eroberer; auch ging ihr Strom durch die Ebenen und stieg selten zu den Hochgebirgen hinauf (glej Ottf. Müller die Etrusker I. pag. 134, 135). Jaz sem v lanskem letopisu v članku: „Komentari k zgovovini Salašanov“ itd. točno dokazal, da mi imamo z dvojnimi Tavriščani opraviti, edni so bili ligurske, drugi slovanske narodnosti, prvi so stanovali v grajskih, drugi noriških in karnskih planinah, in ker v poslednjih nahajamo v historični dobi slovanske prebivalce, in Ottf. Müller, eden naj bistroumniših nemških učenjakov, sam spozná, da so Kelti redkokrat se naseljevali na visokih planinah, in nar višji ledovniki (Gletscher) tavriških alp šče den denešnji imajo čisto slovenska imena, tedaj nam ne ostaje drug corolarium, nego priznati, da so prastanovniki omenjenih Alp bili Slovani. Vendar, ker smo o tem vprašani že mnogo pisali, in šče hočemo naseljevanje Keltov v Karnii, Noriku in Panonii v posebnem članku razpravljati, predložimo čestitim čitateljem Contzenovo razpravo o Venetih.

Wendenthal itd. Te slovanske betve so mogle od pobežja gorenjega Inna in badenskega jezera (lacus Venetus) od Keltov, ko so se v Galii vzdignili in proti iztoku jo začenjali rivati, tje doli potisnene biti. Uže Dempster (2, 28) jih je imel za Sarmate, Sarmati pa so po tadanji šoli veljali za Slovane. Ime Lepontii bi se dalo razložiti iz lěp, decorus, placidus, pulcher, formosus. Lepont bi bila močna oblika ЛѢПНТЬ novoslov. Leput, primeri Bogut, Blagut, Borut, iz БОРУТЬ. Iz lěp so slovanska historična imena Lěpus, Lěpa, Lěposava, Lěpoten, Lěpek itd. Močne oblike šče najdeš v imenih: Marant, Kurent, Labant, Juhant, Bregant. K imenu Lepanti primeri ime nemškega roda: Ubii, die Ueppigen. Strabon (7) ima prebivalce rhaitskih planin za Illyre, pa da je on slabo bil podučen o teh krajih, pričuje njegova zmota, da ima jezero pri Bojih (lacus Pelso v Panonii), za identično z jezerom pri Helvetih (lacus Venetus), in da Boje pri „lacus Pelso“ z Vindeličani kraj bodenskega jezera vkup stavlja. Tako ta mnogo hvaljeni „kraljevi geograf“ tudi na drugih mestih krivo poroča, in ne morejo se vsa njegova poročila jemati za nezmotljivo istino.

III.

Professor Contzen o slovanskosti starih Venetov.

Capitel VIII.

Die Veneter.

§. 23.

Mit wenigen Worten gedenken wir schliesslich noch eines ziemlich räthselhaften Volkes, der italienischen Veneter. Umgeben von den Wohnsitzen der cisalpinischen Kelten und dem adriatischen Meere waren sie sehr früh in Italien eingewandert und seit uralten Zeiten im Besitze ihres kleinen Landes, ohne jemals von irgend einer der einbrechenden Völkerwogen aus demselben verdrängt worden zu sein. *) Ueber ihren Einzug in diese Gegend haben sich jedoch nur Sagen erhalten, die man aber nicht von vorn herein als unbrauchbar ausschliessen darf. Auch der Sage gebührt ihr Recht, sie muss nothwendig die Lücke ausfüllen, wo die Denkmäler von Stein und Pergament uns verlassen und ohne ihre Berücksichtigung ist kein abgeschlossenes Ganze zu erzielen. Findet sie aber Anhaltspunkte in unverdächtigen Zeugnissen geachteter Schriftsteller, so wäre es um so mehr Unrecht, ihr allen Werth abzusprechen.

Eine solche alte Sage nennt uns als Ursitze der adriatischen Veneter ¹⁾ Paphlagonien in Kleinasien. In die Geschichte treten

*) Čudovito je res, da se je rod Venetov od svojega prihoda na obale Adrije po padu Troje, do zmagovanja keltskih Bojev po Rimljanih 191 pred Kristom ohranil. Ni se ga dotaknil naval Kelto, ki je pokončal Umbre in Etruske, ni mu škodoval gallskopunski boj, le še, ko so Boji bili od Rimcev premagani, so se Veneti tudi brez vsega bejevanja Rimljanom podvrgli. Jaz si razlagam to prikazen iz miroljubivega življenja Venetov, ki so kot marljivi poljedelci in trgovci ne samo ne dražili nobenega sosednjega naroda v boj, nego tudi od sosedov bili pri miru puščeni, ker so sosedje spoznali, da jim je sosed, ki trgovino povspešuje in zemljo obdeluje, od velike koristi. Že ta vlastovitost, ki je prav slovanska, pričuje, da v Venetih res smemo slovansko pleme iskati. Kako nasproti divji so bili Illyri, da celo Livij (X., 2.) jih divjost omenja: *Illyrii, Liburnique et Istri gentes ferae et magna ex partae latrociniis maritimis infames.*

¹⁾ Ihr Name wird von den Alten verschieden geschrieben: bei Herodot Eneter (*Ἐνετοί*), ebenso bei Jornandes, Paulus Diaconus, bei Strabon

sie ein durch den trojanischen Krieg, an dem sie unter ihrem Fürsten Pylaimenes (Ilias 2, 851. 5, 576. 13. 643.) Theil nahmen, wahrscheinlich durch innere Unruhen aus ihrem Lande vertrieben (Eustath. ad Dionys. Per. 376. Liv. 1, 1. Messala Corv. 10.) Nach Troja's Fall und dem Verluste ihres Führers zogen sie nach Thracien herüber und liessen sich am adriatischen Meere nieder. Anderen Nachrichten zufolge waren sie in die kimmerischen Wirren hineingerathen und nach langen Wanderungen an den Adriabusen gelangt. „Aber das am Meisten Anerkannte ist, sagt Strabon, dass sie der Paphlagonen beträchtlichster Stamm waren, zu dem auch Pylaimenes gehörte. Daher folgten ihm zum Heerzuge die meisten Eneter, gingen dann nach Troja's Fall nach Thracien*) herüber und kamen nach langer Irrfahrt in das jetzige Henetike.“ Strab. 12, p. 543.

Heneter (*Ἐνετοί*), bei Plinius und Curtius Veneter**) und Heneter, bei Livius, Mela, Polybios Veneter (*Ὀυενετοί*), ihr Land aber bei Livius, Ptolemaios, Vellejus, Florus u. A. Venetia (auf Inschriften Venetiae.) Alle drei Namen sind aber nach ihrer Wurzelverwandschaft dieselben, wie dies auch von stimmberechtigten Forschern anerkannt ist; der Unterschied, der allein in den Anfangsbuchstaben liegt, lässt sich leicht durch das äolische Digamma erklären. Wo die älteren Griechen ihr Digamma haben und die jüngeren ihren Spiritus asper oder lenis, da gebrauchen die Lateiner, Slaven und andere indoeuropäische Völker *v* oder *w*. Vgl. griechisch *ἑσπέρα*, lat. *vespera*, slav. večer, gr. *οἶνος*, lat. *vinum*, slav. *wjno*. gr. *οἶκος*, lat. *vicus*, slav. *wes*. gr. *εἶδω*, lat. *video*, slav. *widjm*. gr. *ἐλκω*, slav. *wleku*. In der Mitte griech. *νέος*, lat. *novus*, slav. *nowý*, gr. *ὄβον*, lat. *ovum*, *väs* — *naves* — *náwy*. *δαίηρ* — *levir* — *dewer*. *λαῖός* — *laevus* — *lewý*. Vgl. Slowanské starožitnosti sepsal Pawel Šafařík Oddíl dějepisy (V Praze 1837.) I, 8.

*) Edna betva Venetov je pri tem preseljevanji zaostala na dolnjem Istru, ker še Appian, (*Bellum Mithrid. 1. 5.*) piše: „*Ἐνετοὺς καὶ Λαοδαρέας καὶ Σητροὺς περίοικτα Μακεδονίων ἔδνη.*“ glej obširniše o tem moj članek v Letop. Mat. Slov. 1871. str. 163—166. Naj mimogredé tukaj omenim, da so stari Timachi, ki so ob reki Timoku (pri starih pisateljih Timacus) stanovali, vtegnili tudi venetske narodnosti biti, še v pozniji historični dobi se je edna betva Slovanov velela: Timočani.

Ime reke Timok se razlaga iz iste korenike, kakor imé jezera: Timavus. To so menda isti Slovani, katerih omenja armenski pisatelj Moses Chorens, pišoč, da Trakija ima pet manjih dežel, in edno večo, v kateri prebiva petero slovanskih plemen. Moses Chor. je umrl proti koncu 5. stoletja po Kristu, in se je v zemljepisnih rečeh držal Papposa, kateri je od leta 379—395. po Krist. živel v Alexandrii. Appian je starejši pisatelj od Papposa, in je bil tudi Alexandrinec.

**) Tudi na etrurskih grobiščih se nahajajo oblike: Venete, Venetia, Venetial.

Zahlreiche Spuren weisen bestätigend nach Paphlagonien zurück. Zuvörderst blieb hier der Stock des Volkes zurück, das sich in der Folge aber Kappodocker nannte (Maiandrios bei Strab. 12, p. 552.) ein politischer, von der Gegend übertragener Name, der jedoch den früheren nicht aufhob. Denn noch zu der Zeit, als Alexander der Grosse erobernd Asien durchzog, gab es freie mit den Paphlagoniern verbundene Heneter und noch später haben sie sich dort nach Mela 1, 2, 5 erhalten. Mela's Aussage ist um so wichtiger, da er die paphlagonischen Heneter weder an die homerischen noch an die adriatischen anknüpft, sondern eine rein historische Thatsache gibt. Hieher gehört ferner eine Aeußerung von Corn. Nepos (ed. Lugd. p. 418.), dass die Paphlagonier, welche von Henetos*) nach Italien übergingen, nachher Veneter genannt wurden. Ziemlich entscheidend endlich ist das Zeugniß des Vibius Sequester, der in seinem Werke eines Volkes: Philyriden in Venetien Erwähnung thut. Philyrer aber waren ein Volk am schwarzen Meere in der Nachbarschaft der Chalyben (Dionys. Per. 766. Avien. 964. Apoll. Rhod. 2, 395, 1235.)

Wenn sich nun solche Chalyben**) den auswandernden He-

*) Cornelius Nepos je zajemal iz grških virov, zato mu je heros eponymos Venetov —: Henetos. Ime genetično se je ohranilo kot osebno, in sicer: Veneta, hči horvatskega kneza, Venata Stanislav 1501 Ak. Zap. Ros. Tom. II, Ven-ilo, Reg. Boh. 777, 4.; sem spadajo tudi imeua: Un-ata, Un-eta, Un-eš, Une-slav, Une-vit, Une-gost, Une-božb, staroslov.: uniti, iz vaniti, velle, desiderare. Praserodne besede so: lat. venus, sansk. vanas, Lieblichkeit, staronord. vin v imenih: Vin-sele, amicum atrium, Vin-golf, amica aula (Grimm, Myth. 780), ednako z imenom: Aestii, got. Aisteis, die Geehrten, Batavi got. bats, bonus, faustus, Ἀγαθοί. Gori smo slišali, da Eginhard reče, ka so se Slovani „sua lingua“ imenovali Vandali. Tako ravno gotovo ne, Eginhard germansko ime: Vandali pomešal s slo. Veneti, v nemšk. ustih, Wenedi: Germanski Wandali so po razlagi nekaterih: Grenzbewohner, iz, wand, paries, proprie: margo. Slovenšč. šče pozna van, Wunsch, Meinung, zend. van, vanaiti, lieben, schätzen. Venet je torej Vanita, der geehrte, geschätzte = Slovjen.

**) Chalybi so bili sosedje Tibarenov, in Mossynoikov in so stanovali ob primorji ponta euxina od Trapezunta do Pharnacije (Justin, 44, 3.) Ti maloazijanski Chalybi so bili za Strabona že narodna zmè, in so se stopili s Kaldejci, primeri Strab. 1. Steph. Byz. v. Ἀλυβα. Mossynoiki bili so brž ko ne Kolchi, katere vsi stari pisatelji imajo za egyptsko pleme. Prebivali so v lesenih stolpih, in beseda: μωσσυν, turris, je prešla tudi v grški jezik. (Primeri Hippokrates de aëre, locis etc. 22, pag. 268 Ermer.).

Pomponij Mela (I., 2.) navaja tudi v Mali Azii Venete, „Medi, Armenii, Comageni, Murrani Veneti, Capadoces, Gallograeci id., toda

neten anschlossen, so unterstützen sich die von einander unabhängigen Ueberlieferungen vollständig. Der Heneterzug erklärt uns die Philyrer am adriatischen Meere und letztere an dieser Stelle bestätigt ihn.

Die Abkunft der Veneter war schon früh Gegenstand des Zweifels. Kelten waren sie nicht, wie Polybios aus eigener Anschauung sprechend ausdrücklich versichert: *Τὰ δὲ πρὸς τὸν Ἀδριαὴν ἤδη προσήκοντα γένος ἄλλο πᾶν παλαιὸν διακρίσθη. προσαγορεύονται δὲ Οὐνετοὶ τοῖς μὲν ἔθεσιν καὶ τῷ κόσμῳ βραχὺ διαφέροντες Κελτῶν, γλώττῃ δ' ἄλλοιᾶ χρώμενοι.* Polyb 2. 17. Ebensowenig wie Kelten sind sie Illyrier, wie man aus einer Bemerkung Herodots hat schliessen wollen (Herod. 1, 196.*). Illyrien ist an der betreffenden Stelle in weitem Sinne genommen und der geografische Name des Landes auch auf sie übertragen; sie sind vielmehr Slaven. Zwar lässt sich dieses nur auf dem Wege der historischen Induction, nicht aber aus den alten Quellen erweisen, aber wo ist auch die leiseste Spur, dass irgend ein Schriftsteller des Alterthums die Geschichte des europäischen Nordens in ihrer Gesammtheit umfasste und die Stamm- und Sprachverhältnisse der Völker klar durchschaute? „Ist nicht“, sagt Paul Schafarik, in unserer Zeit wohl die grösste Autorität auf dem Gebiete der slavischen Geschichte, „das ganze Gehäuf der an der Grenze des griechisch-römischen Reiches zusammengerafften Nachrichten über das tausendjährige Treiben und Leben der Völker jenseits der Weichsel und Donau ein höchst mangelhaftes Stückwerk, dass nicht einmal des kleinsten Nordvolkes innere Geschichte aufzuschliessen vermag.

Desto klarer und ausdrucksvoller sprechen die Handelsverhältnisse der Veneter für ihre slovenische Abkunft. Die paphlagonischen Veneter mögen ein zurückgebliebenes Bruchstück des grossen Slovenenstammes gewesen sein, unerklärlich durch

ob desnem bregu reke Halys, proti virom te reke, kjer so stala mesta: Ibora, Zara, Zela, Terisa, Kamisa. Ti Veneti so gotovo tam zaostali, ko se je venetska rodbina na pot iz Azije napravila, in v Evropo preselevala.

*) Herodot na omenjenem mestu govori le o Henetih, ki so v Illyriku stanovali, in ne reče, da bi bili ednoisto plemo z Illyri. Ker, kakor smo uže slišali, Appian še drugih Venetov v soseščini Dardanov in Makedoncev omenja, in te plemeni ste prebivali v zemlji Illyrov, je vtegnil Herodot te, ne pa adrijanske na misli imeti, in pri teh babilonsko navado neveste na sejem postavljati, najti. Venetov kraj Adrije Herodot le omenja (lib. V. c. 9.), ko govori o Sigynnih, o katerih pravi, da onkraj Istra prebivajo, medsko oblačilo nosijo, kocaste konje imajo, ki niso za jahanje pač pa za brzo vožnjo prikladni, in da blizo do mej Venetov kraj Adrije stanujočih njih meje segajo. Strabo, ka-

welche Völkerfluth an diese Ostküste des Pontos geworfen. *) Als sie aber nach langer Irrfahrt sich in den Besitz der Gegenden am adriatischen Meere gesetzt hatten, knüpften sie auch bald Verbindungen mit ihren Brüdern in den hinterkarpathischen Ländern an und traten ihnen durch ihren Handel näher, dessen vornehmster Gegenstand der Bernstein war. Aus Venetien holte man die schönsten und grössten Stücke desselben, der aber weit aus dem Norden von der preussischen Ostküste herkam. Die erste sichere Nachricht darüber gab der berühmte Massilier Pytheas, der auf Geheiss seiner Mitbürger auf einem besonderen Schiffe nach Samland hin fuhr, um glaubwürdige Kunde über jene entfernten Gegenden einzuziehen; aber leider sagt er uns über den weiten Weg des Bernsteinhandels gar nichts, **) der auf drei Strassen unterhalten wurde. Eine uralte Strasse zog sich durch die Ebenen des heutigen Polens über die Karpathen hin durch das Thal der Waag und durch Pannonien bis zum adriatischen Meer; auf diesem Handelsweg wurde schon vor Herodot der Bernstein von der baltischen Küste nach Italien gebracht ***); die Städte Calisia, Carrodunum, Celemantia und Carnuntum waren Hauptstationen; auf demselben gelangte jener römische Ritter, den der Kaiser Nero an die Bern-

teri te Sigynne na kaspjsko morje stavlja, zaslužuje več vere, ali o njihovi narodnosti pa besedice ne črne.

Ko so Veneti na obale jadranskega morja prišli, so uže betve illyrskega plemena tam stanovala, kder jih v historični dobi najdemo, torej uže iz tega ozira ne moremo Venetov k Illyrom šteti.

*) Arrian (pri Eustathiu in Dionys. Perieg. v 378) poroča, da jih je vojska z Assyrci pregnala iz svoje azijske pradomovine: „τὴν δὲ ἠγθεΐσαν Ένετιαν νῦν μὲν Βενετιαν φασίεν, καθότι Ἀρριανός φησιν ὅτι Ένετοὶ πονήσαντες ἐν μάχῃ κατὰ Ἀσσυρίους καὶ ἀποπεράσαντες εἰς Εὐρώπην itd.; Strabon pa omenja, da nekteri o Venetih poročajo, ka je bil uzrok njihovega izseljevanja iz Male Azije in preseljevanja na Adriatiko vojna Kimmercev, ki pada po Euzebiju 300 let do I. olympiade, kar znese 1076 pred Krist. Strabon (I., 2. III., 2.) pa upad Kimmercev stavlja v Homerov vek. Poslednji in najvažnejši napad Kimmercev v Malo Azijo je bil za lydskega kralja Ardysa 700 pred Kristom. (Herodot I., 15. 103. Callimach. Hymn. in Artem. 251 itd.) Ker so Kimmerci se tudi Treri veleli, in Treri bili thrašk rod, tako so tudi Kimmerci thraškega plemena bili, glej Strabon XIII.

**) Primeri o tej cesti moj članek v Letop. Mat. Slov. 1869. str. 18—24.

***) Plinij (III., 16.) imenuje južno od mesta Altina pristana ali loki Edron in Brundulum. Jeli ni Edron isto, kar Adron iz adro, sinus maris, in Brundulum menda noslovana oblika za Brodulum, Brodovlje iz brod, trajectus maris, ali pa iz brundati, βρόμιον, tedaj Brundulum isto, kar nemško: Bremen, Brandung. Al-

steinküste sandte, von Carnuntum aus in das Weichsland und kehrte reichbeladen mit der edlen gesuchten Waare heim. Genau bekannt war diese Strasse kurz nach Christi Geburt geworden, denn bis dahin hatte sie noch kein Römer betreten; man hatte bisher den Bernstein, unbekümmert, woher er komme und unbekannt mit den fernliegenden Gebieten, die er durchwandern musste, aus den Barbarenhänden empfangen und durch diese Unbekanntschaft lange Zeit dem Glauben Nahrung gegeben, dass er in den Waldungen am Padus erzeugt werde (Solin. 33). Eine zweite Handelsstrasse lief nach Westen. Dass die Ostsee schon in früher Zeit von den Bewohnern westlicher Küstenländer viel befahren wurde und dass zwischen den Anwohnern der Nordsee und der baltischen Gewässer eine Handelsgemeinschaft bestand, kann nicht bestritten werden, man denke nur an die mächtigen Flotten der Suionen (Tacit. Germ. 44.), an die Seekunde und die Seegeschicklichkeit der Gothonen (Zosim. 1, 42.) an den Pelzhandel der Skandinavier nach Deutschland (Adam. Bremensis, de situ Daniae. c. 227.) Es ist daher keinem Zweifel unterworfen, dass der Bernstein zu Schiff*) bis an die Mündung der Oder oder der Elbe gebracht wurde oder auch später blos nach Schleswig ging; von

tinum je stalo v muži, in kakor uže Vitruvij omenja, na kolih. Na Ruskem se nahajajo mužnate reke z imenom Alta, primeri litovsk. ardu, razlivam, menda je Alta isto, kar lata, česk. latovisko, Sumpf in po prestavi glasnikov nastalo, kakor aldija, alčen za ladija, lačen. Konstant. Porphyrog. imenuje šče morski breg: Pristene, Chronica Joannis in Sagornina imajo oblike Postena, bodi si pristan, portus, ali Pristēne, ad scopulos, ad saxa, vse ima svoj naravni pomen. Porto di Brondolo piše Konšt. Porph. Brudum.

*) Čudovito je, da najstariša poznamenovanja za ladje imajo slovenska imena, tako Gundula = Kuntura, Copano = Kopanja, Lanza = Landia, in Filiasi (Memorie storiche VI., 160.) navaja iz edne najstarejših venetskih kronik, da so Veneti ladje tudi imenovali Gumbare, „triginta tres naves, quas Gumbarias Veneti vocant.“ Kaj so gumbarie druga nego slov. Kumbi ali kumpi, kakor se ladje velijo, na katerih mlini stojijo. Sicer je beseda sorodna sansk. kumbha, Topf, Krug, Urne, Aschenkrug zend. khumbha Topf, gršk. κύβος, Gefäss, Becher, κύβη, Kahn, κύβα-ς, Urne, ali za poznamenovanje velike ladje se le rabi pri Slovanih, lat. cymba je iz grškega. Starovenetske ladje so se po istem Filiasiju tudi velele Cochi, to so kuki, ladje s krivim, pripognjenim klunom naves aduncae, dalje Buzi iz bok, votlina, primeri venetsk. ime ladje: Caichio iz cavichio. Filiasi šče omenja ladij, ki imenuje: Scrilie, to isto obznačuje, kar Cochi, slov. škril, tedaj škriale, naves declives, proclives. To, kar Nemeec imenuje Raa = Raha (slov. raga, ragica, raglica, rajca Stange). Mastende, se pri Venetčanih veli dromon, slov. drum, dremelj, Spitze eines Balkens, Pflocks, staronord. thrömr, Raa, novonemšk. Trumm, korenika je dar, spalten.

dort gelangte er entweder auf Flüssen oder Landstrassen nach Massilia, wo die Phoiniker ihn kauften oder er wurde dort von den armorischen Venetern abgeholt, die ihn über den Bodensee ihren adriatischen Stammesgenossen zugehen liessen. Endlich die dritte Strasse ging nach Osten, durch Skythien, wo der Bernstein sacrium hiess, zu den griechischen Colonien am schwarzen Meer.

Als später die einbrechenden Kelten in stürmendem Andränge die friedlichen Donauslaven*) überflutheten, überwandten, unterdrückten, und zum Theil vertilgten, zum Theil verdrängten, musste nothwendig bei den adriatischen Veneten auch der Bernsteinhandel eine Unterbrechung erleiden; aufgehört hat er indess nie, nur schwieriger im Betriebe wurde er.

Auf das Engste hängt mit dem Bernstein der Eridanos zusammen. Eine uralte Ueberlieferung lehrte die Hellenen, dass der Bernstein von Norden aus dem Lande der Veneter komme, wo der Eridanos in das nördliche Meer münde (Herod. 3, 115.) Diese Sage war sicherlich keine Erfindung, da sie durch die Sitze und den Namen der Veneter, die wir aus Zeugnissen als Urbewohner jener Gegenden kennen, vollkommen bestätigt wird, wurde aber schon früh durch die eifersüchtige Handelspolitik unternehmender Kaufleute verheimlicht und entstellt. Dennoch suchte man die

*) Pošteni pisatelj dá veljati, da so ob Dunaji že Slovani pred prihodom Keltov stanovali. Ako bi mu bila znana preiskovanja slovanskih pisateljev o pradomovini Slovanov med Adrijo in Karpati, bi v svojem spisu spraval še tehtniše dokaze. Razen Surowieckega, Šafarika, Gilderdinga so tudi nemški starinoslovci, kakor: Schloetzer, Mannert, v novjšem času Hahn spoznali, da od baltiškega morja do Adrije je stanovala nepretrgana vez slovanskih rodičev. Poljski letopisec Boguchval (1250) veli: Scribitur enim in vetustissimis codicibus, quod Pannonia sit mater et origo omnium slavonicarum nationum. Strabon (7) sam si ni upal točno določiti narodnosti Panonov, in torej piše: Panonii ab Illyriis descendisse videntur. Tudi Anselmo Banduri v notah h Konstant. Porphyrog. omenja, da so v Panonii v pradobi stanovala slovanska plemena. Istega mnenja je slavni hrvatski učenjak i starinoslovec g. Ivan Kukuljevič Sakcinski, ki mi je pisal o moji mu poklonjeni razpravi: „Slovanski elementi v Venetščini“: „Vaše djelo vrlo me je razveselilo, Vaši dokazi dosta su jasni, a mi čemo mnogo vremena i borbe trebati, dok našim protivnikom iz glave iztepemo pogledom na Venete i na Norik — ludi Keltizam, a glede Panonie i Podunavlja Arbanizam.“ —

Naj šče tukaj omenim, da bi se Veneti, ako bi bili Illyri, gotovo tudi tetovirali, ali o tem ne omenja nobeden klasik, pač pa Strabon pišoč o Japodih reče, da se tätovirajo, kakor drugi Illyri in Thraki — ὁμοίως τοῖς ἄλλοις Ἰλλυρίοις καὶ Θρασί, (VII., 5. §. 4.) Dve besedi iz jezika starih Panonov najdeš razloženi predi pri razlagi besede Balia.

Wahrheit der Eridanossage durh Uebertragung derselben auf die adriatischen Veneter aufrecht zu erhalten, so schon Skylax: *Μετὰ δὲ Κελτούς Ένετοί εἰσι ἔθνος καὶ ποταμὸς Ἡριδανὸς ἐν αὐτοῖς.* p. 6. ed. Huds. Die elektrischen Inseln am Ausflus des Eridanos, das Vaterland des Bernstein, sollten am Padus sein, ein Glaube, der besonders durch die Dichter trotz der Gegenversicherungen von Polybios, Strabon und Plinius Eingang und Verbreitung fand. Allein nach näherer Bekanntschaft mit dem Westen fand man weder im Padus den Eridanos*) noch die elektrischen Inseln im adriatischen Meer; beide Punkte entzogen sich den Blicken in westliche und nördliche Ferne. Durch die Pyrenäen, durch Ligurien und Gallien folgte man der Spur, bis sie sich in die unbekanntten Küsten der Nordsee und Grossgermaniens, ihrem Ziele nahe, verlor. Trotz der verworrenen Ansichten der Alten ist es aber unzweifelhaft, dass Sage und Erfahrung zu den baltischen Gewässern hinwies. Der Bernsteinhandel aber wirft ein klares Licht auf die Abkunft der Veneter; nur ein stammverwandtes Volk konnte aus so grosser Ferne so enge Verbindungen unterhalten; andererseits haben die Sitze der hinterkarpatischen Veneter einst bis zur Ostsee und der Bernsteinküste gereicht; diese Strecken, so wie der Handel mit der edlen Waare befand sich so lange in ihrer Gewalt, bis sie von den aus Skandinavien landenden Gothen verdrängt wurden und mit dem Besitze der Küste auch der Bernsteinhandel verloren ging und erlosch.

Endlich gehören hieher die armorischen Veneter. Leider sind die Nachrichten der Alten über sie höchst karg und spärlich, so wie überhaupt die Geschichte der Stämme Westeuropas fragmentarisch und dunkel ist. Schon die Namensgleichheit beider Völker lässt auf gemeinsame Herkunft schliessen, **) denn so alte einstmals

*) Ta Eridanus pesnikov je menda ista reka, katere Aelian (Nat. Anim. XIV., 8.) omenja, in je tekla mimo Viketie. Aelian jo imenuje *Ἡρέτανος*, pri drugih pisateljih ima reka ime Retron ali Medvacus minor, denes se veli Bachelone. Imenitna je bila zaradi obilnosti piskurov — ali jegulj. Bržkone je tudi Aelian ime popačil in prava oblika je Eridan = ari dan bistra reka.

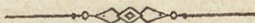
**) Tudi prednost v mornarstvu in trgovini, ki je bila ravno tako slavna, kakor pri adrijanskih Venetih. Sam Caesar je to spoznal pisoč: *Hujus est civitatis (nempe Venetum) longe amplissima auctoritas omnis orae maritimae regionum earum, quod et naves habent Veneti plurimas, quibus in Britanniam navigare consuerunt, et scientia atque usu nauticarum rerum reliquos antecedunt etc* (Bell. Gall. III. 8.). Ako ti Veneti ne bi bili od drugih Gallov različen rod, ne bi se moglo o njih pisati, da druge rodiče galske v mornarstvu presežejo. Vsaj je Gallia obdana od morja na severu, zapadu in jugu, tedaj bi mogli vsi galski primorci ednako izurjeni biti v mornarstvu; ker pa po Caesaru niso

berühmte Namen, wie die der Veneter, Kelten, Germanen u. a. kommen nirgends zufällig vor, wenn man auch häufig den Zusammenhang der damit bezeichneten Völker nicht mehr zu erkennen vermag, zumal da eine Zerstreung und Trennung der Slovenen in uralter, vorhistorischer Zeit ebenso denkbar ist, wie bei den Kelten. Das Verbindungsglied zwischen den armorischen Venetern und ihren adriatischen Brüdern scheint der Bodensee gewesen zu sein, dessen oberer Theil auch lacus Venetus hiess. *) (Mela 3, 2.)

Auf Strabons Aussage ist in dieser Hinsicht kein Gewicht zu legen: denn die Alten waren, wo sie verwandte Völker antrafen, nur zu sehr geneigt, dergleichen Ueberwanderungen ohne alle Untersuchungen anzunehmen, um die ihnen auffallende Thatsache auf dem kürzesten Wege zu erklären; so leitet er aufs Gerathewohl die adriatischen Veneter von den armorischen ab, und, weil er diese für Kelten hält, schreibt er auch jenen, wiewohl zweifelnd, keltische Abkunft zu. ¹⁾

Von den armorischen Venetern gingen wahrscheinlich Uebersiedlungen nach Brittanien aus; denn in ihren Händen lag die ganze Schifffahrt dahin (Caes. 3, 8.); aus Handelsrücksichten suchten sie Caesar von seinem Plane, das brittische Eiland zu betreten, abzubringen (Strab. 4, p. 194), endlich erstreckte sich ihr Einfluss soweit, dass die Briten sich eines mit dem ihrigen übereinstimmenden Schiffbaues bedienten (Veget. de re milit. 4, 37). Diess möchten indess auch die einzigen Belege sein, die sich für die Existenz einzelner Colonien in Britanien anführen liessen.

Tako Contzen o slovanskosti Venetov, eden nar novejših bi-stroumnh nemških zgodovinoslovcev.

bili, to dokazuje različnost Venetov od Gallov, posebno nadarjenost in izurjenost, in te posebno pokolenje.

*) Na nekdanje bivanje Slovanov ob tem jezeru še spominja poznamenovanje: ladis, lädis, kako še denešnji prebivalci svoje čolne imenujejo. Ladis ni drugo nego ladja, dalje: tshinnakl, zille, kar je pol. slov. polnemsško: čoln, (čun) slov. cymba, in nakl, iz nemškega: n a c h e n , n a c h l .

Tudi na meji severnih Slovenov od gorenje Dune do ilmenskega jezera v mnskem gouvernementu se najde: Jezero slovenskoje, vesi Slovjani, Slovinsk, kot dopričevanje, da so do onod segali sedeži Slovanov (glej Šafarik, Starožit. II, 28, 2) primeri: Windischmatrey, Windischgarsten in slična imena, ki javljajo, kako daleko je edno ali drugo pleme segalo.

¹⁾ Die Stammverwandschaft der armorischen und adriatischen Veneter liegt ausgesprochen bei Skymnos, wenn wir in seinem Periplus v. 193.

Dodatki in popravki.

Tavara,

coccia, cocciula, Geschwulst, piccola enfiatura per lo piu de morsicatura di zanzara, vespa. ortiche e simili. Uže dalje pred sem rekel, da se tavara ima izpeljevati iz korenike tav, sansk. tu, tav-iti in tau ti, Macht, Geltung haben, tuv-i, stark, mächtig gršk. τὰς, τὰ-ς za ταF-v-ς, stark, mächtig, τὰ-v-ω, mache stark, goth. thiv-an, übermögen, bewältigen, dienstbar machen, thevis, Knecht, thivi, Magd. Bopp šče iz te korenike izvaja lat. tueo,

τέκη statt τε καί lesen, ebenso v. 194. die alte Lesart Ἰστρον, statt: Ἰστρον beibehalten. Letztere wird dazu auch von v. 664 unterstützt, wo nach dem Glauben der damaligen Zeit, dass ein Arm des Ister in das adriatische Meer falle, ὁ Ποντικός Ἰστρος dem Ἀδρίας Ἰστρος gegenübergestellt wird. Eine ebenso ungezwungene Erklärung findet dann zugleich die vielfach mit grossem Aufwand von Gelehrsamkeit gedeutete Nordsäule (στήλη βόρειος), als die Nordwestspitze von Gallien oder als das nordwestliche Vorgebirge der Bretagne.

Die Stelle lautet demgemäss also:

Τούτων (scil. Κελτῶν) δὲ καίται λεγομένη τις ἐσχάτη
 Στήλη βόρειος ἐστὶ δ' ὑψηλὴ πένν
 Εἰς κυματῶδες πέλαγος ἀνατείνονσ' ἄκραν.
 Οἰκοῦσι τῆς στήλης δὲ τοὺς ἐγγυὲς τόπους
 Κελτῶν ὅσοι λήγονσι ὄντες ἐσχατοὶ
 Ἑνετοί, τέκη τῶν ἐντὸς ἐς τὸν Ἀδρίαν
 Ἰστρον καθιζόντων.

Scymnus 188 ff.

Dalje omenja Skymnos (in Peripl.):

Henetorum vero quinquaginta sunt
 Urbes, et in illo sinu sitae,
 Quos transgressos ajunt ex Paphlagonia regione
 Habitasseque juxta Hadriam.
 Heneti finitimi sunt Thracis Hystri dicti.
 Illyrica post hoc porrecta terra
 Gentes continent multas itd.

Skymnos torej Venetov nima za Illyre, in očitno reče, da šče le se začne dežela Illyrov za thraškimi Istrani. Kar Herodot piše o svatbeni navadi Venetov, ni imel na mislih adrijanskih, temoč „Venetos ex Illyriis“, to pa so bili oni pri izseljevanji zaostali bratje, za katere je šče Appian znal, in jih selišča zaznamoval v sosesčini illyrskih Dardanov. Da so Veneti v Illyridi bili ustanovljeni, ve tudi Strabon povedati: Veneti longe claruerunt hic (in Illyride) etc.

tu-tor, staroprusk. tawas, pater, tawiska, paternus, tauta, Land, kambrobrit. tyv-u, crescere, pers. tavân potestas, oskijsk: tauta, touto, sabinsk. touta, tôta, Gemeinde, latvijsk. tauta, Volk, staronord. thjodh, goth. thiuda, novogorenjenemšk. Diet, Volk, staroirsk. tuad, túath, Volk, iz te korenike tudi ime starokeltskega božanstva Teutates, imena Tuotiorix itd. Ali indoevropska korenika tu, tív, tav, ki je gotovo prvotno identična z gore omenjeno tu, obznačuje tudi: schwellen, stark, fett werden, in iz te je sansk. to-ya, *) Wasser, Regen, tav-iša, Meer, Fluss, tedaj das Anschwellende, tumra, strotzend, kräftig, tív-ati, fett werden, grški τύλο-ς, τύλη Anschwellung, lat. tu-m-êre, schwellen, tum-ulu-s, Anschwellung, Erdhaufe. Litovskoslovanski jezik ima iz te korenike in sicer: litov. tv-inti, schwellen, tv-ana-s, Fluth, tyv-aloti, fett werden, tyv-ala-s, fett, starobolg. ty-ja, ty-ti, fett werden, srb. tov, crassitudo, pinguitia, staroslov. to-bolia**) iz tovolia, Mast, tu-ča, tu-kost, tu-k-ota, pinguedo, — tu-kъ, adeps, srb. tov-iti, česk. tav-iti, fett werden, fett machen, maesten, slov. o-tav-a, Grummet, srbsk. tovaria, bauchiges Wassergefäß, tovljenje, das Mästen. Ta korenika je dalje stvarila poznamenovanja za: res magnas, crassas, tumescentes, turgidas, kakor staroslov. tov-ar, onus, novoslov. tovor, idem, tovornik, Lastträger, hrv. tovarac, tovarnik, Lastträger, in osel kakor gršk. γουός, Last, in novogršk. γουαο, osel. Iz pomena: „onus“, se je izobrazil pomen: merx, facultates, zato starosrbski tovarъ, merx, facultates, rusk. tovarъ, Waare, merx, facultates, iz te ogerski: tavernicus, tavernik, Schatzhüter; staroslov. tovarištъ, novoslov. tovaruš, tovariš, tovarih, je proprie socius mercium, Handel — Saumgenosse, ki pomaga tovore nositi, ali tovariti, zato tudi v slovenšč.: tovornik, Weinhändler, to-vorni konj, Saum — Packross, dalje je iz te korenike: taves, teves, Vampir, vukodlak, znano med belimi Kranjci, ker ima moč mrtva trupla otoviti, anschwellen machen. Kakor je iz korenike tu Latin stvaril — tumeo in tumulus, dalje tuber, proprie tu-Fer, Grk. τύλη v pomenu Buckel, tako tudi Slovenec tav-er mutato v in b taber, mons turgescens, zato Tavrščan, Tabrščan, Tauriscus, prebivalec tavrov, tabrov. Ker so si v starih časih brege, brda ostrožili (mit Pallisaden versehen), je obviknol pomen: tabor, taber, castra, vallum, exercitus, cohors, bellum, rusk. dialekt. tabor, carago, Bagage, Wagenburg, primeri analogično kelt. dun prvotno: mons, gadh. dún, cumulus, acervus, collis, pa tudi: propugnaculum, locus munitus, castrum, arx, (glej obširnije Diefenbach, orig. europ. str. 326 itd.).

*) Primeri ime reke Taja na Štirkem.

**) Sem spadajo imena bregov: Tobiš v pomenu ednaka imenom bregov: Tolst, Tolsti vrh, Tolščec.

Venetska tavana, Geschwulst, Anschwellung, torej ima slovansko obliko in glasovsko stopnjo, ker lat.-ital. oblike so *tubero*, *tuberoso*, *tuberculoso* itd. Litovsk. *tabaras*, *castrum*, je iz slovanščine, ker litovšč. ima oblike *tvinti*, *tvanas* in korenični vokal je izpadel, kakor v slov. *tvor*, *tôr*, *Geschwür*. Besed *tabor* in *tovar* torej ne smemo več med tujke postavljati.

Tangaro,

adjekt. *grossolano*, grob, steif, ungeschliffen, tudi v obliki: *tugo*, *zoccolo*, *pecorino*, *direbbe si di giovane stupido e di basso ingegno*. Ker Patriarchi *tangaro* tolmači v *villano*, sem v prvej razpravi mislil na staroslov. *thema tęgъ*, iz katerega je *těž-akъ*, ali Boerio razlaga besedo *tangaro* jasniše, iz katere razlage se vidi, da Patriarchov *villano* obznačuje rodo, neukretno obnašanje, kakor je med seljaki navadno, primeri nemško *bäuerisch* = grob, ungeschliffen.

Stavljam torej: *tangaro*, *tugo* k staroslov. *tęgъ*, *fortis*, derb, rusk. *tugo*j, pol. *tęgi*, slov. *tog* (Murko) steif, starr, derb, litov. *pa-ting-stu*, *werde träge*, latvijsk.: *s-ting-t*, steif werden. Beseda je iz venetščine tudi prešla v pismeno italšč. v obliki: *tanghero*, grob, roh, ungeschliffen. Jaz mislim, da se *tęgъ* ne razločuje od *tęgъ*, čije besede prvotni pomen je: *gravis*, *schwer*. Razve venetščine in litoslov. ne najdem v družih indoevropskih jezicah slične besede. Ker v venetščini nahajamo močno obliko, je gotovo pravenetska.

Robbone — Robone,

Rock, *langes Kleid*, je prešlo iz venetščine v pismeno italšč., franc. in anglešč.; staroslov. *raбъ*, *ράκος*, schlechtes Kleid, *rubъ*, *vestis*, *rub-aha* *indusium*, *linteum*, slov. *robača*, Hemd, *rubje*, *Wäsche*, česk. *rub*, *vestis*, gorenjeluz. *rub*, *pannus*, slov. *robec*, *Tüchel*, litov. *rubas*, *vestis*. Korenika *rab-ramb* v sansk. pomenja: *niederhängen*, *gleiten*, *fallen*, tudi mutato *r* in *l* — *lamb*, *lambate**), *sich senken*, lat. *labor*, *labi*, *lapsus*, *labefacio*, *labare*, zato *labes*, *Fall* = Schandfleck, gršk. *λώβη*, Schande, anglosaks. *limpan*, *zufallen*. Iz pomenov: *niederhängen*, *fallen*, so se izobrazili pomeni: *schlaff*, *träge*, *faul*, zato litovsk. *rambus*, *träge*, *faul*, *rambokas*, *schwerfällig*. *Robon*, *rombъ*, *rub*, *rubaha*, *rubacha* itd. je torej: *vestis pendula*, ein *niederhängendes*, nicht gerade anliegendes Kleid. Iz te korenike je tudi polsk. *ręby*, slov. *rôb*, litov. *rumbas*, *Saum*, lat. *limbus***), *Saum*. Ker po-

*) Primeri sansk. *lamba* (adj.) *pendulus*.

**) Joannes Schmidt *limbus* izvaja iz *lambero* = *lacero*, tedaj = koreniki *rambh* v pomenu *rapere*.

znamenovanja za oblačilo iz korenike rab, ramb so se edino ohranila v litoslovanščini, je robone tako venetskoslovska beseda, kakor zipon, zimara, gona, gonella, gabano, tabano, cope-neghen in drugi izrazi za oblačila.

Naj šče tukaj omenim druge korenike rabh, katera obznačuje, ertönen, schallen, sansk. rambhate, brüllen, rambhâ, Gerbrüll, gršk. ῥ-ραβ-ος, Gerassel, ῥ-ραβ-αξ, Lärmer, tudi v slabi obliki sansk. rebh-ati, knarren, knistern, murmeln, plaudern, laut reden, litov. rib-et, dröhnen, poltern, v slovanščini jo je ohranilo edino slovensko narečje: rab-uka, Lärm. Iz te korenike so imena rek po slovanskih deželah: Raba, Rabnica, venetsk. rombo, Gsumse, rombare, rauschen, sausen.

Tretja korenika rabh, rambh, obznačuje: fassen, packen, nehmen, in iz te je starosl. rabežь, rapina, rąbiti, rapere, se-care, primeri analog. lat. lambarare = lacerare, rąblь, mas-sula, ein kleiner Klumpen, malorusk. rubelj, pertica, slov. porob, Klotz, Block = das Abgehaene, koroški dialekt. mutato b in g porungelj, Prügel, (drugače Miklošič, kateri izvaja porungelj iz nemšk. Prügel), venetsk. rambar, togliere, rapire, fassen, packen, ramba, rapina, rabežь, gršk. λαμβάνω, nehmen, fassen, packen.

Ne sme pa se sem staviti franc. la robe, Kriegsbeute, to je iz staronemšk. roub, spolium, staronord. raufa, goth. bi-raubôn, starogorenjenemšk. roubôn, novonemšk. rauben, sansk. rupyati caus. ropaya, tudi lup, brechen, zerbrechen, reissen, rauben, plündern, lat. rumpo, slov. lup-ežь, Räuber, lupiti, reissen, schinden, Haut abziehen. Iz te korenike je tudi po Ficku, litov. raup-a-s, Maser, Pocke, starosl. ropa, pus, Geschwür, venetsk. po izpahnenem p roгна za ropgna, t. j. ropnja*), scabbia, Kraetze, staro- in novosl. rupa, foramen, fovea, proprie Bruch, primeri staronord. iz iste korenike: rauf, fissura, foramen.

*) Italščina p pred labialci izpahne, primeri: rotto, Bruch iz ruptus.

Tiskarni popravki in dostavki.

- Stran 6. redek 4. odzgorej beri: ob mesto: o
 „ 7. „ 7. „ beri: starovenetskega mesto: staro-slovenskega.
- Stran 14. redek 15. odzgorej se ima stavek: „dalje gornjeluž. žahodlo“ — izbrisati.
- Stran 17. redek 7. odzdolej beri: pripeta, mesto: napeta.
 „ 19. Pri razlagi besed gora, gorna, šče prideni: V sansk. nahajamo džhara in džhari, Wassersturz, iz korenike džhar, stürzen, biegen, wanken, gršk. *χαλάω*, wanken, schwancken; tore gariti se iz te korenike.
- Stran 22. redek 6. odzgorej beri: kar, mesto: har.
 „ 26. Razlaga besede *δροκάρον* iz oreh se zavrže, ker je grška in obznačuje: Bergnussbaum.
- Stran 29. v 8. vrstici odzdolej ima stati: *АДРЕШЬ* mesto *ВЪДРЕШЬ*, in v isti vrstici šče prideni: tudi slov. androga, Flussfisch, je iz te korenike.
- Stran 32. redek 1. odzdolej naj se primeri: čučkrlj, čičkrlj izbrišete.
- Stran 44. redek 11. odzgorej šče pristavi bolg.: kastre, Zweige abschneiden.
- Stran 51. redek 10. odzgorej šče pristavi po besedi: či-ču Kind. slov. čečej, dete, venetsk. *cécino*, idem.
- Stran 58. redek 10. odzgorej šče prideni: V srb. pomenja četovanje, das Ausziehen mit Truppen auf Abenteuer.
- Stran 60. redek 9. odzdolej beri: pylimas, mesto: pylinias.
 „ 63. „ 7. odzgorej beri: hûfo, mesto kufo.
 „ 76. „ 18. odzgorej pristavi šče po besedi: Bund, slov. *koc-na*, Kelte, Fessel, (Janež.)
- Stran 65. redek 2. odzgorej šče po besedah: proprie currens, prideni: staroslov. in srb. *čel-iad*, die Leute im Hause, die Frauensperson im Hause, sansk. *čarati*, *čaranti*, ein im väterlichen Hause weilendes Frauenzimmer.
- Stran 82. Pri razlagi besede: otela, šče pristavi: Otela se tudi zna vjemati z ruskim: otol, rešetka pri ribolovnem zaporu, primeri šče tudi česk. in polsk. vata, sagna, rusk. votola, grobes Gewebe.
- Stran 85. redek 16. odzgorej prideni po besedi: das Verbindende: — tudi venetsk. *degagna*, mreža, iz korenike *deng*, *deg*, *ligare*, analog. rusk. *sět*, mreža, iz *si*, *ligare*, tako tudi venetsk. *nagossa*, *negossa* po istih nazorih.
- Stran 95. v zadnji opazki beri: latinščino mesto latinščino.

Stran 97. Na konci članka, ki razlaga besedo Trogia šče naj se pristavi: Trogia, trag, traga, generatio, tudi lahko izvajamo iz korenike trg, sansk. trh za trgh, crescere, in venetsk. troza za trogia, vjema se s anglosaks. telg, planta, in gršk. τροχ-, pilus, vlas, tedaj prvotni pomen: crescens.

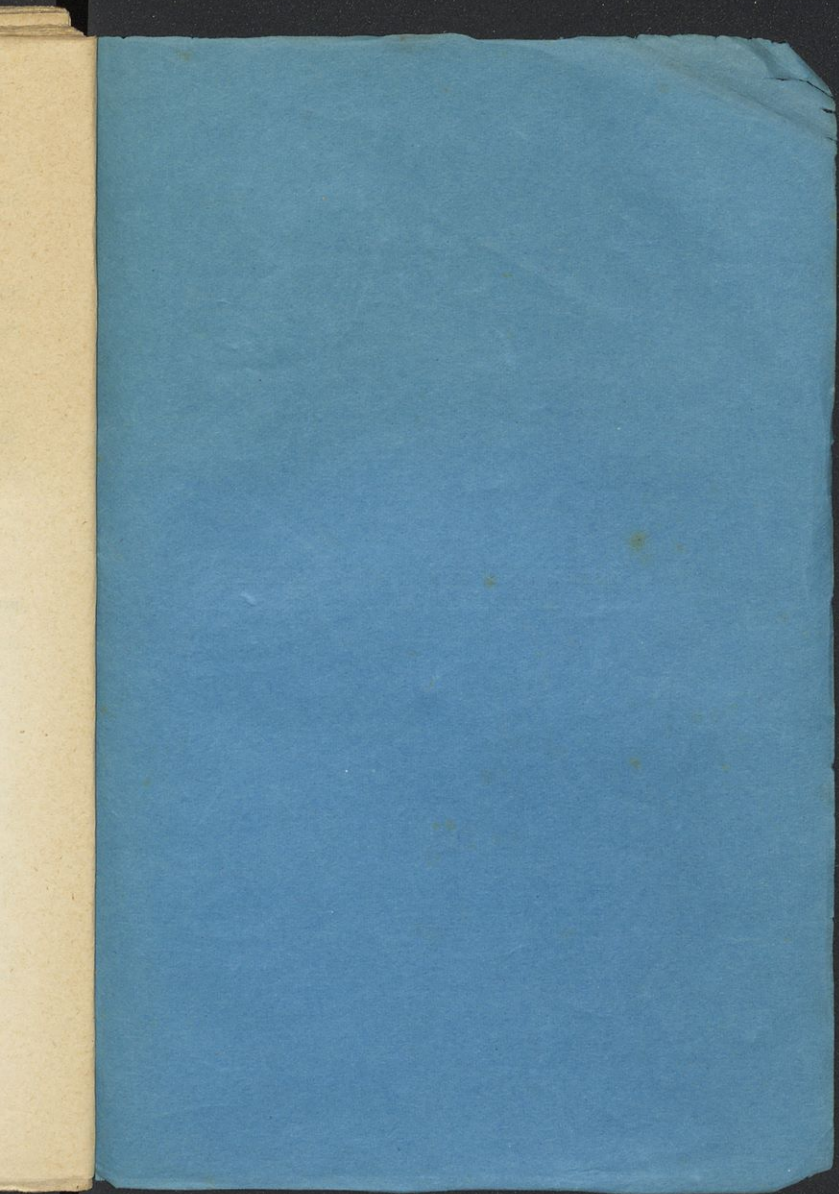
Stran 98. Pri razlagi besede morgia šče primeri rusk. morgovat, raztočat, dispergere.

Stran 100. Pri besedi begiora, volga, šče se naj pristavi: Teme ljitejše pa se begiora lahko razlaga iz oblike bergliora = berglura. Venetšč. glasnik *r* staplja z vokalom in *gli* spre menja v *gi*, tako je oblika begiora iz bergliora mogoča in beseda bi se vjemala s česko: brhel = slov. bergel, oriolus galbula.

Stran 114. Besedi tamisa primeri šče analog. litovsk. kretulys, Sieb, iz krat, krit, schütteln.

Stran 122. Na konci razlage besede celega naj se šče pristavi: Ker celega je venetska oblika za celica, primeri manega za manica, se zna tudi stavljati k sansk. čaraka, Bachstelze, tudi čara, in s čara se vjemal litovsk. kële, Bachstelze. So rodno je gršk.: κυκαλος, Bachstelze = sansk. čarčara, beweglich, schüttelnd, primeri slov. tresirepka

Menje važniše tisk. pogreške naj čestiti čitatelji sami popravljajo.

Založila in na svitlo dala Matica slovenska. Poseben odtisek
iz Letopisa Matice slov. za leto 1875.